JOSEPH T. SALERNO & PATRICK NEWMAN

Murray N. Rothbard

Η Διαμόρφωση ενός Οικονομολόγου της Αυστριακής Σχολής

Murray N. Rothbard: The Making of an Austrian Economist

Μετάφραση: Πραξεολόγος - Αθήνα, 2026

Published under a CC BY Attribution Only 4.0 License

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες 5

Εισαγωγή Μεταφραστή 6

Εισαγωγή 7

Μέρος I: Νεοκλασική κατάρτιση, 1945–1949 11

- Πανεπιστήμιο Columbia 11
- Η θετικιστική μέθοδος 13
- Μια κριτική της θεωρίας του Keynes από τη σκοπιά του Marshall 16
- Μια διδακτορική διατριβή στην παράδοση της θεσμικής σχολής 18
- Το Ίδρυμα William Volker 20

Μέρος II: Ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises, 1949–1953 23

- Το εγχείρημα συγγραφής του εγχειριδίου 23
- Το κεφάλαιο για το χρήμα 26
- Η πραξεολογική μέθοδος 30
- Ανασυγκρότηση της θεωρίας της χρησιμότητας 35
- Η διαμόρφωση των τιμών σε μια οικονομία αντιπραγματισμού 39
- Η διαμόρφωση των τιμών σε μια χρηματική οικονομία 42

Μέρος III: Μια πραγματεία στην παράδοση του Böhm-Bawerk, 1953–1955 47

- Μια θεωρία της παραγωγής στην παράδοση του Marshall 47
- Από το εγχειρίδιο στην πραγματεία 51
- Η αυστριακή γενική ισορροπία 54
- Ο τόκος και η διάρθρωση της παραγωγής 58
- Μισθώματα και οικονομικός υπολογισμός 63
- Μονοπώλιο και ανταγωνισμός 67
- Μια θεωρία της παραγωγής στην παράδοση του Böhm-Bawerk 70

Μέρος IV: Η θεωρία του παρεμβατισμού κατά τον Rothbard, 1955–1956 72

- Η αμιγώς ελεύθερη αγορά 72
- Ανασυγκρότηση της θεωρίας της ευημερίας 74
- Η οικονομική επιστήμη της κυβερνητικής πολιτικής 77

Η αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου 83
Η περάτωση της πραγματείας 90

Μέρος V: Εφαρμογή της πραγματείας, 1956–1962 93
Ακαδημαϊκοί τίτλοι και επαγγελματικές προοπτικές 93
Κατά της μεθοδολογίας και της θεωρίας της παραγωγής της Σχολής του Σικάγου 96
Κριτική της νομισματικής θεωρίας της Σχολής του Σικάγου 101
Η οριστικοποίηση της πραγματείας 104
Η έκδοση της πραγματείας 107
Το υπόδειγμα Mises–Rothbard 110

Σημειώσεις 115
Εισαγωγή 115
Μέρος I: Νεοκλασική κατάρτιση, 1945–1949 115
Μέρος II: Ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises, 1949–1953 120
Μέρος III: Μια πραγματεία στην παράδοση του Böhm-Bawerk, 1953–1955 125
Μέρος IV: Η θεωρία του παρεμβατισμού κατά τον Rothbard, 1955–1956 131
Μέρος V: Εφαρμογή της πραγματείας, 1956–1962 136

Βιβλιογραφία 145
Πρωτογενείς πηγές 145
Δευτερογενείς πηγές 145

Στον Llewellyn H. Rockwell Jr., χωρίς τη διανοητική επιχειρηματικότητα του οποίου το βιβλίο αυτό δεν θα είχε γραφτεί ποτέ.

Ευχαριστίες

Το βιβλίο αυτό είναι καρπός πολυετούς εργασίας. Αρχικά το είχαμε οραματιστεί ως μια συλλογή επιστολών και αδημοσίευτων μονογραφιών από το Αρχείο Rothbard στο Ινστιτούτο Mises. Μόλις το 2020 συνειδητοποιήσαμε ότι χρειαζόταν μια συνεκτική αφήγηση για να οργανώσει και να ζωντανέψει τον όγκο της αλληλογραφίας και των άλλων γραπτών. Τα επόμενα χρόνια συγγράψαμε το χειρόγραφο και το αναθεωρούσαμε καθώς διατυπώνονταν προτάσεις και ανακαλυπτόταν νέο αρχειακό υλικό.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ορισμένους ανθρώπους που συνδέονται με το Ινστιτούτο Mises και μας βοήθησαν στην πορεία. Χωρίς τη συνδρομή τους, το βιβλίο αυτό δεν θα ήταν αυτό που είναι σήμερα. Η συμβολή της αρχειονόμου και βιβλιοθηκονόμου Suzy Westenkirchner υπήρξε απαραίτητη για τον εντοπισμό ή την εξασφάλιση αρχειακού υλικού από τις συλλογές του Πανεπιστημίου Duke, του Κολεγίου Grove City, του Ιδρύματος Hoover και του Ινστιτούτου Mises. Οι ακόλουθοι αναγνώστες του χειρογράφου προσέφεραν ιδιαίτερα χρήσιμα σχόλια: David Gordon, Jeffrey Herbener, Peter Klein, Matthew McCaffrey, Jonathan Newman, Shawn Ritenour, καθώς και οι συμμετέχοντες στο Μεταπτυχιακό Σεμινάριο Rothbard του 2025. Η εκτελεστική διευθύντρια Judy Thommesen, η υπεύθυνη εκδοτικής επιμέλειας Daniella Bassi, ο γλωσσικός επιμελητής Sean Tommasi και η διορθώτρια τυπογραφικών δοκιμίων Ronda Rawlins φρόντισαν για τις διορθώσεις και τις βελτιώσεις του βιβλίου στα διαδοχικά στάδια της εκδοτικής διαδικασίας. Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τον Lew Rockwell, ιδρυτή του Ινστιτούτου Mises και πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου του, για τον ενθουσιασμό του και την υποστήριξή του στο εγχείρημα.

Πάνω απ' όλα, ευχαριστούμε τον Murray N. Rothbard που έγραψε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*. Το τεράστιο σε έκταση πνευματικό του έργο εξακολουθεί να αποτελεί απίστευτη πηγή έμπνευσης για τους δυο μας στην επιστημονική μας πορεία, και πιστεύουμε ακράδαντα ότι, αν ο Rothbard δεν είχε γνωρίσει τον Mises το 1949, η οικονομική σκέψη της Αυστριακής Σχολής δεν θα αποτελούσε το ζωντανό και ακμάζον πνευματικό κίνημα που είναι σήμερα.

Joseph Salerno και Patrick Newman
Ινστιτούτο Mises, Auburn, AL, Ιανουάριος 2026

Εισαγωγή Μεταφραστή

Η διαμόρφωση ενός οικονομολόγου δεν είναι απλώς η ιστορία των σπουδών και των επιρροών του. Είναι η ιστορία των ερωτημάτων που αρνήθηκε να αφήσει αναπάντητα. Στην περίπτωση του Murray N. Rothbard, αυτή η διαδρομή οδηγεί από τη νεοκλασική κατάρτιση στο Πανεπιστήμιο Columbia στη συνάντηση με τον Ludwig von Mises και, τελικά, στη συγγραφή του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*: ενός έργου που φιλοδόξησε να αναπτύξει συστηματικά την οικονομική θεωρία από τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις της ανθρώπινης δράσης.

Οι Joseph Salerno και Patrick Newman ανασυνθέτουν αυτή τη διαδρομή μέσα από επιστολές, χειρόγραφα και ερευνητικά υπομνήματα. Αναδεικνύουν έναν Rothbard που δεν αρκείται στην υιοθέτηση μιας παράδοσης, αλλά δοκιμάζει τη λογική συνοχή της, αναγνωρίζει τα δικά του σφάλματα και αναθεωρεί ακόμη και ολόκληρα τμήματα του έργου του. Η σχέση μαθητή και δασκάλου αποκτά εδώ το ουσιαστικό της περιεχόμενο: η συνέχεια της σκέψης δεν αποκλείει τη διαφωνία· προϋποθέτει την ελευθερία της κριτικής.

Η ελληνική μετάφραση επιδιώκει να διατηρήσει τόσο την ακρίβεια των εννοιών όσο και τον παλμό αυτής της διανοητικής αναζήτησης. Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε στις διακρίσεις μεταξύ αξίας και τιμής, κεφαλαίου και κεφαλαιουχικών αγαθών, τόκου και επιχειρηματικού κέρδους, καθώς και μεταξύ επιστημονικής ανάλυσης και αξιολογικής κρίσης. Η ορολογική συνέπεια δεν αποτελεί εδώ απλώς γλωσσική απαίτηση: είναι προϋπόθεση για να παρακολουθήσει ο αναγνώστης τη διαδοχή των συλλογισμών.

Το βιβλίο προσφέρει, επομένως, κάτι περισσότερο από το χρονικό της συγγραφής μιας πραγματείας. Προσκαλεί τον αναγνώστη να παρακολουθήσει την οικονομική επιστήμη εν τη γενέσει της: ως επίμονη προσπάθεια κατανόησης, αντιπαράθεσης και θεωρητικής συγκρότησης.

Πραξεολόγος

Εισαγωγή

Σε μια επιστολή που έγραψε προς τον φιλόσοφο Louis Rougier τον Δεκέμβριο του 1962, ο Ludwig von Mises αναφέρθηκε στη «συστηματική έκθεση ολόκληρης της διδασκαλίας της πραξεολογίας στο βιβλίο μου *Ανθρώπινη Δράση* και τώρα πλέον στο λαμπρό βιβλίο ενός νεότερου άνδρα, του Murray N. Rothbard, *Άνθρωπος, Κράτος και Οικονομία* [sic]». Ο Mises ολοκλήρωσε την επιστολή του παρακαλώντας θερμά τον Rougier: «Αλλά, σας παρακαλώ, διαβάστε πρώτα απ' όλα το βιβλίο του Rothbard».[1] Νωρίτερα την ίδια χρονιά, ο Mises είχε γράψει μια βιβλιοκρισία για το έργο του Rothbard, χαρακτηρίζοντάς το «συμβολή που σηματοδοτεί μια νέα εποχή στη γενική επιστήμη της ανθρώπινης δράσης, την πραξεολογία, και στο σημαντικότερο από πρακτική άποψη και πληρέστερα επεξεργασμένο μέχρι σήμερα μέρος της, την οικονομική επιστήμη». «Στο εξής», συνέχιζε ο Mises, «όλες οι ουσιώδεις μελέτες σε αυτούς τους κλάδους της γνώσης θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις θεωρίες και τις κριτικές που εκθέτει ο δρ Rothbard».[2]

Αυτές οι εξαιρετικά επαινετικές κρίσεις δεν ήταν χαρακτηριστικές ενός ανθρώπου που ήταν ιδιαίτερα φειδωλός στους επαίνους του για το έργο άλλων οικονομολόγων και ο οποίος έγραφε στην *Ανθρώπινη Δράση* ότι «ποτέ δεν έζησαν συγχρόνως περισσότεροι από είκοσι άνθρωποι των οποίων το έργο να συνεισέφερε κάτι ουσιώδες στην οικονομική επιστήμη».[3] Ωστόσο, ο Mises δεν υπερέβαλλε: το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος: Πραγματεία επί των αρχών της οικονομικής επιστήμης* του Rothbard είναι ένα από τα σημαντικότερα και επιδραστικότερα βιβλία που έχουν γραφτεί στην αυστριακή παράδοση. Πρόκειται για μια εξέχουσα πραγματεία οικονομικής επιστήμης, η οποία εκθέτει αναλυτικά το πραξεολογικό σύστημα του Mises, το αναπτύσσει περαιτέρω και το εκλεπτύνει. Ξεκινώντας από το αξίωμα της δράσης και άλλες αυταπόδεικτες παραδοχές, ο Rothbard συνάγει συστηματικά, με παραγωγικό συλλογισμό, τον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς και τις συνέπειες της κρατικής παρέμβασης. Το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, επομένως, συνδέεται άρρηκτα με την *Ανθρώπινη Δράση*, και για να κατανοήσει κανείς το πραξεολογικό σύστημα πρέπει να ακολουθήσει την προτροπή του Mises και να «διαβάσει το βιβλίο του Rothbard».

Πολλοί αναγνώστες της πραγματείας του Rothbard πιστεύουν ότι την έγραψε στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ενώ εργαζόταν για το Ίδρυμα William Volker. Στην πραγματικότητα, όμως, ο Rothbard είχε ολοκληρώσει το μεγαλύτερο μέρος του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* έως το 1956. Το χειρόγραφο περιλάμβανε το *Εξουσία και Αγορά*, το οποίο είχε συγγράψει ως τα αρχικά κεφάλαια για τον παρεμβατισμό.[4] Κατά το μεγαλύτερο μέρος της ύστερης περιόδου της συνεργασίας του με το Ίδρυμα Volker, ο Rothbard χρησιμοποιούσε το θεωρητικό του σύστημα για να αξιολογεί σύγχρονες δημοσιεύσεις οικονομικής επιστήμης, ενσωματώνοντας στην πραγματεία του παραπομπές σε όσες έκρινε αξιόλογες. Υπάρχουν και άλλα καίριας σημασίας στοιχεία σχετικά με τη συγγραφή του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, τα οποία ενδέχεται να αγνοούν ακόμη και πολλοί μελετητές της Αυστριακής Σχολής. Όταν το Ίδρυμα Volker τού ανέθεσε αρχικά να γράψει μια εκδοχή της *Ανθρώπινης Δράσης* σε μορφή διδακτικού εγχειριδίου, ο Rothbard ήταν υποψήφιος διδάκτορας στο Columbia, με στέρεη κατάρτιση στη νεοκλασική οικονομική θεωρία και στη θετικιστική μέθοδο. Στη συνέχεια, ο Rothbard αποφάσισε να μετατρέψει το εγχείρημα του εγχειριδίου σε μια πλήρως ανεπτυγμένη πραγματεία, αφού συνειδητοποίησε ότι το αρχικό του

κεφάλαιο για τη θεωρία της παραγωγής παρουσίαζε σοβαρά σφάλματα και ότι υπήρχαν κενά στη θεωρία της παραγωγής του ίδιου του Mises. Έτσι, ο Rothbard στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στον Eugen von Böhm-Bawerk και στις δικές του καινοτομίες για να ολοκληρώσει μια συστηματική ανάλυση του κεφαλαίου και της παραγωγής, την οποία θα μπορούσε κατόπιν να εντάξει στη δομή της οικονομικής θεωρίας.

Η μόνη σημαντική αρχειακή έρευνα μέχρι σήμερα σχετικά με τη συγγραφή του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* ήταν η χρήσιμη εισαγωγή του Joseph Stromberg στην πρώτη έκδοση για μελετητές, η οποία παρέχει μια συνοπτική επισκόπηση της προόδου του Rothbard στη συγγραφή της πραγματείας του.[5] Η γενικότερη απουσία έρευνας για την εξέλιξη του Rothbard ως οικονομολόγου κατά τη δεκαετία του 1950 εξηγεί αυτό που θεωρούμε ανεπαρκή αναγνώριση της συμβολής του στην οικονομική θεωρία από πολλούς σοβαρούς αναγνώστες του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*. Κατά τους οικονομολόγους αυτούς, ο Rothbard είτε είχε ασήμαντη συμβολή σε σύγκριση με άλλους οικονομολόγους της Αυστριακής Σχολής είτε δημιούργησε τη δική του κατεύθυνση οικονομικής σκέψης, διακριτή από εκείνη άλλων οικονομολόγων της Αυστριακής Σχολής, είτε δεν κατόρθωσε να διαφοροποιήσει τη δική του εκδοχή της αυστριακής οικονομικής σκέψης από τη νεοκλασική οικονομική επιστήμη.

Για παράδειγμα, ο Lawrence H. White, στην εισαγωγή του στην *Καθαρή Θεωρία του Κεφαλαίου* του F. A. Hayek, περιγράφει τις συμβολές των Ludwig M. Lachmann, Israel M. Kirzner, Peter Lewin και Roger W. Garrison, οι οποίες συνέδεσαν «την ανάλυση του Hayek για τη διάρθρωση της παραγωγής με την ανάλυση του Mises για τον τόκο βάσει της "καθαρής χρονικής προτίμησης"».[6] Σε αντίθεση με τις περιγραφές του για αυτούς τους στοχαστές, ο White απλώς αναφέρει παρεμπιπτόντως τον Rothbard, παραλείποντας τη συμβολή του και τον τρόπο με τον οποίο συνδύασε ουσιαστικά τις προσεγγίσεις του Mises και του Hayek.[7] Ο Peter J. Boettke αναγνωρίζει την επιρροή του Rothbard στη δική του σκέψη και έχει γράψει για ορισμένες από τις θεωρητικές καινοτομίες του Rothbard.[8] Ωστόσο, στη βιβλιοκρισία του για το *Ο Rothbard εναντίον των φιλοσόφων*, δηλώνει ότι «ο Rothbard αντιπροσώπευε κάτι διαφορετικό τόσο από τον Mises όσο και από τον Hayek, ως οικονομολόγος και ως πολιτικός οικονομολόγος» και ότι «ο Rothbard και το ρεύμα σκέψης του Rothbard πρέπει να νοούνται ως αυτοτελής, διακριτός κλάδος της Αυστριακής Σχολής Οικονομικής Σκέψης».[9] Η Karen I. Vaughn, στο βιβλίο της *Η αυστριακή οικονομική σκέψη στην Αμερική: Η μετανάστευση μιας παράδοσης*, καταλήγει ότι «η εκδοχή της αυστριακής οικονομικής σκέψης που διατύπωσε ο Rothbard δεν διέφερε επί της αρχής πολύ από τη νεοκλασική οικονομική επιστήμη. . . . Αυτό που ήταν σαφώς και αναμφισβήτητα ιδιαίτερο στα γραπτά του ήταν το διάχυτο και κατηγορηματικό μήνυμα υπέρ της ελεύθερης αγοράς που εξέπεμπε».[10] Πιστεύουμε ότι οι παρατηρήσεις αυτές δεν αποδίδουν επαρκώς το εύρος και την πρωτοτυπία της συμβολής του Rothbard, επειδή δεν στηρίζονται σε εις βάθος γνώση του τρόπου με τον οποίο κατέληξε στις θεωρίες του και της διαδικασίας του μετασχηματισμού του ως οικονομολόγου.

Σκοπός αυτού του βιβλίου, λοιπόν, είναι να καλύψει το κενό στις μελέτες για τον Rothbard και να παρουσιάσει μια διανοητική βιογραφία που αναδεικνύει την εξέλιξή του από μεταπτυχιακό φοιτητή νεοκλασικού προσανατολισμού σε πρωτοπόρο της αυστριακής οικονομικής σκέψης. Η θέση μας έχει δύο σκέλη. Πρώτον, ο Mises είχε δίκιο: το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* αποτελεί «συμβολή που σηματοδοτεί μια νέα εποχή» στην πραξεολογία. Η κύρια γραμμή της αυστριακής οικονομικής σκέψης εκτείνεται από τα θεμελιώδη γραπτά του Carl Menger, μέσω του Böhm-Bawerk, στον Mises και στον Hayek, και κατόπιν στον Rothbard. Δεύτερον, οι προσπάθειες του Rothbard κορυφώθηκαν

με τη δημιουργία ενός μεταπολεμικού θεωρητικού οικοδομήματος που συναγωνιζόταν τόσο τη νεοκλασική σύνθεση όσο και τη Σχολή του Σικάγου και διέφερε σαφώς από τη νεοκλασική οικονομική επιστήμη. Με βάση αυτές τις συμβολές, ο Rothbard είναι ο σημαντικότερος διάδοχος, ή κληρονόμος, του Mises.

Κατά τη συγγραφή αυτού του βιβλίου παραθέτουμε εκτενή αποσπάσματα από επιστολές, υπομνήματα και άλλα έγγραφα του Rothbard, καθώς και από σωζόμενα προσχέδια κεφαλαίων και αδημοσίευτα τμήματα του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*. Δυστυχώς, το αρχειακό υλικό του Ιδρύματος Volker είναι διασκορπισμένο σε πολλά ιδρύματα και η απόκτηση πρόσβασης σε πολλούς από αυτούς τους φακέλους είναι δύσκολη. Άλλα αρχεία συνδεόμενων οργανισμών, όπως το Ίδρυμα Earhart, παραμένουν κλειστά για το προβλεπτό μέλλον. Αυτό έχει περιορίσει τις πρωτογενείς πηγές μας σε μεγάλο βαθμό, αν και όχι αποκλειστικά, στο Αρχείο Murray N. Rothbard του Ινστιτούτου Mises.[11] Όταν δεν είναι διαθέσιμες οι σελίδες των προσχεδίων του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, χρησιμοποιούμε την τελική εκδοχή και άλλα γραπτά που επεξεργαζόταν ο Rothbard κατά την περίοδο εκείνη. Όταν δεν είναι διαθέσιμες αδημοσίευτες πρωτογενείς πηγές, παραθέτουμε τα σχετικά αποσπάσματα από τη δευτερογενή πηγή στην οποία γίνεται αναφορά σε αυτές. Ελπίζουμε ότι το βιβλίο αυτό θα ενθαρρύνει τους μελετητές να αξιοποιούν τα αρχεία άλλων συγγραφέων της Αυστριακής Σχολής και σημαντικών ιδρυμάτων που συνδέονται με αυτήν, όταν γράφουν για την ιστορία της αυστριακής οικονομικής σκέψης.

Η διάρθρωση του βιβλίου έχει ως εξής. Το «Μέρος Ι: Νεοκλασική κατάρτιση, 1945–1949» περιγράφει την εκπαίδευση του Rothbard στο Πανεπιστήμιο Columbia προτού γνωρίσει τον Mises. Μολονότι το Columbia συναγωνιζόταν το Πανεπιστήμιο Harvard και το Πανεπιστήμιο του Σικάγου ως ένα από τα κορυφαία κέντρα οικονομικής σκέψης της χώρας, ο Rothbard διαισθανόταν ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με την οικονομική θεωρία του Marshall και με τις μεθόδους της θεσμικής σχολής και του θετικισμού που διδάχθηκε κατά τις μεταπτυχιακές σπουδές του. Αναζητώντας απαντήσεις, ανακάλυψε το Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης, όπου έμαθε για το Ίδρυμα Volker και γνώρισε τον Mises. Το «Μέρος ΙΙ: Ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises, 1949–1953» σηματοδοτεί την αρχή της εμβάθυνσης του Rothbard στη σκέψη του Mises και στην αυστριακή οικονομική επιστήμη. Αφού ο Rothbard αλληλογράφησε με τον Mises ενώ διάβαζε την *Ανθρώπινη Δράση* στα τέλη του 1949, ο Mises τού ζήτησε να γράψει μια εκδοχή της *Ανθρώπινης Δράσης* σε μορφή διδακτικού εγχειριδίου, η οποία θα εξηγούσε την πραξεολογία σε φοιτητές. Αναλαμβάνοντας το εγχείρημα, ο Rothbard κατέδειξε γρήγορα ότι κατείχε σε βάθος τη θεωρία του Mises. Ανέπτυξε μια σειρά από παραγωγικούς συλλογισμούς που απουσίαζαν από την *Ανθρώπινη Δράση*, εξηγώντας πώς μια αυστηρά διατακτική αντίληψη της οριακής χρησιμότητας οδηγεί σε καμπύλες ζήτησης με αρνητική κλίση και πώς επιτελείται η εξισορρόπηση των τιμών της αγοράς σε έναν κόσμο αβεβαιότητας.

Ο Rothbard έφθασε σε ένα ορόσημο της διανοητικής του πορείας στα τέλη του 1953, όπως εξηγείται στο «Μέρος ΙΙΙ: Μια πραγματεία στην παράδοση του Böhm-Bawerk, 1953–1955». Όταν πέρασε από τη θεωρία της κατανάλωσης στη θεωρία της παραγωγής, συνειδητοποίησε ότι ο Mises είχε γράψει σχετικά λίγα για το θέμα. Κατά συνέπεια, στηρίχθηκε στην καθιερωμένη ανάλυση μερικής ισορροπίας της παράδοσης του Marshall, την οποία είχε διδαχθεί στο Columbia. Στις αρχές του 1954, ο Rothbard είχε πλέον αναγνωρίσει τα πολλαπλά σφάλματα αυτής της προσέγγισης της μεμονωμένης επιχείρησης, καθώς και την ανάγκη να προχωρήσει πέρα από το έργο του Mises και να διατυπώσει τις δικές του πρωτότυπες συμβολές. Το αποτέλεσμα, μια αυστριακή ή δυναμική θεωρία γενικής ισορροπίας που εστιάζει στην κεντρική θέση του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία στη

διάρθρωση της παραγωγής, αποτελεί μία από τις βασικές συμβολές του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*. Ο Rothbard ολοκλήρωσε την πραγματεία του αναλύοντας την κρατική παρέμβαση στο οικονομικό σύστημα. Το «Μέρος IV: Η θεωρία του παρεμβατισμού κατά τον Rothbard, 1955–1956» παρουσιάζει την οικοδόμηση από τον Rothbard μιας ενοποιητικής και συστηματικής θεωρίας της κυβερνητικής πολιτικής, που συνιστά αξιοσημείωτη πρόοδο σε σχέση με τα διάσπαρτα κεφάλαια του Mises επί του θέματος. Επιστέγασμα αυτής της ανάλυσης ήταν οι βελτιώσεις που επέφερε στη θεωρία του οικονομικού κύκλου των Mises και Hayek, οι οποίες συνίσταντο στην κατάδειξη της «εξωγένειας» των αιτίων του οικονομικού κύκλου ως προς την οικονομία της αγοράς και των έως τότε παραγνωρισμένων ευεργετικών πτυχών της πιστωτικής συρρίκνωσης.

Με τα βασικά μέρη της πραγματείας να έχουν ολοκληρωθεί έως τα μέσα του 1956, το «Μέρος V: Εφαρμογή της πραγματείας, 1956–1962» εξηγεί το επόμενο στάδιο της διανοητικής εξέλιξης του Rothbard. Τεκμηριώνει πώς ο Rothbard αφιέρωσε τα επόμενα χρόνια στη γνωμοδότηση επί της νέας οικονομικής βιβλιογραφίας για λογαριασμό του Ιδρύματος Volker. Ο Rothbard άσκησε δριμεία κριτική σε γραπτά οικονομολόγων της Σχολής του Σικάγου, ιδίως των Milton Friedman και George J. Stigler. Ειδικότερα, εντόπισε σοβαρές ανεπάρκειες στη θετικιστική τους μέθοδο, στη θεωρία τους για την παραγωγή κατά την παράδοση του Marshall και στη διαδικασία νομισματικής προσαρμογής που περιέγραφαν. Είναι χαρακτηριστικό ότι επέκρινε το τότε εγχειρίδιο του Israel Kirzner, ο οποίος είχε εκπονήσει τη διδακτορική του διατριβή υπό την επίβλεψη του Mises, επειδή υπέπιπτε στα ίδια σφάλματα στα οποία είχε υποπέσει και ο ίδιος όταν διατύπωνε μια νεοκλασική θεωρία της παραγωγής το 1953. Ο Rothbard, όμως, δεν επέκρινε κάθε σύγχρονη δημοσίευση. Ενσωμάτωνε με προθυμία στο έργο του και παρέπεμπε σε γραπτά που εφάρμοζαν την πραξεολογική μέθοδο στη θεωρία, όπως το *Το Κεφάλαιο και η Διάρθρωσή του* του Lachmann, ενός οικονομολόγου της Αυστριακής Σχολής με τον οποίο διατηρούσε εκτενή αλληλογραφία.[12] Το βιβλίο κλείνει με τα πλήγματα που δέχθηκε το σχεδιαζόμενο ερευνητικό πρόγραμμα του Rothbard λόγω της κατάρρευσης του κύριου θεσμικού υποστηρικτή του, του Ιδρύματος Volker. Μολονότι το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* έτυχε ελάχιστης προσοχής από την κοινότητα των οικονομολόγων, ο Mises, όπως σημειώσαμε, εξήρε τα πρωτοποριακά επιτεύγματα του Rothbard στην πραξεολογία και στην οικονομική επιστήμη.

Το *Murray N. Rothbard: Η διαμόρφωση ενός οικονομολόγου της Αυστριακής Σχολής* γράφτηκε για όλους όσοι ενδιαφέρονται για την οικονομική θεωρία του Rothbard και για την αυστριακή οικονομική σκέψη γενικότερα. Ελπίζουμε ότι θα αποτελέσει χρήσιμο συμπληρωματικό τόμο του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, φωτίζοντας τις πολυάριθμες συμβολές του Rothbard και τη διαδικασία με την οποία ανέπτυξε μια ολοκληρωμένη δομή οικονομικής θεωρίας χρησιμοποιώντας την πραξεολογική μέθοδο.

ΜΕΡΟΣ Ι

Νεοκλασική κατάρτιση, 1945–1949

Ο Murray Rothbard ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του με βασική κατάρτιση στη νεοκλασική οικονομική επιστήμη. Στο Πανεπιστήμιο Columbia διδάχθηκε από καθηγητές υψηλού κύρους και επέδειξε βαθιά κατανόηση της θετικιστικής μεθόδου, της οικονομικής θεωρίας των Keynes και Marshall και της εμπειρικής ανάλυσης της θεσμικής σχολής. Το κρίσιμο στοιχείο ήταν ότι ο Rothbard αντιλαμβανόταν πως υπήρχαν σοβαρά σφάλματα σε αυτές τις ετερόκλητες κατευθύνσεις γνώσης, μολονότι δεν μπορούσε ακόμη να τα διατυπώσει με σαφήνεια. Η ίδια όμως αυτή η επίγνωση τον παρακίνησε να κάνει το ιδιαίτερα σημαντικό βήμα της επικοινωνίας με το υπέρμαχο της ελεύθερης αγοράς Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης και με το Ίδρυμα William Volker, ανακαλύπτοντας έτσι την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής.

Πανεπιστήμιο Columbia

Από μικρή ηλικία, ο Rothbard αποδείχθηκε εξαιρετικά προικισμένος. Γεννημένος το 1926 από τη Raya Babushkin και τον David Rothbard, χημικό πετρελαίου με συντηρητικές πολιτικές πεποιθήσεις, ο Rothbard υπερπηδούσε σχολικές τάξεις «με ανησυχητική ταχύτητα».[13] Οι δασκάλες του στο δημοτικό αναγνώριζαν το «διερευνητικό πνεύμα» του μαθητή τους και την «επιθυμία του να γνωρίζει πραγματικά τους λόγους, τις απαρχές και τις εξαιρέσεις» διαφόρων φαινομένων.[14] Άρχισε να φοιτά στο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Birch-Wathen στην έβδομη τάξη και εγγράφηκε στο Πανεπιστήμιο Columbia το 1942, σε ηλικία δεκαέξι ετών. Ήταν μόλις δεκαεννέα ετών όταν έλαβε το πτυχίο του AB με διάκριση στην οικονομική επιστήμη και στα μαθηματικά το 1945. Σύντομα έγινε δεκτός στο διδακτορικό πρόγραμμα του Columbia.[15]

Στο Columbia, ο Rothbard διδάχθηκε οικονομική επιστήμη μέσα από το πρίσμα της αναδυόμενης «νεοκλασικής σύνθεσης», η οποία μετασχημάτιζε με ταχείς ρυθμούς την οικονομική επιστήμη στα μέσα της δεκαετίας του 1940.[16] Η σύνθεση αυτή συνδύαζε τη μακροοικονομική των συνολικών μεγεθών της επανάστασης του Keynes με τη νεοκλασική θεωρία μερικής ισορροπίας του Marshall και τη γενική ισορροπία του Walras. Αντιλαμβανόταν την οικονομική επιστήμη ως ανάλυση του προσδιορισμού μη ρεαλιστικών τιμών ισορροπίας σε έναν κόσμο χωρίς χρονική διάρθρωση της παραγωγής, με φόντο μια συνολική δαπάνη την οποία διαχειριζόταν μια κυβέρνηση ενεργού παρεμβατικού προσανατολισμού. Οι οικονομικές θεωρίες έπρεπε να εκφράζονται με μαθηματικούς όρους και να ελέγχονται μέσω εμπειρικής έρευνας. Στα επιδραστικά νεοκλασικά έργα συγκαταλέγονταν το *Αξία και Κεφάλαιο* του John R. Hicks, η *Θεωρία της Τιμής* του George J. Stigler και τα *Θεμέλια της Οικονομικής Ανάλυσης* του Paul A. Samuelson. Ο Samuelson χρησιμοποίησε για πρώτη φορά τον όρο το 1955, στην τρίτη έκδοση του περίφημου εγχειριδίου του *Οικονομική Επιστήμη*.[17]

Στα μέσα της δεκαετίας του 1940, το Πανεπιστήμιο Columbia ήταν ένα από τα κορυφαία ακαδημαϊκά ιδρύματα των ΗΠΑ και διέθετε ένα από τα τρία καλύτερα τμήματα οικονομικής επιστήμης της χώρας. Με έδρα τη Νέα Υόρκη, το επίκεντρο της αμερικανικής πνευματικής ζωής, το Columbia συναγωνιζόταν το Πανεπιστήμιο του Σικάγου και το Πανεπιστήμιο Harvard, αναδεικνύοντας περισσότερους διδάκτορες από καθένα από τα δύο ιδρύματα. Εξέχοντα παραδείγματα αποτελούν ο Arthur F. Burns (1934), μετέπειτα καθηγητής του Columbia και πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας, και ο Milton Friedman (1946), ο επιδραστικός καθηγητής του Πανεπιστημίου του Σικάγου και κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ. Όταν ο George Stigler, μετέπειτα καθηγητής του Πανεπιστημίου του Σικάγου και νομπελίστας, άρχισε να εργάζεται στο Columbia μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, «ένιωθε ότι ο ίδιος εντασσόταν σε ένα από τα πραγματικά σπουδαία πανεπιστήμια», το οποίο διέθετε ένα «τμήμα οικονομικής επιστήμης σταθερά υψηλού επιπέδου».[18] Ο Stigler δεν υπερέβαλλε· στους διακεκριμένους καθηγητές περιλαμβάνονταν ο John Maurice Clark, οπαδός του Marshall και πρωτοπόρος της οικονομικής επιστήμης της παράδοσης του Keynes· ο Harold Hotelling, ο επιφανής μαθηματικός στατιστικολόγος· ο Ragnar Nurkse, διακεκριμένος οικονομολόγος του διεθνούς εμπορίου και της ανάπτυξης· και ο Joseph Dorfman, επιδραστικός ιστορικός της αμερικανικής οικονομικής σκέψης. Ο τελευταίος σημείωνε ότι το «διάχυτο ιδεώδες του Πανεπιστημίου ως ερευνητικού κέντρου» κυριαρχούσε στο τμήμα οικονομικής επιστήμης: επτά μέλη του διδακτικού προσωπικού και πέντε φοιτητές του διδακτορικού προγράμματος είχαν διατελέσει πρόεδροι της Αμερικανικής Οικονομικής Εταιρείας.[19]

Μολονότι οι συντηρητικές καταβολές του Rothbard τον απομάκρυναν από τους φιλελεύθερους φοιτητές και καθηγητές του Columbia, ο ίδιος ευδοκίμησε μέσα στο περιβάλλον έντονης πνευματικής δραστηριότητας. Αξιοσημείωτη επιρροή άσκησε ο Benjamin H. Beckhart, ο καθηγητής του στο μεταπτυχιακό μάθημα τραπεζικής θεωρίας. Ο Beckhart ήταν μαθητής του H. Parker Willis, πρώην καθηγητή του Columbia. Μολονότι ο Willis ήταν ένας από τους κύριους αρχιτέκτονες του Ομοσπονδιακού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, επέκρινε δριμύτατα τις επεκτατικές πολιτικές που αυτό ακολούθησε τη δεκαετία του 1920 και τις οποίες υποστήριζε ο Irving Fisher, ο κορυφαίος νεοκλασικός θεωρητικός του χρήματος και των οικονομικών κύκλων. Ο Rothbard θυμόταν ότι κατά τις μεταπτυχιακές σπουδές του «ήταν ένας οικονομολόγος της γραμμής Willis–Beckhart, αντίπαλος του Fisher».[20]

Ο Rothbard επηρεάστηκε επίσης από τους Burns και Dorfman και εντυπωσίασε και τους δύο καθηγητές, παρά το γεγονός ότι «εκείνον τον καιρό δεν υπήρχε πολλή ανταλλαγή απόψεων» κατά τις διαλέξεις και οι φοιτητές «δεν γνώριζαν πραγματικά πολύ καλά τους καθηγητές».[21] Ο Burns, ο οποίος είχε συνδεθεί φιλικά με τον πατέρα του Rothbard, «χαιρόταν που είχε [τον Rothbard] στα μαθήματά του» και προσδοκούσε ότι ο Rothbard θα κατακτούσε «μια εξέχουσα θέση» στον κόσμο.[22] Η εκτίμηση ήταν αμοιβαία: ο Rothbard θυμόταν ότι θεωρούσε πως ο Burns «ήταν ένας λαμπρός θεωρητικός» και πως η «κριτική του στην ορθόδοξη θεωρία και ούτω καθεξής ήταν εξαιρετική», παρότι δεν «δημοσίευε σε αυτόν τον τομέα».[23] Οι κριτικές του Burns αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την εσφαλμένη θεμελίωση της μακροοικονομικής του Keynes στη θεωρία της επιχείρησης του Marshall, τον απατηλό χαρακτήρα της έννοιας της πλεονάζουσας παραγωγικής δυναμικότητας στον μονοπωλιακό ανταγωνισμό και προβλήματα σχετικά με τα αίτια των οικονομικών κύκλων στη γενική ισορροπία του Walras.[24] Ο Dorfman αναγνώρισε επίσης το ταλέντο του Rothbard και τελικά ανέλαβε την επίβλεψη της διατριβής του· όταν αυτή ολοκληρώθηκε, ο Rothbard ανέφερε ότι ο Dorfman «επιθυμούσε διακαώς να εκδοθεί το βιβλίο» από τον εκδοτικό οίκο Columbia University Press.[25] Ο Rothbard έτρεφε εξαιρετικά μεγάλη εκτίμηση για τον Dorfman ως ιστορικό της

οικονομικής σκέψης, σημειώνοντας ότι «η γνώση του για τις πηγές είναι απαράμιλλη».[26] Στο τελευταίο μεγάλο έργο του, ο Rothbard αναγνώριζε τον Dorfman ως έναν από τους σημαντικότερους «μέντορές» του.[27]

Τέλος, υπήρχε ο νεοπροσληφθείς George Stigler, ο οποίος δίδαξε τον Rothbard σε ένα μάθημα θεωρίας των τιμών το φθινόπωρο του 1946. Ο Stigler και ο Friedman αποτελούσαν τον πυρήνα της σύγχρονης Σχολής του Σικάγου, η οποία χρησιμοποιούσε τη θεωρία των τιμών του Marshall και τη νομισματική μακροοικονομική του Fisher για να ασκήσει κριτική σε επιλεγμένες πτυχές της αναδυόμενης νεοκλασικής σύνθεσης που προέρχονταν από τους Walras και Keynes. Ο προσανατολισμός του Stigler υπέρ της ελεύθερης αγοράς ερχόταν σε αντίθεση με εκείνον άλλων μελών του διδακτικού προσωπικού και εντυπωσίασε τον Rothbard. Στις δύο πρώτες διαλέξεις του, ο Stigler επιτέθηκε στον έλεγχο των ενοικίων και στον κατώτατο μισθό, προκαλώντας στους φοιτητές τον κλονισμό μιας επιστροφής στην «εποχή των Νεάντερταλ» πριν από το New Deal. Ο Rothbard, απομονωμένος λόγω των συντηρητικών του απόψεων, απολάμβανε αυτή την «οπτική της ελεύθερης αγοράς» στο Columbia.[28]

Η θετικιστική μέθοδος

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του Rothbard, το τμήμα οικονομικής επιστήμης εισήλθε σε μια μεταβατική περίοδο μεταξύ συγκρουόμενων μεθόδων. Ιστορικά, οι περισσότεροι οικονομολόγοι χρησιμοποιούσαν την παραγωγική μέθοδο για να κατανοήσουν τα οικονομικά φαινόμενα και ανέπτυσσαν θεωρίες ανιχνεύοντας τις λογικές συνέπειες των αρχικών τους παραδοχών. Το *Δοκίμιο για τη φύση και τη σημασία της οικονομικής επιστήμης* του Lionel Robbins παρέμενε η κατεξοχήν έκθεση αυτής της προσέγγισης.[29] Από τις αρχές του εικοστού αιώνα έως τη δεκαετία του 1930, πολλοί οικονομολόγοι στο Columbia απέφευγαν αυτή τη μέθοδο, και το πανεπιστήμιο μετατράπηκε σε προπύργιο του «θεσμισμού των Wesley [Clair] Mitchell και A. F. Burns κατά το πρότυπο του Bacon».[30]

Αντλώντας από το έργο του Sir Francis Bacon τον δέκατο έβδομο αιώνα, ο θεσμισμός αποφεύγει τις θεωρητικές αναλύσεις που εδράζονται σε γενικές παραδοχές για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Αντιθέτως, υποστηρίζει τη χρήση υποθέσεων περιορισμένης εμβέλειας, οι οποίες προκύπτουν από την εκτεταμένη συλλογή και οργάνωση πραγματολογικών στοιχείων. Ο Mitchell είχε επηρεαστεί βαθιά από τον θεμελιωτή του θεσμισμού Thorstein Veblen· ήταν ένας από τους ιδρυτές του Εθνικού Γραφείου Οικονομικών Ερευνών (1920), ενός οργανισμού που πρωτοστάτησε στην έρευνα της θεσμικής σχολής· και διετέλεσε καθηγητής στο Columbia από το 1913 έως το 1944. Ο Burns, διδακτορικός φοιτητής του Mitchell, συμμεριζόταν την επιφυλακτικότητά του απέναντι στις απλές θεωρίες και υποστήριζε τη λεπτομερή εμπειρική διερεύνηση. Συνέγραψαν από κοινού τη *Μέτρηση των Οικονομικών Κύκλων*, ένα κορυφαίο έργο της θεσμικής σχολής, στο οποίο οι εκπρόσωποι της νεοκλασικής σύνθεσης επιτέθηκαν χαρακτηρίζοντάς το «Μέτρηση χωρίς Θεωρία».[31]

Οι επικριτές τους δεν ήταν θιασώτες της παλαιάς παραγωγικής μεθόδου, αλλά υπερασπιστές της νέας μεθόδου που εδραιωνόταν ταχύτατα στο Columbia — της «θετικιστικής γραμμής».[32] Ο θετικισμός υποστηρίζει ότι ο οικονομολόγος πρέπει να διατυπώνει προσωρινές υποθέσεις βάσει βασικών παραδοχών για την ανθρώπινη φύση και κατόπιν να ελέγχει τις υποθέσεις αυτές με κριτήριο την ικανότητά τους να εξηγούν εμπειρικά φαινόμενα. Τόσο η θετικιστική προσέγγιση όσο

και εκείνη της θεσμικής σχολής υπερασπίζονται την εμπειρική ανάλυση, αλλά μόνον ο θετικισμός επιτρέπει την ύπαρξη ενός σώματος οικονομικών θεωρημάτων που προηγείται της διερεύνησης ιστορικών επεισοδίων.

Ο θετικισμός ενισχυόταν ταχύτατα στην κοινότητα των οικονομολόγων, εκτοπίζοντας την παραγωγική προσέγγιση και τον θεσμισμό, και ο Rothbard θυμόταν την περίοδό του στο Columbia ως μια εποχή κατά την οποία ήταν «περιτριγυρισμένος από θετικιστές». Αξίζει να σημειωθεί ότι παρακολούθησε ένα «μάθημα μίας ακαδημαϊκής περιόδου για τη Φιλοσοφία της Οικονομικής Επιστήμης» με τον Ernest Nagel, σημαντικό εκφραστή του θετικισμού.[33] Στις σημειώσεις του από τις διαλέξεις, ο Rothbard έδειχνε ότι κατανοούσε τις θετικιστικές επικρίσεις του θεσμισμού, μολονότι δεν είχε ακόμη συνειδητοποιήσει τις βαθιές αδυναμίες της προσέγγισης των ίδιων των θετικιστών. Οι «θεσμιστές», όπως καταγράφει ο Rothbard ότι έλεγε ο Nagel στις διαλέξεις του, υποστηρίζουν ότι «οι καθολικοί θεωρητικοί νόμοι της οικονομικής επιστήμης είναι αδικαιολόγητοι», επειδή η θεωρία «ισχύει μόνο σε σχέση με συγκεκριμένες ιστορικές καταστάσεις» και «ορισμένα στάδια της κοινωνίας στην ιστορική της εξέλιξη». Μολονότι «το αρνούνται», η «μεθοδολογία» των θεσμιστών «ακολουθεί αμιγώς το πρότυπο του Bacon, είναι απλή συλλογή γεγονότων», διότι οι οικονομολόγοι πρέπει διαρκώς «να συλλέγουν εκτεταμένα και επαρκή πραγματολογικά δεδομένα, από τα οποία θα προκύψει τελικά η θεωρία». Αντιθέτως, οι θετικιστές υποστηρίζουν ότι ο οικονομολόγος πρέπει πρώτα να διατυπώσει μια υπόθεση και κατόπιν να ελέγξει τις συνέπειές της. «Μια θεωρία πρέπει: 1) να εξηγεί 2) να παρέχει μέσα πρόβλεψης . . . και το ουσιώδες έργο των εμπειρικών δεδομένων είναι να επαληθεύουν μια θεωρία».[34]

Μια συνήθης κριτική των θεσμιστών προς τους θετικιστές οικονομολόγους είναι ότι οι παραδοχές της «νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας είναι αβάσιμες», ιδίως η «παραδοχή μιας προσεκτικά υπολογιστικής ορθολογικότητας — ο οικονομικός άνθρωπος», ο οποίος πάντοτε προτιμά τον περισσότερο πλούτο από τον λιγότερο. Σύμφωνα με τους επικριτές της θεσμικής σχολής, αυτή η προκείμενη είναι ψευδής, επειδή «γνωρίζουμε ότι οι άνθρωποι παρακινούνται από ανορθολογικές ιδιοτροπίες, ασυνέπειες κ.λπ.» και «δεν υπάρχει συνειδητή, ορθολογική οργάνωση της συμπεριφοράς». Αν οι θετικιστές το παραδέχονταν αυτό, θα έπρεπε να απορρίψουν το οικοδόμημα υποθέσεων που στηρίζεται στην παραδοχή ατόμων τα οποία επιδιώκουν το ίδιον συμφέρον και μεγιστοποιούν τα χρηματικά κέρδη τους. Ωστόσο, όπως συνεχίζει να γράφει ο Rothbard καταγράφοντας τον Nagel, «αυτή η κριτική είναι βάσιμη», αλλά «δεν είναι μοιραία για τη θεωρία λόγω της οριστικής και πλήρους απάντησης . . . σε ένα εξαίρετο άρθρο του John Stuart Mill», ενός κλασικού οικονομολόγου που ήταν επίσης πρόδρομος του θετικισμού.[35]

Ο «Mill», όπως καταγράφει ο Rothbard ότι έλεγε ο Nagel, υποστήριζε ότι «η οικονομική επιστήμη εξετάζει την ανθρωπότητα σαν να ασχολείται αποκλειστικά με δραστηριότητες που αφορούν τον πλούτο». Αυτό, ομολογουμένως, «είναι απλώς μια προσέγγιση η οποία πρέπει να διορθωθεί ώστε να ληφθούν υπόψη άλλες παρορμήσεις», όπως η επιθυμία για ελεύθερο χρόνο και για παρούσα κατανάλωση. Οι προσεγγίσεις, όμως, είναι θεμιτές, διότι, για να «αναπτύξετε μια επαρκή θεωρία . . . πρέπει να απλουστεύετε, να εξιδανικεύετε, ακόμη και να προβαίνετε σε παραδοχές που είναι σαφώς αντίθετες προς τα γνωστά πραγματικά γεγονότα!! . . . Η εμπειρική δικαιολόγηση αυτού είναι η δυνατότητα να εισαγάγετε αργότερα συμπληρωματικές παραδοχές που θα φέρουν τη θεωρία κοντά στα γεγονότα». Εφόσον η αναθεωρημένη θεωρία μπορεί να επαληθευτεί εμπειρικά και να

χρησιμοποιηθεί για πρόβλεψη, η συνεχιζόμενη χρήση μη ρεαλιστικών παραδοχών δικαιολογείται. Επομένως, οι θετικιστές όπως ο Nagel, όχι μόνο δεν επικρίνουν τον μη ρεαλιστικό χαρακτήρα των παραδοχών, αλλά υπερασπίζονται τη χρήση τους.[36]

Ο Rothbard σημειώνει το συμπέρασμα του συλλογισμού του Nagel. «Η μεθοδολογία του Mill είναι απολύτως ορθή. Η σωστή προσέγγιση είναι να υποθέσετε τον οικονομικό άνθρωπο, να αναπτύξετε τη θεωρία και κατόπιν να ελπίζετε ότι θα μπορέσετε να διατυπώσετε τις συμπληρωματικές παραδοχές» που εμβολιάζονται στην αρχική μη ρεαλιστική παραδοχή ενός ατόμου το οποίο, με προσεκτικούς υπολογισμούς, μεγιστοποιεί το χρήμα του. Αυτό αντιπαρατίθεται στην «άκαμπτη μεθοδολογία της θεσμικής σχολής», η οποία επικρίνει τις οικονομικές υποθέσεις επειδή θεμελιώνονται σε παραδοχές για τη συμπεριφορά των ατόμων που δεν υποστηρίζονται από λεπτομερή εμπειρικά τεκμήρια.[37]

Ο Rothbard πίστευε ότι ο Nagel παρουσίαζε «την πειστικότερη επιχειρηματολογία υπέρ της νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας» και έστειλε τις σημειώσεις του από τις διαλέξεις στον Burns, «τον επιφανέστερο εκπρόσωπο» της Θεσμικής Σχολής. «Ένας από τους λόγους για τους οποίους ο καθηγητής Nagel ήταν πειστικότερος από άλλους νεοκλασικούς», έγραφε ο Rothbard στον καθηγητή του, ήταν ότι «ο Nagel επαγρυπνεί πάντοτε για τις ταυτολογίες και σπεύδει να επιμένει στην αναγκαιότητα της εμπειρικής επαλήθευσης».[38] Ο Burns, εντυπωσιασμένος από τις σημειώσεις του Rothbard, τις έστειλε στον Friedman, πρώην φοιτητή του και τότε συνάδελφό του στο Εθνικό Γραφείο Οικονομικών Ερευνών, ο οποίος έγραφε μια εργασία για την οικονομική μέθοδο. Ο Friedman έγραψε στο επάνω μέρος των σημειώσεων: «Arthur: πολλές ευχαριστίες. Το βρήκα ενδιαφέρον και, φυσικά, συμφώνησα».[39]

Σε αυτό το στάδιο της διανοητικής του εξέλιξης, ο Rothbard διέθετε μόνο ένα «ενστικτώδες αίσθημα ή μια διαίσθηση . . . ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με» τον θεσμισμό και τον θετικισμό. Οι θετικιστές δικαίως επέκριναν τους θεσμιστές για την προσπάθειά τους να ανακαλύψουν θεωρίες μέσω της εντατικής εμπειρικής εργασίας τους, εξετάζοντας εξονυχιστικά τεράστιους όγκους δεδομένων. Συγχρόνως, οι θεσμιστές εύστοχα επιτίθεντο στη χρήση ψευδών παραδοχών από τους θετικιστές, επειδή οι συμπληρωματικές παραδοχές των τελευταίων απλώς συγκάλυπταν, χωρίς να μεταβάλλουν ουσιαστικά, το θεωρητικό οικοδόμημα που είχε χτιστεί πάνω σε ψευδείς προκείμενες. Κατά συνέπεια, ο Rothbard συνειδητοποίησε ότι «όταν οι θεσμιστές επέκριναν τους ορθόδοξους θετικιστές, είχαν δίκιο, και όταν οι ορθόδοξοι επέκριναν τους θεσμιστές, είχαν δίκιο».[40]

Ωστόσο, ο Rothbard δεν κατανοούσε ακόμη πλήρως την εναλλακτική προς τον θεσμισμό και τον θετικισμό, την παραγωγική μέθοδο, η οποία αποτελούσε την παραδοσιακή προσέγγιση στην οικονομική επιστήμη. Επιπλέον, δεν γνώριζε ότι η μέθοδος αυτή είχε υποστεί πρόσφατες βελτιώσεις. Η πραξεολογική μέθοδος οικοδομούσε θεωρήματα χρησιμοποιώντας μόνον αυταπόδεικτες παραδοχές, πράγμα που σήμαινε ότι ούτε οι παραδοχές ούτε τα θεωρήματα απαιτούσαν εμπειρική επαλήθευση. Ειδικότερα, το θεμελιώδες αξίωμα της πραξεολογίας είναι ότι οι άνθρωποι δρουν με τρόπους που πιστεύουν ότι θα μεγιστοποιήσουν το ψυχικό τους εισόδημα, του οποίου το χρηματικό εισόδημα μπορεί να αποτελεί μόνο ένα μέρος. Στην πρώτη έκδοση του βιβλίου του, ο Lionel Robbins είχε πράγματι διατυπώσει τις βασικές αρχές της πραξεολογικής μεθόδου, προτού την αποδυναμώσει στη δεύτερη και επιδραστικότερη έκδοση.[41] Όπως όμως θυμόταν ο Rothbard, «ο Nagel, βέβαια, δεν είχε ακούσει ποτέ τότε για την πραξεολογία, και δυστυχώς ούτε κι εγώ».[42]

Μια κριτική της θεωρίας του Keynes από τη σκοπιά του Marshall

Ο Rothbard θυμόταν ότι, ως προπτυχιακός φοιτητής, «έκανε τα πρώτα του βήματα» με τις *Αρχές Οικονομικής Επιστήμης* του Alfred Marshall, συμμετέχοντας σε ένα εντατικό «πανεπιστημιακό σεμινάριο, ένα σεμινάριο τελειοφοίτων, το οποίο αφιέρωσε ολόκληρο το έτος στον Marshall, εξετάζοντας κάθε κεφάλαιο».[43] Στις αρχές του εικοστού αιώνα, η πραγματεία του Marshall αποτελούσε το κατεξοχήν βιβλίο της νεοκλασικής θεωρίας των τιμών. Ως γνωστόν, ο Marshall συνέδεσε την κλασική οικονομική επιστήμη των Adam Smith και David Ricardo, οι οποίοι υποστήριζαν ότι το κόστος καθόριζε την αξία των αγαθών, με την οριακή επανάσταση των William Stanley Jevons, Carl Menger και Léon Walras, η οποία υποστήριζε ότι η οριακή χρησιμότητα καθόριζε την τιμή.[44] Ο Marshall πρωτοστάτησε στην ανάλυση μερικής ισορροπίας, εστιάζοντας σε έναν κλάδο εξεταζόμενο μεμονωμένα και υποθέτοντας ότι οι επιχειρήσεις του δεν μπορούν να επηρεάσουν τις τιμές των εισροών και των εκροών. Τη χρησιμοποίησε για να δείξει ότι «όσο συντομότερη είναι η περίοδος που εξετάζουμε, τόσο μεγαλύτερο πρέπει να είναι το μέρος της προσοχής μας που αφιερώνεται στην επίδραση της ζήτησης στην αξία», ενώ «όσο μεγαλύτερη είναι η περίοδος, τόσο σημαντικότερη θα είναι η επίδραση του κόστους παραγωγής στην αξία». Αυτό συμβαίνει επειδή, μακροχρόνια, «ασταθή και ακανόνιστα αίτια εξουδετερώνουν σε μεγάλο βαθμό το ένα την επίδραση του άλλου» και η παραγωγή προσαρμόζεται, ωθώντας τις τιμές των εκροών πίσω στα επίπεδα που αντιστοιχούν στις δεδομένες τιμές των εισροών. Τελικά, για τον Marshall, το σημαντικό συμπέρασμα είναι «ότι η αξία ενός πράγματος τείνει μακροχρόνια να αντιστοιχεί στο κόστος παραγωγής του».[45] Ωστόσο, η μεγάλη αστοχία του Marshall πέρασε απαρατήρητη: υποθέτοντας ότι ένας κλάδος δεν μπορεί να επηρεάσει το κόστος παραγωγής του, ο οικονομολόγος δεν εξηγεί πώς διαμορφώνονται εξαρχής οι τιμές των εισροών.

Το πλαίσιο μερικής ισορροπίας του Marshall και η έμφασή του στη μακροχρόνια περίοδο επηρέασαν τεράστια την κοινότητα των οικονομολόγων και την οδήγησαν να υποβαθμίσει τις ενοράσεις της οριακής επανάστασης σχετικά με τη χρησιμότητα. Η νεοκλασική οικονομική επιστήμη συνδέθηκε οριστικά με τον Marshall, και η επίδραση ήταν τόσο έντονη ώστε ο Rothbard, όσο βρισκόταν στο Columbia, δεν διάβασε απευθείας κανέναν από τους πρωταγωνιστές της οριακής επανάστασης. Θυμόταν ότι, κατά την προετοιμασία του για το τμήμα της προφορικής διδακτορικής εξέτασης που αφορούσε την ιστορία της σκέψης, ρώτησε τον εξεταστή του, John Maurice Clark, αν θα έπρεπε να διαβάσει τον Jevons. Προς έκπληξη του Rothbard, ο Clark απάντησε: «Ποιο το νόημα; Ό,τι καλό υπάρχει στον Jevons βρίσκεται όλο στον Marshall».[46]

Η κυριαρχία του Marshall ενέπνευσε την επανάσταση του μονοπωλιακού ανταγωνισμού των Edward H. Chamberlin και Joan Robinson τη δεκαετία του 1930.[47] Αυτό το κρίσιμο συστατικό της νεοκλασικής σύνθεσης εγκατέλειψε την έννοια του κλάδου, προκρίνοντας την αποκλειστική εστίαση σε μια μεμονωμένη επιχείρηση, τόσο μικρή ώστε να μην μπορεί να επηρεάσει τις τιμές των εισροών ή των εκροών. Επρόκειτο για μια κατάσταση «τέλειου ανταγωνισμού», μια ιδεατή κατάσταση την οποία οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούσαν για να κρίνουν τις ενέργειες των επιχειρήσεων του πραγματικού κόσμου.[48] Οι θεωρίες ήταν μαθηματικά κομψές αλλά, κατά τον Rothbard, ακόμη πιο μη ρεαλιστικές και εσφαλμένες από τις θεωρίες που βασίζονταν στον κλάδο όπως τον αντιλαμβανόταν ο Marshall.[49]

Η κληρονομιά του Marshall επεκτεινόταν ακόμη και στους νέους θεωρητικούς της μακροοικονομικής τη δεκαετία του 1930. Ο John Maynard Keynes, του οποίου η *Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος* είχε επιφέρει επανάσταση στον επιστημονικό κλάδο, ήταν μαθητής του Marshall και είχε παρακολουθήσει τις διαλέξεις του στο Πανεπιστήμιο Cambridge.[50] Η ανάλυση μερικής ισορροπίας του Marshall επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη μακροοικονομική του Keynes. Ωστόσο, ο Rothbard είχε μάθει σε ένα από τα μαθήματά του με τον Arthur Burns ότι ο Keynes διέπραξε ένα κρίσιμο σφάλμα όταν προσπάθησε να οικοδομήσει τη μακροοικονομική του πάνω στο μικροοικονομικό οικοδόμημα του Marshall.[51]

Ο Rothbard εξήγησε αυτή την παρατήρηση σε ένα άρθρο που έγραψε για το *analysis*, ένα μικρό περιοδικό που εξέδιδε ο ελευθεριστής συγγραφέας Frank Chodorov. Ο Rothbard έμαθε για τον Chodorov «στο βιβλιοπωλείο του Πανεπιστημίου Columbia μια μέρα του 1947», όταν έπεσε τυχαία πάνω σε ένα φυλλάδιο με τίτλο *Η Φορολογία Είναι Ληστεία*.[52] Η καυστική του θεώρηση της φορολογίας επηρέασε βαθιά τον Rothbard και επιτάχυνε τη μετατόπισή του από τον συντηρητισμό της ελεύθερης αγοράς στον ριζοσπαστικό ελευθερισμό (λιμπερταριανισμό). Ο Rothbard και ο Chodorov άρχισαν να αλληλογραφούν εκείνο το καλοκαίρι, και ο Chodorov ζήτησε από τον Rothbard να «γράψει κάτι για το έντυπό μου, με θέμα μια . . . απομυθοποίηση του κεϋνσιανισμού», του κόκκινου πανιού για πολλούς συντηρητικούς και ελευθεριστές.[53] Ο Rothbard, βαθύς γνώστης της οικονομικής επιστήμης του Marshall και των επικρίσεων του συστήματος του Keynes, συμφώνησε αμέσως και έγραψε ένα εκτενές κείμενο με τίτλο «Στο επίκεντρο η οικονομική επιστήμη του Keynes».[54]

Ο Rothbard ξεκίνησε υπερασπιζόμενος τη «“νεοκλασική οικονομική επιστήμη”, η οποία θεμελιώνεται στην προσεκτική ανάλυση της οικονομικής πραγματικότητας», και κατόπιν επιτέθηκε στη «θεωρία του Keynes . . . που υπεραπλουστεύει δραστικά την πραγματικότητα». Στη συνέχεια προχώρησε στην κατασκευή του βασικού υποδείγματος του Keynes. «Το συνολικό εθνικό εισόδημα . . . είναι ίσο με το σύνολο των εισοδημάτων που εισπράττονται» και «η θεμελιώδης εξίσωση του συστήματος του Keynes είναι: συνολικό εισόδημα ίσον συνολικές δαπάνες». Οι συνολικές δαπάνες ισούνται με το άθροισμα των καταναλωτικών δαπανών, οι οποίες προσδιορίζονται από «μια σταθερή, παθητική συνάρτηση του εισοδήματος (την περίφημη συνάρτηση κατανάλωσης)», και των επενδυτικών δαπανών, οι οποίες «πραγματοποιούνται ανεξάρτητα από το εθνικό εισόδημα».[55]

Κατόπιν εξήγησε πώς, σύμφωνα με τον Keynes, μια αύξηση των δαπανών μπορεί να αυξήσει την απασχόληση. Αν «οι δαπάνες αυξηθούν . . . λόγω αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων», η κατανάλωση δεν ισούται πλέον με το κλάσμα του εισοδήματος που προσδιορίζεται από τη συνάρτηση κατανάλωσης. Κατά συνέπεια, οι «καταβολές εισοδήματος στους καταναλωτές» θα αυξηθούν και οι καταναλωτές αυξάνουν τις καταναλωτικές δαπάνες τους. Οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται «αυξάνοντας την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών» και καταβάλλουν εκ νέου υψηλότερα εισοδήματα, τα οποία οι καταναλωτές δαπανούν. Η διαδικασία αυτή συνεχίζεται έως ότου «η κατανάλωση ισούται και πάλι με» το δεδομένο «ποσοστό του εισοδήματος» που προσδιορίζεται από τη συνάρτηση κατανάλωσης. Με τη σημαντική παραδοχή σταθερών «χρηματικών μισθών», «σε κάθε επίπεδο χρηματικού εθνικού εισοδήματος αντιστοιχεί ένας μοναδικός, καθορισμένος όγκος απασχόλησης».[56]

Επομένως, η αύξηση του εθνικού εισοδήματος μπορεί να αυξήσει τη συνολική απασχόληση. Η «μεγάλη κορύφωση της θεωρίας του Keynes» είναι ότι το «επίπεδο εισοδήματος που προσδιορίζεται στην ελεύθερη αγορά» μπορεί να προκαλέσει σημαντική ανεργία, επειδή οι χρηματικοί μισθοί

βρίσκονται πάνω από τα επίπεδα εκκαθάρισης της αγοράς — η περίφημη «ισορροπία υποαπασχόλησης».[57]

Αφού εξήγησε το υπόδειγμα, ο Rothbard εφάρμοσε το επιχείρημα του Burns. Αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της κριτικής του στις συναρτήσεις κατανάλωσης και επένδυσης. Ο «κεϋνσιανισμός», εξηγεί ο Rothbard στον Chodorov σε μια επιστολή, «έχει τις ρίζες του στην καθιερωμένη νεοκλασική θεωρία ισορροπίας του Marshall». Ο Keynes ήταν οπαδός του Marshall επειδή εφάρμοζε σε ολόκληρη την οικονομία την παραδοχή μερικής ισορροπίας ότι μια μεμονωμένη επιχείρηση «μπορεί να αυξήσει ή να μειώσει την παραγωγή της . . . χωρίς να μεταβάλει . . . την καμπύλη κόστους και την ευθεία της τιμής». Από μικροοικονομική σκοπιά, αυτή η παραδοχή είναι «γενικά αληθής, επειδή η επιχείρηση είναι τόσο μικρή σε σύγκριση με το υπόλοιπο οικονομικό σύστημα». Το πρόβλημα όμως με τον Keynes είναι ότι επέκτεινε αυτή την παραδοχή του Marshall στη μακροοικονομία, και ειδικότερα στα «μεγάλα συνολικά μεγέθη — την κατανάλωση και την επένδυση». Τόνιζε ότι ο οικονομολόγος «δεν μπορεί να υποθέτει ότι οι προσδιοριστικές συναρτήσεις θα παραμείνουν σταθερές όσο εξελίσσεται η διαδικασία προσαρμογής, εφόσον πλέον εξετάζει ολόκληρη την οικονομία αντί για μια μικρή μονάδα».[58]

Ο Rothbard ανέπτυξε περαιτέρω αυτό το σημείο στο άρθρο του. Η επένδυση θα μεταβάλλεται άνισα, επειδή «κάθε επιχείρηση θα πρέπει να κάνει τις δικές της προσαρμογές στη δική της ιδιαίτερη εμπειρία. . . . Τα κέρδη θα κατανέμονται άνισα . . . και νέες επιχειρήσεις θα εισέρχονται στο οικονομικό σύστημα». Η συνάρτηση κατανάλωσης θα μεταβάλλεται λόγω αλλαγών «στην κατανομή του εισοδήματος» και σε μεταβλητές πέραν του παρόντος εισοδήματος, όπως «το παρελθόν εισόδημα, το προσδοκώμενο μελλοντικό εισόδημα, . . . οι τιμές των εμπορευμάτων και τα χρηματικά υπόλοιπα». Η ψευδής παραδοχή ότι οι συναρτήσεις κατανάλωσης και επένδυσης είναι σταθερές αποτελεί «τη βασική πλάνη του συστήματος του Keynes».[59]

Το άρθρο του Rothbard, το οποίο ο Chodorov έκρινε «εξαιρετικό» αλλά αδύνατον να δημοσιευτεί λόγω περιορισμένου χώρου, δείχνει το τότε στάδιο εξέλιξης του Rothbard ως θεωρητικού της οικονομικής επιστήμης.[60] Κατανοούσε σε βάθος το υπόδειγμα του Keynes και τη στήριξή του σε «παραπλανητικές έννοιες συνολικών μεγεθών».[61] Περιόρισε όμως υπερβολικά την κριτική του στους προσδιοριστικούς παράγοντες των συνολικών δαπανών και στον τρόπο με τον οποίο ο Keynes εφάρμοσε εσφαλμένα την ανάλυση μερικής ισορροπίας του Marshall. Δεν αντιλήφθηκε τις αδυναμίες της ανάλυσης μερικής ισορροπίας του Marshall ούτε το ότι ο Keynes απλώς επιδείνωσε τα σφάλματά της, εφαρμόζοντας εσφαλμένους μικροοικονομικούς συλλογισμούς στη μακροοικονομία.

Μια διδακτορική διατριβή στην παράδοση της θεσμικής σχολής

Έως την άνοιξη του 1948, ο Rothbard είχε περάσει τις προφορικές εξετάσεις του και εργαζόταν εντατικά στη συγγραφή της διδακτορικής του διατριβής. Είχε αποφασίσει να τη γράψει ακολουθώντας την προσέγγιση της θεσμικής σχολής, στηριζόμενος στη μεταπτυχιακή του εργασία «Οι απόψεις των συγχρόνων για την ύφεση του 1819–1821».[62] Ο θεσμιστής Joseph Dorfman, επιβλέπων της διατριβής του και διδάκτορας του Columbia (1935), ήταν ειδήμων στη συγκέντρωση πλήθους πραγματολογικών στοιχείων για την ανάλυση της εξέλιξης των οικονομικών ιδεών. Αφιέρωσε το πεντάτομο μνημειώδες έργο του, *Η Οικονομική Σκέψη στον Αμερικανικό Πολιτισμό*,

στον «πρωτότοκο» των πνευματικών κληρονόμων του Veblen, τον επιβλέποντα της δικής του διατριβής Wesley Clair Mitchell, ο οποίος «διάβασε πολυάριθμα προσχέδια και προσέφερε λόγια ενθάρρυνσης».[63] Η *Οικονομική Σκέψη* ήταν μια τεράστια συλλογή των απόψεων διαφόρων οικονομολόγων, επιχειρηματιών και πολιτικών για την οικονομική επιστήμη, που κατέγραφε όσα έγραψαν και εκείνους τους οποίους επηρέασαν. Μεταγενέστεροι ιστορικοί της σκέψης αναγνώρισαν τον θεσμισμό του Dorfman και τη συστηματοποίηση των πραγματολογικών στοιχείων από μέρους του. «Όλοι οφείλουμε ευγνωμοσύνη στον Dorfman», έγραφε ο Paul K. Conkin, επειδή το έργο του ήταν «εγκυκλοπαιδικό. Δεν παρέλειψε κανέναν».[64]

Στη διατριβή του, ο Rothbard επιδίωξε να αναπτύξει περαιτέρω τις παρατηρήσεις του Dorfman σχετικά με την οικονομική σκέψη κατά τον πρώτο οικονομικό κύκλο της Αμερικής, τον Πανικό του 1819. Εστίασε στις προτάσεις για την ενθάρρυνση της οικονομικής ανάκαμψης «και στους θεωρητικούς προβληματισμούς, στις αντιπαραθέσεις και στις πολιτικές που προέκυπταν από αυτές».[65] Σε αυτές περιλαμβάνονταν η ανακούφιση των οφειλετών, η νομισματική μεταρρύθμιση, τα δημόσια έργα και ο προστατευτισμός. Σε κάθε κεφάλαιο, ο Rothbard χρησιμοποιούσε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές για να παρουσιάσει διεξοδικά τις απόψεις των συγχρόνων για τον πανικό, τις προτάσεις που υποστήριζαν και τον τρόπο με τον οποίο επηρέαζαν τις πολιτικές σε ομοσπονδιακό επίπεδο και σε επίπεδο πολιτειών. Επικεντρώθηκε ιδίως στη νομισματική σκέψη των αρχών του δέκατου ένατου αιώνα, με το μεγαλύτερο μέρος της διατριβής να εστιάζει στις αντιπαραθέσεις για τη νομισματική επέκταση και τον περιορισμό της τραπεζικής πίστης.

Η διατριβή, την οποία ο Rothbard είχε κατά το μεγαλύτερο μέρος ολοκληρώσει έως τα μέσα του 1951, παρείχε πληθώρα πληροφοριών για τις απόψεις επιμέρους προσώπων, στις οποίες μπορούσαν να ανατρέχουν οι ιστορικοί, αλλά παρουσίαζε σημαντικές αδυναμίες. Ο Rothbard παραδέχθηκε αργότερα ότι «δεν ανέλυσε τα αίτια» του πανικού ούτε παρείχε μια εξήγηση για το γιατί οι προτάσεις διέφεραν από πρόσωπο σε πρόσωπο.[66] Με άλλα λόγια, η διατριβή του Rothbard στερούνταν μιας θεωρίας του οικονομικού κύκλου ή μιας θεωρίας που να εξηγεί γιατί διάφορα πρόσωπα πρότειναν συγκεκριμένες επανορθωτικές ενέργειες. Δεν επιχείρησε να ελέγξει μια θεωρία που προηγούνταν της συλλογής των γεγονότων —τη θετικιστική προσέγγιση— ούτε προσπάθησε να μιμηθεί τους θεσμιστές αναπτύσσοντας μια θεωρία από τη συσσώρευση γεγονότων.

Αυτή η ανεπάρκεια δεν θα αποτελούσε μείζον ζήτημα αν η διατριβή είχε εξυπηρετήσει τον πρωταρχικό της σκοπό, επιτρέποντας στον Rothbard να λάβει το διδακτορικό του και να αποφοιτήσει από το Columbia. Αυτή η συντεχνιακή ταυτότητα θα του επέτρεπε να εξελιχθεί στο ακαδημαϊκό επάγγελμα και ενδεχομένως να εξασφαλίσει μια θέση σε πανεπιστήμιο υψηλού κύρους. Δεν μπορούσε όμως να το κάνει, επειδή, όπως παραπονιόταν, «είχε μπει εμπόδιο στο χρονοδιάγραμμά του για την ολοκλήρωση της διατριβής». Μολονότι ο Dorfman «την είχε εγκρίνει με διθυραμβικά σχόλια», ο Arthur Burns, «μέλος της τελικής επιτροπής εξέτασης του έργου», την απέρριψε απροσδόκητα. Οι δύο καθηγητές είχαν διαφορετικές αντιλήψεις για τη διατριβή: «ο Dorfman είναι ιστορικός της οικονομικής σκέψης και δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στα πραγματολογικά στοιχεία του οικονομικού κύκλου και θέλει να δοθεί η κύρια έμφαση» στις προτάσεις των συγχρόνων για την ανάκαμψη από τον πανικό, ενώ ο Burns «ενδιαφέρεται μόνο για τα πραγματολογικά στοιχεία των οικονομικών κύκλων» και όχι για τις απόψεις των συγχρόνων σχετικά με την πολιτική. Ο Dorfman, ο οποίος «έτρεμε από τον φόβο του τον Burns», συντάχθηκε με τον Burns. Αν οι «καθηγητικές πριμαντόνες» δεν μπορούσαν να «εξομαλύνουν τις διαφορές τους» ή αν ο Burns δεν αποχωρούσε από την επιτροπή, ο Rothbard δεν μπορούσε να αποφοιτήσει.[67]

Η κατάρτιση του Rothbard στο Columbia διαμόρφωσε καθοριστικά τη διανοητική του εξέλιξη. Η εκπαίδευσή του τού παρείχε θεμελιώδεις γνώσεις της ανερχόμενης νεοκλασικής σύνθεσης, οι οποίες τον προετοίμαζαν κατάλληλα για μια σταδιοδρομία ως ορθόδοξου οικονομολόγου. Είχε διδαχθεί μεθοδολογικές, θεωρητικές και εμπειρικές τεχνικές από ορισμένους από τους καλύτερους καθηγητές της χώρας. Ωστόσο, δεν κατανοούσε ακόμη ότι μεγάλο μέρος όσων είχε μάθει ήταν εσφαλμένο. Ο θετικισμός μπορούσε να αποκαλύψει τις αδυναμίες του θεσμισμού, αλλά τα σφάλματα της θετικιστικής μεθόδου παρέμεναν κρυμμένα. Η θεωρία των τιμών του Marshall επέτρεπε στον Rothbard να επιτίθεται στις αδυναμίες του υποδείγματος του Keynes, παρότι η χρήση αυτής της θεωρίας των τιμών αποδυνάμωνε σοβαρά το δικό του επιχείρημα. Η διατριβή του Rothbard αποτελούσε παράδειγμα της προσέγγισης της θεσμικής σχολής στην οικονομική ιστορία, αλλά δεν φώτιζε τις αιτιώδεις δυνάμεις πίσω από το βουνό των γεγονότων. Επιπλέον, ο Rothbard απέφευγε την εξέταση παλαιότερων στοχαστών, επειδή είχε διδαχθεί ότι οι μεταγενέστεροι οικονομολόγοι πάντοτε βελτίωναν τις ιδέες τους. Ο Rothbard κατέληγε ότι η νεοκλασική του εκπαίδευση τον είχε αφήσει «πολύ δυσαρεστημένο με όλη την οικονομική θεωρία», επειδή αυτή στερούνταν «μιας καλής θεωρητικής βάσης».[68] Αντιλαμβανόμενος ότι η οικονομική επιστήμη είχε περισσότερα να προσφέρει, άρχισε να αναζητά απαντήσεις έξω από το πανεπιστήμιό του.

Το Ίδρυμα William Volker

Ο Rothbard σύντομα βρήκε τους κατάλληλους οργανισμούς που μπορούσαν να εμβαθύνουν περαιτέρω την κατανόησή του για την οικονομική θεωρία. Η αρχή έγινε με την ανακάλυψη μελετητών που συμμερίζονταν τη συντηρητική και ελευθεριστική του οπτική. Στο μάθημα θεωρίας των τιμών που παρακολουθούσε ο Rothbard το φθινόπωρο του 1946, ο Stigler παρέπεμψε τους φοιτητές σε μια δημοσίευση που είχε συγγράψει από κοινού με τον Friedman, το *Στέγες ή Ανώτατα Όρια;*, ένα φυλλάδιο για το πώς ο έλεγχος των ενοικίων δημιουργούσε στεγαστικές ελλείψεις.[69] Ο Stigler εξήγησε ότι ένας ελάχιστα γνωστός οργανισμός στη Νέα Υόρκη, το Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης (FEE), είχε εκδώσει πρόσφατα το φυλλάδιό τους επειδή «κανείς άλλος δεν δεχόταν να το κάνει». Έως τον Νοέμβριο, ο Rothbard είχε γράψει στο FEE ζητώντας το έργο. Επικοινωνώντας με τον οργανισμό, «"εισήλθε" άθελά του στο ελευθεριστικό κίνημα» και σύντομα ανακάλυψε την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής.[70]

Ο Leonard Read είχε ιδρύσει το FEE εκείνη τη χρονιά, με σκοπό να αποτελέσει τον πυρήνα της διδασκαλίας και της επιστημονικής έρευνας υπέρ της ελεύθερης αγοράς, ενός πεδίου που είχε περιέλθει σε βαθιά ανυποληψία μετά το New Deal και την επανάσταση του Keynes. Η «δημιουργία του FEE», θυμόταν ο Rothbard, «σηματοδότησε την αρχή του σύγχρονου ελευθεριστικού κινήματος στην Αμερική».[71] Ο Read ίδρυσε τον οργανισμό χάρη σε μια επιχορήγηση από το Ίδρυμα William Volker, έναν οργανισμό που μετέβαλλε ταχύτατα την αποστολή του, απομακρυνόμενος από τις φιλανθρωπικές δραστηριότητες και στρεφόμενος στην προώθηση της συντηρητικής και ελευθεριστικής επιστημονικής παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων έργων οικονομολόγων της Σχολής του Σικάγου. Ο Harold Luhnow, ο νέος πρόεδρος του ιδρύματος, παρείχε επίσης απαραίτητη χρηματοδότηση για την πρώτη συνάντηση της Εταιρείας Mont Pelerin και συνεργαζόταν έμμεσα με το Ίδρυμα Earhart και τον εκδοτικό οίκο Henry Regnery Company, που υποστήριζαν την ελεύθερη αγορά. Το σημαντικότερο ήταν ότι ο Luhnow χρησιμοποίησε τους πόρους του για να βοηθήσει έναν ελάχιστα γνωστό οικονομολόγο, τον Ludwig von Mises, ο οποίος τότε παρέμενε παραγκωνισμένος στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (NYU).[72]

Ο Mises ήταν ο πρεσβύτερος και επιφανέστερος εκπρόσωπος όσων είχαν απομείνει από την Αυστριακή Σχολή της οικονομικής επιστήμης. Σε έντονη αντίθεση με τη νεοκλασική σύνθεση, χρησιμοποιούσε την πραξεολογική μέθοδο οικονομικού συλλογισμού για να αναπτύξει ένα σώμα ποιοτικών θεωρημάτων που εξηγούσαν τη διαμόρφωση των τιμών στον πραγματικό κόσμο, την επιχειρηματική λειτουργία στην κατανομή των πόρων σε έναν αβέβαιο κόσμο, τη χρονική διάρθρωση των ετερογενών κεφαλαιουχικών αγαθών και τις μόνιμες μεταβολές στην οικονομία που προκαλούνται από αλλαγές στην προσφορά χρήματος. Οι οικονομολόγοι του κυρίαρχου ρεύματος απέρριπταν την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής, επειδή ο πραξεολογικός συλλογισμός βρισκόταν σε διαμετρική αντίθεση με τον σύγχρονο μαθηματικό συλλογισμό και τον εμπειρικό έλεγχο. Μολονότι κατέληγαν σε παρόμοια συμπεράσματα υπέρ της ελεύθερης αγοράς, οι θετικιστές του Σικάγου θεωρούσαν επίσης παρωχημένες τις οικονομικές θεωρίες της Αυστριακής Σχολής. Ακόμη και ο πρώην μαθητής του Mises, Lionel Robbins, ο οποίος είχε περιέλθει υπό την προσωπική επιρροή του Keynes κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε αποκηρύξει την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής.[73]

Παρά τη μεγάλη συρρίκνωση των τάξεών της και της επιρροής της κατά τη δεκαετία του 1940, η Αυστριακή Σχολή είχε, σε δύο προηγούμενες περιόδους, συγκαταλέξει στους κόλπους της ορισμένους από τους διασημότερους οικονομολόγους στον κόσμο. Στην πρώτη περίπτωση, ο Eugen von Böhm-Bawerk του Πανεπιστημίου της Βιέννης συγκρούστηκε με τον Alfred Marshall για τη θεωρία του κεφαλαίου στις αρχές του εικοστού αιώνα. Η δεύτερη περίπτωση σημειώθηκε τη δεκαετία του 1930, όταν ο Hayek, που βρισκόταν τότε στη Σχολή Οικονομικής Επιστήμης του Λονδίνου, έχοντας αναπτύξει περαιτέρω τη θεωρία του κεφαλαίου του Böhm-Bawerk, τη χρησιμοποίησε στην αντιπαράθεσή του με τον John Maynard Keynes για τη νομισματική θεωρία και τη θεωρία των οικονομικών κύκλων. Αυτές οι περίφημες αντιπαραθέσεις προσέδιδαν κύρος στον Mises, επειδή ήταν μαθητής του Böhm-Bawerk και τα γραπτά του είχαν επηρεάσει βαθιά τον Hayek. Με την άνοδο όμως της νεοκλασικής σύνθεσης στα τέλη της δεκαετίας του 1930 και στις αρχές της δεκαετίας του 1940, η επιρροή της Αυστριακής Σχολής εξανεμίστηκε ταχύτατα.[74]

Αυτή η κατάρρευση επηρέασε δυσμενώς τον Mises. Ήταν μια ατυχής τροπή των γεγονότων για έναν άνθρωπο που θα μπορούσε να είχε λάβει Βραβείο Νόμπελ τη δεκαετία του 1920, αν το βραβείο είχε θεσπιστεί τότε. Αντ' αυτού, η *Nationalökonomie*, η μνημειώδης πραγματεία του στην παράδοση του *Κεφάλαιο και Τόκος* του Böhm-Bawerk, η οποία εξέθετε ολόκληρο το σώμα της αυστριακής οικονομικής θεωρίας, καταποντίστηκε χωρίς να αφήσει ίχνος μέσα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.[75] Ακόμη χειρότερα, οι ναζί ανάγκασαν τον Mises να καταφύγει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Mises περιορίστηκε σε μια θέση μερικής απασχόλησης στο FEE και σε μια θέση επισκέπτη καθηγητή στη Μεταπτυχιακή Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης. Η τελευταία ήταν προσωρινή θέση, αλλά η χρηματοδότηση του Ιδρύματος Volker σύντομα την κατέστησε μόνιμη. Ο Hayek δεν είχε πολύ καλύτερη τύχη από τον Mises: μετά τον πόλεμο, το τμήμα οικονομικής επιστήμης του Πανεπιστημίου του Σικάγου εξέτασε το ενδεχόμενο να τον προσλάβει, αλλά τα μέλη του απέρριπταν τη θεωρία του για το κεφάλαιο και τις μεθοδολογικές του απόψεις. Αντ' αυτού, ο Hayek κατέλαβε μια θέση στην Επιτροπή Κοινωνικής Σκέψης του πανεπιστημίου, χρηματοδοτούμενη από το Ίδρυμα Volker, και πέρασε τη δεκαετία του 1950 γράφοντας για θέματα εκτός της οικονομικής επιστήμης, σε σχετική αφάνεια.[76]

Σε αντίθεση με το Πανεπιστήμιο Columbia, το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης ήταν τότε ένα ίδρυμα χαμηλής κατάταξης, το οποίο άρχισε να ανεβαίνει στις κατατάξεις μόλις τις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Ακόμη και σε αυτό το ακαδημαϊκό τέλμα, το διδακτικό προσωπικό και η διοίκηση απαξίωναν τον Mises ως έναν ιδιόρρυθμο φανατικό της ελεύθερης αγοράς που δεν είχε τίποτε να προσφέρει στον κλάδο. Ο Israel Kirzner, μεταπτυχιακός βοηθός και διδακτορικός φοιτητής του Mises τη δεκαετία του 1950, παρατηρούσε ότι «ο Mises ήταν περιθωριοποιημένος από το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό» και ότι «ενδέχεται να υπήρξαν περιπτώσεις στις οποίες οι φοιτητές αποτρέπονταν από την παρακολούθηση των μαθημάτων του».[77] Οι περισσότεροι φοιτητές του Mises ειδικεύονταν στη διοίκηση επιχειρήσεων και δεν είχαν κανένα πραγματικό ενδιαφέρον για την οικονομική επιστήμη· εγγράφονταν στα μαθήματά του επειδή είχαν ακούσει ότι «έβαζε σε όλους Β». Περιττό να ειπωθεί ότι το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης δεν ήταν το κατάλληλο ακαδημαϊκό ίδρυμα για κάποιον του κύρους του Mises.[78]

Το 1949, ενώ εργαζόταν εντατικά στη διατριβή του, ο Rothbard ανακάλυψε τον Mises και την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής μέσω των επαφών του στο FEE. Το χάσμα στην εκπαίδευσή του στο Columbia έγινε ξαφνικά ολοφάνερο: προηγουμένως είχε ακούσει για τον Mises μόνο ως κάποιον που υποστήριζε «ότι ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να προβεί σε οικονομικό υπολογισμό». Μάλιστα, «δεν ήξερε καν ότι ο Mises ζούσε ακόμη».[79] Τώρα πληροφορήθηκε ότι ο Mises θα άρχιζε ένα μεταπτυχιακό σεμινάριο στις 29 Σεπτεμβρίου στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Volker. Έμαθε επίσης ότι η αγγλόγλωσση εκδοχή της *Nationalökonomie* του Mises, ουσιωδώς αναθεωρημένη και με νέο τίτλο *Ανθρώπινη Δράση*, επρόκειτο να εκδοθεί στα μέσα Σεπτεμβρίου από τον εκδοτικό οίκο Yale University Press.[80] Αρκετοί πανεπιστημιακοί διαμαρτυρήθηκαν για την απόφαση, αλλά ο επιμελητής του Yale Eugene Davidson, ο οποίος συμμεριζόταν συντηρητικές και ελευθεριστικές ιδέες, επέμεινε και εξασφάλισε την έκδοση. Αλληλογραφώντας με τον Herbert C. Cornuelle, έναν συνεργάτη του Leonard Read που είχε αναλάβει διοικητικά καθήκοντα στο Ίδρυμα Volker, ο Rothbard ήρθε σε επαφή με τον Mises. Ο Cornuelle είπε στον Mises ότι ο Rothbard ήταν «ένας από τους πλέον διακεκριμένους κλασικούς φιλελεύθερους φοιτητές οικονομικής επιστήμης ο οποίος ενδιαφερόταν για το ενδεχόμενο να παρακολουθήσει το σεμινάριό σας».[81] Ο Mises συμφώνησε να επιτρέψει στον Rothbard να συμμετάσχει στο σεμινάριο. Όταν ο Rothbard άρχισε να παρακολουθεί το σεμινάριο του Mises και να διαβάζει την *Ανθρώπινη Δράση*, εισήλθε στην επόμενη φάση της διανοητικής του εξέλιξης.[82]

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises, 1949–1953

Η οικονομική οπτική του Murray Rothbard μεταβλήθηκε σημαντικά το 1949, όταν γνώρισε τον Ludwig von Mises και διάβασε το κορυφαίο έργο του, την *Ανθρώπινη Δράση*.[83] Με την οικονομική υποστήριξη του Ιδρύματος Volker, ο Rothbard αποδέχθηκε την πρόταση του Mises να αποδώσει την πραγματεία του σε μορφή διδακτικού εγχειριδίου. Από νωρίς, ο Rothbard επέδειξε βαθιά κατανόηση του μηχανισμού νομισματικής μετάδοσης και της πραξεολογικής μεθόδου του Mises. Αυτό του επέτρεψε να αναπτύξει περαιτέρω τις θεωρίες της αξίας και της διαμόρφωσης των τιμών, τις οποίες είχε παραμελήσει η αναδυόμενη νεοκλασική σύνθεση. Ειδικότερα, ο Rothbard χρησιμοποίησε τη σχέση μέσων και σκοπών για να συναγάγει τον νόμο των διατακτικών κατατάξεων της οριακής χρησιμότητας και τον αντιπαρέβαλε με τις σύγχρονες θεωρίες της χρησιμότητας. Κατόπιν έδειξε πώς ο νόμος αυτός οδηγούσε λογικά σε πίνακες ζήτησης που αντιστοιχούσαν πάντοτε σε καμπύλες με αρνητική κλίση, πράγμα που με τη σειρά του οδηγούσε σε μια θεωρία διαμόρφωσης των τιμών η οποία εξηγούσε τη διαδικασία εξισορρόπησης προς την τιμή εκκαθάρισης της αγοράς. Τέλος, επέκτεινε την ανάλυσή του στη διαμόρφωση των τιμών σε μια χρηματική οικονομία. Πέρα από το ότι καταδείκνυαν τη δική του διανοητική πρόοδο, οι θεωρητικές επεξεργασίες του Rothbard προήγαγαν σημαντικά την οικονομική επιστήμη, επειδή ο Mises προϋπέθετε αυτά τα λογικά συμπεράσματα χωρίς ποτέ να τα έχει πράγματι συναγάγει.

Το εγχείρημα συγγραφής του εγχειριδίου

Όταν ο Rothbard άρχισε να διαβάζει την *Ανθρώπινη Δράση*, ο εικοσιτριάχρονος βίωσε αυτό που αργότερα περιέγραψε ως «μια τεράστια αποκάλυψη . . . στο μέτωπο της οικονομικής θεωρίας».[84] Ενώ προηγουμένως ένιωθε μια αδιαμόρφωτη δυσαρέσκεια για την τότε κατάσταση της οικονομικής θεωρίας, τώρα αναγνώριζε σαφώς και διατύπωνε με ακρίβεια τα σοβαρά προβλήματα των παραδόσεων που κυριαρχούσαν στο Πανεπιστήμιο Columbia και σε άλλα κορυφαία ερευνητικά κέντρα. Ο Rothbard αποκάλυψε τη ριζική μεταβολή της οπτικής του σε επιστολές που έγραψε προς τον Mises τον Σεπτέμβριο του 1949 και τον Μάιο του 1950, ενώ ήταν ακόμη μεταπτυχιακός φοιτητής στο Columbia.

Γράφοντας στον Mises προτού ολοκληρώσει την ανάγνωση της μισής πραγματείας, ο Rothbard αντιλαμβανόταν ήδη τη σημασία της πραξεολογικής μεθόδου που χρησιμοποιούσε ο Mises για να αναπτύξει τη θεωρητική του δομή. Ο Rothbard θεωρούσε την πραξεολογία εντυπωσιακά διαφορετική από τον θεσμισμό και τον θετικισμό που είχε διδαχθεί στο Columbia, κρίνοντας ότι η «ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ πραξεολογίας και οικονομικής επιστήμης . . . αποτελεί τεράστια συμβολή» του Mises. Η «αριστοτεχνική ανάλυση» του Mises είχε προχωρήσει πέρα από το *Δοκίμιο για τη φύση και τη σημασία της οικονομικής επιστήμης* του Lionel Robbins και «για πρώτη φορά θεμελίωσε μια στέρεη μεθοδολογική βάση για την οικονομική επιστήμη στην πραξεολογία».[85]

Η ανακάλυψη της πραξεολογίας ώθησε τον Rothbard να απορρίψει τις επικριτικές κρίσεις που άκουγε στο Columbia για τη σχετικά μικρή σημασία της ιστορίας των θεωριών στην πρόοδο της οικονομικής θεωρίας. Πρότεινε τολμηρά στον Mises να «αναλάβει τώρα το έργο να μας προσφέρει μια Dogmengeschichte [δηλαδή, ιστορία των θεωριών]», επειδή «δεν υπάρχει καλή ιστορία της οικονομικής σκέψης» και ο Mises θα μπορούσε να αποσαφηνίσει τις διαφορές μεταξύ της αυστριακής και της νεοκλασικής προσέγγισης. Η πρόταση του Rothbard υπαγορευόταν εν μέρει από την πληροφορία ότι «ο καθηγητής [Joseph] Schumpeter», εξέχων οπαδός του Walras με ορισμένες αυστριακές τάσεις, «εργάζεται πάνω σε μια ιστορία της οικονομικής σκέψης».[86] Ο Rothbard φοβόταν ότι, αν οι «ερμηνείες και αξιολογήσεις» του Schumpeter «αφεθούν αναπάντητες, είναι βέβαιο ότι θα ασκήσουν επιζήμια επίδραση στις παρούσες και μελλοντικές γενιές οικονομολόγων», νοθεύοντας την αυστριακή παράδοση με την παραμέληση του χρόνου και της αβεβαιότητας που χαρακτήριζε την προσέγγιση του Walras. (Ο Schumpeter πέθανε λίγο μετά τη συγγραφή της επιστολής, τον Ιανουάριο του 1950.)[87]

Στα μέσα του 1950, αφού είχε ολοκληρώσει το βιβλίο και παρακολουθήσει το σεμινάριο, ο Rothbard αναλογιζόταν πώς η *Ανθρώπινη Δράση* είχε ανατρέψει ολοκληρωτικά την κατανόησή του για την οικονομική θεωρία. Χαρακτήριζε πλέον τις εκλεκτικιστικές προσεγγίσεις που είχε διδαχθεί στο Columbia ως «έναν απέραντο, άμορφο λαβύρινθο ασύνδετων διαμερισμάτων». Η νεοκλασική σύνθεση αντιμετώπιζε κεντρικά στοιχεία της οικονομικής επιστήμης, ιδίως τη «νομισματική θεωρία» και τη «θεωρία των τιμών», με τον ίδιο τρόπο που αντιμετώπιζε περιφερειακά θέματα, όπως την «αγροτική οικονομική επιστήμη» και την «οικονομική επιστήμη των μεταφορών», με καθένα να υπάρχει «στο δικό του κενό», ασύνδετο με όλα τα άλλα μέρη. Αυτό ερχόταν σε οξεία αντίθεση με την *Ανθρώπινη Δράση*, η οποία περιείχε «την αποκάλυψη της οικονομικής επιστήμης ως μιας μεγαλειώδους, σύνθετης, αλλά ενιαίας δομής σκέψης». «Η έννοια της πραξεολογίας», δήλωνε ο Rothbard, «είναι μια λαμπρή νέα σύλληψη».[88]

Ο Rothbard έφθασε στο σημείο να προτείνει στον Mises «δύο θέματα μεγάλης σημασίας» για το σεμινάριο του επόμενου έτους στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Το πρώτο ήταν μια σύγκριση της «ορθής οικονομικής επιστήμης, όπως αυτή εκφράζεται στην *Ανθρώπινη Δράση*», με τον επικρατούντα «νεοκλασικισμό, όπως αυτός εκφράζεται σε έργα όπως οι *Αρχές Οικονομικής Επιστήμης* του Marshall, το *Αξία και Κεφάλαιο* του Hicks και η *Θεωρία της Τιμής* του Stigler».[89] Το δεύτερο θέμα που πρότεινε ο Rothbard ήταν η επιστημολογία της οικονομικής επιστήμης, «ένα ακόμη μάθημα που παραμελείται οικτρά σε όλες τις μεταπτυχιακές σχολές». Αυτό το κενό στο πρόγραμμα σπουδών έχει ολέθριες συνέπειες για τους φοιτητές, οι οποίοι «παραπαίουν ανάμεσα σε αντικρουόμενες μεθοδολογίες» και «συνήθως εγκαταλείπουν εντελώς τη θεωρία και καταφεύγουν σε ό,τι θεωρούν “στέρεο γεγονός” — όπως η κατάρτιση αριθμοδεικτών».[90]

Είναι σαφές ότι ο Rothbard είχε υπερβεί πλήρως τις βάσεις της εκπαίδευσής του στο Columbia, υιοθετώντας την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής και το υπόδειγμα του Mises. Κατανοούσε πλέον τη σημασία της αξιωματικής-παραγωγικής, πραξεολογικής μεθόδου για τη διατύπωση μιας ενιαίας δομής οικονομικής θεωρίας. Αυτό εντυπωσίασε τον απαιτητικό Mises, ο οποίος απάντησε στις αρχές του 1950, εκφράζοντας τη χαρά του «που μαθαίνω ότι οι ιδέες σας συμφωνούν με τις δικές μου». «Αυτό που διαχωρίζει τις διάφορες “σχολές” της οικονομικής επιστήμης μεταξύ τους», έγραφε ο Mises στον ανερχόμενο προστατευόμενό του, «είναι η επιστημολογική τους προσέγγιση». Ο Mises ήλπιζε ότι ο Rothbard θα αποκτούσε σύντομα το

διδακτορικό του, ώστε να μπορέσει να «γράψει ένα σπουδαίο βιβλίο για τα προβλήματα [στα οποία ο Rothbard] αναφερόταν στην επιστολή του».[91] Αυτά τα βαρυσήμαντα λόγια ενθάρρυναν τον νεαρό οπαδό του Mises.

Ο Mises δεν το γνώριζε, αλλά οι σπόροι του «σπουδαίου βιβλίου» του Rothbard είχαν ήδη βλαστήσει. Τον προηγούμενο Νοέμβριο, ο Rothbard είχε γράψει στον Herbert C. Cornuelle ότι ο Mises «συζήτησε μαζί του το σχέδιο για ένα εγχειρίδιο οικονομικής επιστήμης και έναν οδηγό για τον ευφυή μη ειδικό», κατά το πρότυπο της *Ανθρώπινης Δράσης*.[92] Το εγχείρημα αυτό θα χρηματοδοτούνταν από το Ίδρυμα Volker και θα επέτρεπε στον Rothbard να συνεχίσει να μαθαίνει την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής, προετοιμάζοντάς τον έτσι για τη συγγραφή του ευρύτερου βιβλίου που είχε οραματιστεί ο Mises. Όταν ο Rothbard συμφώνησε, ο Mises «του ζήτησε να ετοιμάσει ένα σχεδιάγραμμα». Στον Mises «άρεσε το σχεδιάγραμμα» και «πρότεινε να γράψει ένα αντιπροσωπευτικό κεφάλαιο». Το 1950, ο Rothbard έγραψε ένα τέτοιο κεφάλαιο για το κρίσιμο θέμα της νομισματικής οικονομικής επιστήμης, το οποίο ο Mises χαρακτήρισε σε επιστολή του προς τον Cornuelle «πολύ ικανοποιητικό. Αποδεικνύει ασφαλώς την ικανότητά του να γράψει ένα εγχειρίδιο πολύ καλύτερο από όλα όσα ο ίδιος είχε την ευκαιρία να δει».[93]

Στη συνέχεια, ο Rothbard επεξεργάστηκε ιδέες για τον τρόπο συγγραφής του βιβλίου και περιέγραψε αναλυτικά το σχεδιάγραμμά του στον Cornuelle στις αρχές του 1951. Ξεκίνησε επικρίνοντας τη σύγχρονη νεοκλασική οικονομική επιστήμη, όπως αυτή αντιπροσωπευόταν από ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο εγχειρίδιο, την *Οικονομική Ανάλυση και Δημόσια Πολιτική* των Mary Jean Bowman και George Leland Bach.[94] Χαρακτήριζε αυτό το έργο των 931 σελίδων ως «μια απίστευτη ζούγκλα, ένα συνονθύλευμα σχεδόν κάθε νοητής θεωρίας της μόδας και κάθε συνόλου πραγματολογικών στοιχείων —τα περισσότερα από αυτά εσφαλμένα—, παρουσιασμένο με εκπληκτικά χαοτικό τρόπο». Η εξέταση εγχειριδίων της προ του 1920 περιόδου δεν απέφερε πολύ καλύτερα αποτελέσματα και, κατά τον Rothbard, οι *Αρχές Οικονομικής Επιστήμης* του Frank A. Fetter παρέμεναν «σχεδόν το καλύτερο διαθέσιμο εγχειρίδιο», μολονότι περιείχαν αρκετά κενά στην έκθεση και θεωρητικά σφάλματα σχετικά με τη χρησιμότητα, τις τιμές και τη θεωρία του κεφαλαίου.[95]

Το «ορθό εγχειρίδιο» που οραματιζόταν ο Rothbard θα αποτελούσε, επομένως, «ένα πρωτοποριακό εγχείρημα» και θα απαιτούσε σημαντικό χρόνο και πόρους από το Ίδρυμα Volker. Τα αποτελέσματα, όμως, θα άξιζαν και με το παραπάνω. Χρησιμοποιώντας την πραξεολογική μέθοδο, ο Rothbard θα «δημιουργούσε ένα οικοδόμημα . . . δηλαδή, μια λογική, βήμα προς βήμα ανάπτυξη της θεωρητικής δομής του Mises». «Είμαι πεπεισμένος», έγραφε ο Rothbard, ότι ο φοιτητής, ακολουθώντας αυτή τη βήμα προς βήμα λογική που ξεκινούσε από «απλά πραξεολογικά αξιώματα», θα «συνειδητοποιούσε τον παραλογισμό των σοσιαλιστικών και παρεμβατικών πεποιθήσεών του. Θα γινόταν ελευθεριστής παρά τη θέλησή του». Έτσι, ο Rothbard θα «έκανε για τον Mises ό,τι έκανε ο [J. R.] McCulloch για τον [David] Ricardo, δηλαδή θα παρουσίαζε το περιεχόμενο και το πνεύμα του δασκάλου σε εξαγνισμένη μορφή, με αμείλικτη λογική συνέπεια, ώστε να αποτελέσει έναν οδηγό οικονομικής επιστήμης για τον σοβαρό φοιτητή και τον ευφυή μη ειδικό».[96]

Ανυπομονώντας να ξεκινήσει το εγχείρημα, ο Rothbard αποφάσισε ότι δεν ήθελε να «χάνει χρόνο περιμένοντας» να διευθετήσουν ο Joseph Dorfman και ο Arthur Burns τις διαφωνίες τους για τη διατριβή του.[97] Δεν θα αφιέρωνε τον χρόνο του στην αναθεώρηση της διδακτορικής του διατριβής. Αντ' αυτού, θα έγραφε το εγχειρίδιό του για την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής,

παραμένοντας μεταπτυχιακός φοιτητής. Αυτή η βαρυσήμαντη απόφαση καθυστέρησε την ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία, του έδωσε όμως άφθονο χρόνο για να αφοσιωθεί στο νέο του εγχείρημα.

Το κεφάλαιο για το χρήμα

Όπως σημειώθηκε, στο πλαίσιο της προετοιμασίας του σχεδιαζόμενου εγχειριδίου του, ο Rothbard έγραψε ένα δείγμα κεφαλαίου για το χρήμα, το οποίο ενέκρινε ο Mises, με τίτλο «Χρήμα και Τραπεζική στην Ανεμπόδιστη Αγορά».[98] Ο Rothbard «είχε τη βοήθεια της *Θεωρίας του Χρήματος και της Πίστης* του Mises, η οποία αποτελούσε μια θαυμάσια αναλυτική ανάπτυξη του τμήματος της *Ανθρώπινης Δράσης* για το χρήμα».[99] Το κεφάλαιο κατέδειξε την ευχέρεια με την οποία ο Rothbard κατακτούσε την πραξεολογική μέθοδο και τη νομισματική θεωρία του Mises και του προσέφερε εκτενή εξάσκηση στη χρήση της πραξεολογικής μεθόδου για ένα εγχειρίδιο αρχών οικονομικής επιστήμης.

Το κεφάλαιο του Rothbard εξέθετε αναλυτικά τη θεωρία του χρήματος του Mises και επέκρινε τη νομισματική οικονομική επιστήμη του παλαιού αντιπάλου του Mises, του Irving Fisher. Η επιδραστική *Αγοραστική Δύναμη του Χρήματος* του Fisher πρόβαλλε μια ολιστική ποσοτική θεωρία του χρήματος — η αύξηση της προσφοράς χρήματος προκαλεί ανάλογη αύξηση των τιμών των αγαθών ή, αντιστρόφως, μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος (ΑΔΧ). Σύμφωνα με τον Fisher, η ΑΔΧ είναι «το αντίστροφο του επιπέδου των τιμών» και οι μεταβολές της μπορούσαν να μετρηθούν με έναν συγκεντρωτικό δείκτη του επιπέδου των τιμών.[100] Μολονότι οι μεταβολές στην προσφορά χρήματος προκαλούσαν βραχυχρόνιες μεταβατικές επιδράσεις, στη μακροχρόνια τελική κατάσταση μεταβάλλονταν μόνο οι τιμές συνολικά και, επομένως, το χρήμα ήταν ουδέτερο ως προς τις σχετικές τιμές και την πραγματική δραστηριότητα.[101] Ο Rothbard, ήδη αντίπαλος του Fisher από το μάθημά του με τον Benjamin H. Beckhart, βάλθηκε να αποδομήσει τη θεωρία του Fisher.

Σε έντονη αντίθεση με τη νεοκλασική νομισματική θεωρία του Fisher, στο επίκεντρο της νομισματικής διδασκαλίας του Mises βρίσκεται η άνιση προσαρμογή της ΑΔΧ σε μια μεταβολή της προσφοράς ή της ζήτησης χρήματος, μέσω του μηχανισμού νομισματικής μετάδοσης. Αυτή η διαδικασία εξισορρόπησης διαδίδεται κυματοειδώς από την πηγή της διαταραχής και επηρεάζει άνισα διαφορετικά άτομα και αγορές, μεταβάλλοντας ολόκληρη τη διάρθρωση των σχετικών χρηματικών τιμών, την κατανομή των πόρων και τη διανομή του πραγματικού εισοδήματος. Σε αντίθεση με τον Fisher, το χρήμα δεν είναι ουδέτερο ούτε κατά τη μεταβατική βραχυχρόνια περίοδο ούτε μακροχρόνια.

Αυτή η μακροχρόνια μη ουδετερότητα έχει δύο σημαντικές συνέπειες. Πρώτον, επειδή μια μεταβολή στην προσφορά χρήματος δεν προκαλεί ανάλογη μεταβολή στην ΑΔΧ, ο Fisher έσφαλλε όταν μιλούσε για μετακινήσεις των «επιπέδων τιμών».[102] Δεύτερον, οι μεταβολές στην προσφορά χρήματος δεν επηρεάζουν την κοινωνική ευημερία. Η διαδικασία νομισματικής προσαρμογής μεταβάλλει μόνο το πραγματικό εισόδημα και τον πλούτο ορισμένων ατόμων εις βάρος άλλων.

Ο πυρήνας του κεφαλαίου του Rothbard για το χρήμα είναι η εξήγηση της φύσης και της λειτουργίας της διαδικασίας νομισματικής προσαρμογής και της επίδρασής της στην κοινωνική ευημερία, στις ενότητες 5, «Προσδιορισμός της Αγοραστικής Δύναμης του Χρήματος», και 6,

«Χρησιμότητα της Προσφοράς Χρήματος». Ο Rothbard ακολούθησε πιστά την έκθεση του Mises στη *Θεωρία του Χρήματος και της Πίστης* και στην *Ανθρώπινη Δράση* και την ανέπτυξε σημαντικά.

Ο Rothbard ξεκίνησε εξηγώντας πώς μια αύξηση της προσφοράς χρήματος διαταράσσει την ισορροπία της ΑΔΧ, καταδεικνύοντας έτσι τη βραχυχρόνια και τη μακροχρόνια μη ουδετερότητα του χρήματος. Ο πρώτος αποδέκτης, ένας «κύριος Jones», διαπιστώνοντας ότι διαθέτει «πλεονάζον χρηματικό υπόλοιπο», αυξάνει τη ζήτησή του για διάφορα αγαθά και υπηρεσίες, ιδίως μήλα και αθροιστικές μηχανές (αριθμομηχανές). Οι πωλητές αυτών των αγαθών δαπανούν στη συνέχεια τα δικά τους πλεονάζοντα χρηματικά υπόλοιπα στα αγαθά που επιθυμούν — ρούχα και αυτοκίνητα. Ως αποτέλεσμα, οι τιμές των μήλων, των αθροιστικών μηχανών, των ρούχων και των αυτοκινήτων αυξάνονται και η παραγωγή αυτών των αγαθών επεκτείνεται, καθώς οι επιχειρήσεις «μεταφέρουν . . . πόρους, κεφάλαιο και εργασία, από» την παραγωγή άλλων αγαθών. Καθώς αυτή η διαδοχική διαδικασία συνεχίζεται, «η νέα προσφορά χρήματος διαχέεται σε ολόκληρη την οικονομία», ώσπου να φθάσει στους τελευταίους αποδέκτες· οι τιμές και η παραγωγή όλων των αγαθών τελικά μεταβάλλονται και δεν υπάρχει πλέον πλεόνασμα χρηματικών υπολοίπων στις επικρατούσες τιμές. Με την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας εξισορρόπησης, η «νέα ισορροπία της αγοραστικής δύναμης θα έχει μια εντελώς διαφορετική διάρθρωση τιμών από την παλαιά ισορροπία. Ορισμένες τιμές θα έχουν αυξηθεί περισσότερο από άλλες». Με άλλα λόγια, η διαδικασία νομισματικής προσαρμογής μεταβάλλει πλήρως τις σχετικές τιμές και την παραγωγή.

Αυτή η μη ουδετερότητα του χρήματος εξακολουθεί να ισχύει ακόμη και αν οι αυξήσεις και οι μειώσεις της προσφοράς χρήματος αλληλοαναιρούνται συνολικά. Ας υποθέσουμε ότι η «ποσότητα χρήματος του Jones αυξάνεται . . . την ίδια ακριβώς στιγμή που ο Smith» χάνει τα χρήματά του σε ναυάγιο, αφήνοντας τον Jones με πλεονάζουσα προσφορά χρηματικών υπολοίπων και τον Smith με πλεονάζουσα ζήτηση. Ο Jones θα μειώσει, επομένως, τα χρηματικά του υπόλοιπα, αυξάνοντας τη ζήτησή του για μήλα και αθροιστικές μηχανές, ενώ ο Smith θα κάνει το αντίθετο και θα αναπληρώσει τα μειωμένα χρηματικά του υπόλοιπα πουλώντας σιτάρι και έπιπλα σε χαμηλότερη τιμή: «το χρήμα που προσφέρει ο Jones δημιουργεί στροβίλους αυξημένων τιμών για τα μήλα, τις αθροιστικές μηχανές και άλλα αγαθά. . . . Το χρήμα που αποσύρει ο Smith από την αγορά δημιουργεί στροβίλους χαμηλότερων τιμών για το σιτάρι, τα έπιπλα κ.λπ.». Ο Rothbard καταδεικνύει αδιαμφισβήτητα ότι, μολονότι η συνολική προσφορά χρήματος παραμένει σταθερή και «η γενική αγοραστική δύναμη μπορεί να παραμένει περίπου η ίδια, η διάρθρωση των τιμών μπορεί να μεταβληθεί σημαντικά».[103]

Αφού θεμελίωσε τη μη ουδετερότητα του χρήματος ως προς τις τιμές, ο Rothbard προχώρησε στην κριτική των προσπαθειών ακριβούς μέτρησης της ΑΔΧ και των μεταβολών της. Αυτό συμβαίνει επειδή η ΑΔΧ είναι ο κατάλογος των αντιστρόφων των επιμέρους χρηματικών τιμών — δηλαδή, η σειρά των εναλλακτικών ποσοτήτων αγαθών και υπηρεσιών που μπορούν να αγοραστούν με μία χρηματική μονάδα. Για παράδειγμα, η «Αγοραστική Δύναμη της Χρηματικής Μονάδας» θα μπορούσε να είναι «1 ζευγάρι παπούτσια, 1/100 αρότρου ή 10 δωδεκάδες αυγά». Επομένως, εφόσον η ΑΔΧ «πρέπει να περιλαμβάνει κάθε εμπόρευμα που μπορεί να αγοραστεί με το χρήμα, δεν μπορεί να εκφραστεί ποσοτικά με ακρίβεια».

Είναι ακόμη δυσκολότερο να μετρηθούν οι μεταβολές της ΑΔΧ, επειδή ο μηχανισμός νομισματικής μετάδοσης καταδεικνύει ότι «οι τιμές δεν κινούνται όλες μαζί, όπως τα νερά του ωκεανού, σε ένα “επίπεδο τιμών”». Ο Rothbard έδωσε ένα παράδειγμα: αν η προσφορά χρήματος αυξηθεί κατά 20 τοις εκατό, η άνιση διαδικασία προσαρμογής προκαλεί αύξηση ορισμένων τιμών μεγαλύτερη από 20

τοις εκατό και άλλων μικρότερη. Αυτό σημαίνει ότι «δεν υπάρχει καμία βάση για να συμπεράνουμε ότι η αγοραστική δύναμη του χρήματος θα μειωθεί κατά 20%». Συνολικά, «δεν υπάρχει μέθοδος μέτρησης των μεταβολών της αγοραστικής δύναμης του χρήματος διαχρονικά».[104]

Ο Rothbard συνέχισε τη συζήτησή του για το μη μετρήσιμο της ΑΔΧ σε μια εργασία που παρουσίασε στο σεμινάριο του Mises στο NYU τον Οκτώβριο του 1952, με τίτλο «Η Εξίσωση Ανταλλαγής του Fisher — Μια Κριτική». Ο Rothbard υποστήριξε ότι η εξίσωση ανταλλαγής — η προσφορά χρήματος επί την ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος ισούται με το επίπεδο των τιμών επί το σύνολο των αγοραζόμενων αγαθών— είναι «ολέθρια», επειδή «δεν υπάρχει επίπεδο τιμών . . . υπάρχουν μόνο επιμέρους τιμές συγκεκριμένων αγαθών». Δεν μπορεί να υπολογιστεί μέσος όρος τιμών χωρίς να επιχειρηθεί η αδύνατη πράξη της «πρόσθεσης ή του πολλαπλασιασμού ποσοτήτων εντελώς διαφορετικών μονάδων αγαθών». Αυτό σημαίνει ότι «η ολιστική εξίσωση είναι ψευδής και το επίπεδο τιμών παραμένει καθαρός μύθος, μια έννοια που δεν μπορεί να οριστεί».[105] Ο Rothbard ανέφερε σε μια επιστολή ότι «κολακεύτηκε από την αντίδραση του Mises». Ο Mises τον ενθάρρυνε να «αναπτύξει περαιτέρω την εργασία του και να προσπαθήσει να τη δημοσιεύσει», μολονότι ήταν «φυσικά απαισιόδοξος για τις πιθανότητες να δημοσιευτεί αυτή ή οποιοδήποτε άλλο καλό άρθρο οικονομικής επιστήμης στα περιοδικά». Ο Rothbard πίστευε ότι «άξιζε μια προσπάθεια», λόγω της εξέχουσας θέσης του Fisher στα εγχειρίδια οικονομικής επιστήμης και σε άλλες δημοσιεύσεις, αλλά δεν σώζεται καμία ένδειξη ότι επιχείρησε να δημοσιεύσει την εργασία.[106]

Αφού συζήτησε στο κεφάλαιό του τη μη ουδετερότητα του χρήματος και την αδυναμία μέτρησης του επιπέδου των τιμών, ο Rothbard εξήγησε τις επιδράσεις μιας μεταβολής της προσφοράς χρήματος στην κοινωνική ευημερία. Ακολουθώντας τον Mises, ο Rothbard αναγνώριζε ότι τα καταναλωτικά αγαθά παρέχουν «χρησιμότητα σε κάθε άτομο βάσει της άμεσης χρήσης τους» στην κατανάλωση και ότι «τα κεφαλαιουχικά αγαθά αξιολογούνται έμμεσα από τους επιχειρηματίες βάσει των καταναλωτικών αγαθών στην παραγωγή των οποίων μπορούν να συμβάλουν». Τα καταναλωτικά αγαθά είναι σπάνια «σε σχέση με το τεράστιο εύρος των ατομικών επιθυμιών . . . και οι πόροι που απαιτούνται για την παραγωγή αυτών των αγαθών —η προσφορά εργασίας και κεφαλαιουχικών αγαθών— είναι εξαιρετικά περιορισμένοι». Μια αύξηση της «προσφοράς παπουτσιών», για παράδειγμα, μπορεί να προκύψει μέσω «αυξημένης αποταμίευσης και επένδυσης κεφαλαίου στην παραγωγή παπουτσιών». Η σπανιότητα σημαίνει «ότι κάθε αύξηση της προσφοράς αγαθών, καταναλωτικών ή κεφαλαιουχικών, συνιστά καθαρή αύξηση της γενικής κοινωνικής ευημερίας». Διατυπώνοντας αυτή την κρίση περί ευημερίας, ο Rothbard δεν «υπονοεί ότι υπάρχει κάποια μετρήσιμη “συνολική ευημερία”». Αντιθέτως, συνδέει την αρχή της ομοφωνίας του Pareto —«ότι ορισμένα ή όλα τα άτομα ωφελούνται από τη μεταβολή, ενώ κανένα δεν ζημιώνεται εξαιτίας της»— με την προσφορά των παραγόμενων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών.

Αντιθέτως, το χρήμα «δεν έχει άμεσες χρήσεις· η μοναδική χρησιμότητά του είναι η ανώτερη εμπορευσιμότητά του και η χρήση του ως μέσου ανταλλαγής». Οι μεταβολές στην προσφορά χρήματος δεν αυξάνουν την προσφορά πόρων ή την αποταμίευση. Αντιθέτως, κατά τη μη ουδέτερη αναδιαμόρφωση των τιμών και της παραγωγής, υπάρχουν «μεταβατικά κέρδη ορισμένων εις βάρος μεταβατικών ζημιών άλλων, καθώς και ορισμένα μόνιμα κέρδη εις βάρος μόνιμων ζημιών». Επομένως, εφόσον οι μεταβολές στην προσφορά χρήματος δεν μεταβάλλουν την προσφορά καταναλωτικών αγαθών, μια επέκταση ή συρρίκνωση της προσφοράς χρήματος δεν μπορεί ούτε να

αυξήσει ούτε να μειώσει τη γενική ευημερία, και «η αυξημένη προσφορά χρήματος δεν συνιστά καθαρό κοινωνικό όφελος και η μειωμένη προσφορά χρήματος δεν συνιστά καθαρή κοινωνική ζημία».[107]

Ακολουθώντας τον Mises, ο Rothbard σημειώνει δύο εξαιρέσεις και εξηγεί πώς οι μεταβολές στην προσφορά χρήματος θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αποταμίευση και, επομένως, την προσφορά καταναλωτικών αγαθών. Πρώτον, μια αύξηση της προσφοράς χρήματος μπορεί να δημιουργήσει μια κατάσταση στην οποία «όσοι αποκτούν πρόσθετο πλούτο . . . θα αυξήσουν την αποταμίευσή τους περισσότερο απ' όσο θα μειώσουν τη δική τους όσοι χάνουν». Σε αυτή την περίπτωση, αυξάνονται η συνολική αποταμίευση και ο σχηματισμός κεφαλαιουχικών αγαθών, οδηγώντας σε πρόσθετα καταναλωτικά αγαθά και βελτιωμένη γενική ευημερία. Αυτό όμως δεν οφείλεται στην αύξηση του αποθέματος χρήματος καθαυτήν. Πράγματι, είναι εξίσου εύλογο να υποθέσουμε ότι «η πρόσθετη αποταμίευση όσων κερδίζουν . . . θα είναι μικρότερη από τη μείωση της αποταμίευσης όσων χάνουν». Με άλλα λόγια, «είτε η προσφορά χρήματος αυξάνεται είτε μειώνεται, η συνολική αποταμίευση . . . μπορεί είτε να αυξηθεί είτε να μειωθεί», και η οικονομική θεωρία δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα ποιο από τα δύο θα συμβεί.

Δεύτερον, «οι μεγάλες αυξήσεις της προσφοράς χρήματος και η επακόλουθη μεγάλη πτώση της αγοραστικής δύναμης τείνουν να παραποιούν την οικονομική λογιστική», μέσω των παραδοσιακών λογιστικών μεθόδων που αποτιμούν τα περιουσιακά στοιχεία στο αρχικό τους κόστος. Οι αυξήσεις της προσφοράς χρήματος και των τιμών τείνουν να οδηγούν σε «πλασματικά "κέρδη"», επειδή τα διογκωμένα τρέχοντα έσοδα υπερβαίνουν τα ιστορικά κόστη. Αυτό οδηγεί τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να δαπανούν τα πλασματικά τους κέρδη στην κατανάλωση, με αποτέλεσμα την ακούσια κατανάλωση κεφαλαίου (αποταμιεύσεων). Αντιστρόφως, οι μειώσεις της προσφοράς χρήματος και των τιμών «διογκώνουν τις επιχειρηματικές ζημίες», καθώς τα έσοδα κατακρημνίζονται κάτω από τα ιστορικά κόστη. Κατά συνέπεια, οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων περιορίζουν την κατανάλωσή τους και «η προσφορά κεφαλαίου αυξάνεται ακούσια».

Ο Rothbard δεν συζήτησε την τρίτη εξαίρεση που διατύπωνε ο Mises στη νομισματική του ανάλυση της ευημερίας: ότι η αύξηση της προσφοράς εμπορευματικού χρήματος, όπως ο χρυσός, αποτελεί πόρο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή αγαθών. Μολονότι νωρίτερα στο κεφάλαιο ο Rothbard είχε συζητήσει πώς η ζήτηση χρήματος προσδιορίζεται εν μέρει από τη «ζήτηση για άμεση κατανάλωση», επειδή τώρα υπέθετε ότι το χρήμα «δεν έχει άμεσες χρήσεις», δεν έδειξε πώς οι μεταβολές της αγοραστικής δύναμης του χρήματος ωθούν τα δρώντα άτομα να χρησιμοποιούν περισσότερο ή λιγότερο από το χρηματικό εμπόρευμα για την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών.[108]

Αφού διάβασε και ενέκρινε το δείγμα κεφαλαίου του Rothbard για το χρήμα, ο Mises εξακολούθησε να εντυπωσιάζεται από τα γραπτά του μεταπτυχιακού φοιτητή στη νομισματική οικονομική επιστήμη. Όταν ο Rothbard παρουσίασε μια εισήγηση για την ελεύθερη τραπεζική τον Απρίλιο του 1953, ανέφερε ότι πίστευε πως «στον Mises άρεσε η εισήγηση· είπε ότι ήταν "πολύ ενδιαφέρουσα"».[109] Σε αυτήν, ο Rothbard συζητούσε πώς ο ανταγωνισμός της ελεύθερης αγοράς μεταξύ τραπεζών περιορίζει την πιστωτική επέκταση, ένα θέμα που είχε αναφέρει στο δείγμα κεφαλαίου του για το χρήμα. Ο Rothbard πίστευε ότι «η οικονομική ανάλυση είναι αμιγώς του Mises, αλλά τα πολιτικά συμπεράσματα διαφέρουν», ιδίως ως προς το αν η τραπεζική με κλασματικά αποθεματικά συνιστούσε απάτη.[110] Ο Rothbard σημείωνε όμως ότι ο Mises, στα σχόλιά του, «έκανε ιδιαίτερη μνεία στη διάκριση, την οποία βρήκα στον [William Stanley] Jevons, μεταξύ

"τίτλου ειδικής κατάθεσης" και "τίτλου γενικής κατάθεσης", η οποία, όπως είπε, προέρχεται από το παλαιό ρωμαϊκό δίκαιο».[111] Μερικά χρόνια αργότερα, ο Mises σχολίασε ένα φυλλάδιο που έγραψε ο Rothbard για το Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης, με τίτλο «Χρήμα, Ελεύθερο και Μη Ελεύθερο».[112] Ο Mises δήλωσε ότι ο Rothbard είχε «κατορθώσει αρκετά καλά να προσφέρει στον γενικό αναγνώστη μια ορθή ερμηνεία των περίπλοκων προβλημάτων που εμπλέκονται. . . . Δεν υπάρχει μεγάλη αμφιβολία ότι το προσχέδιο του δρος Rothbard μπορεί να προσφέρει στον απαιτητικό μη ειδικό γνώσεις που καμία άλλη διαθέσιμη δημοσίευση δεν θα μπορούσε να του παράσχει». Ωστόσο, ο Mises θεωρούσε το «σχέδιο του Rothbard για τη μεταρρύθμιση του αμερικανικού νομισματικού και τραπεζικού συστήματος . . . ανεφάρμοστο».[113] Μολονότι ο Rothbard διαφωνούσε με τον μέντορά του ως προς τις νομικές πτυχές της τραπεζικής και ως προς το σχέδιο επιστροφής στον κανόνα χρυσού που παρουσίαζε ο Mises στην έκδοση του 1953 της *Θεωρίας του Χρήματος και της Πίστης*, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, από πολύ νωρίς στη σταδιοδρομία του, επέδειξε βαθιά γνώση της νομισματικής οικονομικής επιστήμης του Mises.[114]

Η εμβάθυνση του Rothbard στη νομισματική οικονομική επιστήμη του Mises προετοίμασε το έδαφος για την εξήγηση, στο εγχειρίδιό του, του τρόπου με τον οποίο οι τιμές στις επιμέρους αγορές προσαρμόζονται στις μεταβολές των δεδομένων. Στα κεφάλαια της *Ανθρώπινης Δράσης* για το χρήμα και τις τιμές, ο Mises δεν εξέθεσε την αιτιώδη διαδικασία με την οποία πράγματι προσαρμόζονται οι επιμέρους τιμές.[115] Έμενε στον Rothbard να αναπτύξει πλήρως αυτή τη ρεαλιστική θεωρία διαμόρφωσης των τιμών, η οποία στηρίζει τη διαδικασία νομισματικής προσαρμογής του Mises.

Η πραξεολογική μέθοδος

Κατά τη συγγραφή του κεφαλαίου του για το χρήμα, ο Rothbard χρησιμοποίησε επιδέξια την πραξεολογική μέθοδο. Η υπέρβαση του μεθοδολογικού συνονθυλεύματος θετικισμού και θεσμισμού του Columbia ήταν απαραίτητη για τη συγγραφή ενός εγχειριδίου που παρουσίαζε το θεωρητικό σύστημα του Mises, ιδίως τη θεωρία των τιμών, ως βήμα προς βήμα παραγωγική συναγωγή των συνεπειών της ανθρώπινης δράσης και ορισμένων γενικού εμπειρικού χαρακτήρα παραδοχών.

Ο Rothbard εξήγησε στο Ίδρυμα Volker πώς θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την πραξεολογική μέθοδο στο εγχειρίδιό του για να συναγάγει τους γενικούς νόμους της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Είχε «συνειδητοποιήσει ότι είναι δυνατόν να ξεκινήσει κανείς από μία απλή, αυταπόδεικτη παραδοχή: την ανθρώπινη ύπαρξη, και να συναγάγει από αυτήν όλες τις προτάσεις της οικονομικής επιστήμης. Η ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης είναι η ανθρώπινη δράση και, μόλις οριστεί η δράση, όλες οι περαιτέρω οικονομικές αλήθειες μπορούν να συναχθούν ως λογικές συνέπειες».[116] Επειδή σκοπός του εγχειριδίου του ήταν η ανάπτυξη της οικονομικής θεωρίας και όχι η πραγματεία λεπτών μεθοδολογικών ζητημάτων, ο Rothbard περιόρισε τη συζήτησή του για τη μεθοδολογία σε άρθρα περιοδικών και παρουσιάσεις στο σεμινάριο του Mises. Αυτό του επέτρεψε να συμμετάσχει στον διάλογο της κοινότητας των οικονομολόγων για τις τρέχουσες τεχνικές ελέγχου των θεωριών και μέτρησης των οικονομικών φαινομένων.

Μία από τις πρώτες συζητήσεις του για τη σχέση μεταξύ πραξεολογικής μεθόδου και εμπειρικού ελέγχου αφορούσε μια αρνητική βιβλιοκρισία της *Ανθρώπινης Δράσης* στον τόμο του 1950 της *American Economic Review*, ενός από τα κορυφαία περιοδικά του κλάδου. Ο επικριτής ήταν ο

George Schuller, ο οποίος επέκρινε την πραξεολογική μέθοδο και την a priori επιστημολογία του Mises.[117] Έχοντας μόλις γράψει μια επαινετική βιβλιοκρισία της *Ανθρώπινης Δράσης* για το *analysis* του Frank Chodorov, ο Rothbard υπερασπίστηκε την προσέγγιση του Mises και διατύπωσε τις αρχές της σε ένα σχόλιο και κατόπιν σε μια απάντηση, αφού ο Schuller ανταπάντησε.[118] Το γεγονός ότι το περιοδικό δημοσίευσε τις παρατηρήσεις του Rothbard δείχνει ότι ένα από τα κορυφαία έντυπα του επιστημονικού κλάδου εκτιμούσε όσα είχε να πει επί του θέματος. Στο σχόλιό του, ο Rothbard τόνιζε τον απλό «έλεγχο της παρατήρησης» που απαιτείται για το αξίωμα της δράσης, την αρνητική χρησιμότητα της εργασίας, την ποικιλία των πόρων και άλλα αξιώματα.[119] «Το σημαντικό στοιχείο», συνέχιζε ο Rothbard στην απάντησή του, είναι ότι η απόκτηση γνώσης των αξιωμάτων απαιτεί «ασφαλώς ένα διαφορετικό είδος "εμπειρισμού" από τη μελέτη ιστορικών γεγονότων και είναι σαφώς "a priori" ως προς αυτά τα γεγονότα, και ότι μια τέτοια κατάσταση δεν έχει ανάλογο στις φυσικές επιστήμες».[120]

Αυτές οι παρατηρήσεις αποκαλύπτουν ένα σημαντικό σημείο: ο Rothbard, ο οποίος ακολουθούσε μια αριστοτελική οπτική που τόνιζε ότι η γνώση μπορεί να αποκτηθεί μόνο από τα φανερά γεγονότα της εμπειρίας, μπορούσε ωστόσο να υπερασπίζεται χωρίς δυσκολία τη νεοκαντιανή οπτική του Mises, σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι μπορούν να γνωρίζουν ορισμένα φαινόμενα χωρίς αναφορά στον εξωτερικό κόσμο. Πράγματι, ο Rothbard είχε στείλει στον Mises ένα αντίγραφο του σχολίου του πριν από τη δημοσίευσή του, εκφράζοντας αμφιβολία ότι η *American Economic Review* «θα το τυπώσει», ενώ διακήρυσσε με υπερηφάνεια ότι «προσπάθησε όσο καλύτερα μπορούσε να απαντήσει στους εσφαλμένους ισχυρισμούς του Schuller».[121]

Δεν σώζεται καταγραφή της απάντησης του Mises, αλλά ο Rothbard φαίνεται ότι εντυπωσίασε αρκετά τον μέντορά του ώστε να του δοθεί η ευκαιρία να παρουσιάσει μια εισήγηση για τη μεθοδολογία στο σεμινάριο του NYU. Τον Νοέμβριο του 1953, ο Rothbard παρουσίασε τη «Μεθοδολογία στη *Νομισματική Ισορροπία* του Gunnar Myrdal», δείχνοντας ότι είχε διανύσει μεγάλη απόσταση από τις θετικιστικές επικρίσεις του Ernest Nagel κατά του θεσμισμού.[122] Στο βιβλίο του του 1939, ο Myrdal επέκρινε τον θεσμισμό και την πραξεολογία, τους οποίους περιέγραφε αντιστοίχως ως «αφελή εμπειρισμό» και «κλασικό σχολαστικισμό».[123] Ο Rothbard επιδοκίμαζε τις «πειστικές επικρίσεις» του Myrdal κατά του θεσμισμού, οι οποίες ήταν παρόμοιες με τις παρατηρήσεις του Nagel, αλλά επιτιθόταν επίσης στον θετικισμό του Myrdal ακολουθώντας τη γραμμή του Mises. Ο Rothbard συνόψιζε τη μεθοδολογική θέση του Myrdal ως εξής: «πρώτα διαμορφώνεται η αφηρημένη θεωρία, κατόπιν οργανώνεται και συστηματοποιείται, θέτει ερωτήματα στα δεδομένα και έπειτα, αν οι παρατηρούμενες απαντήσεις αντιφάσκουν προς τα θεωρητικά ερωτήματα ή δεν συνάδουν με αυτά, τα ερωτήματα αυτά πρέπει να μεταβληθούν ώστε να περιλαμβάνουν στοιχεία των απαντήσεων και να συνάδουν με αυτές». Ο Rothbard περιέγραφε αιχμηρά τη θέση του Myrdal ως «μια γυμνή, απερίφραστη διατύπωση της θέσης των περισσότερων σημερινών οικονομολόγων. Από τη μία πλευρά, η θεωρία υποστηρίζεται απέναντι στους σκαλιστές γεγονότων. Από την άλλη, το εμπειρικό γεγονός εξακολουθεί να βασιλεύει». Ο Rothbard επέκρινε τον Myrdal, και συνεπώς τον πρώην δάσκαλό του Nagel, επειδή δεν αντιλαμβανόταν ότι «η σύνθετη δομή της οικονομικής θεωρίας» μπορεί να συναχθεί από «την ύπαρξη της ανθρώπινης δράσης» και από «έναν πολύ μικρό αριθμό πολύ γενικών "παρατηρήσεων" . . . όπως η ποικιλία δεξιοτήτων και πόρων». Δεν απαιτείται κανένας εμπειρικός έλεγχος.[124]

Στις σημειώσεις του από αυτή τη συνεδρία του σεμιναρίου του Mises, ο Rothbard κατέγραψε την ευνοϊκή υποδοχή της παρουσίασής του από τον Mises, ο οποίος θεωρούσε τον Myrdal «χαρακτηριστικό παράδειγμα της μεθοδολογικής σύγχυσης των εγχειριδίων οικονομικής επιστήμης —θεωρία συν επαλήθευση από τα γεγονότα κ.λπ.—». Ο Rothbard αποκάλυπτε επίσης ότι «ο Mises δέχθηκε τη θέση μου ότι τα αξιώματα της επιστήμης της ανθρώπινης δράσης παρατηρούνται, αλλά διαφωνεί με τον [John] Locke ότι πρέπει να πρόκειται για αισθητηριακή παρατήρηση. Είναι αποδεκτή η χρήση του όρου παρατήρηση, αρκεί να μην είναι αυστηρά αισθητηριακή».[125] Αυτό το σχόλιο καταδεικνύει και πάλι την απουσία σύγκρουσης μεταξύ της αριστοτελικής κατανόησης του Rothbard και της καντιανής κατανόησης του Mises για τη φύση των οικονομικών αξιωμάτων.

Λίγο αργότερα, ο Rothbard έγραψε ένα υπόμνημα για το Ίδρυμα Volker, στο οποίο γνωμοδοτούσε για μια πρόταση για σεμινάριο στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας, βασισμένο στο εγχειρίδιο του Stigler *Η Θεωρία της Τιμής*.[126] Ήταν η πρώτη από τις πολλές επιθέσεις του Rothbard κατά της Σχολής του Σικάγου για την αποτυχία της να εκτιμήσει την οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής. Σημείωνε ότι ο πρώην καθηγητής του προσπαθούσε να εισαγάγει στην οικονομική θεωρία «μεγαλύτερο “ρεαλισμό” μέσω εμπειρικής έρευνας και ελέγχου». Αυτή η προσέγγιση αποδυνάμωνε το βιβλίο ιδίως «στους πραγματικά κρίσιμους τομείς της θεωρίας».[127] Ο Rothbard έδινε ως χαρακτηριστικό παράδειγμα της εσφαλμένης μεθόδου του Stigler την ανάλυσή του για τον νόμο των αποδόσεων — υπάρχει μια άριστη ποσότητα του μεταβλητού συντελεστή παραγωγής που μεγιστοποιεί το μέσο προϊόν. Ο Stigler απορρίπτει την «a priori» απόδειξη που συνάγει «τον νόμο από αυταπόδεικτες προτάσεις» ως «ουσιαστικά ταυτολογική». Αντιθέτως, παραπέμπει στην εμπειρική απόδειξη και στο ότι «κανείς δεν έχει ανακαλύψει σημαντικές εξαιρέσεις από τη θεωρία».[128] Ο Rothbard το χαρακτήριζε αυτό «εξαιρετικά αδύναμο», επειδή «αντί να γενικεύσει την παλαιά κλασική αντίληψη της εργασίας και του κεφαλαίου που εφαρμόζονται στη γη, ο Stigler εγκαταλείπει εντελώς τον συλλογισμό και καταφεύγει σε μια άσχετη “εμπειρική απόδειξη”».[129]

Η πιο καίρια υπεράσπιση από τον Rothbard της συναγωγής της οικονομικής θεωρίας από αυταπόδεικτα αξιώματα ήταν η κριτική του σε ένα δοκίμιο του θετικιστή Fritz Machlup του 1955 και στην επακόλουθη συζήτηση μεταξύ του Machlup και του Terence Hutchison.[130] Ο Machlup, συνεργάτης και θαυμαστής του Mises, προσπάθησε διακριτικά να τον εξομοιώσει με τη θέση του κυρίαρχου ρεύματος, υποστηρίζοντας ότι «όλοι οι υπέρμαχοι της καθαρής, ακριβούς ή απριοριστικής θεωρίας», ιδίως ο Mises, ακολουθούσαν τη μέθοδο του John Stuart Mill και δεν «προτείνουν να υποβληθούν οι παραδοχές της οικονομικής θεωρίας σε εμπειρικούς ελέγχους, αλλά μόνο τα προβλεπόμενα αποτελέσματα που συνάγονται από αυτές».[131] Ο Rothbard αναγνώριζε ότι η θέση του Machlup, την οποία περιέγραφε ως «οι παραδοχές δεν χρειάζεται να επαληθεύονται, αρκεί να μπορούν να αποδειχθούν αληθείς οι συνέπειες που συνάγονται από αυτές», αντέφασκε προς τις πραγματικές απόψεις του Mises. Υπερασπιζόμενος την πραξεολογική μέθοδο, ο Rothbard δήλωνε ότι οι οικονομικές θεωρίες μπορούν να συναχθούν «ως απολύτως αληθείς» από «ελάχιστες προκείμενες . . . οι οποίες είναι τόσο γενικά αληθείς ώστε να είναι αυταπόδεικτες, ώστε όλοι να τις αναγνωρίζουν ως προφανώς αληθείς μόλις διατυπωθούν και, επομένως, να μην είναι στην πράξη εμπειρικά διαψεύσιμες». Αυτό σημαίνει ότι «τα θεωρήματα και τα συμπεράσματα που συνάγονται με τους νόμους της λογικής από αυτές τις παραδοχές είναι, επομένως, απολύτως αληθή και κατά συνέπεια δεν υπάρχει ανάγκη εμπειρικού “ελέγχου”».[132] Για άλλη μία φορά, ο Rothbard τόνιζε ότι η πραξεολογική μέθοδος δεν στηρίζεται στα εμπειρικά δεδομένα με τον ίδιο τρόπο όπως η θετικιστική μέθοδος.

Είναι σημαντικό ότι ο Rothbard έβλεπε το άρθρο όχι μόνο ως υπεράσπιση και αποσαφήνιση της θέσης του Mises, αλλά και ως προσπάθεια προαγωγής της μεθοδολογίας του μέντορά του «μέσω της διεύρυνσης και της διασάφησης των αξιωμάτων και των παραδοχών της πραξεολογίας».[133] Τον Ιούλιο του 1956, ο Rothbard έστειλε στον Mises την «ανταλλαγή απόψεων Machlup–Hutchison» και το σχόλιό του, εκφράζοντας «την ελπίδα ότι θα μπορούσε να δημοσιευτεί».[134] Τον επόμενο μήνα, ο Rothbard ανέφερε την επικείμενη δημοσίευσή του και σημείωσε ότι «ο Mises ήταν πολύ επαινετικός για το άρθρο».[135] Μετά τη δημοσίευσή του, ο οικονομολόγος της Αυστριακής Σχολής Ludwig Lachmann έγραψε στον Rothbard και δήλωσε ότι, μολονότι «ως προς τη δική σας θετική διδασκαλία έχω ορισμένες επιφυλάξεις», είχε «ενθουσιαστεί» με την εργασία, επειδή «θεώρησα λαμπρή την έκθεσή σας για τις διαφορές μεταξύ Hutchison και Machlup».[136] Ο καθηγητής οικονομικής επιστήμης John V. Van Sickle, φίλος και θαυμαστής του Mises, επαίνεσε το άρθρο του Rothbard ως «την καλύτερη σύντομη διατύπωση της θέσης του Mises που έχω διαβάσει ποτέ».[137]

Ενώ υπερασπιζόταν την πραξεολογική μέθοδο έναντι των εμπειρικών μεθόδων, ο Rothbard παρουσίαζε στο σεμινάριο του Mises εισηγήσεις που επέκριναν νέες προσπάθειες μαθηματικής υποδειγματοποίησης και μέτρησης της οικονομίας. Τέτοιες διαδικασίες βρίσκονταν σε οξεία αντίθεση με τον ποιοτικό χαρακτήρα των πραξεολογικών θεωρημάτων. Έναν μήνα μετά την κριτική του Myrdal, ο Rothbard παρουσίασε την εισήγηση «Η “Οικονομετρία” του Gerhard Tintner» και επέκρινε την προσπάθεια του Tintner να κατασκευάσει καμπύλες προσφοράς και ζήτησης χρησιμοποιώντας «μαθηματικά οικονομικά υποδείγματα».[138] Ακολουθώντας τον Henry Schultz, έναν ακόμη πρωτοπόρο της οικονομετρίας, ο Tintner επιδίωκε να ανακαλύψει σταθερές «αριθμητικές εκτιμήσεις» στην ιστορία, όπως η ελαστικότητα ως προς την τιμή, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή σύγχρονων συναρτήσεων προσφοράς και ζήτησης. Για παράδειγμα, βάσει δεδομένων από το 1919 έως το 1941, ο Tintner εκτιμούσε ότι η σταθερή ελαστικότητα της ζήτησης κρέατος ως προς την τιμή ήταν −0,47 , πράγμα που σήμαινε ότι κάθε αύξηση της τιμής του κρέατος κατά 1 τοις εκατό προκαλούσε μείωση της ζητούμενης ποσότητας κατά περίπου 0,5 τοις εκατό. Αυτό έχει σημασία για το παρόν, επειδή «αν υποτεθεί ότι οι συνθήκες είναι οι ίδιες, η ελαστικότητα ως προς την τιμή μπορεί να θεωρηθεί ίδια σήμερα» και ο οικονομέτρης θα μπορούσε τότε να κατασκευάσει μια καμπύλη ζήτησης που θα μπορούσε να «προβλέπει τα αριθμητικά αποτελέσματα διαφορετικών πολιτικών . . . και . . . να εκτιμά την επίδραση ενός φόρου ή μιας επιδότησης στο κρέας».[139]

Ο Rothbard επισήμανε πολλαπλά προβλήματα στην οικονομετρική υποδειγματοποίηση του Tintner. Πρώτον, οι υποτιθέμενες σταθερές ελαστικότητες υπόκειντο σε μεγάλο περιθώριο σφάλματος. Η ελαστικότητα του κρέατος του Tintner είναι στατιστικά σημαντική μόνο εντός «ορίων εμπιστοσύνης 95%», μεταξύ ελαστικοτήτων ως προς την τιμή −0,71 και −0,24 .[140] Αυτό σημαίνει ότι μια αύξηση της τιμής του κρέατος κατά 1 τοις εκατό μπορεί να προκαλέσει μείωση της αγοραζόμενης ποσότητας οπουδήποτε μεταξύ περίπου 0,24 και 0,71 τοις εκατό, ένα αποτέλεσμα όχι ιδιαίτερα χρήσιμο για τη χάραξη κυβερνητικής πολιτικής. Δεύτερον, ακόμη και αν οι ελαστικότητες ήταν ακριβείς, δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή καμπύλης ζήτησης. Ο Tintner συνήγαγε την ελαστικότητα του κρέατος ως προς την τιμή από στατιστικά στοιχεία που έδειχναν μόνο «το σημείο τομής των καμπυλών προσφοράς και ζήτησης της αγοράς». Αυτή η χρονική σειρά ανταλλαγών θα αποδώσει μια καμπύλη ζήτησης «μόνον αν η καμπύλη ζήτησης θεωρηθεί σταθερή κατά» την εικοσαετή περίοδο. Όμως «δεν υπάρχει καμία βάση για να υποθέσουμε ότι η καμπύλη είναι σταθερή», επειδή οι προτιμήσεις, τα εισοδήματα, οι προσδοκίες και άλλοι παράγοντες σημαίνουν ότι «μεταβάλλεται συνεχώς». Τρίτον, οποιαδήποτε καμπύλη ζήτησης μπορούσε να

κατασκευαστεί ήταν εξαιρετικά μη ρεαλιστική, επειδή είχε μία μόνο ελαστικότητα ανεξαρτήτως τιμής. Στην πραγματικότητα, οι καμπύλες ζήτησης είναι τεθλασμένες και «η ελαστικότητα μεταβάλλεται για κάθε τιμή», με εναλλασσόμενα τμήματα ελαστικής και ανελαστικής ζήτησης. Η καμπύλη ζήτησης του Tintner ήταν, επομένως, άσχετη και δεν θα ήταν χρήσιμη για τη μέτρηση αυτού που ο ίδιος επιθυμούσε να μετρήσει.[141]

Ο Rothbard επέκρινε και άλλες μελέτες υποδειγματοποίησης στην παρουσίασή του το 1956 για την *Ανάλυση Εισροών-Εκροών* του Εθνικού Γραφείου Οικονομικών Ερευνών, μια μελέτη που είχε ως αιχμή το έργο του Wassily Leontief.[142] Ο Rothbard αναγνώριζε την ανάλυση εισροών-εκροών ως «ακραιφνώς οικονομετρική» και ως «μια προσπάθεια στατιστικής εκτίμησης των μαθηματικών εξισώσεων της γενικής ισορροπίας του [Léon] Walras». Για να επιτύχει τον στόχο του, ο Leontief, δημιουργός αυτής της ανάλυσης, έπρεπε να προβεί σε «ορισμένες δραστικές απλουστεύσεις» του συστήματος ταυτοχρόνως προσδιοριζόμενων τιμών του Walras. Σε αυτές περιλαμβάνονταν η μείωση του αριθμού των εξισώσεων μέσω της ομαδοποίησης των επιμέρους εμπορευμάτων σε λίγους βιομηχανικούς τομείς, η παράλειψη των εξισώσεων προσφοράς γης και εργασίας και των εξισώσεων ζήτησης καταναλωτικών αγαθών, και η παραδοχή ότι «οι αγορές κάθε τομέα από κάθε άλλον τομέα συνδέονται τεχνολογικά, σε σταθερές αναλογίες, με το επίπεδο της φυσικής παραγωγής του αγοράζοντος τομέα». Με αυτές τις «εσφαλμένες παραδοχές», το «δεδομένο επίπεδο καταναλωτικής ζήτησης προσδιορίζει μονοσήμαντα όλες τις φυσικές ποσότητες παραγωγής σε όλους τους βιομηχανικούς τομείς».[143]

Ο Rothbard εντόπισε αμέσως το μείζον πρόβλημα αυτής της προσέγγισης. Επικαλούμενοι την παραδοχή των σταθερών αναλογιών, ο Leontief και οι οπαδοί του ουσιαστικά ομογενοποιούν το πλήθος των παραγωγικών αγαθών σε έναν πρωτογενή πόρο. Αυτό απλουστεύει υπερβολικά το οικονομικό πρόβλημα, μετατρέποντάς το σε πρόβλημα ελαχιστοποίησης της ποσότητας του ομοιογενούς πόρου που χρησιμοποιείται ανά μονάδα οποιουδήποτε προϊόντος. Έτσι, οι «εκτιμώμενες εξισώσεις, αν ήταν ακριβείς, θα προσδιόριζαν το φυσικό επίπεδο παραγωγής σε κάθε επιμέρους τομέα». Δεν θα υπήρχε, επομένως, ανάγκη για τιμές, «ιδίως για τιμές παραγωγικών αγαθών», ούτε για άλλα φαινόμενα της αγοράς, όπως «η επιχειρηματικότητα κ.λπ.».[144] Όμως το σύστημα τιμών είναι απολύτως απαραίτητο για την κατανομή σπάνιων και διαφοροποιημένων πόρων στις χρήσεις που αξιολογούνται υψηλότερα. Η ανάλυση εισροών-εκροών αποτελούσε χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς οι προσπάθειες υποδειγματοποίησης του συστήματος του Walras είναι άσχετες με την κατανόηση των οικονομικών φαινομένων του πραγματικού κόσμου.

Οι παρατηρήσεις του Rothbard καταδεικνύουν τη γνώση του για την πραξεολογική μέθοδο και τον τρόπο με τον οποίο αυτή μπορεί να διακριθεί από ανταγωνιστικές μεθόδους. Η ορθή διαδικασία για την οικονομική επιστήμη είναι η συναγωγή απολύτως αληθών και ποιοτικών νόμων από το αξίωμα της δράσης και από επικουρικές αυταπόδεικτες παραδοχές. Οι ψευδείς παραδοχές δεν μπορούν να αποτελέσουν τη βάση της οικονομικής θεωρίας, η οποία δεν χρειάζεται να ελέγχεται βάσει της προβλεπτικής της ισχύος ή κάποιου άλλου κριτηρίου. Τα ποσοτικά υποδείγματα δίνουν προτεραιότητα στη μαθηματική πολυπλοκότητα έναντι της κατανόησης οικονομικών αρχών που εξηγούν τον πραγματικό κόσμο και δεν είναι χρήσιμα για την οικονομική θεωρία. Ο ανερχόμενος οικονομολόγος είχε καταδείξει στον Mises και σε άλλους ότι είχε καταλάβει τη θέση του ως κορυφαίος υπέρμαχος της πραξεολογίας του Mises και ότι ήταν ένας υπολογίσιμος μεθοδολόγος.

Ανασυγκρότηση της θεωρίας της χρησιμότητας

Η ευχέρεια στην πραξεολογική μέθοδο που απέκτησε ο Rothbard κατά τη συγγραφή του κεφαλαίου του για το χρήμα και την κριτική εναλλακτικών μεθοδολογιών αποδείχθηκε πολύτιμη κατά τη συγγραφή του κεφαλαίου του εγχειριδίου του για τη θεωρία της αξίας, η οποία προηγείται λογικά της θεωρίας των τιμών. Προϋποθέτοντας εκτενείς βασικές οικονομικές γνώσεις εκ μέρους του αναγνώστη, ο Mises προσέφερε στην *Ανθρώπινη Δράση* μόνο ένα σκελετικό περίγραμμα της θεωρίας, συζητώντας τον νόμο της οριακής χρησιμότητας και τη γενική διαδικασία διαμόρφωσης των τιμών σε λιγότερες από δεκαπέντε σελίδες.[145] Ήταν καιρός ο προστατευόμενος να συμπληρώσει τις ελλείπουσες αλυσίδες συλλογισμών του μέντορά του, συνάγοντας βήμα προς βήμα την αυστριακή θεωρία της αξίας και των τιμών από το αξίωμα της δράσης και άλλες ρεαλιστικές παραδοχές.

Ο Rothbard άρχισε να γράφει το εγχειρίδιό του τον Ιανουάριο του 1952, δίνοντάς του προσωρινά τον τίτλο «Οι Αρχές της Οικονομικής Επιστήμης».[146] Σε μια επιστολή του Μαΐου, ο Rothbard ανέφερε ότι άρχιζε να αναπτύσσει την «ανάλυσή του για τη χρησιμότητα και την κλίμακα αξιών». Επανέλαβε ότι χρησιμοποιούσε την πραξεολογική μέθοδο, εξηγώντας πώς «οι κλάδοι της οικονομικής επιστήμης συνδέονται όλοι μεταξύ τους —περισσότερο απ' όσο αντιλαμβάνονται οι περισσότεροι οικονομολόγοι— και συνάγονται όλοι από τις θεμελιώδεις πραξεολογικές παραδοχές». Δεν υπάρχει μεγάλη αμφιβολία ότι ο Rothbard ακολουθούσε συνειδητά αυτή την αυστηρή αξιωματική-παραγωγική μέθοδο κατά τη συναγωγή του θεωρητικού του οικοδομήματος. Πράγματι, ο Rothbard ήθελε να αναθεωρήσει το δείγμα κεφαλαίου του για το χρήμα, επειδή «οποιαδήποτε κεφάλαια αναπτύσσονται απομονωμένα από αυτό το πλέγμα λογικών συναγωγών είναι πιθανό να αναθεωρηθούν αφού το πλέγμα αναπτυχθεί βήμα προς βήμα».[147]

Στο χειρόγραφο του κεφαλαίου 1 του εγχειριδίου του, «Θεμελιώδεις Αρχές της Ανθρώπινης Δράσης», ο Rothbard έδειξε πώς η «έννοια της δράσης» και η επιθυμία εκπλήρωσης σκοπών συνεπάγονταν μια «κλίμακα αξιών ή κλίμακα προτιμήσεων», η οποία με τη σειρά της οδηγούσε σε «περαιτέρω συνέπειες» σχετικά με την αξιολόγηση των μέσων, ή αγαθών, που μπορούν να εξυπηρετήσουν διάφορους ιεραρχημένους σκοπούς. Χρησιμοποίησε αυτό το πλαίσιο μέσων και σκοπών, το οποίο απουσίαζε από την ανάλυση καμπυλών αδιαφορίας του κυρίαρχου ρεύματος, για να θεμελιώσει τον «Νόμο της Οριακής Χρησιμότητας» — η αύξηση της προσφοράς ενός αγαθού κατά μία μονάδα οδηγεί σε χαμηλότερη κατάταξη χρησιμότητας για την πρόσθετη ή οριακή μονάδα, επειδή εξυπηρετεί έναν χαμηλότερα καταταγμένο σκοπό. Ο Rothbard αναγνώριζε την ύψιστη σημασία αυτής της απόδειξης: «αυτός ο θεμελιώδης νόμος της οικονομικής επιστήμης έχει συναχθεί από το θεμελιώδες αξίωμα της ανθρώπινης δράσης».[148]

Σε μια επιστολή του Σεπτεμβρίου του 1952, ο Rothbard συνέκρινε τα ευρήματά του με την τότε κατάσταση της «θεωρίας της χρησιμότητας», για την οποία είχε «αποκτήσει μεγάλο ενδιαφέρον». Η νεοκλασική θεωρία διακλαδωνόταν σε «δύο κύριες αποκλίσεις» από τη σημαντική ενόραση του Mises ότι η οριακή «χρησιμότητα είναι μόνο διατακτική, όχι μετρήσιμη». Η πρώτη και παλαιότερη ομάδα ανατρέχει στους Jevons και Marshall, υποθέτοντας «μετρήσιμη χρησιμότητα» — δηλαδή, πληθική χρησιμότητα.[149] Η δεύτερη απόκλιση ακολουθεί τον John R. Hicks και «απορρίπτει εντελώς την οριακή χρησιμότητα υπέρ των "καμπυλών αδιαφορίας"».[150] Η τελευταία ομάδα, κυρίαρχη στη νεοκλασική σύνθεση, ορθώς απάλλαξε την ανάλυση της χρησιμότητας από τον πληθικό χαρακτήρα

της. Συγχρόνως, όμως, εγκατέλειψε την έννοια των κατατάξεων προτίμησης βάσει χρησιμότητας, πράγμα που σήμαινε ότι εγκατέλειψε το πλαίσιο μέσων και σκοπών, το οποίο εξηγούσε πράγματι γιατί τα δρώντα άτομα αποδίδουν αξία στα αγαθά.

Στην αποτίμησή του για τη θεωρία της χρησιμότητας, ο Rothbard δεν απέρριπτε συλλήβδην την κοινότητα των οικονομολόγων. Παραμένοντας ο ακαταπόνητος ερευνητής που αναζητούσε νέες ενοράσεις στην ιστορία των θεωριών, ο Rothbard ανακάλυψε το «πολλά υποσχόμενο» έργο του Harro F. Bernardelli, ομολογουμένως ενός μαθηματικού οικονομολόγου, ο οποίος όμως διατύπωνε «αμιγώς κατά Mises παραδοχές σε αυτόν τον βασικό τομέα της χρησιμότητας».[151] Σε μια σειρά εργασιών και ανταλλαγών απόψεων που εκτείνονταν σε περίπου δεκαπέντε χρόνια, ο Bernardelli υπερασπίστηκε την έννοια της διατακτικής οριακής χρησιμότητας έναντι του Paul Samuelson, ο οποίος υποστήριζε ότι η οριακή χρησιμότητα απαιτούσε πληθικότητα και, επομένως, η κοινότητα των οικονομολόγων έπρεπε να υιοθετήσει το πλαίσιο των καμπυλών αδιαφορίας.[152] Ο σεβασμός του Rothbard για τον Bernardelli ήταν εμφανής όταν αφηγούνταν «ένα από τα μεγάλα κατορθώματα του Bernardelli». Όταν ο Samuelson επέκρινε ένα άρθρο του Bernardelli για την οριακή χρησιμότητα, «ο Bernardelli τον κατατρόπωσε — στο αγαπημένο πεδίο του Samuelson, τη μαθηματική οικονομική επιστήμη».[153] Σε μεταγενέστερη επιστολή του επόμενου έτους, ο Rothbard επαινούσε ένα σύγχρονο άρθρο του πρώην οπαδού του Mises Lionel Robbins, επειδή εξακολουθούσε να «εκθέτει ορισμένα στοιχεία της μεθοδολογίας του Mises» και «υπονοεί ότι έμαθε τα πάντα για τη διατακτική χρησιμότητα από τον Mises».[154]

Η έρευνα του Rothbard για το κεφάλαιο 1 τον οδήγησε σε εκτενή ανάγνωση σύγχρονων ιστορικών μελετών για την προσέγγιση της διατακτικής χρησιμότητας των οικονομολόγων της Αυστριακής Σχολής, ιδίως του έργου του Emil Kauder.[155] Σύμφωνα με τον Rothbard, ο Kauder «καταδεικνύει πολύ αποτελεσματικά» ότι η αυστριακή θεωρία της χρησιμότητας προερχόταν από τις ιδέες Ιταλών και Γάλλων οικονομολόγων του δέκατου έβδομου και του δέκατου όγδοου αιώνα, οι οποίοι προηγήθηκαν των Adam Smith και David Ricardo, των οποίων οι θεωρίες της αξίας στην πραγματικότητα «γύρισαν την οικονομική επιστήμη 100 χρόνια πίσω» στον «ζωτικό τομέα της αξίας» και επηρέασαν την εσφαλμένη προσέγγιση του Alfred Marshall στη διαμόρφωση των τιμών.[156] Ο Rothbard έφθασε στο σημείο να δηλώσει ότι «δεν υπήρχε πιο αξιόλογο εγχείρημα στο πεδίο της οικονομικής επιστήμης» από το σχέδιο του Kauder να γράψει μια πλήρως ανεπτυγμένη ιστορία της θεωρίας της οριακής χρησιμότητας.[157]

Η εκτενής μελέτη της βιβλιογραφίας περί χρησιμότητας ενέπνευσε τον Rothbard να επεκτείνει τον διατακτικό νόμο της οριακής χρησιμότητας στο πόρισμά του, τον «νόμο της συνολικής χρησιμότητας» — ένα δρων άτομο κατατάσσει μια μονάδα μεγαλύτερου μεγέθους ενός αγαθού υψηλότερα στην κλίμακα αξιών του από μια μονάδα μικρότερου μεγέθους. Αποφάσισε να εκθέσει τη λογική σχέση μεταξύ των δύο νόμων σε μια «Σημείωση για την Οριακή και τη Συνολική Χρησιμότητα», την οποία έγραψε το 1954.[158] Η εργασία συνέβαλε στον συνεχιζόμενο διάλογο μεταξύ Bernardelli, Samuelson και άλλων, αποσαφηνίζοντας τη σχέση μεταξύ «των εννοιών της οριακής και της συνολικής χρησιμότητας» μέσω της πραξεολογικής μεθόδου — δηλαδή, «της κλασικής μεθόδου της λεκτικής λογικής». Ο Mises είχε προηγουμένως καταδείξει αυτή τη σχέση, αλλά η κοινότητα των οικονομολόγων αγνόησε τις ενοράσεις του.

Όπως επισήμαινε ο Rothbard, «παρασυρμένοι από τον απειροστικό λογισμό, οι οικονομολόγοι αντιμετώπισαν τη “συνολική” χρησιμότητα ως ολοκλήρωμα της οριακής χρησιμότητας και, επομένως, συμπεραίνουν ότι, για παράδειγμα, η οριακή χρησιμότητα μιας μονάδας όταν η

προσφορά είναι έξι μονάδες ισούται με τη "συνολική χρησιμότητα" των έξι μονάδων μείον τη "συνολική χρησιμότητα" των πέντε μονάδων», πράγμα που συνεπάγεται λογικά ότι η οριακή χρησιμότητα είναι ποσοτικοποιήσιμη οντότητα.[159] Έτσι, μόλις οι οικονομολόγοι εγκατέλειψαν την έννοια της πληθικότητας, απέρριψαν εντελώς την οριακή χρησιμότητα. Ο Rothbard εξηγούσε όμως ότι αυτό ήταν εσφαλμένο βήμα. Αν υποτεθεί ότι ο οικονομολόγος αναλύει «ένα "οικονομικό" αγαθό και, επομένως, ένα αντικείμενο επιθυμίας για το άτομο . . . έπεται ότι ένας άνθρωπος θα αξιολογεί πάντοτε δύο μονάδες υψηλότερα από μία μονάδα». Επομένως, «η οριακή χρησιμότητα μίας μεμονωμένης, μεγαλύτερης μονάδας ενός αγαθού είναι πάντοτε υψηλότερη από την οριακή χρησιμότητα μίας μεμονωμένης μονάδας μικρότερου μεγέθους» και «δεν υπάρχει καμία απολύτως σχέση μεταξύ των οριακών χρησιμοτήτων μίας μονάδας σε διαφορετικά επίπεδα προσφοράς και των οριακών χρησιμοτήτων μεμονωμένων μονάδων διαφορετικού μεγέθους . . . εκτός από μια προφανή διατακτική σχέση».[160] Ο διατακτικός νόμος της συνολικής χρησιμότητας είναι απλώς εφαρμογή του διατακτικού νόμου της οριακής χρησιμότητας σε μονάδες διαφορετικού μεγέθους ενός ομοιογενούς αγαθού.

Μία από τις σημαντικότερες πτυχές της ανάλυσης του Rothbard ήταν η διατακτική επανερμηνεία του νοήματος του όρου «οριακός»: «Αντί για απειροελάχιστη μονάδα, σημαίνει τη μονάδα που είναι σχετική με την εξεταζόμενη επιλογή. Κάθε τέτοια μονάδα, είτε μεγάλη είτε μικρή, είναι οριακή».[161] Μολονότι αυτή η εννοιολογική αναθεώρηση είχε προταθεί τόσο από τον Mises όσο και από τον Bernardelli, εξακολουθούσε να είναι «ουσιαστικά επαναστατική», και στον Rothbard ανήκει η αναγνώριση για την προσπάθεια εισαγωγής της στον σύγχρονο διάλογο της οικονομικής επιστήμης.

Είναι σημαντικό ότι, λόγω της εσφαλμένης αντίληψης πως η οριακή χρησιμότητα είναι εγγενώς πληθική, «η οικονομική επιστήμη έχει στερηθεί σε μεγάλο βαθμό αυτό που ο γράφων θεωρεί ορθή θεωρία της καταναλωτικής ζήτησης, μια θεωρία βασισμένη στη διατακτική οριακή χρησιμότητα».[162] Με άλλα λόγια, ο εσφαλμένος συλλογισμός στο πεδίο της θεωρίας της αξίας οδήγησε σε περαιτέρω σφάλματα στη θεωρία των τιμών. Ως εφαρμοστής της βήμα προς βήμα πραξεολογικής μεθόδου, ο Rothbard αναγνώριζε σαφώς ότι η οικονομική επιστήμη χρειαζόταν την ορθή θεωρία της οριακής χρησιμότητας, βασισμένη στη σχέση μέσων και σκοπών, για να συναγάγει σωστά τη θεωρία διαμόρφωσης των τιμών.

Τον Σεπτέμβριο, ο Rothbard έστειλε την εργασία του στον Mises και τον ενημέρωσε ότι την είχε υποβάλει στο περιοδικό *Economica* «με την ελπίδα ότι θα τη δημοσιεύσουν».[163] Μολονότι ο Mises δεν έστειλε σχόλια στον Rothbard, εκτιμούσε ιδιαίτερα το έργο που στηριζόταν στις δικές του προόδους στη θεωρία της χρησιμότητας. Πολλά χρόνια αργότερα, ο Israel Kirzner θυμόταν ένα «βράδυ του Σεπτεμβρίου του 1954», όταν ο Mises διάβασε την εργασία του Rothbard και «τη βρήκε εξαιρετική. Συνεχάρη σύντομα αλλά θερμά τον Murray για εκείνη την εργασία και εξέφρασε την ελπίδα και την πρόβλεψη ότι ο Murray θα συνέχιζε να παράγει στο μέλλον πλήθος έργων ανάλογης ποιότητας».[164] Δυστυχώς, παρά τον έπαινο του Mises, η παλαιά πρόβλεψη του μέντορα ότι τα περιοδικά δεν θα δέχονταν πλέον ένα «καλό άρθρο οικονομικής επιστήμης» αποδείχθηκε αληθινή.[165] Σε επιστολή του Νοεμβρίου, ο Rothbard δήλωνε ότι «η *Economica* επέστρεψε το άρθρο μου "με απροθυμία"», επειδή «αποφάσισαν να μην τυπώσουν άλλα άρθρα για το θέμα της θεωρίας της χρησιμότητας για κάποιο διάστημα».[166]

Αντιμετώπισε παρόμοια αποτυχία με την «Οικονομική Επιστήμη της Ευημερίας, Ηθική και Κυβερνητική Πολιτική», μια εργασία που στηριζόταν στην προγενέστερη κατανόησή του για την ανάλυση της γενικής ευημερίας του Mises, την οποία είχε παρουσιάσει στο δείγμα κεφαλαίου του

για το χρήμα.[167] Τον Μάιο εκείνου του έτους, ο Rothbard την υπέβαλε στο υψηλού κύρους *Journal of Political Economy*, το οποίο εξέδιδε το Πανεπιστήμιο του Σικάγου. Ο διευθυντής του *Journal of Political Economy*, Earl J. Hamilton, έκρινε το χειρόγραφο «ενδιαφέρον και καλά επεξεργασμένο από πολλές απόψεις», αλλά το απέρριψε «λόγω του μεγάλου όγκου διαθέσιμου υλικού».[168] Αυτές οι απορρίψεις αποτέλεσαν τις πρώτες πραγματικές αποτυχίες του Rothbard στη δημοσίευση άρθρων και προμήνυαν την αυξανόμενη δυσκολία που θα αντιμετώπιζε στη γνωστοποίηση των ενοράσεων του Mises στην κοινότητα των οικονομολόγων.[169]

Αντί να επεξεργαστεί ξανά τις εργασίες του για τη χρησιμότητα και την ευημερία ώστε να τις υποβάλει σε άλλα περιοδικά, ο Rothbard τις συνδύασε σε ένα άρθρο για έναν επικείμενο τιμητικό τόμο αφιερωμένο στον Mises. Του έδωσε τον τίτλο «Προς μια Ανασυγκρότηση της Θεωρίας της Χρησιμότητας και της Οικονομικής Επιστήμης της Ευημερίας».[170] Σε αυτή την εργασία, ο Rothbard ανέπτυξε περαιτέρω τις επικρίσεις του για τις σύγχρονες θεωρίες της χρησιμότητας και εξήγησε γιατί η θεωρία του Mises παρέμενε η ακριβέστερη απεικόνιση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα αξιολογούν τα αγαθά. Με τον τρόπο αυτόν, ο Rothbard παρουσίασε τις δικές του προόδους και βελτίωσε την προσέγγιση του Mises.[171]

Ένας από τους κύριους στόχους του ήταν ο Hicks, ο οποίος, κατά τον Rothbard, είχε μεταβάλει τη θεωρία της χρησιμότητας προς το χειρότερο. Στην κλασική του έκθεση στο *Αξία και Κεφάλαιο*, ο Hicks δήλωνε ότι, για να απορριφθούν «όλες οι έννοιες που έχουν μολυνθεί από την ποσοτική χρησιμότητα . . . το πρώτο θύμα πρέπει προφανώς να είναι η ίδια η οριακή χρησιμότητα».[172] Ο Rothbard έδειξε ότι ο Hicks έσφαλλε, επικαλούμενος τη διατακτική θεωρία της οριακής χρησιμότητας του Mises. Στη συνέχεια συζήτησε αυτό με το οποίο την αντικατέστησε ο Hicks, την «έννοια των κλάσεων αδιαφορίας». Αυτή η προσέγγιση στη θεωρία της χρησιμότητας υποθέτει κατατάξεις διαφόρων δεσμών δύο αγαθών μεταξύ των οποίων το άτομο είναι αδιάφορο. Οι κατατάξεις οριακής χρησιμότητας απουσιάζουν και δεν γίνεται καμία αναφορά στην κατάταξη των σκοπών του ατόμου στην κλίμακα αξιών του και στην αιτιώδη σχέση της με την κατάταξη των αγαθών. Με την ενόραση του Mises ότι κάθε επιλογή καταδεικνύει μια προτίμηση, ο Rothbard αποκάλυψε την πλάνη αυτής της προσέγγισης: «η αδιαφορία δεν μπορεί ποτέ να καταδειχθεί μέσω της δράσης. . . . Κάθε δράση αναγκαστικά σημαίνει μια επιλογή και κάθε επιλογή σημαίνει μια συγκεκριμένη προτίμηση».[173] Επομένως, η αδιαφορία δεν μπορεί να διαδραματίζει κανέναν θεμελιώδη ρόλο σε μια θεωρία χρησιμότητας που εδράζεται στο βασικό γεγονός ότι τα άτομα αξιολογούν τα αγαθά που λαμβάνουν περισσότερο από τα αγαθά που παραχωρούν, επειδή τα πρώτα εξυπηρετούν έναν υψηλότερα καταταγμένο σκοπό.

Το άρθρο του Rothbard προκάλεσε μικρή αίσθηση στην κοινότητα των οικονομολόγων, αλλά η μικρή κοινότητα της Αυστριακής Σχολής το επαίνεσε. Ο Rothbard πληροφορήθηκε τα «κολακευτικά σχόλια» του Trygve J. B. Hoff, και ο Ludwig Lachmann του εκμυστηρεύθηκε ότι διάβασε την εργασία δεύτερη φορά και «μου άρεσε ακόμη περισσότερο από την πρώτη· όλα όσα λέτε είναι ακριβώς όσα πρέπει να ειπωθούν».[174] Ο Lachmann «χαιρόταν επίσης να διαπιστώνει» ότι το πρόσφατο έργο του Hicks, *Αναθεώρηση της Θεωρίας της Ζήτησης*, «εγκαταλείπει τις καμπύλες αδιαφορίας για τους λόγους που αναφέρατε και απλώς προϋποθέτει κλίμακες προτιμήσεων».[175] Το σημαντικότερο ήταν ότι ο Mises ενέκρινε την ανάλυση του Rothbard για τις καμπύλες αδιαφορίας και την ενσωμάτωσε στην αναθεωρημένη δεύτερη έκδοση της *Ανθρώπινης Δράσης*. Στην αρχική έκδοση, ο Mises έγραφε ότι μία από τις «θεμελιώδεις αρχές της θεωρίας της αξίας» είναι ότι «η

δράση σημαίνει πάντοτε προτίμηση και παραμερισμό· ποτέ δεν σημαίνει ισοδυναμία».[176] Στην αναθεωρημένη έκδοση, ο Mises έγραφε πλέον ότι «ποτέ δεν σημαίνει ισοδυναμία ή αδιαφορία», μια σαφής αναγνώριση της συμβολής του Rothbard.[177]

Ο Rothbard διέσωσε έτσι τη θεωρία της χρησιμότητας του Mises από τη λήθη και έδειξε πόσο έντονα διέφερε από θεωρίες καταναλωτικής επιλογής που δεν συνάγονταν από το αξίωμα της δράσης. Αναπτύσσοντας πλήρως αυτή τη διατακτική θεωρία της οριακής χρησιμότητας στο κεφάλαιο 1, ο Rothbard τόνισε ένα καίριο σημείο σχετικά με τη σχέση μέσων και σκοπών στην έκθεση του Mises. Τα μέσα δεν κατατάσσονται και δεν αξιολογούνται ποτέ άμεσα από το δρων άτομο εν κενώ, όπως συμβαίνει στη χαρτογράφηση των καμπυλών αδιαφορίας· αντιθέτως, η οριακή χρησιμότητα και η αξία όλων των μέσων, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτικών αγαθών, εξαρτώνται απολύτως από την κατάταξη των σκοπών τους οποίους το δρων άτομο προτίθεται να εξυπηρετήσει με αυτά. Αυτή η αναγνώριση σήμαινε ότι ο Rothbard θεμελίωνε σταθερά τον νόμο της οριακής χρησιμότητας στο αξίωμα της δράσης. Το επίτευγμά του προετοίμασε το έδαφος για μελλοντικές συναγωγές ακόμη μεγαλύτερης σημασίας.

Η διαμόρφωση των τιμών σε μια οικονομία αντιπραγματισμού

Εφοδιασμένος με μια θεωρία οριακής χρησιμότητας κατά Mises, ο Rothbard προχώρησε στη συναγωγή της θεωρίας της ζήτησης. Αυτό, με τη σειρά του, του επέτρεψε να οικοδομήσει μια ρεαλιστική θεωρία διαμόρφωσης των τιμών που δεν απαιτούσε τέλεια πληροφόρηση μεταξύ των συμμετεχόντων στην αγορά. Με άλλα λόγια, διασάφησε τις εξισορροπητικές δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς και τον τρόπο με τον οποίο πράγματι μεταβάλλονταν οι τιμές, μια προσαρμογή την οποία ο Mises απλώς προϋπέθετε στον μηχανισμό νομισματικής μετάδοσής του.

Μετά την ανάλυσή του για τη χρησιμότητα στην *Ανθρώπινη Δράση*, ο Mises παρέπεμπε μόνο στον δικό του μέντορα, τον Eugen von Böhm-Bawerk, ως πηγή της «σύγχρονης θεωρίας της αξίας και των τιμών». Θεωρούσε τις «αριστοτεχνικές εκθέσεις» του Böhm-Bawerk «ουσιαστικά ακαταμάχητες. Στον βαθμό που χρειάζονται τροποποίηση, αυτή πρέπει να γίνει με συνεπή ανάπτυξη των θεμελιωδών σκέψεων των συγγραφέων τους και όχι με αναίρεση των συλλογισμών τους».[178] Ο Mises, όμως, δεν ανέλαβε ποτέ αυτό το έργο της περαιτέρω ανάπτυξης και δεν ανέλυσε τη διαμόρφωση των τιμών στην πραγματεία του, αφήνοντας έτσι ένα κενό στο πραξεολογικό οικοδόμημα για τον νεαρό προστατευόμενό του.

Ο Rothbard επιδίωξε να καλύψει αυτό το κενό στο κεφάλαιο 2, «Η Οικονομική Επιστήμη της Ανεμπόδιστης Αγοράς: Άμεση Ανταλλαγή», το οποίο είχε ολοκληρώσει έως τον Απρίλιο του 1953.[179] Σχεδίαζε να χρησιμοποιήσει «λογική συναγωγή από τη θεμελιώδη παραδοχή της ανθρώπινης δράσης, προκειμένου να εξηγήσει τον προσδιορισμό όλων των τιμών στις διαπροσωπικές ανταλλαγές».[180] Αυτό το εγχείρημα κατέλαβε το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου, καθώς ο Rothbard οικοδομούσε τη θεωρία του για τις τιμές πάνω στις ενοράσεις του Böhm-Bawerk και άλλων οικονομολόγων της αυστριακής παράδοσης, ιδίως των Carl Menger, Frank Fetter και Philip H. Wicksteed.[181]

Για να εξηγήσει τη διαμόρφωση των τιμών, ο Rothbard έπρεπε να ορίσει τις προϋποθέσεις της ανταλλαγής μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Σε αντίθεση με το κεφάλαιο 1, το οποίο εστίαζε στις «δράσεις μεμονωμένων ατόμων», το κεφάλαιο 2 εξέταζε τις «αλληλεπιδράσεις μεταξύ

επιμέρους ανθρώπων». Ο Rothbard δήλωνε ρητά ότι θα ανέλυε πρώτα την ανταλλαγή και τη «λειτουργία μιας κοινωνίας βασισμένης αποκλειστικά στην εκούσια δράση, εντελώς ανεμπόδιστης από τη βία». Κατόπιν, αφού ανέλυε «τους νόμους» που διασαφήνιζαν τη διαμόρφωση των τιμών και την παραγωγή στην ελεύθερη αγορά, τα μεταγενέστερα κεφάλαια του εγχειριδίου θα ανέλυαν δράσεις «βασισμένες στη βία ή στην απειλή βίας» — δηλαδή, το κράτος.[182] Αυτή η προσέγγιση ήταν απαραίτητη για την αναλυτική έκθεση των συνεπειών της ανθρώπινης δράσης κατά Mises, επειδή ο οικονομολόγος πρέπει πρώτα να κατανοήσει πώς λειτουργεί η αγορά προτού εξηγήσει τους τρόπους με τους οποίους η κρατική παρέμβαση μεταβάλλει το πλέγμα των ανταλλαγών.

Ξεκινώντας την ανάλυσή του για την ελεύθερη αγορά, ο Rothbard συνήγαγε την αρνητικής κλίσης καμπύλη ζήτησης αλόγων του αγοραστή, ή «ανταλλακτικής» ζήτησης, χρησιμοποιώντας τον «Νόμο της Οριακής Χρησιμότητας . . . καθώς το απόθεμα αγαθών ενός ανθρώπου αυξάνεται, η οριακή χρησιμότητα κάθε μονάδας μειώνεται». Έδειξε ότι, για ένα άτομο που ζητά άλογα ανταλλάσσοντας ψάρια, επειδή τα πρόσθετα άλογα θα χρησιμοποιηθούν για την εξυπηρέτηση διαδοχικά χαμηλότερα καταταγμένων σκοπών, «η οριακή χρησιμότητα του πρόσθετου αλόγου θα είναι μικρότερη από τη χρησιμότητα του πρώτου . . . με αποτέλεσμα χαμηλότερες μέγιστες τιμές αγοράς για κάθε διαδοχικό άλογο που αγοράζεται». Αυτό, με τη σειρά του, συνεπάγεται ότι η «ζητούμενη ποσότητα πρέπει είτε να αυξάνεται είτε να παραμένει αμετάβλητη» καθώς μειώνεται η τιμή σε όρους ψαριών.[183]

Η συναγωγή του νόμου της ζήτησης από τον Rothbard ήταν ένα ιδιαίτερα σημαντικό επίτευγμα: κάλυψε ένα κενό στο θεωρητικό σύστημα της *Ανθρώπινης Δράσης*, δείχνοντας πώς το πλαίσιο μέσων και σκοπών και η θεωρία της οριακής χρησιμότητας του Mises συνεπάγονται λογικά μια αποδεικτικά αρνητικής κλίσης καμπύλη ανταλλακτικής ζήτησης. Αυτό ερχόταν σε αντίθεση με τη νεοκλασική προσέγγιση των καμπυλών αδιαφορίας, η οποία παραβλέπει, κατά την κατασκευή μιας καμπύλης ζήτησης, την αιτιώδη σχέση μεταξύ των κατατάξεων σκοπών και μέσων και δέχεται τη θεωρητική ύπαρξη καμπυλών ζήτησης με θετική κλίση.

Ο Rothbard επέκτεινε την ανάλυσή του για τη ζήτηση στην περίπτωση της «ζήτησης διακράτησης» του πωλητή, ή της «ζήτησής του για διακράτηση αποθέματος», μια ανάλυση που είχε εισαγάγει ο Wicksteed. Από αυτή τη σκοπιά, η καμπύλη προσφοράς αλόγων μπορεί να παρασταθεί ως ζήτηση διατήρησης της κατοχής του αλόγου. Η χαμηλότερη τιμή των αλόγων οδηγεί το άτομο να αυξήσει την ποσότητα αλόγων που ζητά να διακρατήσει, είτε για δική του κατανάλωση είτε για πώληση σε μια προσδοκώμενη υψηλότερη τιμή στο μέλλον. Σε κάθε περίπτωση, το άλογο έχει υψηλότερη κατάταξη οριακής χρησιμότητας από τα ψάρια που θα λάμβανε. Έτσι, η διατακτική θεωρία της οριακής χρησιμότητας οδηγεί επίσης σε καμπύλη ζήτησης διακράτησης με αρνητική κλίση. Συνδυάζοντας τις καμπύλες ανταλλακτικής ζήτησης και ζήτησης διακράτησης, η αγορά αλόγων μπορεί να παρασταθεί με μια κατακόρυφη γραμμή για το σταθερό απόθεμα αλόγων και με την αρνητικής κλίσης καμπύλη συνολικής ζήτησης της αγοράς.[184]

Αυτή η «ανάλυση συνολικής ζήτησης και αποθέματος» του Wicksteed αφήνει κατά μέρος την παραγωγή και, ως εκ τούτου, «εστιάζει σαφέστερα στη θεμελιώδη αλήθεια ότι η τιμή προσδιορίζεται αποκλειστικά από τη χρησιμότητα. . . . Η καμπύλη προσφοράς δεν βασίζεται σε κάποιο είδος “κόστους” ανεξάρτητου από τη χρησιμότητα στις ατομικές κλίμακες αξιών».[185] Αυτή η ενόραση είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη μιας ρεαλιστικής θεωρίας εξισορρόπησης των τιμών στην

ελεύθερη αγορά. Διότι οι τιμές προσδιορίζονται πάντοτε στην άμεση περίοδο — δηλαδή, αφού τα αγαθά έχουν ήδη παραχθεί και βρίσκονται στα αποθέματα των πωλητών, αναμένοντας την ανταλλαγή.

Ο Rothbard έδειξε κατόπιν πώς η αγορά αλόγων φθάνει στην τιμή ισορροπίας της όταν τα άτομα «υπόκεινται σε σφάλμα» και οι συναλλαγές πραγματοποιούνται σε τιμές που δεν εκκαθαρίζουν την αγορά. Σε έναν τέτοιο αβέβαιο κόσμο, η επιχειρηματικότητα, ή το να «δρα κανείς κερδοσκοπικά», καθοδηγεί την αγορά. Με τη ρεαλιστική παραδοχή ότι οι συμμετέχοντες στην αγορά μπορούν να αναγνωρίζουν σφάλματα και να προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους, ο Rothbard περιγράφει πώς, δεδομένων της συνολικής ζήτησης και ενός ήδη παραχθέντος αποθέματος, «η προσέγγιση της ισορροπίας συντελείται μέσω πραγματικών αγορών στις διάφορες τιμές». Πρώτον, οι πωλητές «χρησιμοποιούν την κρίση τους για να εκτιμήσουν την τιμή της αγοράς» και πωλούν το απόθεμά τους στην τιμή που αναμένουν «ότι θα είναι η υψηλότερη που μπορούν να επιτύχουν». Συχνά θα σφάλουν στις αρχικές εκτιμήσεις τους και θα ορίσουν τιμές υπερβολικά υψηλές ή υπερβολικά χαμηλές. Κατόπιν πραγματοποιούνται κερδοσκοπικές ανταλλαγές σε «προσωρινά σημεία ηρεμίας» και διαδοχικές «αποκαλύψεις σφάλματος». «Οι ελλείψεις ή τα πλεονάσματα αποκαλύπτουν τις υπερβολικά υψηλές ή υπερβολικά χαμηλές προσφορές», και οι πωλητές αντιλαμβάνονται τα λάθη τους και μεταβάλλουν την πορεία δράσης τους. Επιπλέον, η «ανάπτυξη εξειδικευμένης κερδοσκοπίας» —δηλαδή, το ότι ορισμένοι συμμετέχοντες στην αγορά προσαρμόζονται ταχύτερα από άλλους— «βελτιώνει τις προβλέψεις». Οι αναθεωρήσεις μεταβάλλουν την τιμή της αγοράς έως ότου η ζητούμενη ποσότητα ισούται με την προσφερόμενη ποσότητα. Σε αυτό το σημείο, πραγματοποιούνται οι εναπομένουσες ανταλλαγές και «η αγορά αυτού του αγαθού έχει κλείσει. . . . Δεν υπάρχει πλέον ενεργή “επικρατούσα τιμή αγοράς” για το αγαθό». Οι ατελείς εκτιμήσεις θέτουν, επομένως, σε κίνηση μια διορθωτική διαδικασία που οδηγεί τα άτομα να αναθεωρούν τις προβλέψεις τους και ωθεί την αγορά προς την τιμή και την ποσότητα ανταλλαγών ισορροπίας.[186]

Οι αγορές που κλείνουν συχνά επανενεργοποιούνται και «ανανεώνονται». Αυτό συμβαίνει επειδή εμφανίζεται νέα ζήτηση ή εισάγεται νέο απόθεμα στην αγορά, ως αποτέλεσμα «μιας μεταβολής στη σχετική θέση των δύο εξεταζόμενων αγαθών στις κλίμακες αξιών». Οι νέες συνθήκες της αγοράς μπορεί να «ορίσουν διαφορετική ποσότητα ανταλλαγών στην παλαιά τιμή ισορροπίας», διαφορετική ποσότητα ανταλλαγών «σε νέα τιμή» ή «την ίδια ποσότητα ανταλλαγών και την ίδια τιμή όπως στην παλαιά αγορά». «Στις περιπτώσεις όπου η αγορά δεν φθάνει σε ισορροπία προτού μεταβληθούν οι ίδιοι οι πίνακες προσφοράς ή ζήτησης», η αγορά γίνεται «συνεχής, κινούμενη προς μια νέα θέση ισορροπίας πριν επιτευχθεί η παλαιά». Σε αυτές τις αγορές, τα μεταβαλλόμενα δεδομένα σημαίνουν ότι η διαδικασία εξισορρόπησης δεν τελειώνει και οι αγοραστές και πωλητές εξακολουθούν να αναθεωρούν τις προβλέψεις τους και να τροποποιούν τη συμπεριφορά τους. Στις αγορές όπου οι πίνακες είναι δεδομένοι και δεν μεταβάλλονται, ωστόσο, «μια αγορά τείνει γρήγορα να “αυτοεκκαθαρίζεται”, διαμορφώνοντας την τιμή ισορροπίας της».[187]

Ο Rothbard χρησιμοποίησε έτσι την πραξεολογική μέθοδο για να συναγάγει τον νόμο διαμόρφωσης των τιμών σε μια οικονομία χωρίς κρατική παρέμβαση. Αφού απέδειξε ότι οι καμπύλες ζήτησης έχουν πάντοτε αρνητική κλίση, ανέπτυξε αναλυτικά την εύτακτη διαδικασία διαμόρφωσης των τιμών στην ελεύθερη αγορά, εξηγώντας πώς το σφάλμα και οι μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς οδηγούν σε προσαρμογές των τιμών και στην εκκαθάριση της αγοράς. Αυτή η λογική

ανάλυση ήταν κάτι που ο Mises απλώς υπονοούσε στη θεωρία του για τις τιμές. Ο Rothbard, όμως, εξέθεσε αναλυτικά την ανάλυση, καταδεικνύοντας έτσι τη βαθιά γνώση του για την οικονομική επιστήμη του Mises.

Η διαμόρφωση των τιμών σε μια χρηματική οικονομία

Ο Rothbard δεν αρκέστηκε σε αυτό· μια ρεαλιστική θεωρία διαμόρφωσης των τιμών απαιτούσε τη συμπερίληψη του χρήματος. Έως αυτό το σημείο, υπέθετε μια οικονομία αντιπραγματισμού στην οποία τα άτομα αντάλλασσαν αγαθά μόνο για άμεση χρήση. Ήταν πλέον έτοιμος να λάβει την «ανάλυση της ζήτησης και της προσφοράς χρήματος» και να την ενσωματώσει «στο σύστημα της χρησιμότητας», ξαναγράφοντας το δείγμα κεφαλαίου του για το χρήμα σε τρία νέα κεφάλαια για το χρήμα.[188] Αυτή η ανάπτυξη θα επέτρεπε στον Rothbard να αναλύσει μια «μεγάλη ποικιλία θεμάτων» σχετικών με το χρήμα, ιδίως «τιμές, εισοδήματα, την αξία του χρήματος, τόκο, κέρδη, κόστη, υπολογισμό και αγορά κ.λπ.». Ο Rothbard έπρεπε να ενσωματώσει πλήρως την ανάλυσή του στις θεωρίες χρησιμότητας και τιμών που είχε ήδη συναγάγει, επειδή «τα περισσότερα υπάρχοντα εγχειρίδια τείνουν να παρουσιάζουν αυτό το υλικό σε μια σειρά ασύνδετων κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να μην προσφέρουν επαρκή ανάλυση». «Τα διάφορα μέρη της οικονομικής ανάλυσης», κατέληγε ο Rothbard, «μπορούν να παρουσιαστούν ορθά και να κατανοηθούν πλήρως μόνο ως αναπόσπαστα μέρη μιας συνολικής εικόνας», και αυτό περιλάμβανε τη σύνδεση της νομισματικής θεωρίας με τη θεωρία των τιμών.[189]

Ακόμη και οι οικονομολόγοι της Αυστριακής Σχολής πριν από τον Mises παραμέλησαν το χρήμα. Στο σεμινάριο του Mises από τα τέλη του 1952 έως τις αρχές του 1953, ο Rothbard καταγράφει τον μέντορά του να δηλώνει ότι «οι Jevons, Menger και Bohm-Bawerk [sic] γενικά παραμέλησαν την εξέταση του χρήματος» και ότι «ο Walras επίσης παρουσίαζε και προτερήματα και αδυναμίες στο ζήτημα του χρήματος». Πίστευαν ότι «η θεωρία της οριακής χρησιμότητας . . . δεν ισχύει για το χρήμα· η οριακή χρησιμότητα του χρήματος δεν μειώνεται» καθώς αυξάνεται η προσφορά του. Αυτοί οι οικονομολόγοι, «στη μεγάλη επανάσταση της διδασκαλίας της οριακής χρησιμότητας», υποστήριζαν ότι «για να αναζητήσουν την οικονομική πραγματικότητα, πρέπει να “αφαιρέσουν το πέπλο του χρήματος” που την καλύπτει». Δεν αντιλαμβάνονταν, όπως θυμόταν ο Rothbard ότι έλεγε ο Mises, ότι «αυτό το “πέπλο” έχει τους δικούς του κανόνες και νόμους που πρέπει να εξεταστούν» και ότι «υπάρχουν στην αγορά επιδράσεις που οφείλονται μόνο στο χρήμα».[190] Ο Rothbard συνειδητοποίησε ότι το εγχειρίδιό του θα έπρεπε να αναπτύξει περαιτέρω τις θεωρίες του Mises σχετικά με την οριακή χρησιμότητα του χρήματος και να διασφαλίσει ότι η θεωρία του για τις τιμές θα τη συμπεριλάμβανε.

Στο κεφάλαιο 3, με τίτλο «Η Δομή της Έμμεσης Ανταλλαγής», ο Rothbard εξηγούσε «τα διάφορα ελαττώματα ενός συστήματος άμεσης ανταλλαγής» και «τη διαδικασία με την οποία αναπτύσσεται ένα μέσο ανταλλαγής στην αγορά».[191] Η κατανόηση των διαφορών μεταξύ αντιπραγματισμού και έμμεσης ανταλλαγής είναι κρίσιμη, διότι το χρήμα δεν είναι πέπλο: «η άμεση ανταλλαγή . . . αφήνει ελάχιστα περιθώρια στην αγορά ή στην παραγωγή», ενώ το χρήμα διευκολύνει τον «κατακερματισμό της παραγωγής σε λεπτομερώς εξειδικευμένους κλάδους».[192] Αυτό συμβαίνει επειδή το χρήμα επιτρέπει τον υπολογισμό —την αποτίμηση εσόδων, κόστους, κερδών και ζημιών —, ένα απαραίτητο εργαλείο για τον «επενδυτή-παραγωγό», δηλαδή τον «επιχειρηματία», ο οποίος πρέπει να χρησιμοποιεί την «προσωπική κρίση» του για να προβλέπει το μέλλον και να αποφεύγει

σφάλματα παραγωγής. Ο επιχειρηματίας πρέπει «να τηρεί έναν αρκετά ακριβή απολογισμό του κατά πόσον οι εκτιμήσεις του ήταν ορθές και, επιπλέον, του πόσο απείχαν από την ορθότητα».[193] Επομένως, η επιχειρηματική κρίση που καθιστά δυνατή το χρήμα αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την ύπαρξη πολλαπλών σταδίων παραγωγής και σύνθετων, αλληλοσυνδεόμενων αγορών. Σε αντίθεση με συγγραφείς που επιθυμούν να «αναλύουν μόνο την άμεση ανταλλαγή και κατόπιν να εισάγουν το χρήμα κάπου στο τέλος της ανάλυσης», ο οικονομολόγος πρέπει να αναλύει μια οικονομία στην οποία το χρήμα ανταλλάσσεται με αγαθά και υπηρεσίες.[194]

Ο Rothbard χρησιμοποίησε κατόπιν την ανάλυσή του για τη χρησιμότητα ώστε να περιγράψει τις «αρχές κατανομής του χρήματος σύμφωνα με τις ατομικές κλίμακες αξιών».[195] Έδειξε ότι ένα άτομο κατανέμει το χρήμα του βάσει της οριακής χρησιμότητας καταναλωτικών αγαθών που εξυπηρετούν παρόντες σκοπούς, παραγωγικών αγαθών που εξυπηρετούν μελλοντικούς σκοπούς ή χρηματικών υπολοίπων που αντιμετωπίζουν την αβεβαιότητα σχετικά με το πώς και πότε θα δαπανηθεί το χρήμα. Αυτοί είναι οι «τρεις και μόνο τρεις τρόποι» κατανομής του χρήματος και, για μια δεδομένη χρηματική μονάδα, το άτομο θα επιλέξει όποια δυνατότητα έχει την υψηλότερη κατάταξη οριακής χρησιμότητας και εξυπηρετεί τον υψηλότερα καταταγμένο σκοπό. Καθώς το άτομο δαπανά πρόσθετα ισόποσα χρηματικά ποσά, η οριακή χρησιμότητα κάθε διαδοχικής μονάδας θα μειώνεται, «επειδή κάθε περαιτέρω μονάδα που δαπανάται θα αφιερώνεται σε λιγότερο επιτακτικά επιθυμητούς» σκοπούς. «Σύμφωνα με αυτές τις αρχές», καταλήγει ο Rothbard, «κάθε άνθρωπος θα κατανέμει το χρηματικό του απόθεμα».[196] Ο Rothbard είχε έτσι δείξει πώς η κατανομή του χρήματος ακολουθεί τον διατακτικό νόμο της οριακής χρησιμότητας του Mises, όπως και η κατανομή όλων των άλλων αγαθών.

Ο Rothbard ενσωμάτωσε κατόπιν αυτές τις νομισματικές αρχές στη θεωρία του για τις τιμές, στο κεφάλαιο 4, με τίτλο «Χρήμα και Τιμές», το οποίο περιέγραφε ως κεφάλαιο που ασχολείται «με την κρίσιμη έννοια των χρηματικών τιμών . . . σε όλες τις προεκτάσεις της».[197] Εφάρμοσε τις προηγούμενες συναγωγές του από το κεφάλαιο 2 για να συναγάγει «πίνακες προσφοράς και ζήτησης», «χρηματικές τιμές» και τη διαδικασία εξισορρόπησης. Επέκτεινε εύκολα τον νόμο της ζήτησης σε μια χρηματική οικονομία: ένα άτομο κατατάσσει την οριακή χρησιμότητα μονάδων ενός αγαθού —ας πούμε, βουτύρου— και την οριακή χρησιμότητα χρηματικών μονάδων. Σε χαμηλότερη χρηματική τιμή του βουτύρου, ο αγοραστής θα αγοράσει ίση ή μεγαλύτερη ποσότητα βουτύρου, επειδή η πρόσθετη μονάδα βουτύρου εξυπηρετεί χαμηλότερα καταταγμένους σκοπούς. «Λόγω του νόμου της χρησιμότητας», καταλήγει ο Rothbard, «μια ατομική καμπύλη ζήτησης πρέπει είτε να είναι “κατακόρυφη”, καθώς μειώνεται η υποθετική τιμή, είτε να κλίνει προς τα δεξιά». Δεν μπορεί ποτέ να «κλίνει προς τα αριστερά».[198]

Συγχρόνως, η ζήτηση βουτύρου αλληλοσυνδέεται με τις ζητήσεις άλλων αγαθών, επειδή το χρηματικό ποσό θα μπορούσε να αγοράσει άλλα αγαθά υψηλότερης αξίας. «Βάσει της κλίμακας χρησιμότητάς του», ο καταναλωτής «θα δαπανά χρήμα για κάθε συγκεκριμένο αγαθό έως ότου η οριακή χρησιμότητα της προσθήκης μίας μονάδας του αγαθού παύσει να είναι μεγαλύτερη από την οριακή χρησιμότητα που έχει γι’ αυτόν το χρηματικό ποσό της τιμής του στην αγορά». Ο Rothbard το ονομάζει αυτό «νόμο της καταναλωτικής δράσης σε μια οικονομία της αγοράς».[199] Ένα άτομο θα δαπανήσει χρήμα για βούτυρο μόνο αν η οριακή χρησιμότητα της πρόσθετης μονάδας βουτύρου είναι μεγαλύτερη από την οριακή χρησιμότητα της χρηματικής μονάδας που παραχωρεί. Επιπλέον, το γεγονός ότι όλα τα καταναλωτικά αγαθά είναι «μερικά υποκατάστατα μεταξύ τους» και ανταγωνίζονται για τα χρηματικά διαθέσιμα ενός ατόμου σημαίνει ότι «όσο περισσότερα

υποκατάστατα είναι διαθέσιμα για ένα δεδομένο αγαθό, τόσο πιο ελαστικός θα τείνει να είναι ο πίνακας ζήτησης . . . αυτού του αγαθού». Ο Rothbard το αποκαλεί «νόμο της αλληλοσχέτισης των καταναλωτικών αγαθών». Αυτό σημαίνει ότι, καθώς αυξάνεται η προσφορά καταναλωτικών αγαθών στην οικονομία, οι καμπύλες ζήτησης των αγαθών τείνουν να γίνονται πιο ευαίσθητες στις μεταβολές της τιμής. Ο Rothbard αποδίδει την ανάλυσή του για τις «σχέσεις υποκατάστασης μεταξύ των καταναλωτικών αγαθών» στον Wicksteed.[200]

Ο Rothbard διερευνά κατόπιν τι συμβαίνει όταν μεταβάλλεται η ζήτηση ή η προσφορά ενός δεδομένου αγαθού —ας πούμε, του αγαθού Α. «Όταν συνειδητοποιήσουμε ότι οι πίνακες ζήτησης προσδιορίζονται από τις ατομικές κλίμακες αξιών και . . . ότι μια αύξηση της οριακής χρησιμότητας του αγαθού Α σημαίνει αναγκαστικά μια σχετική μείωση της χρησιμότητας άλλων καταναλωτικών αγαθών», η αυξημένη ζήτηση για το αγαθό Α οδηγεί σε υψηλότερη τιμή του Α και κάνει τα άτομα να αφιερώνουν λιγότερο χρήμα σε χαμηλότερα καταταγμένους σκοπούς. Αυτό «οδηγεί σε μειωμένους πίνακες ζήτησης και πτώση των τιμών για τα αγαθά Β, C και D». Αν τα αγαθά Β, C ή D είναι συμπληρωματικά, «των οποίων οι χρήσεις συνδέονται στενά» με το αγαθό Α, τότε η ζήτηση αυτών των αγαθών θα αυξηθεί, επειδή αποτελούν μέρος του ίδιου «καταναλωτικού “πακέτου”». Αν μεταβληθεί η προσφορά του αγαθού Α, η ζήτηση συμπληρωματικών αγαθών κινείται προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά η τελική επίδραση στη ζήτηση υποκατάστατων εξαρτάται από το αν η ζήτηση του αγαθού Α είναι ανελαστική ή ελαστική, επειδή η ελαστικότητα προσδιορίζει πόσο χρήμα θα δαπανηθεί στο αγαθό Α και, επομένως, πόσο χρήμα μπορεί να δαπανηθεί σε άλλα αγαθά. Αν, για παράδειγμα, η ζήτηση του αγαθού Α είναι ανελαστική, τότε μια μείωση της προσφοράς του αγαθού Α οδηγεί τα άτομα να δαπανούν περισσότερο στο αγαθό Α και λιγότερο στα υποκατάστατα αγαθά Β, C και D.

Η ανάλυση του Rothbard οδηγεί σε δύο σημαντικά αποτελέσματα. Πρώτον, ο προσδιορισμός του αν τα αγαθά είναι υποκατάστατα ή συμπληρωματικά άλλων αγαθών δεν ανάγεται σε μια απλή θετική ή αρνητική σχέση τιμών, όπως υποστηρίζει η καθιερωμένη νεοκλασική θεωρία.[201] Αντιθέτως, στο προηγούμενο παράδειγμα, τα υποκατάστατα αγαθά έχουν αντίστροφη σχέση μεταξύ των τιμών τους, επειδή η μείωση της προσφοράς ενός αγαθού κατά μήκος ενός ανελαστικού πίνακα ζήτησης μειώνει πράγματι τη ζήτηση υποκατάστατων.[202] Δεύτερον, η μεταβολή της τιμής ενός αγαθού θέτει σε κίνηση μια νέα διαδικασία εξισορρόπησης που μετασχηματίζει ριζικά τη ζήτηση άλλων αγαθών και, επομένως, ολόκληρη τη διάρθρωση των χρηματικών τιμών. Η προσφορά και η ζήτηση σε μια αγορά δεν είναι ερμητικά απομονωμένες από την προσφορά και τη ζήτηση σε άλλες αγορές. Αυτά τα συμπεράσματα προκύπτουν από την αναγνώριση ότι τα άτομα κατατάσσουν τις «αξίες των αγαθών και του χρήματος» στην ίδια κλίμακα αξιών, σύμφωνα με τις αρχές της οριακής χρησιμότητας.

Ο Rothbard ολοκλήρωσε την ανάλυσή του για την «οριακή χρησιμότητα του χρήματος» στο κεφάλαιο 7, για το χρήμα, το οποίο είχε ολοκληρωθεί έως τον Οκτώβριο του 1955.[203] Τοποθέτησε αυτό το κεφάλαιο μετά από δύο κεφάλαια για τη θεωρία της παραγωγής.[204] Κατά τη συγγραφή του κεφαλαίου 7, ανέπτυξε περαιτέρω πολλές σημαντικές έννοιες που είχε συζητήσει στο δείγμα κεφαλαίου για το χρήμα το οποίο έγραψε για τον Mises. Το θεμελιωδέστερο ήταν ότι εφάρμοσε στο χρήμα το πλαίσιο συνολικής ζήτησης και αποθέματος του Wicksteed. Ο Rothbard συνήγαγε την «ανταλλακτική ζήτηση χρήματος —από πωλητές όλων των άλλων αγαθών που επιθυμούν να αγοράσουν χρήμα—» και τη «ζήτηση διακράτησης χρήματος —τη ζήτηση χρήματος προς διακράτηση από όσους ήδη το κατέχουν—». Σε συνδυασμό με το απόθεμα χρήματος, η «συνολική

ζήτηση χρήματος» προσδιορίζει την ΑΔΧ. Αυτή η «σειρά αξιών του χρήματος» είναι ένας κατάλογος των διαφόρων αγαθών που μπορεί να αγοράσει το χρήμα και «δεν διαθέτει μία μοναδική εκφράσιμη μονάδα». Επομένως, οι μεταβολές της ΑΔΧ δεν μπορούν να μετρηθούν με ένα «ενιαίο "επίπεδο τιμών"».[205]

Με την ανάλυση συνολικής ζήτησης και αποθέματος για το χρήμα, ο Rothbard δείχνει πώς, ως αποτέλεσμα μεταβολών στην προσφορά ή στη ζήτηση χρήματος, «η κίνηση των τιμών από τη μία θέση ισορροπίας στην επόμενη δεν θα πραγματοποιηθεί ομαλά και ταυτόχρονα». Οι μεταβολές «συμβαίνουν βήμα προς βήμα. . . . Ορισμένοι άνθρωποι αντιδρούν ταχύτερα από άλλους και οι κινήσεις των τιμών θα διαφέρουν ως προς την ταχύτητα αντίδρασης στη μεταβαλλόμενη κατάσταση». Οι πρώτοι αποδέκτες είναι «οι περισσότερο κερδισμένοι», επειδή οι τιμές στις οποίες πωλούν αυξάνονται προτού αυξηθούν οι τιμές στις οποίες αγοράζουν, ενώ οι τελευταίοι αποδέκτες είναι «οι περισσότερο ζημιωμένοι». Όταν οι προσαρμογές δεν επηρεάζουν τις χρονικές προτιμήσεις ή την προσφορά πόρων, «τα κέρδη περίπου του πρώτου μισού των αποδεκτών του νέου χρήματος αντισταθμίζονται ακριβώς από τις ζημίες του δεύτερου μισού». Για τον λόγο αυτόν, «δεν υπάρχει κοινωνική χρησιμότητα στην αυξημένη προσφορά χρήματος ούτε κοινωνική αρνητική χρησιμότητα στη μειωμένη προσφορά χρήματος. Αυτό ισχύει και για τη μεταβατική περίοδο». Οι μεταβολές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια «μόνιμη μετατόπιση των γενικών χρονικών προτιμήσεων» και, επομένως, να επηρεάσουν την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών, αλλά αυτό θα μπορούσε να συμβεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση. Επιπλέον, η προσφορά πόρων θα μπορούσε να αυξηθεί υπό ένα σύστημα εμπορευματικού χρήματος: «η αύξηση του χρυσού είναι κοινωνικά χρήσιμη . . . αν καθιστά δυνατή την αύξηση της μη χρηματικής, άμεσης χρήσης του χρυσού», αλλά σε αυτή την περίπτωση ο νέος χρυσός δεν αυξάνει την προσφορά χρήματος καθαυτήν.[206]

Είναι σημαντικό ότι το κεφάλαιο 7 περιείχε την ενότητα «Προσδιορισμός των Τιμών: Η Πλευρά των Αγαθών και η Πλευρά του Χρήματος», «μια σύντομη αλλά σημαντική ενότητα που συνυφαίνει τα διάφορα αναλυτικά νήματα τα οποία προσδιορίζουν τις τιμές στην αγορά».[207] Σε αυτή την ενότητα, ο Rothbard έδειχνε πώς οι τιμές των επιμέρους αγαθών, που προσδιορίζονται από τη συνολική ζήτηση και το απόθεμα κάθε αγαθού, και η αγοραστική δύναμη του χρήματος, που προσδιορίζεται από τη συνολική ζήτηση και το απόθεμα χρήματος, «συνενώνονται». Το απόθεμα χρήματος, τα αποθέματα αγαθών, η ζήτηση διακράτησης χρήματος και η ζήτηση διακράτησης αγαθών είναι «οι τελικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της ΑΔΧ» και, επομένως, της σειράς των επιμέρους τιμών. Όταν αυξάνεται το απόθεμα χρήματος ή η ζήτηση διακράτησης αγαθών, οι τιμές των αγαθών θα αυξηθούν και η ΑΔΧ θα μειωθεί· όταν αυξάνεται το απόθεμα αγαθών ή η ζήτηση διακράτησης χρήματος, οι τιμές των αγαθών θα μειωθούν και η ΑΔΧ θα αυξηθεί. «Έτσι», δηλώνει ο Rothbard, «οι τελικοί προσδιοριστικοί παράγοντες τόσο της ΑΔΧ όσο και των συγκεκριμένων τιμών είναι οι υποκειμενικές χρησιμότητες των ατόμων και τα δεδομένα αντικειμενικά αποθέματα αγαθών». Πρόκειται για την «αυστριακή θεωρία των τιμών και τη θεωρία του Wicksteed εφαρμοσμένες σε όλες τις πτυχές του οικονομικού συστήματος».[208]

Αυτή η ενοποίηση του προσδιορισμού των τιμών των αγαθών και του χρήματος είναι σημαντική, επειδή σημαίνει ότι «δεν υπάρχει πλέον ανάγκη αυθαίρετου διαχωρισμού μεταξύ μιας ανάλυσης των σχετικών τιμών των αγαθών κατά το πρότυπο του αντιπραγματισμού και μιας ολιστικής ανάλυσης της ΑΔΧ». Η προσφορά και η ζήτηση ενός επιμέρους αγαθού συνδέονται με την προσφορά και τη ζήτηση χρήματος, και αντιστρόφως. «Αν το απόθεμα χρήματος αυξηθεί», για παράδειγμα, «είτε εξετάζουμε ένα αγαθό είτε όλα τα αγαθά, η τιμή ή οι τιμές θα αυξηθούν, εφόσον οι λοιποί

παράγοντες παραμένουν σταθεροί». Επιπλέον, η περίπλοκη σύνδεση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης αγαθών και προσφοράς και ζήτησης χρήματος σημαίνει ότι «το χρήμα δεν μπορεί ποτέ να είναι ουδέτερο. . . . Και ένα σύνολο συνθηκών» που μεταβάλλει τις τιμές, όπως η αύξηση του αποθέματος χρήματος, «δεν μπορεί ποτέ να αντισταθμίσει ακριβώς ένα άλλο σύνολο παραγόντων», όπως η αύξηση της ζήτησης διακράτησης χρήματος.[209] Μια μεταβολή στο απόθεμα αγαθών ή χρήματος, ή στη ζήτηση διακράτησης αγαθών ή χρήματος, θέτει σε κίνηση διαδικασίες που προκαλούν προσαρμογές σε ολόκληρο τον αστερισμό των επιμέρους τιμών και της παραγωγής.

Έτσι, έως τα μέσα της δεκαετίας του 1950, ο Rothbard είχε χρησιμοποιήσει την πραξεολογική μέθοδο για να συναγάγει βήμα προς βήμα τους νόμους της χρησιμότητας, τη διαμόρφωση των τιμών των καταναλωτικών αγαθών, την καταναλωτική επιλογή σε μια χρηματική οικονομία και τη διαμόρφωση της τιμής του χρήματος, και είχε καταδείξει πώς όλα αυτά συνδέονταν μεταξύ τους. Η ταχεία πρόοδος στη συγγραφή των κεφαλαίων 1 έως 4 και του κεφαλαίου 7 καταδεικνύει την τεράστια διανοητική εξέλιξη του Rothbard από την εποχή του Columbia. Η ανακάλυψη του Mises και η ανάγνωση της *Ανθρώπινης Δράσης* τού επέτρεψαν να εντοπίσει τις ανεπάρκειες της νεοκλασικής του κατάρτισης. Κατόπιν ο Rothbard εγκατέλειψε αυτό το πλαίσιο και υιοθέτησε την πραξεολογία του Mises, κατακτώντας την γρήγορα μέσω της διασάφησης των συναγωγών του μέντορά του και της συμπλήρωσης των κενών του συστήματος του Mises με δικές του συναγωγές.

Θα συνέχιζε αυτή τη διαδικασία όταν θα καταπιανόταν με τη θεωρία της παραγωγής στο κεφάλαιο 5. Ως σχετικά υπανάπτυκτο συστατικό του συστήματος του Mises, η ανάλυση της παραγωγής άνοιξε τον δρόμο για το επόμενο στάδιο της διανοητικής εξέλιξης του Rothbard.

ΜΕΡΟΣ III

Μια πραγματεία στην παράδοση του Böhm-Bawerk, 1953–1955

Το εγχείρημα του Murray Rothbard μεταβλήθηκε ριζικά στα μέσα του 1953. Αδυνατώντας να στηριχθεί στην περιορισμένη πραγμάτευση της θεωρίας της παραγωγής από τον Mises, ο Rothbard υιοθέτησε την παλαιά του προσέγγιση κατά Marshall, εστιάζοντας σε μια μεμονωμένη επιχείρηση που αντιμετώπιζε σταθερές τιμές και περιορισμένες επενδυτικές επιλογές. Σύντομα όμως αναγνώρισε τις παγίδες της μερικής ισορροπίας του Marshall και την εγκατέλειψε υπέρ της αυστριακής γενικής ισορροπίας, δίνοντας έμφαση στην ικανότητα του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία κατά Böhm-Bawerk να επενδύει σε πολλές επιχειρήσεις σε ολόκληρη τη διάρθρωση της παραγωγής και να επηρεάζει τις τιμές της αγοράς. Με τον τρόπο αυτόν, ο Rothbard ολοκλήρωσε το σύστημα του Böhm-Bawerk, ενσωματώνοντας τη θεωρία του τόκου βάσει της καθαρής χρονικής προτίμησης των Frank A. Fetter και Ludwig von Mises στην ανάλυση της διάρθρωσης της παραγωγής των Knut Wicksell και F. A. Hayek. Αυτή η προσέγγιση των αλληλοσυσχετίσεων οδήγησε τον Rothbard να διακρίνει μεταξύ των εισοδημάτων των συντελεστών, να εφαρμόσει τη θεωρία του Mises για την αδυναμία οικονομικού υπολογισμού στον σοσιαλισμό σε μια καθετοποιημένη επιχείρηση και να αποκαλύψει τις αδυναμίες της νεοκλασικής θεωρίας του μονοπωλίου και του ανταγωνισμού. Με αυτές τις θεωρητικές τομές, έως το 1955 ο Rothbard είχε προχωρήσει πέρα από τον αρχικό στόχο της «ανάδειξης και αποσαφήνισης» του «οικοδομήματος» του μέντορά του, στη συναγωγή του αρχιτεκτονικά συγκροτημένου οικοδομήματος της πραξεολογικής οικονομικής θεωρίας, σύμφωνα με την πρόταση του Mises για ένα «σπουδαίο βιβλίο».[210]

Μια θεωρία της παραγωγής στην παράδοση του Marshall

Από νωρίς, ο Rothbard αναγνώριζε ότι το εγχειρίδιό του «δεν μπορεί να είναι απλώς μια παράφραση της *Ανθρώπινης Δράσης*», επειδή «πολλά ουσιώδη σημεία πρέπει να συναχθούν πρωτοτύπως ή με τη βοήθεια άλλων έργων».[211] Ο Mises συχνά υπέθετε ότι οι αναγνώστες του διέθεταν προχωρημένες γνώσεις οικονομικής θεωρίας, όπως της θεωρίας των τιμών του Böhm-Bawerk. Σε ορισμένες περιπτώσεις άφηνε μια θεωρία ανεπεξέργαστη, όπως την εξήγηση των αποφάσεων παραγωγής ατόμων και επιχειρήσεων. Μολονότι ο Mises ανέλυε την «παραγωγή μεγάλης κλίμακας», τον όρο που χρησιμοποιούσε για τις οικονομίες κλίμακας, ο Rothbard σημείωνε ότι ασχολούνταν «μόνο παρεμπιπτόντως» με τους πίνακες κόστους και τις αποφάσεις μιας επιχείρησης σχετικά με την ποσότητα παραγωγής της.[212] Αυτό οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στο ότι ο Mises έγραψε την *Ανθρώπινη Δράση* χωρίς να λάβει υπόψη την επανάσταση του μονοπωλιακού ανταγωνισμού των Edwin H. Chamberlin και Joan Robinson τη δεκαετία του 1930, στηριζόμενος αντ' αυτής στην παλαιότερη νεοκλασική διάκριση μεταξύ ανταγωνιστικής τιμής και μονοπωλιακής τιμής.[213] Στη βιβλιοκρισία του για τη *Nationalökonomie* του Mises, ο Hayek επισήμανε το εξής: «Φαίνεται να έχει επηρεαστεί ελάχιστα από τη γενική εξέλιξη του αντικειμένου μας κατά την περίοδο στην οποία εκτείνεται το έργο του. . . . Αυτό φαίνεται να ισχύει ιδίως όσον αφορά τις πιο

πρόσφατες εξελίξεις στη θεωρία του ανταγωνισμού».[214] Η σύντομη ανάλυση της παραγωγής από τον Mises ανάγκασε αρχικά τον Rothbard να στηριχθεί, για το κεφάλαιο του εγχειριδίου του σχετικά με τη θεωρία της παραγωγής, σε έναν εκλεκτικιστικό συνδυασμό του Mises και των οικονομολόγων της παράδοσης του Marshall που είχε διαβάσει στο Columbia, κυρίως του πρώην δασκάλου του George J. Stigler.

Στην πρώτη έκθεση προόδου για το βιβλίο, τον Οκτώβριο του 1952, ο Rothbard έγραφε ότι ένα μελλοντικό κεφάλαιο θα έπρεπε να περιλαμβάνει «μια συζήτηση των εσόδων και του κόστους, καθώς και του ενεργητικού και του παθητικού της επιχείρησης».[215] Στην έκθεση προόδου του Απριλίου του 1953, στο κεφάλαιο 4, «Χρήμα και Τιμές», ο Rothbard είχε δώσει στη σχεδιαζόμενη ενότητα 5 τον τίτλο «Η Δραστηριότητα των Παραγωγών: Ανταγωνιστική Τιμή και Μονοπωλιακή Τιμή», σχεδιάζοντας να γράψει μελλοντικές ενότητες που θα ασχολούνταν «με το ζήτημα του μονοπωλίου, . . . με το κόστος της επιχείρησης, . . . με τις αποφάσεις των παραγωγών και τη ζήτηση συντελεστών και, τέλος, με τις τιμές των διαφόρων συντελεστών και τα προκύπτοντα εισοδήματα».[216] Λίγο αργότερα, ο Rothbard αποφάσισε να αναπτύξει αυτή την ενότητα σε κεφάλαιο 5, «Η Δραστηριότητα των Παραγωγών».[217] Με τον τρόπο αυτόν, έφθασε σε μια αποφασιστική τομή στο υπό διαμόρφωση θεωρητικό του οικοδόμημα.

Στο κεφάλαιο 5, ο Rothbard υποστηρίζει ότι «η παραγωγική δραστηριότητα είναι ζωτικής σημασίας», επειδή προσδιορίζει «το μέγεθος του αποθέματος που διατίθεται στην αγορά» και «τις χρηματικές τιμές των συντελεστών παραγωγής». Είναι σαφές ότι ο Rothbard σχεδίαζε να οικοδομήσει τη θεωρία του για την παραγωγή πάνω στα θεμέλια της θεωρίας του για τη διαμόρφωση των τιμών της αγοράς, την οποία είχε συναγάγει στα κεφάλαια 2 έως 4. Ωστόσο, αποφάσισε επίσης να περιορίσει την ανάλυσή του για τις «“επενδυτικές ευκαιρίες”» στον «κλάδο παραγωγής» μιας δεδομένης επιχείρησης, αντί να εστιάσει στην επένδυση στο σύνολο της διάρθρωσης της παραγωγής.[218] Αυτή η καθοριστική απόφαση περιορίζει το κεφάλαιο 5 στην ανάλυση μερικής ισορροπίας του Marshall για μία μεμονωμένη επιχείρηση, η οποία πρέπει να αποφασίσει πόση ποσότητα ενός δεδομένου αγαθού θα παράγει και θα πωλεί σε μια εξωγενώς δεδομένη τιμή, καθώς και την ποσότητα και τον συνδυασμό εισροών που πρέπει να αγοράσει σε εξωγενώς δεδομένες τιμές για να παραγάγει το αγαθό.

Στην ενότητα 1, «Η Ζήτηση για το Προϊόν μιας Επιχείρησης», ο Rothbard εστιάζει στην απόφαση της επιχείρησης σχετικά με την ποσότητα παραγωγής της, η οποία αφορά την τιμή πώλησης του προϊόντος της, τις τιμές των εισροών που αγοράζει και τη συνάρτηση παραγωγής της, ή «τη σχέση μεταξύ φυσικών εισροών και προϊόντος». Ο Rothbard υποθέτει ότι η επιχείρηση χρειάζεται τους συντελεστές X και Y για να παραγάγει το αγαθό A. Υποθέτει ότι οι τιμές τους είναι «σταθερές στην αγορά», όταν περιγράφει διάφορες υποθετικές ποσότητες των X και Y που κοστίζουν το ίδιο χρηματικό ποσό για να παραγάγουν διαφορετικές ποσότητες του αγαθού A. Με αυτές τις δυνατότητες και με την πρόσθετη παραδοχή ότι, ανεξαρτήτως της επιλογής της επιχείρησης, «η καμπύλη προσφοράς της αγοράς [του αγαθού A] δεν θα επηρεαστεί αρκετά ώστε να μειωθεί η τιμή» — δηλαδή, η επιχείρηση αντιμετωπίζει οριζόντια καμπύλη ζήτησης—, η πολύ μικρή επιχείρηση θα επιλέξει τον συνδυασμό των X και Y «που μεγιστοποιεί το φυσικό προϊόν από ένα δεδομένο επενδυόμενο χρηματικό ποσό». Μολονότι δεν επιτρέπει ποτέ μεταβολές στις τιμές των εισροών, ο Rothbard εγκαταλείπει περιστασιακά την περιοριστική παραδοχή της αποδοχής της τιμής ως δεδομένης για το προϊόν και εξετάζει επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν καμπύλες ζήτησης

με αρνητική κλίση. Εδώ, αν η επιχείρηση αντιμετωπίζει ελαστική καμπύλη ζήτησης «στο σημείο μέγιστης παραγωγής και πάνω από αυτό», για ένα δεδομένο επενδυμένο χρηματικό ποσό, θα «πωλεί στο σημείο μέγιστης παραγωγής».[219]

Στην ενότητα 2, «Ανταγωνιστική Τιμή και Μονοπωλιακή Τιμή», ο Rothbard περιγράφει την τιμή που αντιστοιχεί στη μέγιστη παραγωγή ως «την ανταγωνιστική τιμή», ανεξαρτήτως του αν αντιστοιχεί σε οριζόντια καμπύλη ζήτησης ή σε καμπύλη με αρνητική κλίση. Με καμπύλη ζήτησης αρνητικής κλίσης, όμως, αν «η καμπύλη ζήτησης . . . είναι ανελαστική στο σημείο μέγιστης παραγωγής», τότε, για να μεγιστοποιήσει τα έσοδά της, η επιχείρηση θα «προσφέρει στην αγορά λιγότερα απ' όσα θα μπορούσε με τους αγορασμένους συντελεστές» και θα μειώσει την παραγωγή του αποθέματος. Σε αυτή την περίπτωση, «η προκύπτουσα τιμή ονομάζεται μονοπωλιακή τιμή», λόγω της «περιοριστικής υποχώρησης από τη μέγιστη παραγωγικότητα».[220] Επομένως, ανάλογα με τις αποφάσεις παραγωγής της μεμονωμένης επιχείρησης, η διαδικασία εξισορρόπησης θα οδηγήσει είτε σε ανταγωνιστικές είτε σε μονοπωλιακές τιμές.

Στην ενότητα 3, «Οι Πίνακες Προϊόντος και Δαπάνης της Επιχείρησης», ο Rothbard αναπτύσσει περαιτέρω «τη δραστηριότητα της επιχείρησης και τη συνάρτηση παραγωγής της», ιδίως τις «αναλογίες μεταξύ των ποσοτήτων των συντελεστών». Υποθέτοντας «δεδομένες τιμές συντελεστών», συνάγει τον «λόγο υποκατάστασης ως προς τη δαπάνη, δηλαδή τον λόγο με τον οποίο πρέπει να αφαιρείται ένας συντελεστής για να αντισταθμίζεται η προσθήκη ενός άλλου», ώστε να επιτυγχάνεται σταθερή δαπάνη για εισροές. Δείχνει ότι αυτός «ισούται με τον λόγο των χρηματικών τιμών των δύο συντελεστών». Κατόπιν διερευνά «τους εναλλακτικούς συνδυασμούς συντελεστών που μπορούν να παραγάγουν» μια δεδομένη ποσότητα προϊόντος. Λόγω της «ατελούς υποκαταστασιμότητας των συντελεστών», αν η επιχείρηση αυξήσει τις αγορές του X, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει λιγότερο Y για να «παραγάγει την ίδια ποσότητα προϊόντος».[221]

Ο Rothbard συνάγει στη συνέχεια τον «οριακό λόγο υποκατάστασης ως προς το προϊόν», ορίζοντάς τον ως «τον λόγο της ποσότητας του δεύτερου συντελεστή που μπορεί να μειωθεί ως αποτέλεσμα μιας αύξησης του πρώτου συντελεστή». Καταδεικνύει ότι «ο συνδυασμός μέγιστου προϊόντος για οποιαδήποτε δεδομένη χρηματική δαπάνη είναι επίσης ο συνδυασμός ελάχιστης δαπάνης για το συγκεκριμένο φυσικό προϊόν», πράγμα που αποδεικνύει ότι, αν ο λόγος υποκατάστασης ως προς το προϊόν διαφέρει από τον λόγο των σταθερών τιμών των συντελεστών, η επιχείρηση θα «μετατοπίζεται σε άλλους εναλλακτικούς συνδυασμούς έως ότου οι δύο λόγοι γίνουν περίπου ίσοι». Έτσι, «η επιχείρηση θα τείνει πάντοτε να παράγει κατά τρόπο ώστε ο λόγος υποκατάστασης μεταξύ των συντελεστών ως προς το προϊόν να ισούται με τον λόγο των χρηματικών τιμών τους».[222]

Ο Rothbard εξήγησε γιατί αυτή η εξίσωση ήταν σημαντική. «Θα αναδειχθεί πλήρως ως ουσιώδης για την ανάλυση των τιμών των συντελεστών παραγωγής και, ειδικότερα, των πινάκων ζήτησης των παραγωγών για αυτούς τους συντελεστές».[223] Ο Rothbard σχεδίαζε να συναγάγει μια τέτοια καμπύλη ζήτησης αργότερα στο κεφάλαιο 5, μειώνοντας εξωγενώς την τιμή του συντελεστή και δείχνοντας πώς αυτό θα παρακινούσε την επιχείρηση να αυξήσει τη ζητούμενη ποσότητά του.

Με εξαίρεση τη διάκριση ανταγωνιστικής και μονοπωλιακής τιμής, την οποία ο Rothbard δανείστηκε ρητά από τους Carl Menger, Friedrich von Wieser, Frank Fetter και Mises, οι προαναφερθείσες ενότητες προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από το εγχειρίδιο του Stigler στην παράδοση του Marshall και από το νεότερο εγχειρίδιο του E. T. Weiler στην παράδοση των Marshall και Walras.[224] Ο Rothbard παραπέμπει στα γραπτά τους σε ολόκληρο το κεφάλαιο 5,

πράγμα αξιοπερίεργο, επειδή προηγουμένως είχε επικρίνει τους Stigler και Weiler σε ιδιωτικές επιστολές.[225] Αυτή η ένταση διατρέχει ολόκληρο το κεφάλαιο, καθώς ο Rothbard επικρίνει διακριτικά πολλά μέρη της ίδιας του της θεωρίας της παραγωγής. Για παράδειγμα, αφού συζητήσει μια επιχείρηση τόσο μικρή ώστε να μην μπορεί να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος, αντιλαμβάνεται ότι «αυστηρά μιλώντας . . . η ελάχιστη μεταβολή της επιχείρησης θα τείνει να επηρεάσει την τιμή», πράγμα που αποκαλύπτει πλήρως τον μη ρεαλιστικό χαρακτήρα της παραδοχής σταθερής τιμής. Ο Rothbard χρησιμοποιεί επίσης απρόθυμα τους όρους μονοπωλιακή τιμή και ανταγωνιστική τιμή, σημειώνοντας ότι «η ορολογία είναι αποτέλεσμα μιας παλαιάς νεοκλασικής εμμονής με μεμονωμένους "κλάδους"» και ότι κάθε επιχείρηση που «επιτυγχάνει μονοπωλιακή τιμή δεν βρίσκεται υπεράνω του ανταγωνισμού». Επιπλέον, δηλώνει την προτίμησή του για τον παλαιότερο ορισμό του μονοπωλίου ως «παραχώρησης ειδικού προνομίου από το Κράτος», αντί της «εξαιρετικά παραπλανητικής» ταξινόμησης σε ανταγωνιστικές και μονοπωλιακές τιμές. Τέλος, αναγνωρίζει εν μέρει τη βαθιά αδυναμία της ανάλυσής του για τις αποφάσεις μιας επιχείρησης, σημειώνοντας ότι «ορισμένοι συγγραφείς συζητούν τη δραστηριότητα της επιχείρησης σαν να ήταν αυτός ο καταλληλότερος τρόπος ανάλυσης. . . . Ωστόσο, είναι σαφές ότι η αφετηρία είναι η απόφαση επένδυσης ενός ορισμένου χρηματικού ποσού».[226]

Αυτή η ένταση γίνεται ακόμη πιο εμφανής στην τελευταία ενότητα, όταν ο Rothbard «επιστρέφει» στη θεωρία της επενδυτικής απόφασης που είχε αναφέρει σύντομα στην αρχή του κεφαλαίου 5. Στην ενότητα 4, «Η Απόφαση του Παραγωγού για την Παραγωγή και την Επένδυση», απομακρύνεται από την ανάλυση της μεμονωμένης επιχείρησης, εξετάζοντας πόσο θα επενδύσει ένας μεμονωμένος παραγωγός και υπολογίζοντας υποθετικά «αναμενόμενα έσοδα», «αναμενόμενο καθαρό εισόδημα» και «αναμενόμενο ποσοστό καθαρού εισοδήματος». Αναγνωρίζει ότι αυτή η απόφαση —και όχι η δραστηριότητα της επιχείρησης αφού λάβει τα επενδυόμενα κεφάλαια— είναι η «κεντρική στην ανάλυση της παραγωγικής δραστηριότητας στην αγορά. Διότι το ερώτημα αφορά όλους τους παραγωγούς». Μέσω της «κατανομής αναλογικών μεριδίων κυριότητας επί των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης σε διαφορετικούς επενδυτές, με διάφορα ποσοστά συμμετοχής», τα άτομα θα επενδύουν σε πολλές επιχειρήσεις και θα προσλαμβάνουν «διευθυντές για να επιβλέπουν την ίδια την παραγωγή». Κάθε επενδυτής θα προσπαθεί να μεγιστοποιήσει «το ποσοστό καθαρού εισοδήματος από κάθε χρηματική μονάδα που επενδύει, μεγιστοποιώντας επομένως . . . το συνολικό καθαρό εισόδημά του». Ο Rothbard καταλήγει σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό συμπέρασμα: «η συνέχιση αυτής της προσέγγισης θα μας οδηγήσει σε μια θεωρία της αποταμίευσης και της επένδυσης του επενδυτή, και όχι της παραγωγής της επιχείρησης, και από εκεί στη θεωρία της αποταμίευσης και της επένδυσης όλων των επενδυτών, πράγματι όλων των ατόμων, στην οικονομία».[227]

Συνεχίζοντας την ανάπτυξη αυτής της ενόρασης, ο Rothbard συνάγει ότι η απόφαση ενός επενδυτή είναι «άρρηκτα συνδεδεμένη με το πρόβλημα της χρονικής προτίμησης», ενός πορίσματος του αξιώματος της δράσης που αναφέρεται στο ότι τα άτομα αποδίδουν προβάδισμα στην παρούσα κατανάλωση έναντι της μελλοντικής. Αυτή η σύνδεση υφίσταται επειδή κάθε άτομο πρέπει πάντοτε να σταθμίζει «πόσο θα αποταμιεύσει και θα επενδύσει για μελλοντική κατανάλωση σε σύγκριση με το ποσό που θα καταναλώσει στο παρόν». Ενσωματώνοντας τη χρονική προτίμηση στην ανάλυσή του για την οριακή χρησιμότητα, ο Rothbard συνάγει ότι ο επενδυτής πρέπει «να επιλέξει μεταξύ της οριακής χρησιμότητας ενός αναμενόμενου μελλοντικού καθαρού χρηματικού εισοδήματος και της οριακής αρνητικής χρησιμότητας της παραίτησης από παρόντα καταναλωτικά αγαθά». Θα

επενδύει σε μια δεδομένη επιχείρηση έως ότου το οριακό ποσοστό απόδοσης γίνει μικρότερο από την οριακή απόδοση της επένδυσης σε άλλες επιχειρήσεις και θα επενδύει γενικά έως ότου το οριακό ποσοστό απόδοσης γίνει μικρότερο από το «οριακό ποσοστό χρονικής προτίμησής» του.[228]

Αυτός ο «νόμος της επενδυτικής απόφασης» καταδεικνύει ότι «δεν υπάρχει ακριβής θεωρία προσδιορισμού της επένδυσης στην επιχείρηση και της παραγωγής της . . . επειδή μια επιχείρηση δεν μπορεί να εξετάζεται απομονωμένη από τις άλλες επιχειρήσεις της οικονομίας».[229] Το ποσό που επενδύει ένα άτομο σε οποιαδήποτε επιχείρηση εξαρτάται από τις εναλλακτικές αποδόσεις που θα μπορούσε να αποκομίσει επενδύοντας σε άλλες επιχειρήσεις, καθώς και από τη χρονική προτίμησή του. Αντιθέτως, η θεωρία του Marshall υποστηρίζει ότι ο διευθυντής μεγιστοποιεί το καθαρό εισόδημα μιας επιχείρησης επενδύοντας χρήμα που αντλείται από τις κεφαλαιαγορές έως ότου το οριακό εισόδημά της, ή οριακό έσοδο, ισούται με το οριακό κόστος της, το οποίο περιλαμβάνει το ρητό κόστος τόκου των επενδυόμενων κεφαλαίων. Ο νόμος της επενδυτικής απόφασης, όμως, καταδεικνύει ότι, αντίθετα προς αυτή την αρχή, $MR = MC$, ένας επενδυτής μπορεί να μεγιστοποιήσει το καθαρό εισόδημά του δαπανώντας λιγότερα σε μια δεδομένη επιχείρηση, αν μπορεί να κερδίσει περισσότερα επενδύοντας σε άλλες επιχειρήσεις. Με άλλα λόγια, η ορθή οπτική γωνία για την οριακή ανάλυση και τη θεωρία της παραγωγής είναι ο επενδυτής, όχι η επιχείρηση. Η συνειδητοποίηση από τον Rothbard ότι το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας του Marshall ήταν σοβαρά εσφαλμένο προκάλεσε σεισμική μεταβολή στο εγχείρημα του εγχειριδίου του.

Από το εγχειρίδιο στην πραγματεία

Στα μέσα του 1953, ο Rothbard άρχισε να αντιλαμβάνεται ότι έπρεπε να αναθεωρήσει τη θεωρία του για την παραγωγή, επειδή το πλαίσιο μερικής ισορροπίας της εστίαζε στενά στη μεμονωμένη επιχείρηση και αγνοούσε τα σημαντικά ζητήματα της επένδυσης και της διαμόρφωσης των τιμών των συντελεστών. Διατύπωσε τις ανησυχίες του τον Αύγουστο, όταν επέκρινε την πρόταση των Fritz Machlup και Edith Penrose προς το Ίδρυμα Volker για τη «“θεωρία της μεγέθυνσης της επιχείρησης”». Ο Rothbard επιδοκίμαζε την επιθυμία τους να καταργήσουν την περιοριστική παραδοχή ότι «“η επιχείρηση παρήγαγε μόνο ένα προϊόν”». Αυτό όμως δεν αρκούσε, επειδή το σημαντικό ερώτημα είναι πόσα χρήματα πρέπει να κατανείμει ένας επενδυτής μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων. «Αν επιθυμούμε να εξαλείψουμε όλους τους περιορισμούς», σε αντίθεση με τους Machlup και Penrose, «δεν καταλήγουμε καθόλου σε μια “θεωρία της επιχείρησης”, αλλά σε μια θεωρία του μεμονωμένου επενδυτή. . . . Πράγματι, κατά τη συγγραφή του εγχειριδίου μου αυτό το καλοκαίρι, ενοποίησα τη θεωρία της επιχείρησης και τη θεωρία του μεμονωμένου επενδυτή με τρόπο που, απ’ όσο γνωρίζω, δεν έχει επιχειρηθεί ποτέ — μολονότι η ουσία και το θεμέλιο βρίσκονται στον Mises».[230]

Στο τέλος του έτους, ο Rothbard ενέτεινε την κριτική του κατά Mises στη θεωρία της επιχείρησης του Marshall, σε μια γνωμοδότηση για πρόταση προς το Ίδρυμα Volker για τη χρηματοδότηση ενός σεμιναρίου οικονομικής επιστήμης το επόμενο καλοκαίρι, οργανωμένου γύρω από τη *Θεωρία της Τιμής* του Stigler.[231] Ο Rothbard τόνισε τις διαφορές μεταξύ της Σχολής του Σικάγου και της Αυστριακής Σχολής, απαντώντας στη «σχεδόν εξωφρενική γελοιοποίηση του Böhm-Bawerk» από τον Stigler στη διατριβή του, *Θεωρίες Παραγωγής και Διανομής*.[232] Ο Rothbard φαινόταν να αποκηρύσσει πλήρως το κεφάλαιο 5 του, επικρίνοντας πλέον καυστικά τις παραδοχές του Stigler περί αποδοχής των τιμών ως δεδομένων και τέλειας γνώσης ως «μη ρεαλιστικές και απλοϊκές» και

τη «Θεωρία της Επιχείρησής» του ως «μια αφηρημένη, εσφαλμένη ανάλυση». Η προσέγγιση του Stigler παραμελεί «τις αλληλοσυσχετίσεις και αποσπά την προσοχή από την εικόνα της ίδιας της δομής της οικονομίας». Αντιθέτως, «η μεγάλη αρετή της "αυστριακής" οικονομικής επιστήμης είναι ότι αναλύει τις ευρείες αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ των ατόμων που συγκροτούν το οικονομικό σύστημα». Ο Rothbard καταλήγει ότι η διδασκαλία με βάση τη *Θεωρία της Τιμής* του Stigler —την οποία ο ίδιος είχε διδαχθεί στο Columbia απευθείας από τον Stigler— «δεν θα αποτελούσε το είδος μαθήματος που θα συνέβαλλε είτε σε μια ορθή γνώση της οικονομικής επιστήμης είτε στην κατανόηση του καπιταλιστικού συστήματος».[233]

Στις αρχές του 1954, ο Rothbard αποφάσισε να ξαναγράψει πλήρως τη θεωρία του για την παραγωγή. Αυτή η απόφαση είναι αξιοσημείωτη: ενώ προηγουμένως είχε αναθεωρήσει και ξαναγράψει μέρη κεφαλαίων, δεν είχε ποτέ ξεκινήσει από την αρχή. Τώρα αντιμετώπιζε τις δυσκολίες που ταλανίζουν τους οικονομολόγους όταν προσπαθούν να αναπτύξουν νέες θεωρίες. Το σημαντικό ήταν ότι η ανάπτυξη μιας εντελώς νέας θεωρίας της παραγωγής απαιτούσε αναπροσανατολισμό του κύριου σκοπού του εγχειρήματος.

Τον Φεβρουάριο, ο Rothbard έστειλε μια επιστολή με τίτλο «Εγχειρίδιο ή Πραγματεία» στον Richard C. Cornuelle, τον νεότερο αδελφό του Herbert C. Cornuelle, ο οποίος είχε φοιτήσει στο NYU και είχε παρακολουθήσει το σεμινάριο του Mises, και ήταν πλέον η κύρια επαφή του Rothbard στο Ίδρυμα Volker. Στη «θεωρία της παραγωγής, όπου πρέπει να αντιμετωπιστεί ολόκληρο το ζήτημα των καμπυλών κόστους, ο Mises δεν προσφέρει μεγάλη καθοδήγηση». Αυτό αποτελούσε σημαντικό εμπόδιο, επειδή τα περισσότερα «σημερινά εγχειρίδια» εστιάζουν στη «"θεωρία της επιχείρησης"». Χαρακτήριζε το κεφάλαιο 5 πλήρη αποτυχία και δήλωνε ότι πλέον «ξαναγράφεται εξ ολοκλήρου, ώστε να παραλειφθούν η "θεωρία της επιχείρησης" και η προσέγγιση των καμπυλών κόστους». Επιπλέον, ο Rothbard όχι μόνο διαφωνούσε με την επικρατούσα διδασκαλία του Marshall, αλλά αναγνώριζε επίσης ότι ο Mises «δεν έχει απελευθερωθεί από τα δεσμά της παλαιάς νεοκλασικής προσέγγισης», επειδή «δεν υφίσταται "μονοπωλιακή τιμή" σε αντιδιαστολή προς "ανταγωνιστική τιμή" στην ελεύθερη αγορά». Θεωρούσε τη θεωρία «καθαρή ανοησία».[234]

Δεδομένου ότι ο Rothbard επιθυμούσε πλέον να αφιερώσει σημαντικό μέρος του βιβλίου του στη διόρθωση των σφαλμάτων του Mises και της σύγχρονης θεωρίας της παραγωγής, ανακοίνωσε στον Cornuelle ότι το έργο του δεν μπορούσε πλέον «να είναι ένα εγχειρίδιο γενικών αρχών με την παραδοσιακή έννοια. Είναι υπερβολικά επαναστατικό έναντι της παραδεδεγμένης διδασκαλίας, ακόμη και ορισμένων τομέων της διδασκαλίας του Mises». Αντ' αυτού, πρότεινε να το μετατρέψει σε μια «γενική πραγματεία στην αυστριακή-ελευθεριστική παράδοση», ένα σπουδαίο βιβλίο παρόμοιο με το *Κεφάλαιο και Τόκος* του Böhm-Bawerk, την *Κοινή Λογική της Πολιτικής Οικονομίας* του Philip Wicksteed, τις *Αρχές Οικονομικής Επιστήμης* του Fetter και την *Ανθρώπινη Δράση* του Mises.[235] Θα αξιοποιούσε επίσης σύγχρονους νεοκλασικούς συγγραφείς οι οποίοι εξακολουθούσαν να ακολουθούν τον Lionel Robbins και να εφαρμόζουν την παραγωγική μέθοδο στην παραγωγή, και για τους οποίους ενημέρωνε διαρκώς το Ίδρυμα Volker.[236] Κύριος στόχος του βιβλίου ήταν πλέον να «επιβάλει την προσοχή της κοινότητας των οικονομολόγων ως πραγματεία, λόγω των σημαντικών περαιτέρω αναπτύξεών του στους τομείς που δεν ανέπτυξε ο Mises· των διαφορών του από τον Mises σε τομείς όπως το μονοπώλιο, η ηθική της τραπεζικής και το κράτος —μολονότι δεν προτίθεμαι να αναφέρω στο βιβλίο συγκεκριμένες διαφορές με τον Mises—· και των ανασκευών της

σύγχρονης οικονομικής θεωρίας».[237] Μόνο βελτιώνοντας το οικοδόμημα του Mises θα μπορούσε αυτός ο ανερχόμενος θεωρητικός της οικονομικής επιστήμης να πείσει την κοινότητα των οικονομολόγων να επαναθεμελιώσει την οικονομική επιστήμη στις ορθές βάσεις της.

Εφόσον ο Rothbard οραματιζόταν την πραγματεία του ως συνέχεια της αυστριακής-ελευθεριστικής παράδοσης, αυτή αποτελούσε μέρος εκείνου που άρχιζε να περιγράφει ως μια «περιεκτική και ενιαία δομή . . . μια Επιστήμη της Ελευθερίας», η οποία εξηγούσε τη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς και της εκούσιας επιλογής στην οικονομική επιστήμη, στην ιστορία, στην ηθική, στην πολιτική επιστήμη και σε άλλα επιστημονικά πεδία.[238] Είναι σημαντικό ότι ο Rothbard εξήγησε αργότερα πως αυτό το καθολικό εγχείρημα πολιτικής οικονομίας παραλληλιζόταν με τις προσπάθειες των «Ludwig von Mises, Frank H. Knight και F. A. Hayek», οικονομολόγων που αντιλαμβάνονταν ότι «ήταν ζωτικής σημασίας να διερευνήσουν συναφή και θεμελιώδη προβλήματα της φιλοσοφίας, της πολιτικής θεωρίας και της ιστορίας», ώστε να μπορέσουν να «οικοδομήσουν μια ευρύτερη συστηματική θεωρία . . . μέσα στην οποία η οικονομική επιστήμη θα μπορούσε να καταλάβει τη θέση της ως συνεπές αλλά επιμέρους τμήμα». Το γεγονός ότι ο Rothbard διαφωνούσε έντονα με αυτούς τους στοχαστές σε διάφορες πτυχές της πολιτικής οικονομίας της ελεύθερης αγοράς, όπως τα φυσικά δικαιώματα, ο ωφελιμισμός, η αυθόρμητη τάξη, ακόμη και ο όρος ελευθερισμός, δεν μεταβάλλει το γεγονός ότι οραματιζόταν την επιστήμη του για την ελευθερία ως συνέχεια των δικών τους βημάτων και ως οικοδόμηση πάνω στις προσπάθειές τους.[239]

Λίγο αφότου αποφάσισε να αναπροσανατολίσει το εγχείρημα του εγχειριδίου του, ο Rothbard συζήτησε την επιστήμη του για την ελευθερία και τον τρόπο προαγωγής της οικονομικής επιστήμης της Αυστριακής Σχολής και του ελευθερισμού σε ένα υπόμνημα προς τον Cornuelle με τίτλο «Προτάσεις για ένα Γενικό Ερευνητικό Πρόγραμμα του Ιδρύματος Volker». Γνώριζε πολύ καλά ότι η κοινότητα των οικονομολόγων είχε απορρίψει την *Ανθρώπινη Δράση* του Mises και ότι παρόμοια τύχη θα μπορούσε να έχει η δική του πραγματεία. Ο λόγος της απουσίας «αυστριακής-ελευθεριστικής οικονομικής επιστήμης» από «τις κορυφαίες μεταπτυχιακές σχολές της χώρας» ήταν ότι δεν υπήρχε μια «συνεκτική, υψηλού δυναμικού ομάδα ελευθεριστών επιστημόνων» που να επικοινωνεί με φοιτητές και άλλους πανεπιστημιακούς μέσω «ενός ενεργού ελευθεριστικού κέντρου». Ο Rothbard πίστευε ότι είχε ωριμάσει ο καιρός για την οργάνωση ενός τέτοιου ινστιτούτου.[240]

Αρχικά, ο Rothbard ήλπιζε ότι το Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης θα γινόταν ένα «ελευθεριστικό Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών, με την έκδοση βιβλίων, φυλλαδίων και ενός επιστημονικού περιοδικού». Στα μέσα της δεκαετίας του 1950, όμως, ο Leonard Read «άρχισε να επιμένει ότι οι εκδόσεις του FEE πρέπει να απέχουν από κάθε είδους διανοητική κριτική κρατιστικών απόψεων ή μέτρων» και να επικεντρώνονται αντ' αυτού στην «προσέλκυση νοικοκυρών, μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, σε κάποιον βαθμό, βιομηχανικών εργατών».[241] Κατά συνέπεια, ο Rothbard παρότρυνε το Ίδρυμα Volker να δημιουργήσει ένα πλήρως ανεπτυγμένο ερευνητικό κέντρο, με «επιστημονικό περιοδικό και επιστημονική εταιρεία». Μόνο μέσω ενός τέτοιου οργανισμού θα μπορούσαν οι αυστριακές ιδέες και έργα, όπως η πραγματεία του Rothbard, να υπερνικήσουν την απαξίωση από την κοινότητα των οικονομολόγων. «Ένα ενεργό ελευθεριστικό κέντρο», κατέληγε ο Rothbard, «θα καθιστούσε αισθητή στον ακαδημαϊκό κόσμο την ύπαρξη σύγχρονης αυστριακής-ελευθεριστικής οικονομικής επιστήμης και θα τον ανάγκαζε να τη λάβει υπόψη».[242]

Οι προεκτάσεις των επιστολών του Rothbard είναι σαφείς. Έως τις αρχές του 1954, η φιλοδοξία του είχε διευρυνθεί σημαντικά: όχι μόνο θα έγραφε μια αυστριακή πραγματεία για να διασώσει την οικονομική επιστήμη και να καταδείξει την αποτελεσματικότητα της ελεύθερης αγοράς, αλλά η πραγματεία του θα αποτελούσε απλώς ένα συστατικό μιας ευρύτερης πολιτικής οικονομίας, την οποία θα προωθούσε ένα ερευνητικό κέντρο. Αυτό το πολυστοχικό εγχείρημα ήταν αποθαρρυντικά δύσκολο ακόμη και για μια ομάδα μελετητών, αλλά ο Rothbard δεν πτοήθηκε. Το πρώτο του βήμα ήταν να ολοκληρώσει την πραγματεία οικονομικής επιστήμης.

Η αυστριακή γενική ισορροπία

Ο Rothbard αφιέρωσε το υπόλοιπο του 1954 και μέρος του 1955 στην εκ νέου συγγραφή του κεφαλαίου 5 του χειρογράφου του. Στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στο *Κεφάλαιο και Τόκος* του Böhm-Bawerk, το οποίο ο Mises επαινούσε ως «την επιφανέστερη συμβολή στη σύγχρονη οικονομική θεωρία».[243] Οι κεντρικές κινητήριες δυνάμεις στο σύστημα του Böhm-Bawerk είναι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες, οι οποίοι προβλέπουν ολόκληρο το φάσμα των επιθυμιών των καταναλωτών και κατανέμουν αναλόγως τις «παραγωγικές δυνάμεις» σε πολλές επιχειρήσεις, με διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Μολονότι φαίνεται σαν οι τιμές των συντελεστών να είναι εξωγενώς καθορισμένες, ο Böhm-Bawerk καταδεικνύει ότι ο «νόμος του κόστους» δείχνει πώς «η αξία των μέσων παραγωγής, και επομένως η αξία του κόστους, ρυθμίζεται από την αξία των προϊόντων τους», και κάθε κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας επηρεάζει τις τιμές των εισροών κατανέμοντας τα παραγωγικά αγαθά σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του για την καταναλωτική ζήτηση.[244]

Η κεντρική θέση της πραγματείας του Böhm-Bawerk στην αναθεωρημένη θεωρία της παραγωγής του Rothbard δύσκολα μπορεί να υπερτονιστεί. Ο Rothbard περιέγραφε το *Κεφάλαιο και Τόκος* ως «ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα όλων των εποχών στην οικονομική σκέψη το οποίο . . . εξακολουθεί να είναι ορθό σήμερα». Αν έστω «το ένα δέκατο του χρόνου και της ενέργειας . . . που αφιερώθηκαν αφειδώς . . . σε ένα κατά πολύ κατώτερο έργο, όπως οι *Αρχές* του Marshall», είχε στραφεί στο *Κεφάλαιο και Τόκος*, «η ιστορία της οικονομικής σκέψης στην εποχή μας θα ήταν εντελώς διαφορετική». Αυτό συνέβαινε επειδή η «μοναδική μετάφραση» του *Κεφάλαιο και Τόκος* στα αγγλικά ήταν εκείνη της πρώτης έκδοσης. Ως αποτέλεσμα, η αγγλοαμερικανική κοινότητα δεν γνώριζε ότι ο Böhm-Bawerk είχε ανασκευάσει τις «υποτιμητικές επιθέσεις του Alfred Marshall και των οπαδών του». Κατά συνέπεια, «η οικονομική επιστήμη της Αυστριακής Σχολής είχε διαγραφεί στην Αγγλία και στην Αμερική ως εν μέρει αναιρεθείσα και εν μέρει ενσωματωμένη στη σύνθεση του Alfred Marshall».[245]

Ο Rothbard περιέγραφε αργότερα τη θεωρία του για την παραγωγή κατά Böhm-Bawerk ως ανάλυση «“γενικής ισορροπίας” με τη δυναμική αυστριακή έννοια», μια «πλήρη ρήξη με τη θεωρία της επιχείρησης κατά Marshall που είναι σήμερα της μόδας . . . και με τη στατική, σήμερα δημοφιλή γενική ισορροπία του Walras».[246] Η αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας αναλύει τις αλληλοσυσχετίσεις στην οικονομία, δείχνοντας πώς μια μεταβολή των οικονομικών δεδομένων διαχέεται στις αποφάσεις των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών για τις τιμές και την παραγωγή. Ο Rothbard είχε ήδη χρησιμοποιήσει τις βασικές αρχές αυτού του πλαισίου στο προκαταρκτικό

κεφάλαιό του για το χρήμα, όταν κατέδειξε τις οικονομικές συνέπειες μιας μεταβολής της προσφοράς χρήματος, και στο κεφάλαιο 4, όταν ανέλυσε την αλληλοσυσχέτιση των τιμών των καταναλωτικών αγαθών.

Στο σωζόμενο τμήμα της έκθεσης προόδου για το 1954, ο Rothbard περιέγραφε τη νέα θεωρία του για την παραγωγή ως «μία αλληλοσυνδεόμενη δομή».[247] Κεντρική θέση σε αυτή την ανάλυση αυστριακής γενικής ισορροπίας κατείχε η «Ομοιόμορφα Περιστρεφόμενη Οικονομία» του Mises. Στο κεφάλαιο 2, ο Rothbard είχε αναφερθεί σύντομα στη μακροχρόνια ισορροπία του Mises, την «τελική κατάσταση ηρεμίας» προς την οποία τείνει μια τιμή αγοράς αν οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι πόροι και η τεχνολογία παραμένουν σταθερά. Όμως «οι συνθήκες, όπως η καμπύλη ζήτησης, μεταβάλλονται πάντοτε στο μεταξύ, θέτοντας έτσι μια νέα τελική κατάσταση ως στόχο των τιμών της αγοράς. Η τελική κατάσταση δεν επιτυγχάνεται ποτέ».[248] Ο Rothbard ανέπτυξε περαιτέρω αυτή τη νοητική κατασκευή στο αναθεωρημένο κεφάλαιο 5.

Η ομοιόμορφα περιστρεφόμενη οικονομία (ΟΠΟ) είναι απαραίτητη για την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας, επειδή στον πραγματικό κόσμο «οι ατομικές κλίμακες αξιών, οι τεχνολογικές ιδέες και οι ποσότητες των μέσων μεταβάλλονται πάντοτε και ωθούν διαρκώς την οικονομία προς διάφορες κατευθύνσεις». Ο θεωρητικός της οικονομικής επιστήμης δεν μπορεί να διερευνήσει πλήρως τις επιδράσεις μιας μεταβολής παρατηρώντας απλώς τις δραστηριότητες της αγοράς, επειδή «προτού εκδηλωθούν πλήρως οι επιδράσεις οποιασδήποτε μεταβολής, παρεμβάλλονται άλλες μεταβολές». Επομένως, ο θεωρητικός πρέπει, «μέσω του συλλογισμού», να αναλύσει τι θα συνέβαινε αν τα δεδομένα παρέμεναν σταθερά και προέκυπταν οι τελικές καταστάσεις ηρεμίας σε όλες τις αγορές. Αν συνέβαινε αυτή η μη ρεαλιστική κατάσταση, θα επιτυγχανόταν η «κατάσταση τελικής ισορροπίας» σε όλες τις αγορές, η οποία θα ήταν «ομοιόμορφα περιστρεφόμενη, δηλαδή θα έτειναν να επαναλαμβάνονται οι ίδιες δραστηριότητες». Μόνο με αυτή την κατασκευή, «έναν κόσμο στον οποίο δεν υπάρχει μεταβολή και όπου οι δεδομένες συνθήκες αφήνονται να αναπτύξουν πλήρως τις συνέπειές τους», μπορεί ο θεωρητικός της οικονομικής επιστήμης να κατανοήσει την «πολυπλοκότητα του συστήματος της αγοράς . . . σε έναν κόσμο συνεχούς μεταβολής».[249]

Ο Rothbard τονίζει ότι, σε αντίθεση με μη ρεαλιστικές παραδοχές όπως οι «“κλάσεις αδιαφορίας” και . . . τα απειροελάχιστα βήματα», η «“μη ρεαλιστική” έννοια της τελικής ισορροπίας» συνάδει με την πραξεολογική μέθοδο, επειδή η ΟΠΟ είναι μόνο ένα προκαταρκτικό εργαλείο για την κατανόηση του πραγματικού κόσμου. Ξεκινώντας από αυτή την κατάσταση, ο θεωρητικός εισάγει μια μεταβολή και διατηρεί νοητικά όλα τα άλλα δεδομένα σταθερά, παρακολουθώντας πώς η μεταβολή αναπτύσσει τις συνέπειές της έως ότου επιτευχθεί μια νέα τελική ισορροπία. Μόλις ο οικονομολόγος συναγάγει λογικά τις επιδράσεις της σχετικής μεταβολής, η παραδοχή της ΟΠΟ, όπως και άλλες «περιοριστικές» παραδοχές, μπορεί να «αρθεί». Αυτό που παραμένει είναι οι ρεαλιστικοί νόμοι που εξηγούν με ακρίβεια τα οικονομικά φαινόμενα. Αυτός ο συλλογισμός αντιπαρατίθεται στις λογικές αλυσίδες σκέψης της νεοκλασικής οικονομικής επιστήμης που βασίζονται σε «ψευδείς προκείμενες», οι οποίες δεν αίρονται στο τέλος της ανάλυσης και, επομένως, αποτελούν «τη βάση εξαιρετικά περίπλοκων θεωρητικών δομών».[250]

Εξίσου σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι η χρήση της ΟΠΟ από τους οικονομολόγους της Αυστριακής Σχολής διαφέρει από τις νεοκλασικές προσεγγίσεις της μακροχρόνιας ισορροπίας. Τα μαθηματικά θεωρήματα που χρησιμοποιούνται για να εξηγήσουν τη γενική ισορροπία του Walras δεν μπορούν να «περιγράψουν τη διαδρομή μέσω της οποίας η οικονομία προσεγγίζει» τις τελικές καταστάσεις ηρεμίας, την κρίσιμη εξισορροπητική «ανάλυση που έχει σημασία για την ανθρώπινη

δράση». Η «μακροχρόνια περίοδος» του Marshall για μία μεμονωμένη επιχείρηση αποτυγχάνει επειδή δεν «λαμβάνει υπόψη όλες τις αλληλοσυσχετίσεις στην οικονομία». Επιπλέον, ο Marshall θεωρούσε ότι αυτή η «"μακροχρόνια περίοδος" υπάρχει πράγματι . . . και είναι κάτι που μπορεί να εντοπιστεί και να επισημανθεί από έναν παρατηρητή», μολονότι «η μακροχρόνια περίοδος, από την ίδια της τη φύση, δεν υπάρχει ποτέ και δεν μπορεί ποτέ να υπάρξει. . . . Δεν είναι παρατηρήσιμη ή πραγματική, όπως οι πραγματικές τιμές της αγοράς».[251]

Εφοδιασμένος με την ΟΠΟ, ο Rothbard εγκατέλειψε την προηγούμενη θεωρία του για την παραγωγή κατά Marshall και οικοδόμησε μια θεωρία κατά Böhm-Bawerk. Όπως εξηγούσε στην έκθεση προόδου του, η κύρια εστίασή του είναι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες που «προκαταβάλλουν αποταμιευμένο χρήμα στους συντελεστές».[252] Ο Rothbard ξεκίνησε πρώτα από την ΟΠΟ, όπου η επιχειρηματικότητα απουσίαζε και υπήρχαν μόνο κεφαλαιούχοι. Υποθέτει ότι οι συντελεστές παραγωγής —γη, εργασία και κεφαλαιουχικά αγαθά— διαφέρουν ως προς την ειδικότητά τους και δεν είναι εξίσου «κατάλληλοι για την παραγωγή όλων των δυνατών προϊόντων». Σε έναν τέτοιο κόσμο, οι κεφαλαιούχοι επενδύουν τις αποταμιεύσεις τους πληρώνοντας εργαζομένους και ιδιοκτήτες γης «για να παραγάγουν κεφαλαιουχικά αγαθά», τα οποία στη συνέχεια αγοράζονται από άλλους κεφαλαιούχους και «μετασχηματίζονται σε κεφαλαιουχικά αγαθά ολοένα χαμηλότερης τάξης, έως ότου φθάσουμε στα καταναλωτικά αγαθά». Οι κεφαλαιούχοι αποκομίζουν μόνο «το επιτόκιο» που προσδιορίζεται από «το καθολικό γεγονός της χρονικής προτίμησης». Αυτό το φυσικό ή "καθαρό επιτόκιο" αντιστοιχεί στον όρο "πρωταρχικό επιτόκιο" του Mises».[253]

Ο Rothbard αναπτύσσει κατόπιν τις διαδικασίες εξισορρόπησης που οδηγούν στην ΟΠΟ. Στον κόσμο της αβεβαιότητας, ο κεφαλαιούχος είναι επίσης επιχειρηματίας που πρέπει να προβλέπει το μέλλον. Εκτός από τόκο, αποκομίζει επίσης «επιχειρηματικά κέρδη όταν η απόδοσή του υπερβαίνει τον τόκο και υφίσταται επιχειρηματικές ζημίες όταν η απόδοσή του υπολείπεται του τόκου». Οι αποδόσεις μεταξύ των παραγωγικών διαδικασιών εξισώνονται μέσω της μετακίνησης των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών από ζημιογόνες σε κερδοφόρες δραστηριότητες, έως ότου υπάρχει «ένα ενιαίο επιτόκιο στην» ΟΠΟ. Αυτή η άσκηση δείχνει ότι ο τόκος είναι εννοιολογικά διαφορετικός από τα κέρδη, επειδή ο τόκος θα εξακολουθεί να υπάρχει στην ΟΠΟ, ενώ τα κέρδη όχι.[254] Έτσι, η προκαταρκτική χρήση της ΟΠΟ είχε ήδη επιτρέψει στον Rothbard να σκιαγραφήσει τη λειτουργία του κεφαλαιούχου και τα στάδια της παραγωγής, οδηγώντας τον στην αποσαφήνιση των διαφορών μεταξύ κέρδους και τόκου που αποκομίζουν οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες.

Ο Rothbard συνέχισε να εξηγεί τις επενδυτικές αποφάσεις των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών. Αυτοί μπορούν να επενδύουν σε πολλές επιχειρήσεις «σε όλο το μήκος και το πλάτος της διάρθρωσης της παραγωγής». Μολονότι ο Rothbard δεν χρησιμοποιεί πλέον τον όρο «νόμος της επενδυτικής απόφασης» από το προηγούμενο κεφάλαιο 5, επικαλείται τον συλλογισμό του δηλώνοντας ότι ένας κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας θα συγκρίνει διαφορετικές δυνητικές επενδύσεις και θα επιλέγει τη «δραστηριότητα που του αποφέρει το μεγαλύτερο ποσοστό απόδοσης».[255] Σε έναν δυναμικό κόσμο, οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες θα μεγιστοποιούν την απόδοσή τους σταθμίζοντας τη δυνητική απόδοση σε μία επιχείρηση έναντι εναλλακτικών αποδόσεων που θα μπορούσαν να αποκομίσουν σε άλλες επιχειρήσεις. Ένας κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας θα επενδύει σε μία επιχείρηση έως ότου το οριακό ποσοστό απόδοσης γίνει μικρότερο από την οριακή απόδοση της επένδυσης σε άλλες επιχειρήσεις. Θα επενδύει σε πολλές επιχειρήσεις έως ότου το οριακό ποσοστό απόδοσης πάψει να υπερβαίνει το οριακό ποσοστό χρονικής προτίμησής του.[256]

Αυτό οδηγεί σε μια κρίσιμη διαπίστωση: επειδή οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες θα επενδύουν σε πολλές επιχειρήσεις, δεν υπάρχει θεωρία που να προσδιορίζει την επένδυση σε μία μεμονωμένη, απομονωμένη επιχείρηση. Όπως διευκρίνισε ο Rothbard σε επιστολή προς τον μεταπτυχιακό φοιτητή του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης Edward C. Facey, η μεγιστοποίηση του κέρδους δεν θα επιτευχθεί με την επένδυση σε μία μόνο επιχείρηση έως ότου «τα συνολικά έσοδα μείον το συνολικό κόστος είναι μέγιστα». Αυτό το σφάλμα βασίζεται στη μη ρεαλιστική παραδοχή ότι ο κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας «μπορεί να συνεχίζει να επενδύει μόνο στη συγκεκριμένη επιχείρηση και πουθενά αλλού». Κατά συνέπεια, επειδή «μόνο η αυστριακή θεωρία» αναλύει «κάθε επιχείρηση . . . σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις», η θεωρία της επιχείρησης του Marshall, η συναφής ανάλυση καμπυλών κόστους και η συνθήκη *MR* = *MC* πρέπει να απορριφθούν.[257] Ο Rothbard διατύπωσε ένα κρίσιμο σημείο: μια ρεαλιστική θεωρία της παραγωγής που ενσωματώνει τη δυνατότητα επένδυσης σε πολλές παραγωγικές δραστηριότητες μπορεί να προκύψει μόνο από την ανάλυση του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία, όχι της ερμητικά απομονωμένης επιχείρησης.

Με αυτή την κατανόηση της αλληλοσυσχέτισης των επιχειρήσεων, ο Rothbard προχώρησε στην εξήγηση της ζήτησης συντελεστών χωρίς να υποθέτει σταθερές τιμές συντελεστών, είτε στην ΟΠΟ είτε στον δυναμικό κόσμο της αβεβαιότητας. Το «κύριο σφάλμα», τονίζει ο Rothbard, «της θεμελίωσης μιας αιτιώδους εξήγησης της διαμόρφωσης των τιμών των συντελεστών στην παραδοχή δεδομένων τιμών συντελεστών» είναι ότι θεωρεί δεδομένο το ίδιο το πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί — τις τιμές των παραγωγικών συντελεστών. Αντ' αυτού, ο Rothbard χρησιμοποιεί την «ανάλυση οριακής παραγωγικότητας» για να εξηγήσει τη διαμόρφωση των τιμών ειδικών και μη ειδικών συντελεστών. Κατέδειξε πώς οι εκτιμήσεις των κεφαλαιούχων για τις μελλοντικές αξιολογήσεις των καταναλωτών προσδιορίζουν τον «γενικό πίνακα» του οριακού προϊόντος αξίας ενός συντελεστή (MVP) — δηλαδή, των πρόσθετων εσόδων που θα αποκομιστούν στο μέλλον από την απασχόληση μιας πρόσθετης μονάδας του συντελεστή. Ο πίνακας του MVP, σε συνδυασμό με την προσφορά του συντελεστή, καθορίζει την τιμή και την κατανομή του σύμφωνα με την καταναλωτική ζήτηση. Καθώς οι κεφαλαιούχοι πλειοδοτούν για να αποσπάσουν έναν συντελεστή από τις χαμηλότερα αξιολογούμενες χρήσεις του προς εκείνες που αξιολογούνται υψηλότερα, διαμορφώνεται η τιμή τελικής ισορροπίας του συντελεστή. «Έτσι, εξετάζοντας έναν συντελεστή σε όλες τις αλληλοσυσχετίσεις του», ο Rothbard είναι «σε θέση να εξηγήσει τη διαμόρφωση της τιμής της μοναδιαίας υπηρεσίας του χωρίς να προϋποθέτει την ύπαρξη της ίδιας της τιμής».[258]

Αυτό το επίτευγμα επέτρεψε στον Rothbard να χρησιμοποιήσει τον νόμο του κόστους του Böhm-Bawerk εναντίον ανταγωνιστικών νεοκλασικών θεωριών. Στην ΟΠΟ, αν ο τόκος θεωρηθεί «κόστος ευκαιρίας για έναν μεμονωμένο επενδυτή», τότε «η τιμή θα ισούται με το μέσο χρηματικό κόστος για κάθε αγαθό». Ωστόσο, δεν συνάγεται το «παράδοξο συμπέρασμα . . . ότι το κόστος προσδιορίζει την τιμή», επειδή τα εισοδήματα των συντελεστών είναι «το αποτέλεσμα των πωλήσεων στους καταναλωτές». Μολονότι «οι συντελεστές αμείβονται πριν από την πώληση του προϊόντος, . . . οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες προκαταβάλλουν χρήμα βάσει προβλέψεων» για τη μελλοντική καταναλωτική ζήτηση.[259] Αυτό οδηγεί στον νόμο του κόστους: οι επικρατούσες τιμές συντελεστών που αντιμετωπίζει ένας κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας είναι απλώς αντανακλάσεις των εκτιμήσεων όλων των άλλων κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών για την καταναλωτική ζήτηση σε άλλες δραστηριότητες.

Ο νόμος του κόστους αποκαλύπτει τις αδυναμίες των θεωριών του Marshall και του Walras. «Οι "καμπύλες κόστους", τόσο της μόδας στη σύγχρονη οικονομική επιστήμη», υποθέτουν σταθερές τιμές συντελεστών για την επιχείρηση. Όταν ο οικονομολόγος εξετάζει μόνο τη μεμονωμένη επιχείρηση και αφήνει κατά μέρος τη διαμόρφωση των τιμών, «φαίνεται σαν το κόστος — τουλάχιστον με την έννοια των τιμών των συντελεστών— να είναι κατά κάποιον τρόπο δεδομένο και πέρα από τον έλεγχο αυτής της επιχείρησης». Αυτό είναι εσφαλμένο, επειδή οι τιμές των συντελεστών «προσδιορίζονται αποκλειστικά από τη ζήτηση των καταναλωτών για όλες τις χρήσεις», συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εξυπηρετεί η μεμονωμένη επιχείρηση. Από την άλλη πλευρά, όταν ο οικονομολόγος «καταφεύγει στα άσχετα μαθηματικά της σχολής της "γενικής ισορροπίας" [του Walras]», αντιλαμβάνεται περισσότερο την αλληλοσύνδεση απ' ό,τι όταν χρησιμοποιεί τη μερική ισορροπία. Η παραλυτική αδυναμία, όμως, είναι ότι ο οικονομολόγος της παράδοσης του Walras δεν μπορεί να κατανοήσει πώς οι εκτιμήσεις των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών για την καταναλωτική ζήτηση και το κόστος παραγωγής μεταφέρουν την οικονομία από τη μία τελική ισορροπία στην άλλη. Και οι δύο προσεγγίσεις, καταλήγει αιχμηρά ο Rothbard, «ισοδυναμούν με εγκατάλειψη της οικονομικής επιστήμης».[260]

Μέχρι το τέλος αυτής της διερεύνησης, ο Rothbard είχε θεμελιώσει σταθερά τη σημασία της αυστριακής θεωρίας γενικής ισορροπίας και τη μοναδικότητά της στην ανάλυση των οικονομικών αλληλοσυσχετίσεων. Δεν αρκέστηκε όμως σε αυτό. Η θεωρία της παραγωγής του Böhm-Bawerk κάλυπτε πολύ περισσότερα, ιδίως τη σχέση μεταξύ επιτοκίου και διαδικασίας μέσω της οποίας τα αγαθά διέρχονται από τα στάδια της παραγωγής. Τόσο ο Mises όσο και ο Hayek είχαν αναπτύξει περαιτέρω τη θεωρία του κεφαλαίου του Böhm-Bawerk, ο καθένας με τον δικό του τρόπο, και ο Rothbard στράφηκε τώρα στη βελτίωση και στην ενοποίηση των αναλύσεών τους.

Ο τόκος και η διάρθρωση της παραγωγής

Κατά την εκ νέου συγγραφή του κεφαλαίου 5, ο Rothbard πέτυχε μια εξαιρετικά σημαντική τομή: «η θεωρία του τόκου βάσει της καθαρής χρονικής προτίμησης των Fetter–Mises συντίθεται με . . . την αυστριακή θεωρία της διάρθρωσης της παραγωγής».[261] Μολονότι ο Böhm-Bawerk πρωτοστάτησε και στις δύο έννοιες, ο Mises αναγνώριζε ότι τα σφάλματά του οδήγησαν τους οικονομολόγους να αναπτύξουν τη θεωρία του κεφαλαίου και του τόκου σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Σύμφωνα με τον ίδιο, ο Böhm-Bawerk έδειξε τη σημασία της χρονικής προτίμησης στον προσδιορισμό του επιτοκίου και «αποκάλυψε τις πλάνες των αφελών εξηγήσεων του τόκου βάσει της παραγωγικότητας, δηλαδή της ιδέας ότι ο τόκος είναι η έκφραση της φυσικής παραγωγικότητας των συντελεστών». Δυστυχώς, αργότερα «στήριξε τη δική του θεωρία, σε κάποιον βαθμό, στην προσέγγιση της παραγωγικότητας», αναφερόμενος «στην τεχνολογική υπεροχή των πιο χρονοβόρων έμμεσων διαδικασιών παραγωγής» ως μέρος της αιτίας για την οποία τα άτομα προτιμούν την παρούσα από τη μελλοντική κατανάλωση. Ομοίως, ενώ ο Böhm-Bawerk ορθώς τόνισε τους «έμμεσους τρόπους παραγωγής που απαιτούν περισσότερο χρόνο» και τον «ρόλο της περιόδου παραγωγής», δεν αναγνώρισε ότι «η διάρκεια του χρόνου που δαπανήθηκε στο παρελθόν για την παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών» είναι άσχετη και ότι «η "μέση περίοδος παραγωγής" είναι κενή έννοια».[262]

Ως αποτέλεσμα των σφαλμάτων του Böhm-Bawerk, ο οπαδός του Mises Hayek επικεντρώθηκε στη διάρθρωση της παραγωγής στο έργο του *Τιμές και Παραγωγή*, το οποίο ο Rothbard θεωρούσε «εξαιρετική συμβολή στην ανάλυση της διάρθρωσης της παραγωγής».[263] Ωστόσο, μολονότι αυτό το

έργο εκλέπτυνε και βελτίωσε σημαντικά το πλαίσιο χρονικών σταδίων του Böhm-Bawerk, υποβάθμισε τη χρονική προτίμηση ως αιτία του τόκου. Παρόμοια πορεία ακολούθησε ο Knut Wicksell, ο οποίος προέβη σε μια «λαμπρή συζήτηση του κεφαλαίου, της διάρθρωσης της παραγωγής και του ρόλου του χρόνου στην παραγωγή».[264] Εν μέρει ως απάντηση σε αυτό, η *Ανθρώπινη Δράση* του Mises εστίασε στην υπεράσπιση της θεωρίας του τόκου βάσει της καθαρής χρονικής προτίμησης που είχε διατυπώσει ο Fetter, ο οποίος είχε επικρίνει την εκλεκτικιστική προσέγγιση του Böhm-Bawerk.[265] Η γεφύρωση του διαχωρισμού μεταξύ των θεωριών του κεφαλαίου και του τόκου των Mises και Hayek ήταν μία από τις κύριες φιλοδοξίες του Rothbard στην πραγματεία του.

Ο Rothbard ξεκίνησε αναπροσανατολίζοντας τη συνολική αγορά χρόνου του Böhm-Bawerk στη βάση της καθαρής χρονικής προτίμησης. Ο Böhm-Bawerk είχε καταδείξει πώς η «ζήτηση εργασίας . . . από τους κεφαλαιούχους-επιχειρηματίες» συμπροσδιόριζε, μαζί με την προσφορά εργασίας, τη μακροχρόνια απόδοση της επένδυσης. Ειδικότερα, έδειξε πώς το «υπερτίμημα του τόκου . . . εμφανίζεται με τη μορφή μιας τιμής της εργασίας που παραμένει κάτω από το ποσό του μελλοντικού προϊόντος της εργασίας».[266] Με άλλα λόγια, οι κεφαλαιούχοι προκαταβάλλουν παρόν χρήμα στους συντελεστές με αντάλλαγμα μεγαλύτερο ποσό μελλοντικού χρήματος από την πώληση του τελικού προϊόντος. Ο τόκος, επομένως, είναι η διαφορά μεταξύ των σωρευτικών τιμών των σταδίων της διάρθρωσης της παραγωγής.

Εργαζόμενος στο πλαίσιο της ομοιόμορφα περιστρεφόμενης οικονομίας, ο Rothbard χρησιμοποίησε «τον πίνακα αξιολογήσεων χρονικής προτίμησης» για να δείξει πώς η προσφορά αποταμιεύσεων του κεφαλαιούχου προς τους συντελεστές παραγωγής βασίζεται στις κατατάξεις οριακής χρησιμότητας του παρόντος και του μελλοντικού χρήματος. Ο κεφαλαιούχος σταθμίζει την οριακή χρησιμότητα του παρόντος χρήματος, που μπορεί να δαπανηθεί σε παρόντα καταναλωτικά αγαθά, έναντι της οριακής χρησιμότητας του μελλοντικού χρήματος, που μπορεί να δαπανηθεί σε καταναλωτικά αγαθά σε μεταγενέστερο χρόνο. Αν κατατάσσει την οριακή χρησιμότητα ενός ποσού παρόντος χρήματος χαμηλότερα από την οριακή χρησιμότητα ενός μεγαλύτερου ποσού μελλοντικού χρήματος, θα προσφέρει αποταμιεύσεις στους εργαζομένους και για την απόκτηση άλλων εισροών. Συνεχίζοντας την ανάλυση, ο Rothbard δείχνει ότι η ζήτηση αποταμιεύσεων των πρωτογενών συντελεστών —εργαζομένων και γαιοκτημόνων— προσδιορίζεται από τις κατατάξεις οριακής χρησιμότητας του παρόντος χρήματος έναντι μεγαλύτερων χρηματικών ποσών που θα μπορούσαν να αποκομιστούν από την πώληση αγαθών στο μέλλον. Αυτοί οι πίνακες της αγοράς χρόνου κατόπιν «συναθροίζονται στην αγορά, σχηματίζοντας πίνακες προσφοράς και ζήτησης της αγοράς για παρόντα αγαθά σε όρους μελλοντικών αγαθών». Η προσφορά και η ζήτηση αποταμιεύσεων προσδιορίζουν τότε το επιτόκιο.[267]

Αυτό το «καθαρό επιτόκιο», τονίζει ο Rothbard, «προσδιορίζεται αποκλειστικά από τις χρονικές προτιμήσεις των ατόμων της κοινωνίας και από κανέναν άλλον παράγοντα». Αναπτύσσει αυτό το σημείο ανασκευάζοντας την «εξαιρετικά ατυχή διολίσθηση του Böhm-Bawerk σε μια θεωρία του τόκου βάσει της παραγωγικότητας, σε συνδυασμό με μια κριτική των παραχωρήσεων του Irving Fisher στη διδασκαλία της παραγωγικότητας», αξιοποιώντας τις «λαμπρές ανατομίες» του Fetter.[268] Εν συντομία, ο Fisher, ο οποίος στηρίχθηκε στον Böhm-Bawerk, υποστήριζε μια εκλεκτικιστική θεωρία του επιτοκίου. Σύμφωνα με αυτήν, οι χρονικές προτιμήσεις προσδιορίζουν την προσφορά αποταμιεύσεων, ενώ η δυνατότητα μετασχηματισμού των συντελεστών παραγωγής σε καταναλωτικά αγαθά προσδιορίζει τη ζήτηση αποταμιεύσεων. Είναι σημαντικό ότι ο Rothbard

τονίζει πως αυτή η εκλεκτικιστική θεωρία έγινε η καθιερωμένη «νεοκλασική διδασκαλία», η οποία επικεντρωνόταν στις χρηματοπιστωτικές αγορές και υποστήριζε ότι «η αγορά δανείων προς παραγωγούς προσδιορίζει το επιτόκιο».[269]

Ο Rothbard αποκαλύπτει τις αδυναμίες αυτού του συλλογισμού. Το «θεμελιώδες σφάλμα» είναι ότι η επένδυση στον μετασχηματισμό παραγωγικών αγαθών σε καταναλωτικά αγαθά αυξάνει τη «φυσική παραγωγικότητα», αλλά όχι την «παραγωγικότητα σε όρους αξίας ή τη χρηματική απόδοση της επένδυσης» καθαυτήν. Αυτό το ποσοστό απόδοσης καθορίζεται αποκλειστικά από τις αξιολογήσεις των ατόμων για το παρόν και το μελλοντικό χρήμα, ή από τους «πίνακες χρονικής προτίμησής» τους. Επιπλέον, η ζήτηση δανειακών κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις «προσδιορίζεται από τα ποσοστά απόδοσης που μπορούν να επιτευχθούν σε επενδύσεις» στη διάρθρωση της παραγωγής και όχι το αντίστροφο. Σε αντίθεση με τη «νεοκλασική ανάλυση», η αυστριακή θεωρία καταδεικνύει ότι «η αγορά δανείων προς παραγωγούς έχει αμιγώς επικουρικό και εξαρτημένο ρόλο».[270] Το καθαρό επιτόκιο πηγάζει από τη διάρθρωση της παραγωγής και όχι από την αγορά δανείων.

Ο Rothbard ολοκλήρωσε την ανάλυσή του για την αγορά χρόνου καταδεικνύοντας τη σύνδεση μεταξύ του επιτοκίου και της αναλογίας του κοινωνικού εισοδήματος που δαπανάται σε καταναλωτικά αγαθά έναντι επένδυσης κατά μια δεδομένη χρονική περίοδο. Η χρονική προτίμηση του ατόμου προσδιορίζει «το ποσό του χρηματικού εισοδήματός του που θα αφιερωθεί στην αποταμίευση και το ποσό που θα αφιερωθεί στην κατανάλωση». Όσο υψηλότερες είναι οι χρονικές προτιμήσεις, τόσο υψηλότερη είναι η κατάταξη της παρούσας κατανάλωσης έναντι της μελλοντικής και «τόσο μεγαλύτερη θα είναι η αναλογία κατανάλωσης προς αποταμίευση». Αντιθέτως, οι «χαμηλότεροι πίνακες χρονικής προτίμησης» σημαίνουν χαμηλότερη κατάταξη της παρούσας κατανάλωσης σε σχέση με τη μελλοντική και οδηγούν σε χαμηλότερο λόγο κατανάλωσης προς αποταμίευση. Επομένως, οι χρονικές προτιμήσεις προσδιορίζουν «τόσο το επιτόκιο ισορροπίας της αγοράς όσο και τις αναλογίες μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης —ατομικές και συνολικές—». Πρόκειται για διαφορετικές «όψεις του ίδιου νομίσματος».[271] Η αναγνώριση ότι οι χαμηλότερες χρονικές προτιμήσεις οδηγούν σε χαμηλότερο επιτόκιο και χαμηλότερο λόγο κατανάλωσης προς αποταμίευση, ενώ οι υψηλότερες επιφέρουν το αντίθετο, θα διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο στην εξήγηση του Rothbard για το πώς οι μεταβολές των χρονικών προτιμήσεων επηρεάζουν τη διάρθρωση του κεφαλαίου.

Έχοντας αναπτύξει πλήρως την αγορά χρόνου, ο Rothbard στράφηκε στη θεωρία της διάρθρωσης της παραγωγής του Böhm-Bawerk. Υπερασπίστηκε την έννοια ενός διακριτού συντελεστή γης — δηλαδή, φυσικών πόρων— έναντι των σύγχρονων οπαδών του Frank H. Knight, μέλους της Σχολής του Σικάγου που επέκρινε την αυστριακή θεωρία του κεφαλαίου.[272] Βιβλία οικονομικής επιστήμης όπως η *Θεωρία της Τιμής* του Stigler ενέτασσαν τη γη μαζί με τα κεφαλαιουχικά αγαθά στην ίδια κατηγορία, καθιστώντας «σχεδόν αδύνατη την επίτευξη μιας ικανοποιητικής θεωρίας της παραγωγής και της διάρθρωσής της».[273] Δεν αναγνώριζαν την ενόραση των Mises και Hayek ότι οι «μόνιμες μεταβολές» που επιφέρουν οι κεφαλαιούχοι στο φυσικό περιβάλλον, όπως μια σήραγγα διανοιγμένη με ανατινάξεις μέσα σε βουνό ή «γη που έχει αρδευτεί με διώρυγες ή μεταβληθεί με την υλοτόμηση δασών», αποτελούν γη.[274] Οι κεφαλαιούχοι δεν μεριμνούν για την αναπαραγωγή της φυσικής μεταβολής και την αντιμετωπίζουν ως δεδομένη. Μόλις «οι μόνιμες μεταβολές διαχωριστούν από τις μη μόνιμες . . . η διάρθρωση της παραγωγής δεν εκτείνεται πλέον απείρως

προς το παρελθόν» και «δεν θα χρειάζονταν πολλά χρόνια για να καταρρεύσει ολόκληρη η διάρθρωση των κεφαλαιουχικών αγαθών, αν δεν γινόταν καμία εργασία συντήρησης και αντικατάστασης».[275]

Ο Rothbard τροποποίησε επίσης τον ορισμό της γης του Hayek, εστιάζοντας στη «φυσική ανάγκη και δυνατότητα αναπαραγωγής» των κεφαλαιουχικών αγαθών.[276] Ο Hayek υποστήριζε ότι η μονιμότητα ήταν το μόνο κριτήριο για τον συντελεστή γη, πράγμα που σήμαινε ότι εξαντλήσιμοι φυσικοί πόροι που δεν μπορούν να αναπαραχθούν, όπως ένα ορυχείο χαλκού ή το αργό πετρέλαιο, είναι κεφαλαιουχικά αγαθά. Ο Rothbard θεωρούσε την «ταξινόμηση του Hayek» εσφαλμένη.[277] Αυτό συμβαίνει επειδή οι κεφαλαιούχοι αντιμετωπίζουν τέτοιους πόρους ως πεπερασμένους σε προσφορά και δεδομένους για τη μελλοντική παραγωγή. Μπορούν να εξοικονομήσουν τον πόρο και να δημιουργήσουν υποκατάστατα, αλλά δεν μπορούν να παραγάγουν περισσότερο από αυτόν. Αυτό σημαίνει ότι συντελεστές γης είναι εκείνα τα αγαθά που είναι μόνιμα ή φυσικώς εξαντλήσιμα και μη αναπαραγώγιμα, ενώ κεφαλαιουχικά αγαθά είναι μόνο τα μη μόνιμα και αναπαραγώγιμα αγαθά.[278]

Αφού υπερασπίστηκε το πλαίσιο της διάρθρωσης της παραγωγής, ο Rothbard ενσωμάτωσε αυτό και τη θεωρία του για τον τόκο στη θεωρία διαμόρφωσης των τιμών των συντελεστών. Οπαδοί του Knight, όπως ο Earl Rolph, υποστηρίζουν ότι στη μακροχρόνια ισορροπία οι επιχειρήσεις καταβάλλουν στους συντελεστές το οριακό προϊόν αξίας τους, το οποίο ισούται με την παρούσα αξία του «άμεσου προϊόντος» τους, όπως μερικοί «πάσσαλοι στο έδαφος» στην αρχή μιας κατασκευής.[279] Αντιθέτως, εξηγεί ο Rothbard, οι κεφαλαιούχοι αποδίδουν αξία στην εργασία που ολοκληρώνουν οι συντελεστές στο παρόν μόνο επειδή μπορούν να πωλήσουν στο μέλλον το τελειωμένο κτίριο, το οποίο ενσωματώνει το πραγματικό οριακό προϊόν τους. Η χρονική προτίμηση και η επακόλουθη προεξόφληση του χρήματος που θα αποκτηθεί στο μέλλον σημαίνουν ότι αυτό που πραγματικά καταβάλλουν οι κεφαλαιούχοι στους συντελεστές είναι η «προεξοφλημένη αξία του οριακού προϊόντος τους» (DMVP).[280] Ο ορισμός των εισοδημάτων των συντελεστών από τον Rothbard ως προεξοφλημένων οριακών προϊόντων αξίας υπογραμμίζει τον προσανατολισμό της παραγωγής προς το μέλλον και το ότι ο τόκος είναι μια διαφορά μεταξύ των τιμών που καταβάλλονται στους συντελεστές και των εσόδων από την πώληση του προϊόντος.

Οι πρόοδοι του Rothbard σχετικά με την αγορά χρόνου, τον συντελεστή γη και το προεξοφλημένο οριακό προϊόν αξίας ενός συντελεστή έθεσαν τις βάσεις για τη μετάβασή του από τη στατική ανάλυση του κεφαλαιούχου και της ομοιόμορφα περιστρεφόμενης οικονομίας στον δυναμικό κόσμο του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία. Ειδικότερα, ο Rothbard προχώρησε στην κατάδειξη «της σχέσης μεταξύ αποταμίευσης, παραγωγής και επιτοκίου» και του τρόπου με τον οποίο οι μεταβολές των χρονικών προτιμήσεων αναδιαμορφώνουν τη διάρθρωση της παραγωγής.[281] Με αυτή την εφαρμογή της αυστριακής θεωρίας γενικής ισορροπίας, ο Rothbard ολοκλήρωσε τον στόχο που είχε θέσει: τη σύνθεση των σημαντικών γραπτών του Hayek για τη διάρθρωση του κεφαλαίου με τη θεωρία του τόκου βάσει της καθαρής χρονικής προτίμησης των Fetter–Mises.

Ο Rothbard ξεκινά, καταλλήλως, από την ΟΠΟ, όπου «η καθαρή αποταμίευση-επένδυση είναι μηδενική». Σε έναν τέτοιο κόσμο, «η διάρθρωση της παραγωγής παραμένει σταθερή» και «οι διαφορές τιμών ανταποκρίνονται στο σύνολο των ατομικών πινάκων χρονικής προτίμησης». Κατόπιν εισάγει μια μεταβολή στις χρησιμότητες των ατόμων που διαταράσσει την ΟΠΟ: «μια μείωση των πινάκων χρονικής προτίμησης» στη συνολική αγορά χρόνου, η οποία μειώνει την κατανάλωση και αυξάνει την επένδυση. Ο Rothbard συνεχίζει την ανάλυση εξηγώντας τη διαδικασία εξισορρόπησης που οδηγεί την οικονομία σε μια νέα ΟΠΟ. Η μείωση της «δαπάνης των

τελικών καταναλωτών» οδηγεί σε «μείωση των χρηματικών εισοδημάτων και των τιμών . . . κατά μήκος της διάρθρωσης της παραγωγής». Συγχρόνως, «μια άλλη δύναμη» —η αύξηση της επένδυσης από την άμεση διοχέτευση των αποταμιεύσεων των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών σε επιχειρήσεις ή από τον δανεισμό τους σε επιχειρήσεις μέσω της αγοράς δανείων— ασκεί την επιρροή της στα «στάδια παραγωγής ανώτερης τάξης». Στα κατώτερα στάδια, «οι τιμές πέφτουν λόγω της χαμηλότερης καταναλωτικής ζήτησης και της επακόλουθης μετατόπισης επενδυτικού κεφαλαίου από τα στάδια που βρίσκονται πλησιέστερα στην κατανάλωση». Στα ανώτερα στάδια, «οι αυξημένες επενδυτικές δαπάνες . . . αυξάνουν τις τιμές των συντελεστών».[282]

Αφού περάσει αρκετός χρόνος και η μόνιμα χαμηλότερη αναλογία κατανάλωσης προς αποταμίευση επιτρέψει την ολοκλήρωση των «μακρύτερων παραγωγικών διαδικασιών», η «αυξημένη παραγωγικότητά τους οδηγεί σε μεγαλύτερη φυσική προσφορά κεφαλαιουχικών αγαθών». Αυτό αυξάνει την προσφορά καταναλωτικών αγαθών και προκαλεί πτώση των τιμών τους. Συνολικά, οι χαμηλότερες χρονικές προτιμήσεις «μειώνουν τις διαφορές των σωρευτικών τιμών» και, επομένως, το καθαρό επιτόκιο.[283] Μόλις η μεταβολή αναπτύξει πλήρως τις συνέπειές της, η οικονομία καταλήγει σε μια άλλη τελική ισορροπία και «οι δραστηριότητες στο σύστημα συνεχίζονται αενάως σε μια ΟΠΟ».[284]

Ο Rothbard αναπτύσσει περαιτέρω τη μεταβολή των διαφορών των σωρευτικών τιμών. Η μεταβολή των σχετικών ζητήσεων οδηγεί μη ειδικούς συντελεστές να εγκαταλείπουν τα κατώτερα στάδια για τα ανώτερα, «όπου η χρηματική ζήτηση συντελεστών έχει αυξηθεί», ενώ οι ειδικοί συντελεστές υφίστανται μόνιμα χαμηλότερα εισοδήματα στα κατώτερα στάδια και λαμβάνουν μόνιμα υψηλότερα εισοδήματα στα ανώτερα.[285] Ο Rothbard διερευνά περαιτέρω τη μεταβολή των τιμών των πρωτογενών συντελεστών γης και εργασίας. Η αυξημένη παραγωγικότητά τους από «παραγωγικότερες και μακρύτερες παραγωγικές διαδικασίες, και η πτώση του προεξοφλητικού επιτοκίου ή επιτοκίου τόκου που συνοδεύει τη μείωση της χρονικής προτίμησης . . . ωθούν σε αύξηση των πραγματικών τιμών των υπηρεσιών των συντελεστών». «Το συμπέρασμα», αναγνωρίζει ο Rothbard, «είναι ότι σε μια προοδεύουσα οικονομία με αυξήσεις της ακαθάριστης αποταμίευσης και επένδυσης . . . οι πραγματικοί μισθοί και τα μισθώματα θα αυξηθούν».[286]

Τελικά, η αύξηση της αποταμίευσης είναι πολύ σημαντικότερη για την οικονομική ανάπτυξη από τις τεχνολογικές εφευρέσεις, επειδή «ενώ η γνώση αποτελεί όριο, το κεφάλαιο αποτελεί στενότερο όριο». «Η γνώση μπορεί να υπάρχει, και πράγματι υπάρχει, χωρίς» τις αναγκαίες αποταμιεύσεις για την εφαρμογή των τεχνολογιών.[287] Στηριζόμενος στους Böhm-Bawerk και Mises, ο Rothbard εξηγεί ότι αυτό που λείπει από τις «“καθυστερημένες” ή “υπανάπτυκτες” χώρες . . . δεν είναι η γνώση των δυτικών τεχνολογικών μεθόδων . . . αλλά η προσφορά αποταμιευμένου κεφαλαίου που χρειάζεται για να τεθούν σε εφαρμογή οι προηγμένες μέθοδοι». Μια νέα τεχνολογική καινοτομία ενός κεφαλαιούχου-επιχειρηματία, όπως η γεώτρηση πετρελαίου ή οι ελκυστήρες, μπορεί «να τεθεί σε χρήση μόνο μέσω της αποταμίευσης». «Αυτό», τονίζει ο Rothbard, «είναι το σημαντικό όριο της επένδυσής του».[288]

Έτσι, ο Rothbard χρησιμοποίησε την αυστριακή ανάλυση γενικής ισορροπίας, συμπληρωμένη με την ΟΠΟ, για να συναγάγει τον αιτιώδη δεσμό μεταξύ μεταβολών των χρονικών προτιμήσεων και μεταβολών του επιτοκίου και της διάρθρωσης της παραγωγής. Αίροντας την παραδοχή της ΟΠΟ, η ανάλυσή του απέδωσε ένα ακριβές θεώρημα εφαρμόσιμο στην οικονομία του πραγματικού κόσμου, σημαντική συνέπεια του οποίου είναι ότι η μείωση των χρονικών προτιμήσεων τείνει να επιφέρει μια προοδεύουσα οικονομία που χαρακτηρίζεται από χαμηλότερο επιτόκιο, μεγαλύτερο απόθεμα

κεφαλαιουχικών αγαθών και αυξημένη παραγωγικότητα της εργασίας. Καταδεικνύοντας αυτό, ο Rothbard συνέθεσε την καθαρή θεωρία χρονικής προτίμησης των Fetter–Mises με την ανάλυση της διάρθρωσης της παραγωγής του Hayek και εντάχθηκε στις τάξεις των επιφανών θεωρητικών της παραγωγής.

Μισθώματα και οικονομικός υπολογισμός

Με την ολοκλήρωση του οικοδομήματος της διάρθρωσης της παραγωγής κατά Hayek, ο Rothbard μπορούσε πλέον να χρησιμοποιήσει την αυστριακή γενική ισορροπία για να «αναπτύξει περαιτέρω την ανάλυση» της παραγωγής στην ελεύθερη αγορά σε έναν κόσμο αβεβαιότητας. Αυτό περιλάμβανε την εξέταση των διαφόρων τιμών που αποφέρουν συγκεκριμένοι συντελεστές, των εισοδημάτων των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών και της σημασίας του υπολογισμού κερδών και ζημιών. Αξιοσημείωτο είναι ότι θα ανέλυε αυτές τις έννοιες με τρόπους που δεν είχε χρησιμοποιήσει ο Mises και θα εκλέπτυνε το έργο του μέντορά του.

Όταν ο Rothbard στράφηκε στη διαμόρφωση των τιμών των συντελεστών, αναγνώρισε ότι «το ζήτημα της "προσόδου" είναι ένα από τα πιο συγκεχυμένα σε ολόκληρη την οικονομική βιβλιογραφία». Οι «κλασικοί συγγραφείς» υποστήριζαν εσφαλμένα ότι «οι μισθοί ήταν η "αμοιβή" της εργασίας, οι πρόσοδοι η "αμοιβή" της γης και ο τόκος η "αμοιβή" των κεφαλαιουχικών αγαθών». Η γη, η προσφορά της οποίας υποτίθεται ότι ήταν σταθερή, απέφερε πρόσοδο, και οι κλασικοί οικονομολόγοι τη θεωρούσαν μη αναγκαίο εισόδημα, επειδή ήταν η «διαφορά» μεταξύ της τιμής που καταβαλλόταν σε έναν δεδομένο συντελεστή γης και της «μηδενικής» τιμής που απαιτούνταν για την απόκτηση της «χειρότερης γης που βρισκόταν σε χρήση». Στηριζόμενος σε αυτό, ο Marshall όρισε την πρόσοδο ως απόδοση που καταβάλλει μια επιχείρηση σε οποιονδήποτε συντελεστή με σταθερή προσφορά, τον οποίο δεν μπορεί να υποκαταστήσει στην παραγωγή. Συλλογιζόταν ότι, επειδή η προσφορά «διαρκών κεφαλαιουχικών αγαθών» μπορεί να είναι σταθερή μόνο «προσωρινά», αυτή η πρόσοδος αποκομίζεται μόνο για μια χρονική περίοδο και μπορεί, επομένως, να ταξινομηθεί ως οιονεί πρόσοδος — η διαφορά μεταξύ της τιμής που καταβάλλεται στον συντελεστή και του μακροχρόνιου κόστους του.[289] Σύγχρονοι οπαδοί του Marshall, συμπεριλαμβανομένου του Stigler, ανέπτυξαν περαιτέρω την έννοια των οιονεί προσόδων.[290]

Στην *Ανθρώπινη Δράση*, ο Mises δήλωνε ότι «η εξεζητημένη διάκριση μεταξύ "προσόδων" και "οιονεί προσόδων" είναι πλασματική», αλλά ότι «η ιδέα της διαφορικής προσόδου μπορεί, σε γενικές γραμμές, να υιοθετηθεί από τη θεωρία της υποκειμενικής αξίας».[291] Για τον λόγο αυτόν, ο Rothbard θεωρούσε τον Mises «υπό κλασική επιρροή».[292] Εκμυστηρευόταν στον Ludwig Lachmann ότι «ένα πράγμα που προσπαθώ να κάνω στο βιβλίο μου . . . είναι να αναστήσω τον Frank Fetter . . . και την εξαίρετη θεωρία του για το μίσθωμα, η οποία σαπίζει στον τάφο — ακόμη και ο Mises δεν βλέπει τη συμβολή της».[293]

Πιστός στον λόγο του, ο Rothbard χρησιμοποίησε την έννοια του μισθώματος* για να δηλώσει «την πώληση και αγορά των μοναδιαίων υπηρεσιών» όλων των συντελεστών. Στην ομοιόμορφα περιστρεφόμενη οικονομία, «η τιμή μίσθωσης» ενός συντελεστή ισούται με το «προεξοφλημένο οριακό προϊόν αξίας του και η κεφαλαιακή αξία ενός "ολόκληρου συντελεστή" θα ισούται με το άθροισμα των μελλοντικών μισθωμάτων του, ή με το άθροισμα των DMVP του». Μολονότι τα κεφαλαιουχικά αγαθά αποφέρουν «ακαθάριστο μίσθωμα, αφού όλα διαθέτουν μοναδιαίες

υπηρεσίες και τιμές γι' αυτές», δεν δημιουργούν χωριστό εισόδημα τόκου και, επομένως, το ακαθάριστο μίσθωμά τους μπορεί να αναλυθεί σε τόκο που καταβάλλεται για την αποταμίευση, μισθώματα που καταβάλλονται στους πρωτογενείς συντελεστές και μισθώματα που καταβάλλονται για κεφαλαιουχικά αγαθά αγορασμένα από άλλους κεφαλαιούχους —τα οποία μπορούν με τη σειρά τους να αναλυθούν με τον ίδιο τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι «σε καθαρούς όρους, μόνο οι συντελεστές εργασίας και γης —οι έσχατοι συντελεστές— αποφέρουν μισθώματα».[294] Στην ΟΠΟ, τα μόνα καθαρά εισοδήματα που θα αποκομίζονται θα είναι τα καθαρά μισθώματα των πρωτογενών συντελεστών και ο τόκος που αποκομίζεται από την παραίτηση από την παρούσα κατανάλωση.

Με τον ορισμό του μισθώματος από τον Rothbard ως τιμής μίσθωσης, «η οριακή γη θα αποφέρει όχι μηδενικό, αλλά μόνο σχεδόν μηδενικό μίσθωμα», επειδή εξακολουθεί να έχει θετικό προεξοφλημένο οριακό προϊόν αξίας. Επιπλέον, η τιμή μίσθωσης ενός συντελεστή «δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ενός κατώτερου συντελεστή της ίδιας γενικής κατηγορίας όπως στη "διαφορική" βάση της προσόδου». Ακόμη, τα κεφαλαιουχικά αγαθά αποφέρουν μόνο μίσθωμα· δεν αποφέρουν «"οιονεί προσόδους" προσωρινά. . . . Πουθενά δεν υπάρχει αυτό το ειδικό είδος εισοδήματος».[295] Έτσι, ο Rothbard είχε δείξει πώς το μίσθωμα δεν αποτελούσε ειδική εξαίρεση μεταξύ των εισοδημάτων των συντελεστών, αλλά την ενοποιητική αρχή που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την περιγραφή της τιμής μίσθωσης των υπηρεσιών των συντελεστών, περιλαμβάνοντας έτσι όλα τα εισοδήματα των συντελεστών.

Αφού συζήτησε τις τιμές των συντελεστών, ο Rothbard στράφηκε στα εισοδήματα των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών. Το σημαντικότερο είναι ότι οι κεφαλαιούχοι «προκαταβάλλουν παρόντα χρηματικά κεφάλαια στους συντελεστές εργασίας και γης και αποκομίζουν τόκο», καθώς και κέρδος από την «ανάληψη αβεβαιότητας σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο». Στην ΟΠΟ, οι κεφαλαιούχοι αποκομίζουν απόδοση τόκου και καταβάλλουν στους συντελεστές τα DMVP τους. Στον αβέβαιο κόσμο, οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες αποκομίζουν κέρδη, ένα πλεόνασμα πέραν της απόδοσης τόκου τους, όταν εκτιμούν ορθά το μέλλον και αναγνωρίζουν ότι οι συντελεστές είναι «υποτιμημένοι ως προς την τιμή και την κεφαλαιοποίησή τους» σε σχέση με τα πραγματικά DMVP τους. Εκτός από κέρδη και τόκο, οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες μπορούν να αποκομίζουν άλλα εισοδήματα. Στον βαθμό που «μπορεί επίσης να διευθύνουν οι ίδιοι» τις επιχειρήσεις στις οποίες επενδύουν, αποκομίζουν «έναν τεκμαρτό μισθό διεύθυνσης», ίσο με τον μισθό που θα καταβαλλόταν σε έναν εξωτερικό διευθυντή. Ενώ αυτό αναγνωρίζεται ευρέως στην οικονομική επιστήμη, ο Rothbard πρότεινε την καινοτόμο έννοια του «"μισθώματος της ικανότητας λήψης αποφάσεων"», μιας απόδοσης προς τους κεφαλαιούχους-επιχειρηματίες για τις «δεξιότητες που απαιτούνται ώστε να προσλαμβάνουν κατάλληλους διευθυντές και να επενδύουν στις αποτελεσματικότερες διαδικασίες». Αυτή η καινοτομία προήλθε από «μία από εκείνες τις εξαιρετικά γόνιμες αλλά παραμελημένες νύξεις του . . . Böhm-Bawerk», ο οποίος κατανοούσε τη μοναδική «"διανοητική εποπτεία"» του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία.[296]

Έχοντας ολοκληρώσει τον προσδιορισμό των τιμών των συντελεστών και των επιχειρηματικών εισοδημάτων, ο Rothbard προσέγγισε το δύσκολο θέμα «Υπολογισμός της Αγοράς και Τεκμαρτές Απολαβές» στο κεφάλαιο 5 της πραγματείας του.[297] Στον «Οικονομικό Υπολογισμό στη Σοσιαλιστική Κοινοπολιτεία» και στον *Σοσιαλισμό: Οικονομική και Κοινωνιολογική Ανάλυση*, ο Mises υποστήριζε ότι μια σοσιαλιστική κοινωνία δεν μπορούσε να προβεί σε οικονομικό υπολογισμό — δηλαδή, δεν μπορούσε να κατανείμει σπάνιους συντελεστές παραγωγής σε ανταγωνιστικούς σκοπούς υπολογίζοντας τις σχετικές αποδόσεις τους σε όρους μιας πληθικής μονάδας.[298] Αυτό συμβαίνει

επειδή ο σοσιαλισμός καταργεί τόσο το γενικό μέσο ανταλλαγής όσο και την ιδιωτική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, καθιστώντας αδύνατο για τα άτομα να χρησιμοποιήσουν χρηματικούς υπολογισμούς και να προσδιορίσουν τις αποδόσεις διαφόρων παραγωγικών διαδικασιών μέσω χρηματικών εσόδων, κόστους, κερδών και ζημιών. Οι ενοράσεις του Mises πυροδότησαν την περίφημη διαμάχη για τον σοσιαλιστικό υπολογισμό τη δεκαετία του 1930. Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι, υπό την επιρροή της θεωρίας γενικής ισορροπίας του Walras, απέρριψαν τη θεωρία του Mises και υποστήριξαν ότι μια σοσιαλιστική κυβέρνηση θα μπορούσε θεωρητικά να υπολογίζει αν χρησιμοποιούσε ένα σύστημα μαθηματικών εξισώσεων που περιγράφουν τη γενική ισορροπία.

Κατά τις μεταπτυχιακές σπουδές του στο Columbia, ο Rothbard διδάχθηκε την καθιερωμένη οπτική της παράδοσης του Walras για τη διαμάχη του υπολογισμού στις διαλέξεις του καθηγητή Abram Bergson, διακεκριμένου ειδικού στη σοβιετική οικονομία, ο οποίος έγραψε το άρθρο επισκόπησης που αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το κυρίαρχο ρεύμα σχετικά με τη σοσιαλιστική οικονομική επιστήμη και τη διαμάχη του σοσιαλιστικού υπολογισμού.[299] Ανακάλυψε ότι ο Bergson έσφαλλε αφού διάβασε τη νέα έκδοση του *Σοσιαλισμού* του Mises στα μέσα του 1951. Κατανοώντας γρήγορα τις ενοράσεις του, αναγνώρισε ότι η απόδειξη του Mises για «την αδυναμία οικονομικού υπολογισμού υπό τον σοσιαλισμό» είναι «πολύ σημαντική» και ότι «οι περισσότεροι οικονομολόγοι» δεν την κατανοούν.[300] Έως το τέλος του επόμενου έτους είχε διαβάσει τον «πολύ καλό» *Κολεκτιβιστικό Οικονομικό Σχεδιασμό*, που είχε επιμεληθεί ο Hayek, και τον «εξαιρετικό» *Οικονομικό Υπολογισμό στη Σοσιαλιστική Κοινωνία* του Trygve J. B. Hoff.[301]

Όταν είχε πλέον αποφασίσει να γράψει πραγματεία το 1954, ο Rothbard αναλογιζόταν αν θα συζητούσε τον «Σοσιαλισμό και τον Οικονομικό Υπολογισμό» στην ανάλυσή του για την κρατική παρέμβαση ή για την ελεύθερη αγορά. Η αιτιολόγησή του υπέρ της δεύτερης επιλογής ήταν ότι «η αδυναμία μιας σοσιαλιστικής κυβέρνησης να υπολογίζει αποτελεί ειδική περίπτωση της αδυναμίας οποιασδήποτε επιχείρησης να υπολογίζει για τα εσωτερικά της τμήματα, αν δεν υπάρχει εξωτερική αγορά στην οποία να ανατρέχει». Ο Rothbard κατέληξε σε αυτή τη σημαντική περαιτέρω επεξεργασία του επιχειρήματος του Mises μέσα από τις συζητήσεις του με τον George Reisman, έναν νεαρό συμμετέχοντα στο σεμινάριο του Mises, «ο οποίος έθεσε το ερώτημα πόσο μεγάλος πρέπει να είναι ο αριθμός των επιχειρήσεων στην οικονομία ώστε να υπάρχει υπολογισμός . . . ένα αχαρτογράφητο πεδίο μελέτης».[302]

Ο Rothbard κατέληξε σε αυτό το συμπέρασμα αξιοποιώντας για άλλη μία φορά την αυστριακή ανάλυση γενικής ισορροπίας, διερευνώντας πώς οι αλληλοσχέσεις μεταξύ των αγορών συντελεστών σε μια οικονομία επηρεάζουν τις δυνατότητες υπολογισμού των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών. «Οι διαφορετικές πηγές εισοδήματος» των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών που είναι «ιδιοκτήτες» μιας συγκεκριμένης επιχείρησης μπορούν να διακριθούν μόνο με αναφορά στις «τιμές της αγοράς». Αφού ο κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας καταβάλει τις ρητές δαπάνες προς άλλους ιδιοκτήτες κεφαλαιουχικών αγαθών και πρωτογενών συντελεστών, πρέπει να προσδιορίσει τις «τεκμαρτές δαπάνες» του, ιδίως τον τόκο και τους μισθούς «από τους οποίους παραιτείται ασχολούμενος με την επιχείρηση». Για να το κάνει, «εξετάζει την οικονομία και εκτιμά κατά προσέγγιση τι θα είχε λάβει ως μισθό διεύθυνσης αν είχε πάει να εργαστεί σε μια ανταγωνιστική επιχείρηση», καθώς και «αυτό που μπορεί με αρκετή βεβαιότητα να αποκαλέσει επικρατούν επιτόκιο». Χωρίς τη δυνατότητα εκτίμησης αυτών των κοστών ευκαιρίας, δεν θα μπορούσε να προσδιορίσει αν αποκομίζει επιχειρηματικό κέρδος ή υφίσταται ζημία. Αυτές οι μη ακριβείς εκτιμήσεις προσδιορίζονται μέσω του απαραίτητου «εργαλείου του εκ των υστέρων υπολογισμού» και απαιτούν «μια εξωτερική αγορά

στην οποία μπορεί να ανατρέξει ο επιχειρηματίας». Χωρίς τέτοιες αγορές για την εκτίμηση των τεκμαρτών δαπανών, «δεν θα υπήρχε ορθολογικός τρόπος ώστε οι επιχειρηματίες . . . να γνωρίζουν πώς να συνδυάζουν τους συντελεστές στους συνδυασμούς με τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα σε όρους αξίας, ώστε να αποκομίζουν το μεγαλύτερο κέρδος».[303]

Επομένως, η κατάργηση μιας σημαντικής αγοράς για ένα προϊόν, είτε μέσω συνεταιρισμών παραγωγών είτε μέσω πλήρους καθετοποίησης, «εισάγει μικρές δόσεις χάους στο παραγωγικό σύστημα». Αυτό οδηγεί σε έναν σημαντικό οικονομικό νόμο: για να αποτρέπεται ένα τέτοιο χάος, «για κάθε κεφαλαιουχικό αγαθό πρέπει να υπάρχει μια συγκεκριμένη αγορά στην οποία οι επιχειρήσεις αγοράζουν και πωλούν αυτό το αγαθό». Η περαιτέρω εξάλειψη αγορών κεφαλαιουχικών αγαθών προκαλεί τη «διόγκωση των νησίδων χάους όπου ο υπολογισμός είναι αδύνατος» και «αυξάνει τον βαθμό ανορθολογικότητας, εσφαλμένης κατανομής, ζημιών, εξαθλίωσης κ.λπ.». Σε έναν κόσμο όπου «Ένα Μεγάλο Καρτέλ» εξαλείφει όλες τις αγορές συντελεστών, «θα επικρατούσε πλήρες οικονομικό χάος». «Η ελεύθερη αγορά δεν θα εγκαθίδρυε ποτέ μια τέτοια κατάσταση», ακριβώς επειδή αυτή θα προκαλούσε «βαριές ζημίες».[304]

Αυτή η ανάλυση, καταλήγει ο Rothbard, αναπτύσσει περαιτέρω το «προκλητικό άρθρο του R. H. Coase», ενός οικονομολόγου της Σχολής του Σικάγου που είχε αναλύσει τους αγοραίους προσδιοριστικούς παράγοντες του μεγέθους της επιχείρησης.[305] Προσθέτοντας στο επιχείρημα του Coase ότι το μέγεθος της επιχείρησης θα περιορίζεται από το αυξανόμενο κόστος που προκύπτει από τη διευθέτηση συναλλαγών στο εσωτερικό της επιχείρησης αντί της χρήσης του συστήματος τιμών, ο Rothbard έδειξε ότι το κόστος αρχίζει να γίνεται ολοένα πιο απαγορευτικό όταν εξαλείφονται οι αγορές συγκεκριμένων κεφαλαιουχικών αγαθών. Επιπλέον, η ανάλυση «χρησιμεύει στη διεύρυνση της περίφημης συζήτησης για τη δυνατότητα οικονομικού υπολογισμού υπό τον σοσιαλισμό, την οποία εγκαινίασε ο καθηγητής Ludwig von Mises». Ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να υπολογίσει όχι «επειδή είναι σοσιαλιστικός», αλλά επειδή ένας φορέας προσπαθεί να κατανείμει σπάνιους πόρους «χωρίς αγορές» στις οποίες να ανατρέξει.[306]

Τα τεκμήρια υποδηλώνουν ότι ο Mises θεωρούσε την ανάλυση του Rothbard σημαντική συμβολή. Το 1966, ο Geoffrey Gilbert, προπτυχιακός φοιτητής στο Κολέγιο Dartmouth, ρώτησε τον Mises αν είχε δημοσιεύσει «μια απάντηση στον ισχυρισμό του κυρίου Bergson» ότι οι σοσιαλιστικές οικονομίες μπορούσαν να υπολογίζουν.[307] «Σχετικά με το πρόβλημα του σοσιαλιστικού οικονομικού υπολογισμού», ο Mises συμβούλευσε τον φοιτητή να συμβουλευτεί τη δεύτερη έκδοση της *Ανθρώπινης Δράσης* και την πραγματεία του Rothbard. Όσον αφορά το έργο του Rothbard, ο Mises παρέπεμψε στις καταληκτικές σελίδες όπου ο Rothbard συνόψιζε πώς η αδυναμία οικονομικού υπολογισμού ίσχυε είτε για μια σοσιαλιστική κυβέρνηση είτε για ένα ιδιωτικό καρτέλ, και παρείχε μια επισκόπηση της διαμάχης για τον σοσιαλιστικό υπολογισμό.[308]

Αφού επέκτεινε το θεώρημα του μέντορά του σχετικά με την αδυναμία ενός σοσιαλιστή σχεδιαστή να χρησιμοποιήσει οικονομικό υπολογισμό, ο Rothbard ολοκλήρωσε το κεφάλαιο 5. Συνόψισε τη φύση και τη σημασία αυτού του επιτεύγματος, αναγνωρίζοντας ότι η «εξήγησή του για το ελεύθερο οικονομικό σύστημα αποτελεί ένα μεγάλο αρχιτεκτονικό οικοδόμημα». Ξεκινώντας από την «ανθρώπινη δράση και τις συνέπειές της», ο Rothbard χρησιμοποίησε τον πραξεολογικό «παραγωγικό μηχανισμό συλλογισμού» για να εξηγήσει τον προσδιορισμό και την αλληλοσυσχέτιση «της ποσότητας των παραγόμενων αγαθών, των τιμών των καταναλωτικών αγαθών, των τιμών των παραγωγικών συντελεστών, του επιτοκίου και των κερδών και ζημιών». Οι κεντρικές κινητήριες δυνάμεις στον προσδιορισμό της «διάρθρωσης των κεφαλαιουχικών αγαθών και της συνολικής

παραγωγής» στην ελεύθερη αγορά είναι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες που «επιδιώκουν το κέρδος» και οι οποίοι, «κατανέμοντας πόρους στους τομείς με τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα σε όρους αξίας», «ωθούν προς ολοένα αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των επιθυμιών των καταναλωτών».[309]

Μονοπώλιο και ανταγωνισμός

Αφού ολοκλήρωσε και συνόψισε το εκτενές κεφάλαιο 5, ο Rothbard συνέχισε να χρησιμοποιεί την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας για να αναλύσει την παραγωγή σε ένα δυναμικό πλαίσιο. Επιφύλαξε τις πιο ριζοσπαστικές καινοτομίες του για το κεφάλαιο 6, με τίτλο «Μονοπώλιο και Ανταγωνισμός».[310] Το σημαντικότερο ήταν ότι σχεδίαζε να δείξει πώς μια συνεπής ανάλυση της αγοράς οδηγούσε σε μια θεωρία ανταγωνισμού που δεν συνέκρινε την ελεύθερη αγορά με μη ρεαλιστικά πρότυπα. Αυτό τον οδήγησε να επικρίνει ρητά τόσο την επικρατούσα ορθοδοξία του Marshall όσο και τον μέντορά του Mises.

Ένας από τους κύριους λόγους που έπεισαν τον Rothbard να μεταβεί από τη συγγραφή εγχειριδίου στη συγγραφή πραγματείας ήταν η αυξανόμενη δυσαρέσκειά του με τη θεωρία του Mises για τις ανταγωνιστικές και τις μονοπωλιακές τιμές. Για να προετοιμάσει την κριτική του στη θεωρία, ο Rothbard ξεκίνησε το κεφάλαιο 6 συζητώντας «την έννοια της κυριαρχίας των καταναλωτών», επειδή είχε «προεκτάσεις για τα προβλήματα του ανταγωνισμού και του μονοπωλίου». Η έννοια, την οποία επικαλούνταν ο Mises, είχε διατυπωθεί πληρέστερα από τον William H. Hutt, ο οποίος «τη χρησιμοποίησε ως ιδεώδες προς αντιπαραβολή με το υποτιθέμενα ατελές σύστημα της ελεύθερης αγοράς».[311] Ο Hutt υποστήριζε ότι, μολονότι στην ελεύθερη αγορά «οι άνθρωποι θα τείνουν να παράγουν εκείνα τα αγαθά που ζητούν περισσότερο οι καταναλωτές», υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι παραγωγοί παραβιάζουν αυτό το πρότυπο περιορίζοντας την παραγωγή «για να επιτύχουν μεγαλύτερο χρηματικό εισόδημα απ' ό,τι διαφορετικά». Το πρόβλημα αυτής της άποψης, εξηγεί ο Rothbard, είναι ότι κάθε μεμονωμένος παραγωγός προσπαθεί πάντοτε «να μεγιστοποιήσει το "ψυχικό εισόδημά" του», σταθμίζοντας τις διάφορες οριακές χρησιμότητες του χρηματικού εισοδήματος, της μη χρηματικής απόδοσης από το είδος της εργασίας και του ελεύθερου χρόνου από τον οποίο παραιτείται. «Είναι αδύνατο, όχι απλώς ανεφάρμοστο, να διαχωριστούν οι εκτιμήσεις για τον ελεύθερο χρόνο από τις χρηματικές εκτιμήσεις», επειδή, αν ένα άτομο μπορεί να αποκομίσει υψηλότερο εισόδημα εργαζόμενο λιγότερο, κερδίζει επίσης ελεύθερο χρόνο, ο οποίος είναι καταναλωτικό αγαθό. Επομένως, «σε αντίθεση με τον Hutt, κάθε άτομο διαθέτει αυτοκυριαρχία» επί της ιδιωτικής του ιδιοκτησίας και είναι ελεύθερο να επιδιώκει μια αναμενόμενη χρηματική απόδοση και άλλους μη χρηματικούς παράγοντες.[312] Η ελεύθερη αγορά τείνει πάντοτε να ικανοποιεί τις επιθυμίες όλων των ατόμων, όχι μόνο των καταναλωτών υπό στενή έννοια.

Ο Rothbard ανέλυσε κατόπιν τη «νεοκλασική θεωρία της μονοπωλιακής τιμής», την οποία υποστήριζαν ο Mises και άλλοι συγγραφείς της Αυστριακής Σχολής. Υποστήριξε ότι ο Mises και άλλοι δεν είχαν αντιληφθεί «την ψευδαίσθηση που ενυπάρχει σε ολόκληρη την έννοια της μονοπωλιακής τιμής» στην ελεύθερη αγορά.[313] Οι οικονομολόγοι δεν μπορούν απλώς να ορίσουν μια δεδομένη τιμή ως ανταγωνιστική και οποιαδήποτε υψηλότερη τιμή που αποφέρει μεγαλύτερα έσοδα ως μονοπωλιακή, επειδή «η ελαστικότητα της καμπύλης ζήτησης δεν παρέχει κανένα κριτήριο» για μια τέτοια κρίση. Εκτός από την κρίσιμη ενόραση του Hayek ότι «μια καμπύλη ζήτησης δεν είναι απλώς "δεδομένη" . . . αλλά πρέπει να εκτιμηθεί και να ανακαλυφθεί» από τον

κεφαλαιούχο-επιχειρηματία, η τιμή θα καθορίζεται πάντοτε «έτσι ώστε το εύρος πάνω από αυτήν να είναι ελαστικό».[314] Ο Rothbard επικαλείται τη σημασία των οικονομικών αλληλοσυσχετίσεων και την κριτική του στην κυριαρχία των καταναλωτών, όταν τονίζει ότι ο θεωρητικός «δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τον "περιορισμό της παραγωγής" ως κριτήριο», επειδή «η παραγωγή σε άλλες δραστηριότητες» επεκτείνεται αν χρησιμοποιηθούν οι απελευθερούμενοι μη ειδικοί συντελεστές ή, αν όχι, αυξάνεται ο ελεύθερος χρόνος «του ιδιοκτήτη ενός συντελεστή εργασίας». Σε κάθε περίπτωση, ο παραγωγός «θα καθορίσει την παραγωγή του σε οποιοδήποτε σημείο αναμένεται να μεγιστοποιεί τις χρηματικές απολαβές του —με τους άλλους ψυχικούς παράγοντες αμετάβλητους». Επομένως, ολόκληρη η έννοια της μονοπωλιακής τιμής «στερείται νοήματος. . . . Υπάρχει μόνο η "τιμή της ελεύθερης αγοράς"».[315]

Ο Rothbard θεωρούσε ότι η διάκριση του Mises μεταξύ ανταγωνιστικής και μονοπωλιακής τιμής οφειλόταν στην απομάκρυνσή του από την πραξεολογική μέθοδο. Σε αντίθεση με το καθαρό επιτόκιο, δεν υπάρχει «κανένας εκ των προτέρων διαθέσιμος κανόνας» για να «οριστεί και να διακριθεί μια "μονοπωλιακή τιμή" από μια "ανταγωνιστική τιμή"». Ενώ το καθαρό επιτόκιο «στην πράξη δεν μπορεί να διαχωριστεί αυστηρά από τα κέρδη», ο οικονομολόγος μπορεί να συναγάγει την ύπαρξή του «από τα αξιώματα της πραξεολογίας» και να το χρησιμοποιήσει για να κατανοήσει τα επιτόκια της αγοράς. Είναι όμως αδύνατο για τον οικονομολόγο «να διαχωρίσει εννοιολογικά μια υποτιθέμενη "περιοριστική" πράξη από μια μη περιοριστική, και πουθενά δεν είναι δυνατόν να οριστεί η "ανταγωνιστική τιμή" με τρόπο που να διαφέρει από την τιμή της ελεύθερης αγοράς».[316] Με άλλα λόγια, ο Mises δεν τήρησε τη δική του πραξεολογική μέθοδο όταν χρησιμοποίησε «μια έννοια αποκομμένη από την πραγματική δράση και την αντιμετώπισε ως πραγματικότητα, ακόμη και ως ιδεώδες».[317]

Αφού ο Rothbard κατέδειξε ότι ο οικονομολόγος μπορούσε να αναλύσει μόνο την τιμή της ελεύθερης αγοράς και όχι ανταγωνιστικές και μονοπωλιακές τιμές, στράφηκε στη νεότερη βιβλιογραφία των δεκαετιών του 1930 και του 1940 για τον «"μονοπωλιακό" ή "ατελή" ανταγωνισμό», των οποίων οι «διαφορές . . . δεν είναι σημαντικές». Σε αντίθεση με την παλαιότερη θεωρία μονοπωλιακής τιμής, το νεότερο πλαίσιο της επανάστασης του μονοπωλιακού ανταγωνισμού όριζε πράγματι «αναγνωρίσιμα κριτήρια για τις κατηγορίες του — όπως μια τελείως ελαστική καμπύλη ζήτησης για τον καθαρό ανταγωνισμό». Ο Rothbard δείχνει ότι αυτή η παραδοχή, η οποία αποτελεί τη βάση ολόκληρης της θεωρίας, «αποδεικνύεται εντελώς εσφαλμένη».[318]

Ο Rothbard παρουσίασε για πρώτη φορά τις επικρίσεις του σε μια εισήγηση για το σεμινάριο του Mises τον Νοέμβριο του 1954, «για τον μονοπωλιακό ανταγωνισμό και τις δαπάνες προώθησης των πωλήσεων, την οποία ο Mises του ανέθεσε». Έγραψε ότι είχε «καλή υποδοχή από τον Mises», ο οποίος μάλιστα τον έφερε σε αμηχανία λέγοντας επανειλημμένα εκ των προτέρων στο σεμινάριο ότι «"σύντομα θα ακούσουμε μια πολύ ενδιαφέρουσα, μια πολύ καλή εισήγηση από εκείνον τον εξαίρετο παλαιό εισηγητή, τον κύριο Rothbard"».[319] Στην παρουσίασή του, ο Rothbard επιτέθηκε στη ρίζα της θεωρίας, επιστρέφοντας στον Marshall, του οποίου οι «συντομεύσεις και μη πραγματικές παραδοχές» οδήγησαν στην «"ανάλυση μερικής ισορροπίας", όπου . . . ένας κλάδος ή μια επιχείρηση απομονώνεται και αντιμετωπίζεται σαν να υπήρχε σε απομόνωση». Χρησιμοποιώντας το «απειροελάχιστο βήμα . . . ο Marshall ταξινόμησε ως "ανταγωνισμό" όλους τους κλάδους στους οποίους οι ενέργειες της μεμονωμένης επιχείρησης δεν μπορούσαν να επηρεάσουν την τιμή πώλησής της», ενώ μονοπώλια ήταν «καταστάσεις όπου ο κλάδος

αποτελούνταν από μία επιχείρηση, η οποία προσδιόριζε την τιμή της ελέγχοντας την ποσότητα που προσέφερε». Αυτό τουλάχιστον υπονοούσε ο Marshall, αφού «ποτέ δεν όρισε τι εννοούσε με τον ανταγωνισμό και το μονοπώλιο». Ο Rothbard κατέρριψε αυτόν τον συλλογισμό: ακόμη και στους «κλάδους που βασίζονται στο υπόδειγμα της σιτοπαραγωγικής εκμετάλλευσης, αποτελούμενοι από πολλές επιχειρήσεις που παράγουν ομοιογενή προϊόντα . . . η μικρότερη οικονομική μονάδα δεν είναι απειροελάχιστη . . . και, επομένως, οι ενέργειές της πράγματι επηρεάζουν, έστω ελάχιστα, την τιμή του προϊόντος».[320]

Ο Rothbard διατύπωσε αυτό το σημείο ακόμη πιο αιχμηρά στην πραγματεία του. «Είναι σαφές από την κατασκευή της καμπύλης ζήτησης που παρουσιάσαμε» ότι δεν μπορεί ποτέ να υπάρχει οριζόντιο τμήμα. Μια «πολύ μικρή αύξηση της προσφοράς», με όλους τους άλλους παράγοντες σταθερούς, πρέπει πάντοτε να οδηγεί σε μια «πολύ μικρή μείωση της τιμής». Το σφάλμα της αντίθετης παραδοχής προέρχεται από τη χρήση του διαφορικού λογισμού, όπου χρησιμοποιείται η «απειροελάχιστη αμελητέα διάσταση των βημάτων». Εφόσον η μεμονωμένη επιχείρηση ασκεί μηδενική επίδραση στην τιμή, οι οπαδοί του Marshall την αναλύουν εντελώς απομονωμένη από τις άλλες επιχειρήσεις. Στην πραγματικότητα, μολονότι «η καμπύλη ζήτησης κάθε μικρής σιτοπαραγωγικής εκμετάλλευσης είναι πιθανό να είναι εξαιρετικά, σχεδόν τελείως, ελαστική . . . το γεγονός ότι δεν είναι "τέλεια"» καθιστά το υπόδειγμα τέλειου ανταγωνισμού άνευ αντικειμένου. Το συμπέρασμα είναι αναπόδραστο: επειδή «η πραξεολογία δεν μπορεί να θεμελιώσει ποσοτικούς νόμους» και να διακρίνει τις καμπύλες ζήτησης κατά «βαθμούς ελαστικότητας», μόλις ο οικονομολόγος παραδεχθεί «ότι όλες οι καμπύλες ζήτησης που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι φθίνουσες . . . δεν μπορούν να γίνουν περαιτέρω αναλυτικές διακρίσεις».[321]

Ο Rothbard συνέχισε την κριτική του εξετάζοντας εξονυχιστικά την καθιερωμένη σύγκριση μεταξύ «μονοπωλιακού ή ατελούς ανταγωνισμού και . . . του ιδεατού κόσμου του καθαρού ανταγωνισμού». Στον «μονοπωλιακό ανταγωνισμό —όπου η καμπύλη ζήτησης που αντιμετωπίζει κάθε επιχείρηση είναι αναγκαστικά φθίνουσα—», η τιμή είναι υψηλότερη και η παραγωγή χαμηλότερη σε σύγκριση με τον τέλειο ανταγωνισμό. Έτσι, τεκμηριώνεται το «επιχείρημα "ευημερίας"» υπέρ του τέλειου ανταγωνισμού.[322]

Επικρίνοντας αυτή τη σύγκριση, ο Rothbard αξιοποίησε την παρατήρηση του Joseph A. Schumpeter ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις «έχουν χαμηλότερο κόστος» από τις μικρότερες, την ενόραση του Hayek ότι «ο ανταγωνισμός είναι στην πραγματικότητα μια δυναμική διαδικασία» και ακόμη την παραδοχή του ίδιου του Chamberlin ότι η σύγκριση δεν λαμβάνει υπόψη «την ποικιλία ως αγαθό».[323] Διατυπώνει όμως και δικές του πρωτότυπες συμβολές. Πρώτον, αν όλες οι καμπύλες ζήτησης είναι φθίνουσες, ο τέλειος ανταγωνισμός δεν μπορεί να προβάλλεται ως το «ιδεώδες σύστημα για τη γενική ευημερία επειδή . . . δεν είναι ποτέ πραγματοποιήσιμος στην πράξη». Δεύτερον, όπως καταδεικνύουν η «αυστριακή γενική ανάλυση» και οι «πανεπιστημιακές διαλέξεις του καθηγητή Arthur F. Burns», οι πλεονάζοντες συντελεστές δεν παραμένουν παγιδευμένοι σε έναν υπερβολικό αριθμό αναποτελεσματικών επιχειρήσεων μονοπωλιακού ανταγωνισμού, αλλά πρέπει να χρησιμοποιούνται από επιχειρήσεις εκτός του κλάδου, πράγμα που σημαίνει ότι αυξάνουν την παραγωγή και μειώνουν τις τιμές αλλού στην οικονομία.[324] Οι καινοτομίες του Rothbard, σε συνδυασμό με προγενέστερες κριτικές, κατεδαφίζουν τη σύγκριση ευημερίας μεταξύ επιχειρήσεων μονοπωλιακού και τέλειου ανταγωνισμού. Το μόνο βιώσιμο πρότυπο για την ανάλυση της ευημερίας είναι, επομένως, η αναγνώριση ότι όλες οι επιχειρήσεις, χωρίς εξαίρεση, αντιμετωπίζουν καμπύλες ζήτησης με αρνητική κλίση.

Έτσι, ο Rothbard κατάφερε συντριπτικό πλήγμα στο νεοκλασικό υπόδειγμα, αποκαλύπτοντας τις μοιραίες αδυναμίες της παλαιότερης διχοτομίας ανταγωνιστικής και μονοπωλιακής τιμής και της νεότερης διάκρισης τέλειου και ατελούς ανταγωνισμού. Έδειξε ότι και οι δύο θεωρίες δεν λάμβαναν δεόντως υπόψη τις οικονομικές αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ επιχειρήσεων και παρουσίαζαν μια τεχνητή και μη ρεαλιστική απεικόνιση απομονωμένων, ερμητικά κλειστών αγορών. Στη θέση τους, ο Rothbard ανέπτυξε μια θεωρία ανταγωνισμού που αναγνώριζε ότι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες μετακινούν χρηματικό κεφάλαιο και παραγωγικούς συντελεστές μεταξύ επιχειρήσεων και ότι οι επιχειρήσεις ασκούν πάντοτε κάποια επίδραση στις τιμές. Ήταν το ιδανικό επιστέγασμα της θεωρίας του για την παραγωγή κατά Böhm-Bawerk και κατέδειξε πειστικά ότι ο Rothbard είχε προαγάγει το υπόδειγμα του Mises.

Μια θεωρία της παραγωγής στην παράδοση του Böhm-Bawerk

Με αυτή την κριτική, ο Rothbard ολοκλήρωσε την αναθεωρημένη θεωρία της παραγωγής της πραγματείας του. Χρησιμοποιώντας την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας, κατέδειξε ότι ο κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας, και όχι η μεμονωμένη επιχείρηση, πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της θεωρίας της παραγωγής. Έδειξε πώς αυτή η ριζική αλλαγή εστίασης αναιρούσε την καθιερωμένη θεωρία της επένδυσης σε μια επιχείρηση, οδηγούσε σε μια θεωρία διαμόρφωσης των τιμών των συντελεστών που δεν θεωρούσε δεδομένο το κόστος των εισροών και διασαφήνιζε τη βασική αυστριακή θέση ότι η αξία των καταναλωτικών αγαθών προσδιορίζει την αξία των παραγωγικών αγαθών.

Ο επαναπροσανατολισμός της θεωρίας της παραγωγής από τον Rothbard οδήγησε φυσικά σε βελτίωση της θεωρίας του κεφαλαίου κατά Böhm-Bawerk. Έτσι, ξεκινώντας από την ΟΠΟ, ο Rothbard ανασυγκρότησε τη συνολική αγορά χρόνου στη βάση της καθαρής χρονικής προτίμησης, συνέδεσε το επιτόκιο με τις συνολικές αναλογίες κατανάλωσης και επένδυσης, παρουσίασε τη διάρθρωση της παραγωγής ως έννοια προσανατολισμένη προς το μέλλον και ενσωμάτωσε το επιτόκιο στη διαμόρφωση των τιμών των συντελεστών. Κατόπιν χρησιμοποίησε αυτό το πλαίσιο για να αναλύσει την αβεβαιότητα και να καταδείξει ότι οι χαμηλότερες χρονικές προτιμήσεις επιμήκυναν τη διάρθρωση του κεφαλαίου και αποτελούσαν το βασικό συστατικό της οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Rothbard αναβίωσε επίσης τη θεωρία του μισθώματος του Fetter και εφάρμοσε τη θεωρία οικονομικού υπολογισμού του Mises για να εξηγήσει τα όρια του μεγέθους των επιχειρήσεων. Ολοκλήρωσε τη θεωρία του για την παραγωγή προτείνοντας μια ριζικά νέα θεωρία ανταγωνισμού, η οποία απέφευγε τις αδυναμίες τόσο της παλαιότερης αυστριακής-νεοκλασικής θεωρίας ανταγωνισμού όσο και της νεότερης παραλλαγής που είχε ενσωματωθεί στη νεοκλασική σύνθεση. Ο Rothbard αναγνώριζε την πρωτοτυπία του επιτεύγματός του: η αρχιτεκτονική δομή του «συνεπαγόταν χειραφέτηση από το 90% της ύλης των σύγχρονων εγχειριδίων».[325]

Στην έκθεση προόδου του Απριλίου του 1955, δήλωνε ότι το κεφάλαιο 5 του χειρογράφου του «για την παραγωγή έχει προσλάβει μεγάλη έκταση», συνολικά 425 σελίδες, χωρίς να περιλαμβάνει το κεφάλαιο 6, «Μονοπώλιο και Ανταγωνισμός».[326] Έως τον Οκτώβριο του 1955, ο Rothbard είχε αποφασίσει να διαιρέσει το κεφάλαιο 5 σε πέντε διαφορετικά κεφάλαια. Μετά τα πρώτα τέσσερα κεφάλαια για την πραξεολογία και τη θεωρία των τιμών, το νέο, συντομότερο κεφάλαιο 5 εισάγει τη

διάρθρωση της παραγωγής. Το κεφάλαιο 6, για το επιτόκιο, αφορά τη συναγωγή της αγοράς χρόνου κατά Böhm-Bawerk. Στο κεφάλαιο 7, για τη γενική διαμόρφωση των τιμών των συντελεστών, ο Rothbard διατυπώνει τη μοναδική θεωρία του για τη διαμόρφωση των τιμών των συντελεστών. Το κεφάλαιο 8, για την επιχειρηματικότητα, επικεντρώνεται στον κεφαλαιούχο-επιχειρηματία και στην επίδραση που ασκούν οι μεταβολές των αποταμιεύσεών του στη διάρθρωση του κεφαλαίου. Στο κεφάλαιο 9, για τις επιμέρους τιμές και τα εισοδήματα των συντελεστών, ο Rothbard αναπτύσσει τις διαφορές μεταξύ των συντελεστών, καθώς και τα μισθώματα που λαμβάνουν. Το προηγούμενο κεφάλαιο 6 για τον ανταγωνισμό έγινε κεφάλαιο 10 και εξέθετε τις επικρίσεις του Rothbard για τη διάκριση ανταγωνιστικής και μονοπωλιακής τιμής και για τον τέλειο ανταγωνισμό.[327] Με την προσθήκη των νέων κεφαλαίων, το προαναφερθέν κεφάλαιο 7 για το χρήμα μετατράπηκε σε κεφάλαιο 11, πράγμα που σήμαινε ότι έως τα τέλη του 1955 ο Rothbard είχε γράψει έντεκα σχετικά ολοκληρωμένα κεφάλαια της πραγματείας.

Η ολοκλήρωση της αναθεωρημένης θεωρίας της παραγωγής στα κεφάλαια 5 έως 10 ήταν ένα από τα σημαντικότερα ορόσημα στην εξέλιξη του Rothbard ως οικονομολόγου. Ήταν σαφές στο Ίδρυμα Volker ότι ο ευφυής μεταπτυχιακός φοιτητής, πριν ακόμη λάβει το διδακτορικό του από το Columbia, διεκδικούσε ήδη δυναμικά μια θέση στις πρώτες τάξεις των μεταπολεμικών θεωρητικών της οικονομικής επιστήμης. Ο Rothbard όχι μόνο αποκάλυψε τα σφάλματα της θεωρίας της παραγωγής του Marshall και της θεωρίας γενικής ισορροπίας του Walras· οικοδόμησε ένα εντελώς νέο θεωρητικό οικοδόμημα που υπερέβαινε κατά πολύ τα περιορισμένα γραπτά του Mises επί του θέματος. Ήταν ένα μνημειώδες επίτευγμα, που κατέστη δυνατό μόνο χάρη στη βαθιά κατάρτιση στη νεοκλασική οικονομική επιστήμη και στην επιμελή μελέτη αυστριακών κειμένων, ιδίως του Böhm-Bawerk.

Μολονότι το τέλος διαφαινόταν, ο Rothbard δεν είχε ολοκληρώσει το έργο του. Έπρεπε ακόμη να ενσωματώσει το σημαντικό θέμα της κρατικής παρέμβασης στο σώμα των πραξεολογικών θεωρημάτων του. Αυτό το έργο θα εκτεινόταν στο κεφάλαιο 12 και στα επόμενα, αποτελώντας το τελευταίο μέρος του έργου του.

ΜΕΡΟΣ IV

Η θεωρία του παρεμβατισμού κατά τον Rothbard, 1955–1956

Ο Murray Rothbard χρησιμοποίησε την προσέγγισή του της γενικής ισορροπίας, με την έμφασή της στις οικονομικές αλληλοσυσχετίσεις, για να οικοδομήσει ένα συστηματικό πλαίσιο ανάλυσης του παρεμβατισμού. Ξεκίνησε αναπτύσσοντας περαιτέρω την έννοια της αμιγώς ελεύθερης αγοράς και διαμορφώνοντας μια ολοκληρωμένη θεωρία της ευημερίας. Στη συνέχεια προχώρησε στη δημιουργία μιας τυπολογίας της κυβερνητικής πολιτικής, στη διατύπωση μιας νέας θεωρίας του μονοπωλίου που διακρίνει μεταξύ μονοπωλιακής τιμής και τιμής της ελεύθερης αγοράς, στην ανάπτυξη μιας πρωτότυπης θεωρίας καταλογισμού των φόρων προς τα πίσω και στην ανάλυση του υπολογιστικού χάους που προκαλούν οι κρατικές δαπάνες. Επιστέγασμα της ανάλυσης του Rothbard για τον παρεμβατισμό ήταν η ενσωμάτωση της θεωρίας του οικονομικού κύκλου των Mises–Hayek στη γενική οικονομική θεωρία. Ο Rothbard μπόρεσε έτσι να καταδείξει ότι η άνθηση μπορούσε να προκύψει μόνο από την πιστωτική επέκταση και όχι από την αύξηση της προσφοράς εμπορευματικού χρήματος, όπως ο χρυσός. Κατέδειξε επίσης πώς η πιστωτική συρρίκνωση κατά την κρίση προάγει την ανάκαμψη. Με αυτές τις προόδους στην αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου, ο Rothbard ολοκλήρωσε τελικά το μνημειώδες έργο της συναγωγής ολόκληρου του σώματος της οικονομικής θεωρίας μέσω της πραξεολογικής μεθόδου.

Η αμιγώς ελεύθερη αγορά

Το 1955, ο Rothbard ολοκλήρωσε τον «κύριο αναλυτικό όγκο του βιβλίου» με το κεφάλαιο 12, για «τον ρόλο που θα διαδραμάτιζε το κράτος σε μια αμιγώς ελεύθερη αγορά».[328] Προτού διερευνήσει τις επιδράσεις των κυβερνητικών πολιτικών, συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να αναπτύξει τα χαρακτηριστικά της ελεύθερης αγοράς που είχε σκιαγραφήσει μόνο συνοπτικά στο κεφάλαιο 2. Αποσαφήνισε την έννοια της ελεύθερης αγοράς ως οικονομικού συστήματος με «αυτοκυριότητα, απουσία προσβολής του προσώπου ή της ιδιοκτησίας των άλλων, απουσία συγκαλυμμένης ή απροκάλυπτης κλοπής και αρχική κυριότητα των αχρησιμοποίητων συντελεστών από τον πρώτο χρήστη». Αυτό σήμαινε ότι η ελεύθερη αγορά είναι μια «κοινωνία στην οποία δεν υπάρχει βίαιη προσβολή του προσώπου ή της ιδιοκτησίας κανενός». Το κράτος, σε έντονη αντίθεση, «είναι ο μόνος οργανισμός στην κοινωνία που διαθέτει τη νόμιμη εξουσία να χρησιμοποιεί βία και . . . ο μόνος φορέας που αντλεί νομίμως τα έσοδά του από υποχρεωτικές εισφορές». Είναι ο πρωταρχικός θεσμός που εκκινεί τη βία, πράγμα που σημαίνει ότι «στην πράξη, η ανάλυση της βίαιης παρέμβασης θα εφαρμόζεται στο Κράτος».[329]

Σε αυτό το σημείο, ο Rothbard έφθασε σε ένα βαρυσήμαντο στάδιο της πραγματείας του. Έως τότε, τα κεφάλαια 2 έως 11 υπέθεταν ότι δεν υπήρχε προσβολή της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, πράγμα που, σύμφωνα με τους ορισμούς του κεφαλαίου 12, σήμαινε ότι δεν υπήρχε καθόλου κράτος. Το κεφάλαιο 12 δικαιολογούσε αυτή την προσέγγιση: «είναι καταλληλότερο να ξεκινήσουμε από ένα αμιγές

σύστημα», είτε καπιταλιστικό είτε σοσιαλιστικό, «να το αναλύσουμε διεξοδικά και κατόπιν . . . να αναλύσουμε τις συνέπειες . . . διαφόρων "μικτών συστημάτων"» που ενσωματώνουν βίαιη παρέμβαση. Μια σοσιαλιστική οικονομία όμως στερείται συστήματος τιμών και, επομένως, των μέσων οικονομικού υπολογισμού. Ένα σοσιαλιστικό σύστημα, συνεπώς, δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιεί οικονομικά τους πόρους και «θα κατέληγε αναγκαστικά όχι σε τάξη ή "σχεδιασμό", αλλά σε χάος. . . . Και είναι προφανώς παράλογο να θεμελιώνεται η οικονομική επιστήμη στην ανάλυση του χάους». Αυτό σημαίνει ότι ο οικονομολόγος δεν μπορεί να ξεκινήσει από τον σοσιαλισμό και πρέπει να αρχίσει από την «έμμεση ανταλλαγή στην αμιγώς ελεύθερη αγορά και κατόπιν να αναλύσει διάφορους τύπους βίαιης παρέμβασης στην ελεύθερη αγορά». Διότι η συναγωγή του τρόπου λειτουργίας μιας ελεύθερης αγοράς παρέχει «την εξήγηση των φαινομενικά μυστηριωδών διαδικασιών διαμόρφωσης των τιμών, του εισοδήματος, του χρήματος, του υπολογισμού, της παραγωγής, των κερδών και ζημιών κ.λπ.».[330] Χωρίς γνώση αυτών των διαδικασιών και των περίπλοκων αλληλοσυσχετίσεών τους, θα ήταν αδύνατον να ανιχνευθούν συστηματικά οι επιδράσεις διαφόρων κρατικών παρεμβάσεων ή να συλληφθεί τι συνεπάγεται λογικά η ολοκληρωτική κατάργηση της αγοράς. Η αμιγής αγορά, επομένως, είναι απαραίτητη στον οικονομικό συλλογισμό.

Η ανάλυση του Rothbard για μια αμιγή οικονομία της αγοράς είχε αμφισβητήσει εμμέσως τον ορισμό του μέντορά του, διότι η *Ανθρώπινη Δράση* υπέθετε ότι η ελεύθερη αγορά λειτουργούσε υπό το κράτος-νυχτοφύλακα. Ο Mises τόνιζε ότι «η κρατική παρέμβαση σημαίνει πάντοτε είτε βίαιη δράση είτε απειλή τέτοιας δράσης», αλλά υποστήριζε ότι αυτή η συμπεριφορά ήταν απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία της οικονομίας, επειδή «η ειρηνική κοινωνική συνεργασία είναι αδύνατη αν δεν λαμβάνεται μέριμνα για τη βίαιη αποτροπή και καταστολή της αντικοινωνικής δράσης».[331]

Ο Rothbard επιχείρησε τολμηρά να αμφισβητήσει αυτή την παραδοχή, σκιαγραφώντας πώς θα μπορούσε πράγματι να λειτουργήσει μια αμιγώς ελεύθερη αγορά με υπηρεσίες άμυνας διαθέσιμες στην αγορά και ιδιωτικές «αστυνομικές δυνάμεις, δικαστήρια κ.λπ.». Σε ένα τέτοιο σύστημα, ο καταναγκασμός θα ήταν μόνο «αμυντικός» και θα προστάτευε από προσβολές της ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Αυτό ερχόταν σε αντίθεση με σύγχρονους νεοκλασικούς οικονομολόγους, όπως ο William J. Baumol, ο οποίος, κατά τη διατύπωση του Rothbard, υποστήριζε ότι «μια αμιγώς ελεύθερη, χωρίς Κράτος κοινωνία είτε δεν μπορεί να υπάρξει είτε θα ήταν τόσο προφανώς ανήμπορη σε ορισμένους τομείς, ώστε κανείς —ή σχεδόν κανείς— δεν θα επιθυμούσε την ύπαρξή της».[332] Ο Rothbard αντέτεινε: «Οι αστυνομικές και δικαστικές υπηρεσίες θα μπορούσαν να πωλούνται στα άτομα που τις αγοράζουν». Αυτοί οι «ελεύθερα ανταγωνιζόμενοι φορείς άμυνας» θα συνυπήρχαν με ένα σύστημα δικαίου που θα αναπτυσσόταν σε «ιδιωτικά δικαστήρια και θα υιοθετούνταν εκουσίως από όλους τους ενδιαφερομένους». Οι φορείς αστυνόμευσης και διαιτησίας που θα παρείχαν αξιόπιστες και άμεσες υπηρεσίες θα αποκόμιζαν κέρδη και θα οδηγούσαν τις λιγότερο αποτελεσματικές επιχειρήσεις εκτός αγοράς.[333]

Η εφαρμογή του μηχανισμού κέρδους και ζημίας από τον Rothbard στον νόμο και στην τάξη ήταν εξαιρετικά αμφιλεγόμενη, ακόμη και μεταξύ ελευθεριστών. Ο Mises είχε επιμείνει ότι κάποια μορφή κράτους ήταν απολύτως απαραίτητη για τη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς, και τώρα ο Rothbard αμφισβητούσε αυτή τη θέση, υποστηρίζοντας ιδιωτικούς φορείς προστασίας. Μολονότι αντιλαμβανόταν ότι η θέση του θα είχε εκτεταμένες συνέπειες για την υποδοχή της αυστριακής-

ελευθεριστικής πραγματείας του, έκρινε ότι ήταν απαραίτητη για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλαισίου ανάλυσης του παρεμβατισμού: το ίδιο το κράτος αποτελούσε παρέμβαση στην οικονομία της αγοράς.

Ανασυγκρότηση της θεωρίας της ευημερίας

Ο Rothbard εισήγαγε τελικά την παρέμβαση του κράτους, «του φορέα που ασκεί συστηματοποιημένη βία σε μεγάλη κλίμακα», στο κεφάλαιο 13, «Θεμελιώδεις Αρχές της Παρέμβασης».[334] Για να εξηγήσει όμως πλήρως την οικονομική επιστήμη της κρατικής παρέμβασης, χρειαζόταν μια οικονομική επιστήμη της ευημερίας που θα συνέκρινε τις συνέπειες των πολιτικών ενεργειών με τις δραστηριότητες της αγοράς.

Η ανάπτυξη μιας τέτοιας οικονομικής επιστήμης της ευημερίας από τον Rothbard εξελισσόταν ενώ έγραφε τη θεωρία του για την παραγωγή. Το 1954, σχεδίαζε να επιτύχει αυτόν τον στόχο σε μια επιστημονική εργασία, ενώ «σκεφτόταν το πρόγραμμα του Ιδρύματος Volker και τη σχέση της οικονομικής επιστήμης με την ηθική» του ελευθερισμού. Παρά αυτή την αναφορά στον ελευθερισμό, ο Rothbard έγραψε την εργασία του αυστηρά ως οικονομολόγος που ασκεί επιστημονική ανάλυση, με αποτέλεσμα «να υπάρχει ελάχιστη ηθική σε αυτήν — μόνο η διατύπωση του προβλήματος στο τέλος». Κύριος στόχος του ήταν να «στηλιτεύσει την εξαιρετικά δημοφιλή "οικονομική επιστήμη της ευημερίας"» της κυρίαρχης νεοκλασικής σύνθεσης, την οποία οι οικονομολόγοι «χρησιμοποιούν για να αποφαίνονται σχετικά με την κυβερνητική πολιτική, ενώ εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι είναι αυστηρά "επιστημονικοί"».[335] Μολονότι ο Earl J. Hamilton, διευθυντής του *Journal of Political Economy*, «τη βρήκε ενδιαφέρουσα» και «καλά επεξεργασμένη», απέρριψε το χειρόγραφο λόγω «του μεγάλου όγκου διαθέσιμου υλικού» που έπρεπε να δημοσιευτεί.[336]

Απτόητος από την αποτυχία, τον επόμενο Σεπτέμβριο ο Rothbard επεξεργάστηκε περαιτέρω τις σκέψεις του για την οικονομική επιστήμη της ευημερίας σε μια εισήγηση στο σεμινάριο του Mises. Αφιέρωσε εκτενή χώρο στην ιστορία της, για να δείξει πού είχε παρεκκλίνει ο κλάδος. Με τον τρόπο αυτόν επέδειξε βαθιά και εκτενή γνώση της ιστορίας της θεωρίας της χρησιμότητας. Στα τέλη του δέκατου όγδοου και στις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα, η βρετανική κλασική οικονομική επιστήμη αναπτύχθηκε μέσα σε «μια ατμόσφαιρα ωφελιμισμού» και της αρχής «"η μεγαλύτερη ευτυχία για τον μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων"». Αυτοί οι ωφελιμιστές υπέθεταν ότι η χρησιμότητα ήταν πληθική και διαπροσωπικά συγκρίσιμη, ώστε να μπορεί να συγκροτηθεί «ένα ενιαίο άθροισμα "κοινωνικής χρησιμότητας" ή "κοινωνικής ευημερίας"». Αυτή η προσέγγιση οδηγούσε σε μια αδύναμη υπεράσπιση του *laissez-faire*, η οποία περιείχε «περιοριστικές επιφυλάξεις εισαγόμενες με εξεζητημένους συλλογισμούς», επειδή ορισμένες παρεμβάσεις υποτίθεται ότι μπορούσαν να αυξήσουν την κοινωνική χρησιμότητα. Ο βρετανικός ωφελιμισμός ερχόταν σε αντίθεση με τη «γαλλική αισιόδοξη σχολή του δέκατου ένατου αιώνα», η οποία κατανοούσε ότι η «ανακάλυψη κανονικοτήτων, αρμονιών, στην οικονομία της αγοράς» από τους οικονομολόγους «αποτελεί ισχυρό επιχείρημα υπέρ του *laissez-faire*».[337]

Η θέση των κορυφαίων Βρετανών κλασικών οικονομολόγων εκλεπτύνθηκε κατά την οριακή επανάσταση της δεκαετίας του 1870, με την ανακάλυψη της χρησιμότητας των διαδοχικών πρόσθετων μονάδων. Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι πίστευαν πλέον ότι η οριακή ανάλυση θα

«επέτρεπε διαπροσωπικές συγκρίσεις και προσθέσεις χρησιμότητας στην οικονομική επιστήμη». Έως τις αρχές του εικοστού αιώνα είχαν αναπτύξει αυτό που έγινε γνωστό ως «Παλαιά Οικονομική Επιστήμη της Ευημερίας», η οποία περιγραφόταν πληρέστερα στα έργα *Πλούτος και Ευημερία* και *Η Οικονομική Επιστήμη της Ευημερίας* του Arthur C. Pigou, οπαδού του Marshall.[338] Η παλαιά οικονομική επιστήμη της ευημερίας, χρησιμοποιώντας πληθική και διαπροσωπικά συγκρίσιμη χρησιμότητα, «επιχείρησε να προσδώσει στην οικονομική επιστήμη την επιστημονική εξουσία να συνιστά κυβερνητικές πολιτικές», όπως επιδοτήσεις, φόρους και ρυθμίσεις. Για παράδειγμα, ο Pigou και άλλοι δικαιολογούσαν τον προοδευτικό φόρο εισοδήματος με το επιχείρημα ότι, επειδή «η οριακή χρησιμότητα του χρήματος . . . μειώνεται καθώς αυξάνεται το απόθεμά του . . . ένα δολάριο αξίζει περισσότερο για έναν φτωχό παρά για έναν πλούσιο».[339]

Ωστόσο, η παλαιά οικονομική επιστήμη της ευημερίας κατέρρευσε τη δεκαετία του 1930 υπό την κριτική ότι η χρησιμότητα είναι διατακτική και δεν υπόκειται σε διαπροσωπικές συγκρίσεις ή μέτρηση. Ο Lionel Robbins, ο οποίος τότε ήταν ακόμη οπαδός του Mises, εισήγαγε αυτή την κριτική. Καθιέρωσε ως κριτήριο αναφοράς για την οικονομική επιστήμη της ευημερίας τον κανόνα της ομοφωνίας: «η μόνη περίπτωση στην οποία ένας οικονομολόγος μπορεί να πει ότι η "κοινωνική χρησιμότητα" έχει αυξηθεί είναι όταν όλοι έχουν κερδίσει σε χρησιμότητα».[340] Δυστυχώς, η «Νέα Οικονομική Επιστήμη της Ευημερίας» διαιώνισε τις πλάνες του παλαιού υποδείγματος, καθώς οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι υιοθέτησαν διάφορους κανόνες για να «παρακάμψουν αυτόν τον περιορισμό». Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Rothbard, οι John R. Hicks και Nicholas Kaldor επινόησαν μια αρχή αποζημίωσης, σύμφωνα με την οποία η κοινωνική χρησιμότητα αυξάνεται από μια παρέμβαση αν οι «κερδισμένοι —σε χρησιμότητα — . . . είναι σε θέση να αποζημιώσουν τους χαμένους», αποζημίωση που αρκεί να «πραγματοποιείται» θεωρητικά. Αυτή η θεωρητική αποζημίωση, όμως, ήταν αδύνατη, επειδή στηριζόταν στη μέτρηση και στη σύγκριση διατακτικών χρησιμοτήτων και «κανείς δεν γνωρίζει πώς έχει επηρεαστεί η χρησιμότητα κάθε προσώπου».[341]

Συμπερασματικά, έως την εποχή της νεοκλασικής σύνθεσης που αναπτυσσόταν στα μέσα της δεκαετίας του 1940, η οικονομική επιστήμη δεν είχε ακόμη βρει πώς να διατυπώνει κρίσεις περί ευημερίας χωρίς να στηρίζεται στην πληθική χρησιμότητα. Αυτό σήμαινε ότι «η οικονομική επιστήμη της ευημερίας βρίσκεται σήμερα σε αξιοθρήνητη κατάσταση».[342] Ο Rothbard αναγνώριζε το έργο που είχε μπροστά του: θα έπρεπε να οικοδομήσει μια εναλλακτική οικονομική επιστήμη της ευημερίας, βασισμένη στην αυστριακή αντίληψη της διατακτικής χρησιμότητας.

Ο Rothbard έθεσε τα θεμέλια αυτής της οικονομικής επιστήμης της ευημερίας στην εργασία του για τον τιμητικό τόμο του Mises το 1956, «Προς μια Ανασυγκρότηση της Θεωρίας της Χρησιμότητας και της Οικονομικής Επιστήμης της Ευημερίας». Αναγνώριζε ότι μπορούσε να διασώσει την οικονομική επιστήμη της ευημερίας ενσωματώνοντας τη θεωρία του Mises περί «καταδεικνυόμενης προτίμησης . . . ότι η πραγματική επιλογή αποκαλύπτει, ή καταδεικνύει», τις διατακτικές κατατάξεις χρησιμότητας ενός ανθρώπου. Ο Rothbard όριζε πλέον την αύξηση της κοινωνικής χρησιμότητας ως μια κατάσταση στην οποία όλοι κερδίζουν αποδεδειγμένα σε χρησιμότητα, μια ευρύτερη αντίληψη από εκείνη που είχε χρησιμοποιήσει στη νομισματική ανάλυσή του κατά Mises, όπου συνέδεε την αύξηση της κοινωνικής ευημερίας με τη συνολική προσφορά καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Επιπλέον, η διευρυμένη έννοια κοινωνικής χρησιμότητας του Rothbard αποκλείει τις «γνώμες για ανταλλαγές που πραγματοποιούνται από άλλους», επειδή αυτές οι «γνώμες δεν καταδεικνύονται μέσω της δράσης».[343]

Κατόπιν διατύπωσε τα εντυπωσιακά συμπεράσματά του. Στην ελεύθερη αγορά, «το ίδιο το γεγονός ότι πραγματοποιείται μια ανταλλαγή καταδεικνύει ότι και τα δύο μέρη ωφελούνται —ή, αυστηρότερα, αναμένουν να ωφεληθούν— από την ανταλλαγή». Επομένως, «η ελεύθερη αγορά ωφελεί όλους τους συμμετέχοντες σε αυτήν . . . και αυξάνει την κοινωνική χρησιμότητα». Αντιθέτως, όταν το κράτος απαγορεύει διά της βίας «στους Α και Β να πραγματοποιήσουν μια ανταλλαγή που επιθυμούν να κάνουν . . . ορισμένα άτομα έχουν αποδεδειγμένα κερδίσει και άλλα έχουν αποδεδειγμένα χάσει σε χρησιμότητα». Επειδή η χρησιμότητα είναι διατακτική, ο οικονομολόγος δεν μπορεί να πει αν το όφελος ενός ατόμου είναι μεγαλύτερο από την απώλεια ενός άλλου και, επομένως, «καμία κρατική παρέμβαση στις ανταλλαγές δεν μπορεί ποτέ να αυξήσει την κοινωνική χρησιμότητα».[344]

Είναι σημαντικό ότι αυτή η εργασία είχε αναλύσει μόνο την εκ των προτέρων χρησιμότητα, δηλαδή τη χρησιμότητα που προσδοκά να αποκτήσει ένα άτομο. Στο κεφάλαιο 13 της πραγματείας του, ο Rothbard βελτιώνει την εργασία του συζητώντας τη ζωτική έννοια των «εκ των υστέρων χρησιμοτήτων», τη διατακτική κατάταξη μιας επιλογής αφού το άτομο λάβει την απόφασή του. Μολονότι η εκ των υστέρων χρησιμότητα δεν μπορεί να καταδειχθεί στη δράση, παραμένει σημαντική, επειδή τα άτομα θέλουν να γνωρίζουν αν «πράγματι ωφελούνται από τα αποτελέσματα των αποφάσεών τους». Για παράδειγμα, επιλέγοντας ένα σάντουιτς γαλοπούλας αντί ενός σάντουιτς ζαμπόν, ένα άτομο αυξάνει τη χρησιμότητά του εκ των προτέρων, αλλά μόνο αφού καταναλώσει το σάντουιτς και αξιολογήσει την απόφασή του γνωρίζει αν ωφελήθηκε ή έσφαλε. Εδώ ο Rothbard τονίζει τη σημασία των τάσεων και των μηχανισμών της αγοράς που συντονίζουν την οικονομική δραστηριότητα, μια προσέγγιση στην οποία έδιναν έμφαση οι Γάλλοι οικονομολόγοι, οι οποίοι υποστήριζαν ότι οι εκούσιες ανταλλαγές «συνέτειναν αρμονικά στο όφελος όλων».[345]

Στην ελεύθερη αγορά, «το σφάλμα περιορίζεται στο ελάχιστο» χάρη στον μηχανισμό της αγοράς. Ειδικότερα, οι επιχειρηματίες στην αγορά διαθέτουν μια «ταχέως λειτουργούσα, εύκολα κατανοητή δοκιμασία»: τα κέρδη ή τις ζημίες. Τα κέρδη υποδεικνύουν ότι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες κατανέμουν πόρους στις πιο επιτακτικές ζητήσεις των καταναλωτών, ενώ οι ζημίες σηματοδοτούν ότι σπαταλούν πόρους. «Τα κέρδη και οι ζημίες», τονίζει ο Rothbard, «παρακινούν σε ταχείες προσαρμογές στις ζητήσεις των καταναλωτών». Η ομαλή και ακριβής λειτουργία αυτού του μηχανισμού κέρδους και ζημίας απορρέει από το γεγονός ότι οι καταναλωτές «διαθέτουν άμεσες δοκιμασίες μέσω των οποίων αποκτούν γνώση» για το αν τα προϊόντα τούς ικανοποιούν. Αγοράζουν ένα συγκεκριμένο είδος και, αν δεν τους ταιριάζει, «δεν το αγοράζουν ξανά»· αν η απόδοση ενός άλλου προϊόντος τούς ευχαριστεί, «αγοράζουν άλλο ένα». Και στις δύο περιπτώσεις ενημερώνουν φίλους και γνωστούς για την εμπειρία τους. Οι καταναλωτές μπορούν επίσης να συμβουλεύονται «ερευνητικούς οργανισμούς, οι οποίοι μπορούν να τους προειδοποιούν ή να τους συμβουλεύουν εκ των προτέρων».[346] Η απόφαση των καταναλωτών να αγοράζουν ή να απέχουν από την αγορά οποιουδήποτε συγκεκριμένου προϊόντος βασίζεται έτσι στη δική τους άμεση εμπειρία ή στην άμεση εμπειρία άλλων. Αυτές οι αποφάσεις όχι μόνο προσδιορίζουν την κατανομή των κερδών και ζημιών μεταξύ των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών, αλλά μακροχρόνια επιφέρουν την κατανομή των πόρων που προάγει καλύτερα τη σύγκλιση μεταξύ εκ των προτέρων και εκ των υστέρων χρησιμότητας.

Ενώ η ελεύθερη αγορά «περιέχει έναν ομαλό, αποτελεσματικό μηχανισμό που μετατρέπει την προσδοκώμενη, εκ των προτέρων χρησιμότητα σε εκ των υστέρων πραγματοποίησή της . . . στην πολιτική δράση . . . δεν υπάρχει τέτοιος μηχανισμός». Σε αντίθεση με τους κεφαλαιούχους-επιχειρηματίες, οι κρατικοί αξιωματούχοι δεν υπόκεινται στον μηχανισμό κέρδους και ζημίας.

Αντιθέτως, οι πολιτικοί και οι γραφειοκράτες αντλούν εισόδημα «από μια υποχρεωτική εισφορά επί του πληθυσμού». Δεν είναι υποχρεωμένοι να παράγουν αγαθά που το κοινό αποφασίζει συναινετικά να αγοράσει και «στερούνται εντελώς του χρηματικού κινήτρου να ενδιαφέρονται για την ορθή και ικανή εξυπηρέτηση του κοινού». Η ψηφοφορία στις δημοκρατικές εκλογές δεν επιλύει το πρόβλημα, διότι οι πιο επιτυχημένοι πολιτικοί είναι εκείνοι που είναι «οι πιο επιδέξιοι στις δημαγωγικές εκκλήσεις προς το εκλογικό σώμα».

Συνολικά, «η ελεύθερη αγορά . . . μεγιστοποιεί την κοινωνική χρησιμότητα εκ των προτέρων· τείνει επίσης να το κάνει εκ των υστέρων, αφού λειτουργεί προς την κατεύθυνση της ταχείας μετατροπής των προσδοκιών σε πραγματώσεις». Από την άλλη πλευρά, υπό την κρατική παρέμβαση, «μια ομάδα κερδίζει άμεσα εις βάρος μιας άλλης» και, επομένως, η παρέμβαση δεν μπορεί να αυξήσει την εκ των προτέρων κοινωνική χρησιμότητα. Μάλιστα, η έλλειψη μηχανισμών που διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα θα κάνει την πλειονότητα του κοινού, ακόμη και πολλούς από όσους παρεμβαίνουν, να «χάσουν χρησιμότητα εκ των υστέρων».[347]

Αυτή η θεωρία της ευημερίας ήταν σημαντικό επίτευγμα και σαφής βελτίωση έναντι της νέας οικονομικής επιστήμης της ευημερίας. Τηρώντας μια αυστηρά διατακτική θεωρία χρησιμότητας που αποφεύγει τις διαπροσωπικές συγκρίσεις, ο Rothbard κατέδειξε ότι η κυβερνητική πολιτική εμποδίζει πάντοτε τους εξαναγκαζόμενους να επιλέξουν την προτιμώμενη δράση τους και ότι τα άτομα τείνουν να μετανιώνουν για το αποτέλεσμα, επειδή το κράτος δεν διαθέτει τα μέσα εντοπισμού και ελαχιστοποίησης του σφάλματος. Ήταν μια καίρια υπεράσπιση της ελεύθερης αγοράς και αναγκαίο συστατικό «μιας γενικής πραγματείας στην αυστριακή-ελευθεριστική παράδοση».[348] Ο Rothbard μπορούσε πλέον να προχωρήσει στη διερεύνηση των «συνεπειών διαφόρων τύπων κρατικής παρέμβασης», η οποία θα καταλάμβανε «το υπόλοιπο» έργο του.[349]

Η οικονομική επιστήμη της κυβερνητικής πολιτικής

Εκτός από τη σκιαγράφηση της οικονομικής επιστήμης της ευημερίας, ο Rothbard έγραψε το κεφάλαιο 13 «για να παρουσιάσει ολόκληρο το μέρος περί κρατικής παρέμβασης ως ένα ενιαίο λογικό όργανο».[350] Ήθελε «να το αναπτύξει βήμα προς βήμα βάσει της ανάλυσης της επίδρασης διαφορετικών τύπων βίαιης ή δόλιας επέμβασης στην αγορά».[351] Αντιλαμβανόταν το έργο του ως «συνύφανση ολόκληρου του μέρους, για πρώτη φορά, σε μια λογική δομή που θα παρείχε μια ολοκληρωμένη θεώρηση όλων των δυνατοτήτων παρέμβασης». Αυτό ήταν αποθαρρυντικά δύσκολο, επειδή οι περισσότερες νεοκλασικές μελέτες της παρέμβασης «είχαν περιοριστεί σε ασύνδετα κεφάλαια για τη φορολογία, τον πληθωρισμό ή τους ελέγχους τιμών, χωρίς σύνδεση μεταξύ τους». «Ακόμη και η συζήτηση αυτού του υλικού από τον Mises είναι σχηματική και κατακερματισμένη», εν μέρει επειδή ο Mises δεν ανέπτυξε ποτέ ρητά μια θεωρία ευημερίας που θα μπορούσε να συγκρίνει τις επιδράσεις της αγοράς και του κράτους στην κοινωνική χρησιμότητα.[352] Ο Rothbard όμως το είχε κάνει και μπορούσε πλέον να καλύψει το κενό στο οικοδόμημα του μέντορά του.

Η ενοποιητική θεωρία του Rothbard διέκρινε τρεις τύπους παρέμβασης. Η αυτιστική παρέμβαση «συμβαίνει όταν ο επιτιθέμενος εξαναγκάζει ένα πρόσωπο χωρίς να λαμβάνει κανένα αγαθό ή υπηρεσία ως αντάλλαγμα». Παραδείγματα αποτελούν ο φόνος, οι υποχρεωτικοί χαιρετισμοί και οι

θρησκευτικές απαγορεύσεις. Αυτός ο τύπος παρέμβασης δεν έχει μεγάλη συνάφεια με την ανάλυση των επιδράσεων της κυβερνητικής πολιτικής στις τιμές και στην παραγωγή, επειδή «δεν εμπλέκεται ανταλλαγή».

Οι άλλοι δύο τύποι παρέμβασης επηρεάζουν τη δραστηριότητα της αγοράς και καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης του Rothbard. Η δυαδική παρέμβαση συμβαίνει όταν «ο επιτιθέμενος αναγκάζει το πρόσωπο που υφίσταται την παρέμβαση να προβεί σε ανταλλαγή ή σε μονομερή "δωρεά" κάποιου αγαθού ή υπηρεσίας προς τον επιτιθέμενο». Παραδείγματα είναι η ληστεία στον δρόμο, η δουλεία και η φορολογία. Η σύγκριση της φορολογίας με την καταναγκαστική εργασία και την κλοπή, πόσο μάλλον η θεώρησή της ως παρέμβασης, ήταν εξαιρετικά αμφιλεγόμενη, επειδή πολλοί οικονομολόγοι δεν τη θεωρούσαν «επέμβαση στην ελεύθερη αγορά». Η φορολογία όμως πράγματι παρεμβαίνει στις ανταλλαγές, διότι «οι φόροι . . . καταβάλλονται σε χρήμα» και η αφαίρεση χρήματος από κάποιον μεταβάλλει τον τρόπο με τον οποίο δαπανά.

Η τριγωνική παρέμβαση συμβαίνει όταν ο επιτιθέμενος απαγορεύει «μια ανταλλαγή μεταξύ δύο προσώπων». Οι έλεγχοι τιμών αποτελούν το τυπικό παράδειγμα.[353] Είναι σημαντικό ότι ο Rothbard δεν περιορίστηκε στη διερεύνηση των ελέγχων τιμών, αλλά συμπεριέλαβε σε αυτή την κατηγορία πολλές άλλες παρεμβάσεις, όπως τις παραχωρήσεις μονοπωλιακών προνομίων.

Ο Rothbard αναγνώριζε ότι, κατά την «ανίχνευση των επιδράσεων» των τριών τύπων παρέμβασης, ο οικονομολόγος πρέπει να αναλύει «όλες τις συνέπειες, άμεσες και έμμεσες».[354] Με άλλα λόγια, πρέπει να διερευνά πώς μια δεδομένη παρέμβαση επηρεάζει τις χρησιμότητες των άμεσα εμπλεκόμενων δρώντων ατόμων, καθώς και τις έμμεσες συνέπειές της στη μεταβολή των τιμών, της παραγωγής και της διανομής εισοδήματος και πλούτου. Αυτό ήταν σημαντικό σημείο, επειδή ο Mises, χωρίς ολοκληρωμένη θεωρία ευημερίας, είχε «ασχοληθεί μόνο με τις έμμεσες επιδράσεις».[355]

Έμενε, επομένως, στον Rothbard να διερευνήσει και τις δύο. Και στους τρεις τύπους, η παρέμβαση κάνει τα εξαναγκαζόμενα «πρόσωπα να χάνουν σε χρησιμότητα» εκ των προτέρων. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της φορολογίας, μιας δυαδικής παρέμβασης, τα φορολογούμενα άτομα χάνουν χρησιμότητα εκ των προτέρων, επειδή δεν μπορούν να διαθέσουν το χρήμα στην επιλογή που προτιμούν περισσότερο. Συγχρόνως, ο παρεμβαίνων κερδίζει σε «εκ των προτέρων χρησιμότητα», επειδή «αποκτά ανταλλάξιμα αγαθά εις βάρος του προσώπου που εξαναγκάζει». Οι έμμεσες επιδράσεις όμως είναι πιο σύνθετες, επειδή εξαρτώνται από το πώς μια δεδομένη παρέμβαση επηρεάζει τις σχετικές τιμές, τα εισοδήματα και την παραγωγή. «Το υπόλοιπο αυτού του τόμου», γράφει ο Rothbard, «θα αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από την ανάλυση όσων μπορούμε να αποκαλέσουμε "έμμεσες" συνέπειες».[356]

Ο Rothbard θα ανέλυε πλέον τις δυαδικές και τριγωνικές παρεμβάσεις με την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας του. Ειδικότερα, θα έδειχνε πώς: (1) ορισμένες τριγωνικές παρεμβάσεις οδηγούν σε μονοπωλιακές τιμές εννοιολογικά διακριτές από τις τιμές της ελεύθερης αγοράς· (2) το βάρος ενός φόρου καταλογίζεται προς τα πίσω στους πρωτογενείς συντελεστές παραγωγής· και (3) οι κρατικές δαπάνες εισάγουν νησίδες υπολογιστικού χάους στην οικονομία.

Το κεφάλαιο 14, «Τριγωνική Παρέμβαση», αφορούσε τους ελέγχους τιμών και προϊόντων. Ο Rothbard αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου στους ελέγχους προϊόντων, ιδίως στις «παραχωρήσεις μονοπωλιακών προνομίων». Εφάρμοσε αυτόν τον όρο σε παρεμβάσεις όπως οι άδειες και τα πρότυπα ποιότητας, επειδή απέκλειαν ορισμένες επιχειρήσεις από την αγορά

αυξάνοντας το κόστος τους ή εμποδίζοντάς τες ρητά να ανταγωνιστούν. Αναγνωρίζοντας ότι ορισμένες τριγωνικές παρεμβάσεις είχαν αυτή την επίδραση, ο Rothbard αποκατέστησε τον αρχικό ορισμό του μονοπωλίου ως παραχώρησης κρατικού προνομίου. Αναλύοντας αυτόν τον καταναγκαστικό περιορισμό, κατέληξε ότι «η θεωρία της μονοπωλιακής τιμής . . . εφαρμόζεται πλήρως στην περίπτωση παραχωρήσεων μονοπωλίου και οιονεί μονοπωλίου».[357]

Προηγουμένως, ο Rothbard είχε κατεδαφίσει την «πλασματική διάκριση μεταξύ "ανταγωνιστικής" και "μονοπωλιακής" τιμής», καταδεικνύοντας ότι όλες οι καμπύλες ζήτησης έχουν αρνητική κλίση. Τώρα όμως υπήρχε «μια αναγνωρίσιμη διάκριση» — μεταξύ της τιμής που μπορεί να προκύψει από τον καταναγκασμό και της εκουσίως διαμορφούμενης τιμής της ελεύθερης αγοράς. Το μονοπωλιακό προνόμιο «καθιστά την καμπύλη καταναλωτικής ζήτησης λιγότερο ελαστική, επειδή ο καταναλωτής στερείται υποκατάστατων προϊόντων από άλλους δυνητικούς ανταγωνιστές». Αν τα υποκατάστατα μειωθούν τόσο ώστε η καμπύλη ζήτησης να γίνει ανελαστική, ο κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας μπορεί να περιορίσει την παραγωγή και να καθορίσει «μονοπωλιακή τιμή ώστε να μεγιστοποιήσει τα έσοδά του», αποκομίζοντας έτσι ένα «μονοπωλιακό όφελος». Η υψηλότερη, μονοπωλιακή τιμή μειώνει την εκ των προτέρων χρησιμότητα των καταναλωτών και των αποκλεισμένων ανταγωνιστών, ενώ ωφελεί τη μονοπωλούσα επιχείρηση. Η χρησιμότητα των καταναλωτών μειώνεται ακόμη και αν ο μονοπωλητής δεν κατορθώσει να επιβάλει υψηλότερη τιμή, επειδή οι καταναλωτές εμποδίζονται διά της βίας «να αγοράζουν από τους αποτελεσματικότερους και παραγωγικότερους σε όρους αξίας παραγωγούς».[358]

Ο Rothbard εφάρμοσε κατόπιν την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας για να διασαφηνίσει τις έμμεσες επιδράσεις μιας παραχώρησης μονοπωλίου. «Είναι αλήθεια», παραδεχόταν, ότι, όπως και στην περίπτωση μιας επιχείρησης που περιορίζει την παραγωγή στην ελεύθερη αγορά, «οι μη ειδικοί συντελεστές απελευθερώνονται και πάλι για παραγωγή αλλού». Ωστόσο, η περικοπή δεν οφείλεται σε εκούσια μεταβολή του τρόπου καταναλωτικής δαπάνης, αλλά σε κρατική επιταγή. Επομένως, η παραχώρηση μονοπωλίου στρεβλώνει το σύνολο της οικονομίας μέσω μιας «εσφαλμένης κατανομής της παραγωγής», κρατώντας τεχνητά συντελεστές έξω από έναν τομέα και ενθαρρύνοντας τις λιγότερο πολύτιμες χρήσεις τους σε άλλους, οι οποίες «θα ικανοποιούν τους καταναλωτές λιγότερο απ' ό,τι υπό συνθήκες ελεύθερης αγοράς».[359] Οι επιδράσεις της παραχώρησης μονοπωλίου, συνεπώς, διαχέονται πέρα από τη μονοπωλημένη αγορά.

Ο Rothbard ολοκλήρωσε την ανάλυσή του διερευνώντας πώς το μονοπωλιακό όφελος καταλογίζεται σε ολόκληρη τη διάρθρωση της παραγωγής. Σε αντίθεση με τα κέρδη, τα οποία οι κινήσεις εξισορρόπησης μεταξύ κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών «περιορίζουν σε μια ενιαία απόδοση τόκου», το μονοπωλιακό όφελος «δεν εξαφανίζεται μακροχρόνια». Αντιθέτως, καταλογίζεται στον συντελεστή «δικαίωμα εισόδου στον κλάδο» και υφίσταται «όσο παραμένει το προνόμιο και οι αξιολογήσεις των καταναλωτών συνεχίζονται ως έχουν».[360] Με άλλη διατύπωση, το μονοπωλιακό προνόμιο οδηγεί σε ένα είδος εισοδήματος για τον κεφαλαιούχο-επιχειρηματία εννοιολογικά διαφορετικό από τα κέρδη ή τον τόκο.

Ο Rothbard συνέχισε τη διερεύνηση των έμμεσων επιδράσεων στο κεφάλαιο 15, «Δυαδική Παρέμβαση: Φορολογία», όπου εισήγαγε τη μοναδική θεωρία του για την προς τα πίσω επίπτωση της φορολογίας.[361] Επρόκειτο για εντελώς πρωτότυπη συμβολή, επειδή «κανένας από τους οικονομολόγους της Αυστριακής Σχολής δεν εφάρμοσε τη θεωρία τους στο πρόβλημα της μετακύλισης και της επίπτωσης της φορολογίας».[362] Ακόμη και «ο Mises δεν ασχολείται με αυτό».[363]

Ο Rothbard παραδεχόταν στον Richard C. Cornuelle ότι «δεν παρακολούθησε ποτέ μάθημα για την επίπτωση της φορολογίας και διαπίστωσε, εξετάζοντας τη βιβλιογραφία, ότι η κατάσταση είναι απερίγραπτα συγκεχυμένη. Όλοι διαφωνούν με όλους».[364] Προηγουμένως, «η "παλαιού τύπου" συζήτηση της μετακύλισης και της επίπτωσης βασιζόταν σε παραδοχές του Marshall». Αναφερόταν στις «παλαιές κλασικές θεωρίες της τιμής βάσει του "κόστους παραγωγής"», οι οποίες περιλάμβαναν μια καμπύλη προσφοράς με θετική κλίση που μετατοπιζόταν καθώς μεταβαλλόταν το κόστος παραγωγής. Αυτή η καμπύλη προσφοράς συνεπάγεται ότι «ορισμένοι φόροι στις επιχειρήσεις μπορούν να μετακυλιστούν στους καταναλωτές, αυξάνοντας το κόστος παραγωγής και επομένως την τιμή».[365] Η πιο σύγχρονη ««ανάλυση γενικής ισορροπίας"» ορθώς υποστήριζε ότι η επίδραση ενός φόρου δεν μπορούσε να διερευνηθεί χωριστά από τις κρατικές δαπάνες, αλλά υποβάθμιζε την ανάλυση μεμονωμένων φόρων καθαυτούς.[366] Και οι δύο προσεγγίσεις αντιπαρατίθενται έντονα στη θεώρηση του Böhm-Bawerk για τη διαδοχική προσαρμογή μέσω της αναδιαμόρφωσης των πόρων σε ολόκληρη τη διάρθρωση της παραγωγής. «Γι' αυτό ήταν απαραίτητο», εξηγούσε ο Rothbard, «να χαράξω μια νέα θεωρία της επίπτωσης». Χρησιμοποίησε την «αυστριακή θεωρία της υποκειμενικής αξίας» για να καταδείξει «ότι κανένας φόρος δεν μπορεί να μετακυλιστεί προς τα εμπρός, αλλά μόνο προς τα πίσω», στα εισοδήματα της γης και της εργασίας.[367] Επηρεάστηκε από «ορισμένες από τις πιο πρόσφατες εργασίες», όπως ένα άρθρο του Harry Gunnison Brown, «το οποίο αρνείται ακόμη και ότι οι φόροι επί των πωλήσεων μπορούν να μετακυλιστούν προς τα εμπρός στον καταναλωτή».[368]

Ο Rothbard απέδειξε αυτόν τον «νόμο της επίπτωσης» εξετάζοντας έναν γενικό φόρο επί των λιανικών πωλήσεων αγαθών, εστιάζοντας στις οικονομικές αλληλοσυσχετίσεις της διάρθρωσης της παραγωγής. Αντίθετα προς ό,τι πιστεύουν «οι περισσότεροι άνθρωποι», δεδομένων σταθερής προσφοράς χρήματος, σταθερής ζήτησης χρήματος και σταθερών αποθεμάτων αγαθών, «δεν υπάρχει κανένας δυνατός τρόπος να επιτευχθεί γενική αύξηση των τιμών». Κατά συνέπεια, οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες καταβάλλουν τον φόρο από τις υφιστάμενες τιμές λιανικής, πράγμα που «μειώνει τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων κατά το ποσό του φόρου». Οι ζημίες τους αντανακλώνται σε «μειωμένη ζήτηση για τα προϊόντα όλων των επιχειρήσεων ανώτερης τάξης». Επειδή όμως όλοι οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες αποκομίζουν μακροχρόνια ενιαία απόδοση τόκου, η επίπτωση διαχέεται προς τα πίσω σε ολόκληρη τη διάρθρωση της παραγωγής και βαρύνει εξ ολοκλήρου τη γη και την εργασία. Οι πρωτογενείς συντελεστές πλέον «αποκομίζουν λιγότερα από τα DMVP τους», κατά το ποσό του φόρου επί των πωλήσεων που καταβάλλεται στο κράτος. Αυτές οι χαμηλότερες απολαβές «μπορεί να ωθήσουν ορισμένους εργαζομένους στην αεργία», μειώνοντας το απόθεμα των παραγόμενων αγαθών. Μολονότι «σε αυτόν τον περιορισμένο βαθμό οι τιμές θα αυξηθούν», αυτό δεν θα συμβεί μέσω του πλαισίου του Marshall, στο οποίο ένας φόρος επί των πωλήσεων αυξάνει τις τιμές μετατοπίζοντας ακαριαία προς τα αριστερά καμπύλες προσφοράς με θετική κλίση.[369]

Ο Rothbard ολοκλήρωσε την ανάλυσή του χρησιμοποιώντας την αυστριακή θεωρία γενικής ισορροπίας για να εκθέσει αναλυτικά τις έμμεσες επιδράσεις της δαπάνης των «φορολογικών εσόδων» από το κράτος. Πρώτον, ο γενικός φόρος επί των πωλήσεων μειώνει την παραγωγή μέσω της αυξημένης αεργίας των εργαζομένων και μειώνει τη ζήτηση και την παραγωγή αγαθών στα οποία οι πλέον φτωχότεροι εργαζόμενοι και γαιοκτήμονες «δαπανούσαν μεγάλα ποσά», όπως η ένδυση. Δεύτερον, οι κρατικές δαπάνες τονώνουν την παραγωγή σε διάφορους τομείς —ας πούμε, στους «εξοπλισμούς». Αυτό οδηγεί σε χαμηλότερες ζητήσεις συντελεστών στην ένδυση και σε υψηλότερες ζητήσεις στην κατασκευή όπλων, ενισχύοντας την «τάση των μη ειδικών συντελεστών»

να μετακινούνται από την πρώτη στη δεύτερη. Αφού τα κέρδη και οι ζημίες εξαλειφθούν μέσω των κινήσεων εξισορρόπησης, ο φόρος επί των πωλήσεων και οι κρατικές δαπάνες προκαλούν μόνιμες μεταβολές στον αστερισμό των τιμών των συντελεστών. Οι τιμές των ειδικών συντελεστών στην ένδυση μειώνονται περισσότερο. Αντιθέτως, οι ειδικοί συντελεστές στους εξοπλισμούς «μπορεί να κερδίσουν σε απόλυτους όρους», αν η αυξημένη κρατική ζήτηση όπλων αντισταθμίσει τη μειωμένη ζήτηση που προκαλεί ο φόρος επί των πωλήσεων όπλων. Ως αποτέλεσμα, δεν θα υπάρξει «αναλογική . . . μείωση όλων των εισοδημάτων των πρωτογενών συντελεστών».[370]

Συνολικά, ο Rothbard έδειξε πώς ένας κρατικός φόρος επί των πωλήσεων και οι συναφείς δαπάνες επηρεάζουν την παραγωγή, τις τιμές και τα εισοδήματα σε ολόκληρη την οικονομία. Αφού το κράτος επιβάλει φόρο επί των λιανικών πωλήσεων αγαθών, οι λιανοπωλητές ανταποκρίνονται μειώνοντας τις ζητήσεις συντελεστών, με αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών και των εισοδημάτων τους. Αυτό μειώνει τις σχετικές ζητήσεις και την παραγωγή αγαθών που αγοράζουν οι πρωτογενείς συντελεστές. Η συνολική παραγωγή μπορεί επίσης να μειωθεί αν οι χαμηλότεροι πραγματικοί μισθοί παρακινήσουν τους εργαζομένους να επιλέξουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Συγχρόνως, η εκταμίευση των φορολογικών εσόδων από το κράτος αυξάνει τη ζήτηση ορισμένων αγαθών, αντισταθμίζοντας εν μέρει τη μείωση των εισοδημάτων ορισμένων ειδικών συντελεστών και αυξάνοντας ακόμη τα εισοδήματα άλλων. Εν συνόψει, ο φόρος δεν αυξάνει άμεσα τις τιμές καταναλωτή· αντιθέτως, επηρεάζει πρώτα τις ανταλλαγές σε προγενέστερα στάδια, αυξάνοντας συνολικά τις τιμές μόνο αργότερα, αν ορισμένοι εργαζόμενοι, αντιμετωπίζοντας φθίνοντες μισθούς, στραφούν στην αεργία. Ο Rothbard αναγνώριζε τη σημασία της υιοθέτησης «μιας συνεπούς “αυστριακής” προσέγγισης», κάτι στο οποίο «οι ίδιοι οι αυστριακοί οικονομολόγοι δεν έφθασαν ποτέ». «Αυτή η συζήτηση», κατέληγε, «ανοίγει νέο έδαφος».[371]

Στο κεφάλαιο 17, «Δυαδική Παρέμβαση: Κρατικές Δαπάνες», ο Rothbard ανέπτυξε περαιτέρω την εγγενή έλλειψη μηχανισμών αγοράς στις κρατικές δαπάνες, ιδίως όσον αφορά τη «διαφορά μεταξύ κρατικής και ιδιωτικής ιδιοκτησίας και τη διάκριση του Mises μεταξύ γραφειοκρατικής διαχείρισης και διαχείρισης βάσει κέρδους και ζημίας».[372] Αυτό ήταν ιδιαίτερα κρίσιμο έργο, δεδομένης της ανόδου της μακροοικονομικής σκέψης του Keynes, η οποία υποστήριζε τη διαχείριση της συνολικής δαπάνης μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής. Σύμφωνα με τους τότε οπαδούς του Keynes, υπό ορισμένες συνθήκες το έργο του κράτους ήταν να δημιουργεί δημοσιονομικά ελλείμματα μέσω αυξημένων κρατικών δαπανών, οι οποίες, όπως ισχυρίζονταν, ήταν εξίσου αποτελεσματικές με τις δαπάνες του ιδιωτικού τομέα.[373]

Ανασκευάζοντας τον κεϋνσιανισμό και συγγενείς αντιλήψεις, ο Rothbard προχώρησε πέρα από τον Mises, εφαρμόζοντας τη θεωρία της αδυναμίας οικονομικού υπολογισμού σε μια σοσιαλιστική κοινωνία σε καταστάσεις που ο μέντοράς του δεν είχε αναλύσει πλήρως. Κατέδειξε ότι μια μικτή οικονομία και ο σοσιαλισμός βρίσκονται στην πραγματικότητα σε ένα συνεχές, με κάθε αύξηση της κρατικής ιδιοκτησίας και δαπάνης σε μια μικτή οικονομία να «επεκτείνει το υπολογιστικό χάος» και να ωθεί την οικονομία πλησιέστερα στον σοσιαλισμό.[374] Αυτό ερχόταν σε αντίθεση με τον Mises, ο οποίος δεχόταν ότι «οι επιχειρήσεις που ανήκουν στο κράτος και λειτουργούν υπό κρατική διεύθυνση υπόκεινται στην κυριαρχία της αγοράς» και «πρέπει να επιδιώκουν κέρδη ή, τουλάχιστον, να αποφεύγουν ζημίες». «Τίποτε», συλλογίζεται ο Mises, από όσα αφορούν μια κρατική επιχείρηση στην οικονομία της αγοράς «δεν πρέπει να ονομάζεται σοσιαλισμός με την πραξεολογική ή οικονομική έννοια».[375]

Κατατάσσοντας διακριτικά τον μέντορά του μαζί με τους ορθόδοξους θεωρητικούς, ο Rothbard υποστήριζε ότι «συχνά λέγεται πως μια μεμονωμένη κρατική επιχείρηση, λειτουργώντας μέσα στη σφαίρα μιας ιδιωτικής αγοράς . . . μπορεί να τιμολογεί τις υπηρεσίες της και να κατανέμει αποτελεσματικά τους πόρους της». Αυτή η άποψη όμως είναι εσφαλμένη, λόγω «ενός μοιραίου ελαττώματος που διαποτίζει κάθε νοητό σχήμα κρατικής επιχείρησης» και την εμποδίζει να λειτουργήσει ποτέ «σε "επιχειρηματική" βάση, ανεξαρτήτως των προθέσεών της». Οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες «μπορούν να αντλούν κεφάλαια μόνο από καταναλωτές και επενδυτές» και κατευθύνουν «τους πόρους στις παραγωγικότερες σε όρους αξίας χρήσεις τους», σύμφωνα με τον μηχανισμό κέρδους και ζημίας της ελεύθερης αγοράς. Το κράτος όμως, πέρα από τη διαφορετική δομή κινήτρων που αντιμετωπίζουν οι «γραφειοκρατικοί διαχειριστές και πολιτικοί» του, δεν μπορεί να λειτουργήσει ως επιχείρηση. Αυτό απορρέει από το γεγονός ότι μια «καταναγκαστική εισφορά» —τα χρήματα των φορολογουμένων— αποτελεί «αυθαίρετο στοιχείο . . . "ενσωματωμένο" στα ίδια τα ζωτικά όργανα της επιχείρησης», το οποίο στρεβλώνει τη λειτουργία της. Δεν μπορεί καν να αμείβει κατάλληλα τους συντελεστές, διότι τα έσοδα από τους φορολογουμένους τούς αφήνουν «χωρίς διακριτό προϊόν αξίας».[376] Με άλλα λόγια, η λογιστική κέρδους και ζημίας μιας κρατικής επιχείρησης είναι ποιοτικά κατώτερη από τις εκτιμήσεις των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών, επειδή μέρος του χρήματος που λαμβάνει είναι εξωγενές προς την αγορά.

Ο Rothbard επεκτείνει τη θεωρία του σε άλλες περιπτώσεις κρατικής δραστηριότητας. Όπως η πλήρης καθετοποίηση «δύο ή περισσότερων σταδίων . . . θα εξάλειφε ένα ολόκληρο τμήμα της αγοράς, . . . κάθε κρατική επιχείρηση εισάγει τη δική της νησίδα χάους στην οικονομία». Αυτή η νησίδα «διαταράσσει και στρεβλώνει τη διαμόρφωση των τιμών, την κατανομή των συντελεστών, τις αναλογίες κατανάλωσης προς επένδυση κ.λπ.». Αυτές οι έμμεσες επιδράσεις είναι πιο διάχυτες στις οικονομίες της αγοράς απ' όσο συνήθως αναγνωρίζεται, διότι και ο κρατικός δανεισμός προς τρίτους οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα. Ο Rothbard αναγνωρίζει ότι ένας κρατικός δανειστής «είναι επίσης επιχειρηματίας και μερικός ιδιοκτήτης, ανεξαρτήτως της νομικής του ιδιότητας» και, επομένως, τα δάνεια «δημιουργούν πολλά κέντρα κρατικής ιδιοκτησίας». Το επιχείρημά του, συνεπώς, εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις που ανήκουν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο κράτος, καθώς και σε όσες λαμβάνουν επιδοτήσεις. Καμία μορφή κρατικής δαπάνης, καταλήγει ο Rothbard, «δεν μπορεί ποτέ να προσδιορίζει τιμές ή κόστη ή να κατανέμει συντελεστές ή κεφάλαια με ορθολογικό τρόπο που μεγιστοποιεί την ευημερία».[377] Αντιθέτως, εισάγει υπολογιστικό χάος, ωθώντας την οικονομία περαιτέρω κατά μήκος του συνεχούς προς τον πλήρη σοσιαλισμό.

Η πρωτοποριακή ανάλυση του Rothbard οδηγεί σε δύο σημαντικά συμπεράσματα που αμφισβητούν την οικονομική ορθοδοξία. Πρώτον, σε αντίθεση με το «ουσιώδες μέρος της διδασκαλίας του Keynes» που αντιμετωπίζει τις κρατικές δαπάνες ως επένδυση, οι δαπάνες του κράτους «πρέπει να θεωρούνται κατανάλωση . . . ανεξαρτήτως της πρόθεσης ή του φυσικού αποτελέσματός τους». Η αδυναμία οικονομικού υπολογισμού σημαίνει ότι οι κρατικοί αξιωματούχοι μπορούν μόνο «να παίζουν τους επιχειρηματίες — καμία δοκιμασία κέρδους και ζημίας δεν μπορεί να εφαρμοστεί ούτε θα εφαρμοστεί και, επομένως, ολόκληρη η δραστηριότητα μετατρέπεται σε καταναλωτική δραστηριότητα του κρατικού υπαλληλικού μηχανισμού».[378] Αυτό σημαίνει ότι οι αυξήσεις των δαπανών πρέπει πάντοτε να αυξάνουν τον κοινωνικό λόγο κατανάλωσης προς επένδυση.

Δεύτερον, «η μέθοδος του Υπουργείου Εμπορίου» για την εκτίμηση της συμβολής του κράτους στις «στατιστικές του εθνικού προϊόντος» σύμφωνα με τις δαπάνες του πρέπει να αναθεωρηθεί. Ο Rothbard υποστηρίζει ότι οι κρατικές δραστηριότητες στην πραγματικότητα «απομυζούν το εθνικό

προϊόν», επειδή κατανέμουν εσφαλμένα τους πόρους λόγω της έλλειψης λογιστικής κέρδους και ζημίας. Αντ' αυτού, ο στατιστικολόγος πρέπει να αφαιρεί διάφορες κρατικές δαπάνες για να καταλήγει στο «ακαθάριστο ιδιωτικό προϊόν», μια έννοια που εισήγαγε ο Rothbard και η οποία εκτιμά την παραγωγή του ιδιωτικού τομέα. Η αναθεώρηση του Rothbard φέρνει τη λογιστική του εθνικού εισοδήματος πλησιέστερα στον θεμελιωτή της, τον Simon Kuznets, ο οποίος τουλάχιστον «αποτιμούσε τις κρατικές υπηρεσίες ως ίσες με τους καταβληθέντες φόρους» και εξαιρούσε τις δαπάνες που χρηματοδοτούνταν από ελλείμματα.[379]

Η εξαντλητική διερεύνηση της παρέμβασης από τον Rothbard δεν εστίασε μόνο στις ρυθμίσεις, στους φόρους και στις δαπάνες. Ανέλυσε επίσης τη νομισματική πολιτική. Με τον τρόπο αυτόν, θα ολοκλήρωνε τον κύκλο επιστρέφοντας στο πεδίο μελέτης από το οποίο είχε ξεκινήσει όταν του ζητήθηκε να γράψει ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises.

Η αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου

Η σημαντικότερη συμβολή του Rothbard στην πραξεολογική ανάλυση της κυβερνητικής πολιτικής πραγματοποιήθηκε στο κεφάλαιο 16, «Δυαδική Παρέμβαση: Πληθωρισμός».[380] Όπως δήλωνε στην έκθεση προόδου του, σχεδίαζε να βελτιώσει τη θεωρία του οικονομικού κύκλου των Mises–Hayek, γνωστή επίσης ως αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου (ABCT). Θα το έκανε εντάσσοντας την ABCT «σαφώς στις επιδράσεις της παρέμβασης», δείχνοντας πώς μόνο το κράτος μπορούσε να προκαλέσει τον κύκλο και πώς η «αποπληθωριστική πιστωτική συρρίκνωση» είναι η φυσική αντίδραση σε μια προηγούμενη πιστωτική επέκταση και «επιταχύνει την ανάκαμψη» κατά την ύφεση.[381]

Σε ένα αδημοσίευτο χειρόγραφο που γράφτηκε περίπου την εποχή κατά την οποία συνέγραφε το κεφάλαιο 16, ο Rothbard ταξινόμησε τις θεωρίες του οικονομικού κύκλου με τρόπο «σχεδόν εντελώς παραμελημένο στην οικονομική βιβλιογραφία». «Το ζήτημα», τόνιζε, «είναι το εξής: αναδύονται οι οικονομικοί κύκλοι από την ίδια την οικονομία της αγοράς ή επιβάλλονται σε αυτήν από εξωτερική παρέμβαση;». Με πιο τεχνικούς όρους: «Είναι "ενδογενείς" — προερχόμενοι από το εσωτερικό της οικονομίας της αγοράς— ή "εξωγενείς" —προερχόμενοι από το εξωτερικό της—;». Οι περισσότερες θεωρίες υποστηρίζουν ότι οι οικονομικοί κύκλοι «προέρχονται από το εσωτερικό του "καπιταλιστικού συστήματος"».[382] Αντιθέτως, ο Rothbard σχεδίαζε να δείξει ότι οι οικονομικοί κύκλοι προκύπτουν αποκλειστικά από την κρατική παρέμβαση.

Στη δεκαετία του 1950 υπήρχαν δύο κύριες ενδογενείς θεωρίες. Η πρώτη ήταν η προσέγγιση της θεσμικής σχολής του Wesley Clair Mitchell και του Εθνικού Γραφείου Οικονομικών Ερευνών, την οποία ο Rothbard είχε γνωρίσει καλά κατά την εκπαίδευσή του στο Columbia.[383] Αυτή η θεώρηση του οικονομικού κύκλου υποστήριζε ότι αυτός «προκαλείται από διαδικασίες βαθιά μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα». Ο θεσμιστής «σπάνια προσπαθεί να εξηγήσει τα αίτια του κύκλου», αλλά απλώς υποθέτει ότι «οι οικονομικοί κύκλοι προκαλούνται από το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα, με κάποιον ασαφή, άγνωστο, πρωτεϊκό τρόπο». Η μέθοδός του είναι μια «αφελής στατιστική-συμπεριφοριστική άποψη ότι ο κύκλος πρέπει να ανιχνευθεί, να συνοψιστεί κ.λπ. με άπειρη και περίπλοκη λεπτομέρεια και ίσως τότε να προκύψει κάποια θεωρία». Μολονότι η αιτία κάθε φάσης του κύκλου, όπως μια άφθονη συγκομιδή ή μια τραπεζική κρίση, εξαρτιόταν από τα μοναδικά ιστορικά δεδομένα, η τελική αιτία ήταν πάντοτε «διαδικασίες βαθιά μέσα στο καπιταλιστικό

σύστημα». Για αυτούς τους θεσμιστές, η λύση ήταν η νομισματική και δημοσιονομική παρέμβαση, ιδίως η μικροοικονομικά προσανατολισμένη «βοήθεια σε συγκεκριμένες περιοχές που πλήττονται από ύφεση».[384]

Η δεύτερη και περισσότερο κυρίαρχη ενδογενής θεωρία ήταν οι διάφοροι κλάδοι της θεωρίας του Keynes, των οποίων οι θεωρητικές διαφορές δεν απασχολούσαν τον Rothbard.[385] Διότι πολλοί οπαδοί του Keynes «δεν αποδέχονται κατ' ανάγκην τη θεωρητική δομή του [John Maynard] Keynes, αλλά αποδέχονται τα κύρια συμπεράσματά του. . . . Η οικονομία είναι θεμελιωδώς και απολύτως ασταθής στο σύνολό της» και βρίσκεται «διαρκώς σε κίνδυνο να πέσει στην άβυσσο της ύφεσης και της ανεργίας από τη μία πλευρά ή του πληθωρισμού από την άλλη». Σύμφωνα με τους οπαδούς του Keynes, «ο ανορθολογισμός της οικονομίας ως συνόλου» την ωθεί σε παρατεταμένες περιόδους ανεργίας ή αυξήσεων των τιμών, με την έμφαση σχεδόν πάντοτε στην πρώτη. Η λύση τους ήταν οι συνολικές «αντισταθμιστικές δαπάνες: κρατικά ελλείμματα κατά τις υφέσεις και κρατικά πλεονάσματα κατά τις ανθήσεις». Οι σύγχρονοι οπαδοί του Keynes περιφρονούν τη νομισματική πολιτική «ως "κλασική" και παρωχημένη».[386]

Ο Rothbard συζήτησε κατόπιν το τρίτο ρεύμα ενδογενών θεωριών, το οποίο αποκτούσε ολοένα μεγαλύτερη σημασία τη δεκαετία του 1950. Συνδεόταν με την αναδυόμενη Σχολή του Σικάγου, η οποία στηριζόταν στην εξίσωση ανταλλαγής και στη θεωρία του οικονομικού κύκλου του Irving Fisher. Οι «Henry C. Simons, Frank Knight, Lloyd Mints, Milton Friedman κ.ά.» ήταν οι κύριοι εκφραστές του. Ουσιαστικά, η Σχολή του Σικάγου υποστήριζε ότι ο οικονομικός κύκλος είναι ένα «νομισματικό φαινόμενο του επιπέδου των τιμών», μολονότι τα τελικά «αίτια του κύκλου» είναι άγνωστα. Υποστήριζαν επεκτατική νομισματική πολιτική κατά την ύφεση, «αυξάνοντας έτσι το επίπεδο των τιμών και τονώνοντας την οικονομική δραστηριότητα». Κατά την άνθηση, οι οικονομολόγοι του Σικάγου συνιστούν τον περιορισμό «της προσφοράς χρήματος . . . αναχαιτίζοντας έτσι την άνοδο του επιπέδου των τιμών». Ο τελικός στόχος, επομένως, είναι η νομισματική παρέμβαση να διατηρεί «σταθερό το συνολικό επίπεδο των τιμών».[387]

Το κρίσιμο σημείο είναι ότι ο Rothbard δεν έβλεπε «μεγάλη» διαφορά μεταξύ της «προσέγγισης του Σικάγου και της μετριοπαθούς προσέγγισης των οπαδών του Keynes». Μολονότι οι οπαδοί του Keynes προωθούν τη δημοσιονομική πολιτική, ενώ οι οικονομολόγοι του Σικάγου υποστηρίζουν «αυτόματους τύπους, ρυθμούς αύξησης της προσφοράς χρήματος βάσει κανόνων κ.λπ., που τουλάχιστον περιορίζουν τη διακριτική ευχέρεια των νομισματικών αρχών», και οι δύο συμφωνούν θεμελιωδώς στο κεντρικό σημείο ότι η ελεύθερη αγορά τείνει να παράγει οικονομικούς κύκλους και ότι το κράτος πρέπει να προσαρμόζει τη δαπάνη «δημοσιονομικά και/ή νομισματικά». Συνολικά, ο τυπικός νεοκλασικός οικονομολόγος θα είναι «ένα μείγμα της προσέγγισης του Mitchell και του κεϋνσιανισμού, με ίσως λίγο από τη θεωρία του Σικάγου για συμπλήρωμα». Κατά την ύφεση, θα συμβουλεύει το κράτος να υποστηρίξει διάφορες παρεμβάσεις: να «αυξήσει τα τραπεζικά αποθεματικά, να μειώσει τα επιτόκια, να αυξήσει τις δαπάνες και τα ελλείμματά του, να ξεκινήσει προγράμματα δημόσιων έργων και να αυξήσει την ασφάλιση ανεργίας».[388]

Σε έντονη αντίθεση με τις παραπάνω ενδογενείς θεωρίες, ο Rothbard εξηγούσε ότι ο δεύτερος τύπος εξήγησης του οικονομικού κύκλου ήταν η εξωγενής θεωρία, «σχεδόν άγνωστη μεταξύ των οικονομολόγων σήμερα». Αυτή η παράδοση ξεκίνησε με τους «υποστηρικτές της μεταλλικής νομισματικής βάσης και τη Νομισματική Σχολή στην Αγγλία και στην Αμερική των αρχών του δέκατου ένατου αιώνα». Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτοί οι οικονομολόγοι ενσωμάτωναν τη θεωρία

τους για τον οικονομικό κύκλο «στη θεωρία "ισορροπίας" των τιμών και των επιπέδων τιμών». Υποστήριζαν ότι, ελλείψει διαταραχής που προκαλείται από κρατική παρέμβαση, η «οικονομία τείνει ομαλά προς την ισορροπία και δεν υπάρχει λόγος να εμφανιστεί κύκλος».

Η «κλασική νομισματική θεωρία του οικονομικού κύκλου» της Νομισματικής Σχολής εξηγούσε πώς η επέκταση του «τραπεζικού χρήματος και της πίστης» από την κεντρική τράπεζα, πέρα από την προσφορά μεταλλικού χρήματος —χρυσού και αργύρου—, αύξανε τις εγχώριες τιμές. Αυτό ενθάρρυνε τις εισαγωγές και αποθάρρυνε τις εξαγωγές, «οδηγώντας σε εκροές μεταλλικού χρήματος στο εξωτερικό» και σε παύση της νομισματικής επέκτασης. Η επακόλουθη πιστωτική συρρίκνωση «πυροδοτούσε την κρίση» και οδηγούσε σε «πτωχεύσεις και εναγώνια αναζήτηση πίστωσης». Μόλις οι τιμές μειώνονταν, η «εκροή αντιστρεφόταν». Αυτός ο μηχανισμός ροής μεταλλικού χρήματος μέσω των τιμών περιλάμβανε όλα τα χαρακτηριστικά της εξωγενούς θεωρίας των οικονομικών κύκλων: η άνθηση προέκυπτε από «κρατικές διαταραχές», η ύφεση ήταν «η προσαρμογή της αγοράς από τις διαταραχές της άνθησης» και η λύση ήταν το κράτος να μην επεκτείνει την προσφορά χρήματος «εξαρχής» ή να «μην κάνει τίποτε» κατά την κρίση.

Ανοίγοντας νέο έδαφος, ο Mises συνέδεσε τις ενοράσεις της Νομισματικής Σχολής «με τη νέα "αυστριακή" οικονομική επιστήμη και με τις ενοράσεις του Knut Wicksell για τη σχέση της τραπεζικής πίστης με τα επιτόκια της ελεύθερης αγοράς». Με τον τρόπο αυτόν, ο Mises «δημιούργησε μια ακόμη, μεγαλειώδη "εξωγενή" θεωρία των οικονομικών κύκλων».[389]

Ο Rothbard περιέγραψε κατόπιν συνοπτικά τη θεωρία του Mises. Η άνθηση πυροδοτείται όταν το τραπεζικό σύστημα, με τη διευκόλυνση της κεντρικής τράπεζας, επεκτείνει το χρήμα και την πίστη και «στρεβλώνει τη διάρθρωση των επιτοκίων της αγοράς», ωθώντας το επιτόκιο δανεισμού κάτω από το φυσικό επιτόκιο. Αυτή η απόκλιση επιτοκίων ενθαρρύνει «υπερβολικά πολλά έργα με "μακρά περίοδο παραγωγής" και ανεπαρκή έργα "βραχύτερης περιόδου"» — δηλαδή, μια δυσανάλογα μεγάλη και μη κερδοφόρα επένδυση πόρων σε κεφαλαιουχικά αγαθά σε σύγκριση με την επένδυση σε καταναλωτικά αγαθά. Η αυξημένη ζήτηση στις ανώτερες τάξεις μειώνει τεχνητά τη διαφορά τιμών μεταξύ των σταδίων της παραγωγής. Καθώς δεν βασίζονται στην αναλογία κατανάλωσης προς αποταμίευση του κοινού, «αυτές οι μη κερδοφόρες επενδύσεις . . . παραμένουν αδιάγνωστες, συγκαλυμμένες από τις ψευδείς, στρεβλωμένες αξίες της άνθησης» και τη συνεχιζόμενη πιστωτική επέκταση. «Μόνο όταν σταματήσει η πιστωτική επέκταση αρχίζει η ελεύθερη αγορά να επανεπιβάλλει» την πραγματική αναλογία κατανάλωσης προς επένδυση και να «εκκαθαρίζει τις σπάταλες επενδύσεις». Αυτό αυξάνει τη διαφορά τιμών και «αναπροσαρμόζει τη διάρθρωση των επιτοκίων σε εκείνη που θα υπήρχε» στην ελεύθερη αγορά.

Σε αντίθεση με τις συστάσεις πολιτικής των θεωρητικών του ενδογενούς κύκλου, ο πραγματικός τρόπος τερματισμού της ύφεσης είναι το *laissez-faire* και η δυνατότητα της αγοράς να μετακινήσει πόρους έξω από τις εσφαλμένες επενδύσεις. Αυτό περιλαμβάνει το να επιτραπεί στις τιμές και στους μισθούς να πέσουν στα νέα επίπεδα εκκαθάρισης της αγοράς. Διαφορετικά, «είναι η καθιέρωση μισθών άκαμπτων προς τα κάτω που προκαλεί χρόνια μαζική ανεργία κατά τις υφέσεις».[390]

Ο Rothbard εξήρε τη θεωρία του Mises ως «πραγματική ενοποίηση της γενικής οικονομικής θεωρίας με τη θεωρία του οικονομικού κύκλου» και ως «μεγαλειώδες επίτευγμα, ένα από τα μεγάλα επιτεύγματα στην ιστορία της οικονομικής σκέψης». Η ABCT, όπως έγινε γνωστή, αναπτύχθηκε περαιτέρω τη δεκαετία του 1930 από τον F. A. Hayek, του οποίου η ανάλυση του κύκλου βάσει της διάρθρωσης της παραγωγής «εγκαινίασε ένα κύμα επιρροής του Mises μεταξύ των μελετητών του

οικονομικού κύκλου στην Αγγλία και στην Αμερική», συμπεριλαμβανομένων των Lionel Robbins, Fritz Machlup και Gottfried Haberler. Δυστυχώς, η «έλευση της Επανάστασης του Keynes . . . κατέκλυσε και καταπόντισε πλήρως τη θεωρία των Mises–Hayek». Οι οπαδοί του Mises ήταν «εξοπλισμένοι ώστε να καταρρίψουν τις θεωρίες του Keynes μόλις εμφανίστηκαν», αλλά ανεξήγητα επέλεξαν να μην το κάνουν. Ο Hayek μάλιστα «υπαναχώρησε σε πολλές από τις απόψεις του, με αποτέλεσμα τα γραπτά του για τον οικονομικό κύκλο στα τέλη της δεκαετίας του 1930 να είναι κατώτερα από το προγενέστερο έργο του». Μόνο «ο ίδιος ο Ludwig von Mises παρέμεινε πιστός στην ενόρασή του και συνέχισε να αναπτύσσει μια περισσότερο επεξεργασμένη εκδοχή της θεωρίας του».[391]

«Ένα πρόβλημα», εξηγούσε ο Rothbard, ήταν ότι «οι οπαδοί του Mises δεν ήταν τόσο “εξωγενείς” στη θεωρία τους όσο ο Mises» και ότι «ακόμη και ο ίδιος ο Mises δεν είναι 100% εξωγενής». Ειδικότερα, οι οπαδοί του Mises πίστευαν ότι η εξωγένεια της θεωρίας ήταν αδυναμία και «υπέπεσαν στην πλάνη ότι η επέκταση της τραπεζικής πίστης δεν ήταν αναγκαία για να ξεκινήσει η άνθηση, ότι αυτή μπορούσε να ξεκινήσει από τη βελτίωση των προοπτικών κέρδους στην οικονομία γενικά». Αντί να πυροδοτούν οι τράπεζες την άνθηση επεκτείνοντας την προσφορά πίστωσης, μπορεί απλώς να ικανοποιούν τις αυξημένες πιστωτικές ανάγκες επιχειρήσεων που επιδιώκουν να επωφεληθούν από τεχνολογικές καινοτομίες. Αυτό καθιστούσε τον Hayek και τους άλλους οπαδούς του Mises «πιο επιρρεπείς στο να κατηγορούν την οικονομία της αγοράς» για τον οικονομικό κύκλο, αυξάνοντας τη δεκτικότητά τους στην επανάσταση του Keynes.[392] Μολονότι ο Mises δεν συμμεριζόταν αυτή την οπτική, υπέπεσε σε ένα άλλο σφάλμα: «δεχόταν ότι ακόμη και μια ελεύθερη αγορά» μπορούσε «να βιώσει έναν —πολύ ήπιο— οικονομικό κύκλο» από μια εισροή χρυσού που επηρεάζει αρχικά το επιτόκιο δανεισμού.[393] Ο Rothbard επιδίωξε να διορθώσει και τα δύο σφάλματα και έτσι να προαγάγει τη θεωρία των Mises–Hayek.

Σε μια υποενότητα του κεφαλαίου 16 με τίτλο «Η Ευθύνη για τον Κύκλο», ο Rothbard ανέλυσε «τη διαμάχη μεταξύ Mises και Hayek» σχετικά με αυτό το ζήτημα.[394] Στον Hayek και στους μαθητές του, οι οποίοι υποστήριζαν ότι η άνθηση μπορούσε να προκληθεί αν «οι τράπεζες απέχουν από τη μεταβολή του επιτοκίου» όταν αυξάνεται η ζήτηση δανείων, ο Mises απαντούσε λακωνικά: «Αυτοί οι ισχυρισμοί είναι αβάσιμοι».[395] Ο Rothbard αναγνώριζε ότι οι παρατηρήσεις του ήταν μόνο «σύντομα σχόλια» και ήθελε να ενισχύσει τη θέση του Mises. Το επιτόκιο δανεισμού δεν αυξάνεται «λόγω ασαφών βελτιώσεων των “επενδυτικών ευκαιριών”», εξηγούσε ο Rothbard, αλλά επειδή «αυξάνονται οι χρονικές προτιμήσεις».[396] Η τεχνολογική καινοτομία καθαυτήν δεν αυξάνει τη ζήτηση δανείων, επειδή αυτή η ζήτηση βασίζεται στο «φυσικό επιτόκιο», το οποίο είναι το ποσοστό της διαφοράς τιμών μεταξύ των σταδίων της παραγωγής και προσδιορίζεται από τη συνολική αναλογία κατανάλωσης προς επένδυση. Το σφάλμα των οπαδών του Mises απορρέει από «την αποτυχία τους να υιοθετήσουν τη θεωρία του τόκου βάσει της καθαρής χρονικής προτίμησης των Fetter και Mises και από την προσκόλλησή τους σε εκλεκτικιστικά στοιχεία “παραγωγικότητας”».[397]

Ο Rothbard έδειξε έτσι ότι η αύξηση των επιτοκίων μπορεί να προκύψει μόνο από αύξηση της αναλογίας κατανάλωσης προς επένδυση και ότι η πιστωτική επέκταση ωθεί πάντοτε τα επιτόκια κάτω από τα επίπεδα της ελεύθερης αγοράς. Αυτό επιβεβαιώνει τη θέση του Mises: οι τράπεζες μπορούν «να εξαναγκάσουν τα επιτόκια της αγοράς να πέσουν κάτω από τα επιτόκια της ελεύθερης αγοράς μόνο επεκτείνοντας την πίστη τους». Στρεφόμενος στον Hayek, ο οποίος «πιστεύει ότι η θεωρία του Mises είναι κατά κάποιον τρόπο ανεπαρκής επειδή είναι εξωγενής», ο Rothbard

απάντησε υπερασπιζόμενος την πραξεολογική μέθοδο: «το μόνο κριτήριο οποιασδήποτε ανάλυσης είναι η αλήθεια της, όχι το αν είναι εξωγενής ή ενδογενής. Αν η διαδικασία είναι πράγματι εξωγενής, τότε η ανάλυση πρέπει να αποκαλύπτει αυτό το γεγονός».[398]

Ο Rothbard προήγαγε περαιτέρω την ABCT σε μια χωριστή υποενότητα του κεφαλαίου 16 με τίτλο «Μπορεί μια Οικονομία με 100% Μεταλλικό Χρήμα να Βιώσει Οικονομικό Κύκλο;». Σε αυτό το ζήτημα, «αναγκάστηκε απρόθυμα να διαχωρίσει τη θέση του από τον Mises».[399] Στην *Ανθρώπινη Δράση*, ο Mises ενέτασσε τη θεωρία του για τον οικονομικό κύκλο «όχι στη θεωρία του παρεμβατισμού, αλλά σε εκείνη της αμιγούς οικονομίας της αγοράς». Αυτό συνέβαινε επειδή μια άνθηση θα μπορούσε θεωρητικά να πυροδοτηθεί από «οποιαδήποτε αύξηση της προσφοράς χρήματος καθαυτό, στον βαθμό που αυτή η πρόσθετη προσφορά φθάνει στην αγορά δανείων» πριν αυξηθούν οι τιμές, μειώνοντας έτσι το επιτόκιο δανεισμού κάτω από το φυσικό επιτόκιο.[400] Μολονότι η ποσοτική επίδραση θα ήταν σχετικά μικρή, ο Rothbard εξακολουθούσε να το θεωρεί σημαντικό θεωρητικό ζήτημα.

Στην κριτική του, ο Rothbard υποστήριζε ότι η επέκταση της πίστωσης από τράπεζες κλασματικών αποθεματικών και το κρατικά εκδιδόμενο χρήμα «αποτελούν πράξεις δόλιας παρέμβασης στην αγορά, οι οποίες στρεβλώνουν τις εκούσιες προτιμήσεις και την εκουσίως προσδιοριζόμενη κατανομή εισοδήματος και πλούτου». Η αύξηση της προσφοράς χρυσού στην αγορά δανείων, από την άλλη πλευρά, «ενσωματώνει μεταβολές στη διάρθρωση των εκούσιων χρονικών προτιμήσεων» και μειώνει τον λόγο κατανάλωσης προς επένδυση του κοινού.[401] «Στην περίπτωση που επισημαίνει ο Mises», η αύξηση της αποταμίευσης «θα εξαφανιστεί μόλις ολοκληρωθούν οι επιδράσεις του νέου χρήματος στις τιμές». Αυτό όμως μοιάζει με οποιαδήποτε άλλη κατάσταση «στην οποία οι χρονικές προτιμήσεις μεταβάλλονται ξαφνικά στην ελεύθερη αγορά, πρώτα μειούμενες και κατόπιν αυξανόμενες». Τέτοιες «ακανόνιστες διακυμάνσεις», μολονότι «αναμφίβολα προκαλούν μια “κρίση” και προσωρινές αναπροσαρμογές στις εσφαλμένες επενδύσεις», δεν μπορούν να συγχέονται με τις «τακτικές διαδικασίες του οικονομικού κύκλου». Επιπλέον, οι επιχειρηματίες, «εκπαιδευμένοι να εκτιμούν μεταβολές και να αποφεύγουν σφάλματα . . . μπορούν να αντιμετωπίζουν ακανόνιστες διακυμάνσεις». Ενώ «η φυσιολογική προβλεπτική ικανότητα των επιχειρηματιών αφήνεται να λειτουργεί ανεμπόδιστα» στην περίπτωση των ροών χρυσού, η πιστωτική επέκταση «παρεμβαίνει σε όλα τα σημεία αναφοράς τους, στρεβλώνει τα επιτόκια και τους υπολογισμούς του κεφαλαίου». Η πιστωτική επέκταση «παρακωλύει τα αντικειμενικά “σήματα” της αγοράς και παραπλανά τη μεγάλη πλειονότητα των επιχειρηματιών».[402]

Υπερασπιζόμενος τον εξωγενή χαρακτήρα του οικονομικού κύκλου, ο Rothbard παρουσίασε έναν νέο ορισμό του πληθωρισμού. Προτού ο πληθωρισμός καταλήξει να σημαίνει αύξηση των τιμών, δήλωνε αύξηση της προσφοράς χρήματος που προκαλούσε υψηλότερες τιμές. Ο Mises είχε υιοθετήσει διάφορους νομισματικούς ορισμούς του πληθωρισμού στα πρώιμα γραπτά του, αλλά στην *Ανθρώπινη Δράση* υποστήριζε ότι «οι έννοιες του πληθωρισμού και του αποπληθωρισμού δεν είναι πραξεολογικές έννοιες», επειδή συνήθως αναφέρονταν σε μια αυθαίρετα οριζόμενη μεταβολή της προσφοράς χρήματος και της αγοραστικής του δύναμης.[403]

Στο κεφάλαιο 16, ο Rothbard όριζε τον πληθωρισμό ως «τη διαδικασία έκδοσης χρήματος πέρα από οποιαδήποτε αύξηση του αποθέματος μεταλλικού χρήματος» και τον αποπληθωρισμό ως «συρρίκνωση της υφιστάμενης προσφοράς χρήματος κατά οποιαδήποτε περίοδο —πέρα από μια ενδεχόμενη καθαρή μείωση του μεταλλικού χρήματος». Ο Rothbard «όριζε ρητά τον πληθωρισμό ώστε να αποκλείει τις αυξήσεις του αποθέματος μεταλλικού χρήματος», επειδή αυτές «δεν

συνιστούν παρέμβαση στην ελεύθερη αγορά . . . και δεν οδηγούν στις διαδικασίες του οικονομικού κύκλου». Με άλλα λόγια, όριζε τον πληθωρισμό ώστε να τον συνδέσει άμεσα με τον παρεμβατισμό και τον οικονομικό κύκλο: μια καταναγκαστική επέκταση της προσφοράς χρήματος που προκαλούσε άνθηση και κρίση. Απαντώντας στη δήλωση του Mises, ο Rothbard κατέληγε: «Όπως ορίζονται εδώ», ο πληθωρισμός και ο αποπληθωρισμός «είναι πραξεολογικές κατηγορίες».[404]

Ο ορισμός του Rothbard προκάλεσε αντιπαράθεση. Το σημαντικότερο ήταν ότι, όταν του ζητήθηκε να διατυπώσει κριτικά σχόλια για το χειρόγραφο «Χρήμα, Ελεύθερο και Μη Ελεύθερο», ο Mises θεώρησε τον ορισμό του Rothbard «πολύ ακατάλληλο», επειδή «δεν λαμβάνει υπόψη την πληθωριστική επίδραση σημαντικών προσθηκών στη διαθέσιμη προσφορά του νομισματικού μετάλλου». Πίστευε ωστόσο ότι «για μια εκλαϊκευμένη περιγραφή των σύγχρονων νομισματικών προβλημάτων, ένας τέτοιος ορισμός μπορεί να είναι λιγότερο προβληματικός».[405] Δυστυχώς, οι παρατηρήσεις του Mises δεν εξετάζουν αν ο ορισμός είναι κατάλληλος για την ανάλυση του οικονομικού κύκλου, επειδή το φυλλάδιο του Rothbard δεν συζητούσε την αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου ούτε το πρόβλημα των εισροών χρυσού. Παρά τις επικρίσεις του Mises, ο ορισμός του Rothbard συνδεόταν με την προσπάθειά του να βελτιώσει τη θεωρία του μέντορά του καταδεικνύοντας την εξωγενή της διάσταση.

Αφού εξήγησε τον εξωγενή χαρακτήρα της άνθησης, ο Rothbard έστρεψε την εξέτασή του στην κρίση. Ένας λόγος για τον οποίο η επανάσταση του Keynes γνώρισε τόσο μεγάλη επιτυχία κατά τη Μεγάλη Ύφεση ήταν ότι οι κεντρικές τράπεζες δεν είχαν κατορθώσει να ανακόψουν την κατάρρευση της προσφοράς χρήματος. Μολονότι οι οπαδοί του Mises είχαν γενικά υποστηρίξει μια πολιτική μη παρέμβασης, διχάστηκαν ως προς το ζήτημα του λεγόμενου δευτερογενούς αποπληθωρισμού, ο οποίος αναφερόταν σε συρρίκνωση της τραπεζικής πίστης προερχόμενη από την αγορά, προκαλούμενη, για παράδειγμα, από τη μετατροπή των καταθέσεων του κοινού σε μετρητά και τελικά σε χρυσό. Το 1932 και το 1934 αντιστοίχως, οι Hayek και Mises υποστήριζαν ότι οι κεντρικές τράπεζες δεν έπρεπε να επεκτείνουν την πίστη ή να προσπαθούν να αποτρέψουν την πιστωτική συρρίκνωση.[406] Έως το 1935 όμως, ο Hayek άρχισε να υποστηρίζει μια παρεμβατική πολιτική που σταθεροποιούσε την ονομαστική δαπάνη —δηλαδή αύξηση της προσφοράς χρήματος όταν αυξάνεται η ζήτηση χρήματος —, προσδίδοντας αξιοπιστία στις εκκλήσεις των αντιπάλων του για αντικυκλική παρέμβαση.[407] Και στην *Ανθρώπινη Δράση*, ο Mises θεωρούσε ότι «ο αποπληθωρισμός και η πιστωτική συρρίκνωση, όχι λιγότερο από τον πληθωρισμό και την πιστωτική επέκταση, αποτελούν στοιχεία που αποδιοργανώνουν την ομαλή πορεία των οικονομικών δραστηριοτήτων και πηγές διαταραχής».[408] Κατά συνέπεια, ο Rothbard πίστευε ότι ο Mises «θεωρούσε τον αποπληθωρισμό εξίσου κακό με τον πληθωρισμό». Αντιθέτως, ο Rothbard υποστήριζε ότι μπορούσε «να αποδειχθεί πως ο αποπληθωρισμός έχει πολλά πλεονεκτήματα», προσφέροντας επιτέλους την αυστριακή απάντηση στις εκκλήσεις των παρεμβατιστών για νομισματική τόνωση στις αρχές της δεκαετίας του 1930.[409]

Ο Rothbard υπερέβαλλε κάπως ως προς τη θέση του Mises για τον αποπληθωρισμό και, στην πραγματικότητα, στηριζόταν άμεσα στα επιχειρήματα του μέντορά του. Ο Mises θεωρούσε πράγματι τον αποπληθωρισμό και την πιστωτική συρρίκνωση «λιγότερο καταστροφικούς λόγω των εγγενών επιδράσεών τους» από τον πληθωρισμό και την πιστωτική επέκταση. Για τον Mises, η πιστωτική συρρίκνωση μπορούσε μόνο να αυξήσει το επιτόκιο δανεισμού πάνω από τη διαφορά τιμών. Αυτό κάνει μακροχρόνια έργα «που προηγουμένως θα φαίνονταν κερδοφόρα να μη φαίνονται πλέον τέτοια, πράγμα που . . . προκαλεί προσωρινή στασιμότητα της επιχειρηματικής

δραστηριότητας». Το επιτόκιο δανεισμού αναπροσαρμόζεται προς τα κάτω μόνο αφού η μειωμένη δαπάνη διαχυθεί σε ολόκληρη την οικονομία, μειώνοντας τις τιμές βήμα προς βήμα. Είναι σημαντικό ότι ο Mises επιμένει πως, σε αντίθεση με τον πληθωρισμό, η «συρρίκνωση δεν προκαλεί ούτε εσφαλμένη επένδυση ούτε υπερκατανάλωση», λόγω της «μείωσης της κατανάλωσης» από τα άτομα στους πληττόμενους κλάδους.[410]

Ο Rothbard χρησιμοποίησε την ανάλυση του Mises και την ανέπτυξε περαιτέρω από δύο απόψεις. Πρώτον, ενσωμάτωσε και ανέπτυξε την αντίστροφη περίπτωση της κατανάλωσης κεφαλαίου λόγω πληθωρισμού που είχε αναλύσει ο Mises, την οποία ο ίδιος είχε αναφέρει συνοπτικά στο προκαταρκτικό κεφάλαιό του για το χρήμα. Ο Mises υποστήριζε ότι η μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος κατά την άνθηση θα οδηγούσε σε «φαινομενικά κέρδη», επειδή τα περιουσιακά στοιχεία καταγράφονται παραδοσιακά στο ιστορικό κόστος. Χρησιμοποιώντας τις λογιστικές εγγραφές του ως σημείο αναφοράς, ένας κεφαλαιούχος-επιχειρηματίας θα αποταμιεύει μόνο όσα χρειάζονται για να αντικαταστήσει τους μη μόνιμους συντελεστές στις αρχικές τιμές τους και όχι στα απροσδόκητα υψηλότερα επίπεδα. Θα καταναλώνει, επομένως, ακούσια κεφάλαιο και θα αυξάνει τον λόγο κατανάλωσης προς επένδυσή του, επιδεινώνοντας την αναγκαία διαδικασία αναπροσαρμογής της κρίσης. Ο Mises δεν συζήτησε ποτέ λεπτομερώς το αντίθετο σενάριο του αποπληθωρισμού. Δήλωσε μόνο συνοπτικά ότι «το ίδιο ισχύει, με τις αναγκαίες αλλαγές, όσον αφορά τις ανάλογες συνέπειες και επιδράσεις μιας αποπληθωριστικής ή περιοριστικής κίνησης».[411]

Αναγνωρίζοντας το κενό, ο Rothbard ανέπτυξε πληρέστερα την ανάλυση του μέντορά του. Αξιοποίησε «ένα εξαιρετικό άρθρο» του W. T. Baxter, το οποίο κατέδειχνε πώς η χρήση του «ιστορικού κόστους» από την «ορθόδοξη λογιστική» «επιδεινώνει τον οικονομικό κύκλο. . . . Ο Mises ήταν ένας από τους πρώτους που επισήμαναν αυτόν τον παράγοντα».[412] Ο Baxter υποστήριζε ότι οι αυξανόμενες τιμές ενθάρρυναν την κατανάλωση κεφαλαίου, ενώ οι φθίνουσες τιμές προήγαγαν το αντίθετο. Αν μια παραγωγική εγκατάσταση αγοραστεί «σε κορυφαία τιμή . . . το λογιστικό κέρδος θα είναι, κατά συνέπεια, πάντοτε μικρότερο από το διορθωμένο κέρδος. . . . Η επιχείρηση παρακρατεί περισσότερα κεφάλαια απόσβεσης απ' όσα θα χρειαστούν για την αντικατάσταση της εγκατάστασης», αυξάνοντας έτσι «το πραγματικό κεφάλαιό της ακούσια».[413] Ο Rothbard ακολούθησε παρόμοιο συλλογισμό με την «ενδιαφέρουσα συζήτηση» του Baxter, τονίζοντας ότι υπό την πιστωτική συρρίκνωση «το λογιστικό σφάλμα του πληθωρισμού» αντιστρέφεται και οι επιχειρήσεις «θα αποταμιεύουν περισσότερο απ' όσο θα αποταμίευαν με ορθή λογιστική».[414] Αυτή η «αυξημένη αποταμίευση θα επιταχύνει την προσαρμογή», διευρύνοντας το διαθέσιμο απόθεμα εκούσιων αποταμιεύσεων και καθιστώντας έτσι περιττή την εκκαθάριση μέρους των επενδύσεων που είχαν ξεκινήσει λόγω της πιστωτικής επέκτασης.

Δεύτερον, ο Rothbard χρησιμοποίησε την ανάλυση της πιστωτικής συρρίκνωσης του Mises για να δείξει ότι αυτή δεν αυξάνει πάντοτε το επιτόκιο δανεισμού πάνω από τη διαφορά τιμών, αλλά μπορεί να οδηγήσει τα δύο σε σύγκλιση. Σε αντίθεση με την πιστωτική επέκταση, η οποία «στρεβλώνει την ελεύθερη αγορά μειώνοντας τις διαφορές τιμών», η πιστωτική συρρίκνωση δρα προς την αντίθετη κατεύθυνση. Η μείωση των δανείων «μειώνει τη ζήτηση συντελεστών στα ανώτερα στάδια, μειώνει τις τιμές και τα εισοδήματα των συντελεστών και αυξάνει τις διαφορές τιμών και το επιτόκιο». Αυτό «παρακινεί τη μετατόπιση των συντελεστών, . . . επιταχύνει τη διαδικασία προσαρμογής της αγοράς και . . . επαναφέρει την οικονομία στις αναλογίες της ελεύθερης αγοράς πολύ νωρίτερα» απ' ό,τι θα συνέβαινε απουσία του αποπληθωρισμού.[415]

Ο Rothbard εξετάζει κατόπιν τη θέση του Mises ότι η πιστωτική συρρίκνωση μπορεί «να υπερβεί το σημείο ισορροπίας της ελεύθερης αγοράς και να αυξήσει τις διαφορές τιμών και το επιτόκιο πάνω από αυτό». Επικαλούμενος την αυστριακή θεωρία του κεφαλαίου, επισημαίνει ότι οποιαδήποτε «αυξημένη επένδυση πρέπει να πραγματοποιηθεί σε αγαθά ανώτερης τάξης». Εφόσον κάθε επένδυση επιμηκύνει, επομένως, τη διάρθρωση της παραγωγής, η πιστωτική συρρίκνωση δεν προκαλεί υπερβολική επένδυση στις κατώτερες τάξεις, αλλά «απλώς μια βραχύτερη διάρθρωση απ' ό,τι διαφορετικά». Επιπλέον, η αγορά «θα διορθώσει γρήγορα το σφάλμα», επειδή «οι ιδιοκτήτες πρωτογενών συντελεστών, λαμβάνοντας χαμηλότερα εισοδήματα» σε παραγωγικά έργα μεγαλύτερης διάρκειας, μειώνουν τις καταναλωτικές δαπάνες τους και έτσι αποκαθιστούν «τις αναλογίες κατανάλωσης προς επένδυση της ελεύθερης αγοράς». Κατόπιν καταλήγει στο συμπέρασμα του μέντορά του: «η συρρίκνωση, σε αντίθεση με την επέκταση, δεν δημιουργεί θετικές εσφαλμένες επενδύσεις».[416]

Έτσι, σε αντίθεση με την ανάλυση των οπαδών του Keynes και της Σχολής του Σικάγου, η αυστριακή ανάλυση του Rothbard για τα λογιστικά σφάλματα που προκαλεί ο αποπληθωρισμός και για τη θετική επίδραση της πιστωτικής συρρίκνωσης στη διαδικασία προσαρμογής της ύφεσης οδηγεί στη διαπίστωση ότι «το κράτος πρέπει να ενθαρρύνει, αντί να παρεμβαίνει σε, μια πιστωτική συρρίκνωση» κατά την κρίση.[417] Ο αποπληθωρισμός πράγματι επιταχύνει τη διαδικασία προσαρμογής της ύφεσης.

Η συστηματική ανάλυση της βίαιης παρέμβασης στην αγορά από τον Rothbard κορυφώθηκε, επομένως, με αξιοσημείωτες προόδους στην αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου. Κατέδειξε ότι ο οικονομικός κύκλος είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα, και μπορεί να προκληθεί μόνο από παρέμβαση, στο τραπεζικό σύστημα μέσω πιστωτικής επέκτασης που εκκινεί η κεντρική τράπεζα ή άλλες κυβερνητικές πολιτικές. Θεμελίωσε επίσης —σε άμεση αντίθεση με τους οπαδούς του Keynes και τους οικονομολόγους του Σικάγου— ότι η πιστωτική συρρίκνωση πράγματι επισπεύδει την οικονομική ανάκαμψη. Ο Rothbard είχε γράψει την οριστική και από καιρό οφειλόμενη απάντηση στους θεωρητικούς του ενδογενούς οικονομικού κύκλου και στους υπέρμαχους της «αναπληθωριστικής» νομισματικής πολιτικής. Με τον τρόπο αυτόν, ενσωμάτωσε πλήρως τη θεωρία του οικονομικού κύκλου στη δομή της γενικής οικονομικής θεωρίας που είχε προηγουμένως οικοδομήσει στην πραγματεία του.

Συνοψίζοντας: η συνολική συμβολή του Rothbard στην ανάλυση της κρατικής δράσης ήταν η κατάδειξη του πλήρους συνόλου συνεπειών κάθε τύπου παρέμβασης στην οικονομία της αγοράς, «συνάγοντας τα πάντα βήμα προς βήμα». Το ολοκληρωμένο πλαίσιό του, από τα κεφάλαια 12 έως 17, αντιπαρατιθόταν στα «μεμονωμένα κεφάλαια» του Mises, «τα οποία . . . δεν είχαν συστηματική ενοποίηση μεταξύ τους ούτε λογική συναγωγή του ενός από το άλλο». «Πάντοτε ήλπιζα», αποκάλυπτε ο Rothbard, «να βρω τη λογική ενοποίηση της πραξεολογίας της παρέμβασης». «Τώρα», κατέληγε θριαμβευτικά, «πιστεύω ότι την έχω βρει».[418]

Η περάτωση της πραγματείας

Έως τις αρχές του 1956, ο Rothbard είχε ολοκληρώσει το πρώτο προσχέδιο της πραγματείας του. Κατέληξε στον τίτλο «Άνθρωπος, η Οικονομία και το Κράτος: Πραγματεία επί των Αρχών της Οικονομικής Επιστήμης».[419] Αυτός σύντομα έγινε «Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος: Πραγματεία

επί των Αρχών της Οικονομικής Επιστήμης».[420] Άρχισε «να διορθώνει τα ήδη δακτυλογραφημένα κεφάλαια» και να γράφει το κεφάλαιο 18, «Ηθικές Θεωρίες κατά της Αγοράς: Μια Πραξεολογική Κριτική».[421] Αυτό το κεφάλαιο είχε μικρή σχέση με την οικονομική επιστήμη καθαυτήν και λειτουργούσε, αντιθέτως, ως «επέκταση της αξιολογικά ουδέτερης πραξεολογίας στο πεδίο της ηθικής». Στόχος του Rothbard ήταν να χρησιμοποιήσει το σώμα των οικονομικών θεωρημάτων που είχε συναγάγει για να «δείξει τις λογικές ασυνέπειες και την εννοιολογική έλλειψη νοήματος όλων των αριστερών ηθικών θεωριών και όλων των ηθικών επικρίσεων της οικονομίας της αγοράς». Για παράδειγμα, επέκρινε τη δυνατότητα της «ισότητας ως ηθικού στόχου», λόγω του αυταπόδεικτου γεγονότος ότι οι άνθρωποι διαφέρουν ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις ικανότητες, την τοποθεσία τους και ούτω καθεξής.[422]

Ο Rothbard συνέχισε αυτή τη συζήτηση με το κεφάλαιο 19, «Συμπέρασμα: Ο Οικονομολόγος και η Δημόσια Πολιτική», το οποίο αφορούσε τον ρόλο του οικονομολόγου ως συμβούλου κυβερνήσεων και επιχειρήσεων. Παρά τη συντομία του, θεωρούσε το κεφάλαιο 19 απαραίτητο, επειδή αποσαφήνιζε τη διάκριση μεταξύ θετικής και κανονιστικής οικονομικής επιστήμης. Μολονότι δεν το έλεγε ρητά, ο Rothbard διαφωνούσε έντονα με τον Mises σε αυτό το ζήτημα. Ο Mises «πιστεύει ότι είναι θεμιτό για έναν οικονομολόγο να λέει ότι οι έλεγχοι τιμών είναι "κακοί", απλώς επειδή, ως ωφελιμιστής, θεωρεί ότι οι υποστηρικτές των ελέγχων τιμών θα αναγκάζονταν να συμφωνήσουν πως οι έλεγχοι τιμών είναι κακοί και, επομένως, μπορεί και ο ίδιος να το πει». Ενώ ο Rothbard ασφαλώς συμφωνούσε με τη θετική ανάλυση των ελέγχων τιμών από τον Mises, υποστήριζε ότι ένας γραφειοκράτης «μπορεί να υποστηρίζει τους ελέγχους ως αυτοσκοπό . . . και, επομένως, θα μπορούσε να εξακολουθεί να λέει ότι οι έλεγχοι τιμών είναι καλοί, ακόμη και αφού μάθει τις οικονομικές συνέπειές τους», επειδή θέλει να διατηρήσει την εξουσία του.[423] Επομένως, για να υποστηρίζουν δημόσιες πολιτικές, οι οικονομολόγοι πρέπει να προβαίνουν σε κανονιστικό συλλογισμό, διατυπώνοντας «ένα συνεκτικό ηθικό σύστημα, μια συνεκτική πολιτική φιλοσοφία», όπως μια φιλοσοφία θεμελιωμένη στα φυσικά δικαιώματα.[424]

Η έκθεση αυτής της ελευθεριστικής πολιτικής οικονομίας, όμως, θα έπρεπε να περιμένει άλλη στιγμή. Αντ' αυτού, ο Rothbard ολοκλήρωσε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* συνοψίζοντας «την οικονομική μας γνώση για την αγορά και την κρατική παρέμβαση». Τόνισε εκ νέου ότι η πραξεολογία αποδεικνύει πως οι αγορές οδηγούν σε «μεγιστοποιημένη κοινωνική χρησιμότητα, . . . οικονομικό υπολογισμό . . . και άνοδο του βιοτικού επιπέδου», ενώ το κράτος δημιουργεί «εκμετάλλευση, . . . υπολογιστικό χάος . . . και υποχώρηση του βιοτικού επιπέδου».[425]

Τον Ιούλιο, ο Rothbard ενημέρωσε τον Harold Luhnow, πρόεδρο του Ιδρύματος Volker, ότι είχε ολοκληρώσει την πραγματεία του. Το έργο του αριθμούσε συνολικά «1900 δακτυλογραφημένες σελίδες» και βρισκόταν στο στάδιο της «τελικής δακτυλογράφησης, διόρθωσης και σχεδίασης των διαγραμμάτων».[426] Σε προηγούμενη αλληλογραφία του με τον Luhnow, ο Rothbard είχε υπερασπιστεί τον χρόνο που απαιτήθηκε για τη συγγραφή του βιβλίου και την έκτασή του, επειδή «άνοιγε νέο έδαφος και απαιτούσε μια δύσκολη αναζήτηση απαντήσεων στα πολλά θεωρητικά προβλήματα που ανέκυπταν».[427] Τώρα «εξέφραζε την πραγματικά βαθιά ευγνωμοσύνη του» προς το Ίδρυμα Volker για τη θεσμική «υποστήριξη και ενθάρρυνσή του όλα αυτά τα χρόνια», επειδή του επέτρεψε να μάθει «ένα τεράστιο μέρος της οικονομικής επιστήμης».[428]

Με τη μεγάλη πραγματεία του ολοκληρωμένη, ο τριαντάχρονος Rothbard κάθε άλλο παρά είχε τελειώσει. Στην επόμενη φάση της σταδιοδρομίας του, θα αποκτούσε τους επί μακρόν καθυστερημένους ακαδημαϊκούς τίτλους του και θα άρχιζε να εφαρμόζει τη γνώση που είχε

κατακτήσει με κόπο και την πραξεολογική του οπτική στην αξιολόγηση της τότε κατάστασης της οικονομικής θεωρίας του κυρίαρχου ρεύματος. Σε αυτό το εγχείρημα, έδειξε σαφώς ότι άξιζε μια θέση στην πρώτη γραμμή των σύγχρονων θεωρητικών της οικονομικής επιστήμης.

ΜΕΡΟΣ V

Εφαρμογή της πραγματείας, 1956–1962

Η ολοκλήρωση του πρώτου προσχεδίου του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* επέτρεψε στον Murray Rothbard να στραφεί σε άλλες δραστηριότητες και εγχειρήματα. Απέκτησε το διδακτορικό του το 1956 και γνωμοδοτούσε επί εργασιών και βιβλίων για το Ίδρυμα Volker, εξετάζοντας τη σύγχρονη έρευνα με βάση το σώμα των οικονομικών θεωρημάτων που είχε συναγάγει. Εστιάζοντας στη Σχολή του Σικάγου, ο Rothbard επέκρινε την προσπάθεια του Israel Kirzner να συνδυάσει αυστριακές ενοράσεις με τη νεομαρσαλιανή θεωρία της παραγωγής, καθώς και τη νεοφισεριανή νομισματική οικονομική επιστήμη του Milton Friedman και άλλων. Ο Rothbard δεν περιοριζόταν στην κριτική νέων δημοσιεύσεων· συνέχιζε επίσης να επιμελείται την πραγματεία του, προσθέτοντας νέες παραπομπές και κάνοντας άλλες αλλαγές. Το 1962, παρά τα επαγγελματικά και θεσμικά εμπόδια, το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* εκδόθηκε τελικά.[429] Με αυτό, ο Rothbard προήγαγε σημαντικά την αυστριακή παράδοση και εδραίωσε τη θέση του ως κληρονόμου του Mises.

Ακαδημαϊκοί τίτλοι και επαγγελματικές προοπτικές

Με την έλευση του 1956, η σταδιοδρομία του Rothbard έφθασε σε ένα σταυροδρόμι. Είχε ολοκληρώσει το πρώτο προσχέδιο της πραγματείας του, ένα κρίσιμο συστατικό της διεπιστημονικής επιστήμης της ελευθερίας, αλλά είχε σημειώσει ελάχιστη πρόοδο προς την ίδρυση ενός ινστιτούτου ελευθεριστικής επιστημονικής έρευνας. Επιπλέον, εξακολουθούσε να μην διαθέτει διδακτορικό τίτλο. Σαν να μην έφθαναν αυτά, η ερευνητική επιχορήγησή του από το Ίδρυμα Volker —το εισόδημα από το οποίο ζούσε όσο έγραφε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*— επρόκειτο να λήξει τον Ιούνιο. Αν ο Rothbard επρόκειτο να γίνει επαγγελματίας οικονομολόγος, χρειαζόταν να αποχωρήσει ο Arthur Burns από την επιτροπή της διατριβής του και να βρεθεί μια νέα πηγή εισοδήματος. Ευτυχώς, αρκετά πράγματα άρχισαν να διευθετούνται.

Το σημαντικότερο ήταν ότι το 1953 ο Burns αποχώρησε από το τμήμα οικονομικής επιστήμης του Columbia για να αναλάβει την προεδρία του Συμβουλίου Οικονομικών Συμβούλων του προέδρου Dwight D. Eisenhower. Το βασικό εμπόδιο που απέτρεπε τον Rothbard από την απόκτηση του τίτλου του είχε εκλείψει και ο ίδιος «μπόρεσε να ολοκληρώσει το διδακτορικό πριν επιστρέψει [ο Burns]».[430] Ο Rothbard υποστήριξε τη διατριβή του για τον Πανικό του 1819 τον Μάιο του 1956. Θεωρούσε τη χρονική συγκυρία «ευτυχή», επειδή ο Burns επέστρεψε στο Columbia «αμέσως μετά» την υποστήριξή της. Ανέφερε στο Ίδρυμα Volker ότι ο Joseph Dorfman και άλλοι καθηγητές «λάτρεψαν το αναθεματισμένο πράγμα», μολονότι ο ίδιος «το μισούσε ολόψυχα επί χρόνια, επειδή . . . είχε αποδυναμωθεί σε τέτοιον βαθμό ώστε να έχει καταλήξει σε μια ωχρή ουδετερότητα». Η μόνη αντίσταση προήλθε από τον διακεκριμένο οικονομικό ιστορικό Carter Goodrich, ο οποίος διέκρινε «ένα ισχυρό υπόγειο ρεύμα “διδασκαλίας του υγιούς χρήματος”». Ο Rothbard τον άκουσε «να μουρμουρίζει κάποια στιγμή κάτι για τον “Mises”». Πέρα όμως από αυτή τη μικρή δυσκολία, ο Rothbard «πέρασε πανεύκολα» την τελική προφορική εξέταση.[431] Τον Ιούνιο έγραψε στον Harold

Luhnow, ευχαριστώντας τον για τα «ευγενικά συγχαρητήρια» και την υποστήριξη.[432] Ο Rothbard είχε επιτέλους λάβει το διδακτορικό του, χωρίς καμία βοήθεια από τον Burns. Παραδόξως, δεν έτρεφε καμία μνησικακία προς τον παλαιό οικογενειακό του φίλο. Σε μια έκθεση για διαλέξεις οικονομικής πολιτικής του Burns τον επόμενο χρόνο, ο Rothbard έγραφε ότι, παρά τις προηγούμενες δυσκολίες, διατηρούσε «θερμή προσωπική εκτίμηση γι' αυτόν και για την ποιότητα της συλλογιστικής του ικανότητας».[433]

Παραδοσιακά, όταν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές αποκτούν το διδακτορικό τους, εισέρχονται στην επόμενη φάση της σταδιοδρομίας τους: διδάσκουν φοιτητές και συνεχίζουν την έρευνα. Με διδακτορικό από ένα από τα κορυφαία πανεπιστήμια, ο Rothbard θα έπρεπε να έχει στη διάθεσή του πολλές επιλογές σε επίλεκτα ιδρύματα. Αντιθέτως, η ιδιόμορφη μεταπτυχιακή του πορεία — μεσολαβούσε διάστημα δέκα ετών μεταξύ του μεταπτυχιακού τίτλου του και της υποστήριξης της διατριβής του—, οι προτιμήσεις του υπέρ της ελεύθερης αγοράς και η επιθυμία του να παραμείνει στις βορειοανατολικές Ηνωμένες Πολιτείες τον περιόριζαν. Ο Rothbard είχε προηγουμένως εξετάσει τις επαγγελματικές επιλογές που διέθετε ρεαλιστικά. «Συνήθως», έγραφε, οι οικονομολόγοι της Αυστριακής Σχολής και οι ελευθεριστές «δεν μπορούν να εξασφαλίσουν διδακτικές θέσεις σε πανεπιστήμια. Αυτό σχεδόν πάντοτε τους στερεί τον ελεύθερο χρόνο που απαιτείται για να ερευνούν και να γράφουν στα πεδία τους», περιορίζοντας σοβαρά την επιρροή τους. Ακόμη χειρότερα, οι διαθέσιμες διδακτικές θέσεις βρίσκονται «σχεδόν πάντοτε σε κάποιο μικρό κολέγιο, απομονωμένο από τα κύρια κέντρα επιρροής της ακαδημαϊκής ζωής». Ακόμη και σε αυτό το ζοφερό περιβάλλον, οι οικονομολόγοι της Αυστριακής Σχολής «υφίστανται διακρίσεις, παρενοχλήσεις κ.λπ. από τη διοίκηση και το διδακτικό προσωπικό».[434] Ο Rothbard δεν θεωρούσε αυτή την εναλλακτική ούτε αξιόλογη ούτε ικανοποιητική.

Πάνω απ' όλα, ο Rothbard ήθελε να αφιερώνεται αποκλειστικά στην ανάγνωση και στη συγγραφή. Σε μια τέτοια θέση θα μπορούσε να διαθέτει όλη του την ενέργεια στην παρακολούθηση των τρεχουσών δημοσιεύσεων και στη δημοσίευση έργων οικονομικής επιστήμης και άλλων κλάδων της επιστήμης της ελευθερίας. Στα επείγοντα καθήκοντα της πολιτικής οικονομίας που οραματιζόταν περιλαμβάνονταν η ανάγκη «να επαναθεμελιωθεί η "επιστήμη" της ηθικής» και να γραφτεί ιστορία, «ένας ακόμη κρίσιμος τομέας στον οποίο δεν έχει πραγματοποιηθεί σχεδόν κανένα ελευθεριστικό έργο». Τόνιζε στους συναδέλφους του την «επείγουσα αναγκαιότητα της ίδιας της έρευνας», απέναντι στη διαδεδομένη εσφαλμένη αντίληψη μεταξύ ελευθεριστών «ότι όλη η γνώση έχει ήδη συσσωρευτεί και ότι, επομένως, η ανάγκη περαιτέρω έρευνας είναι αμελητέα».[435]

Με αυτόν τον στόχο κατά νου, επικοινώνησε με το Ίδρυμα Volker για να διερευνήσει πιθανές πηγές εισοδήματος μετά τη λήξη της ερευνητικής επιχορήγησής του. Εφόσον «η παρούσα διευθέτηση είναι η ιδανική μορφή συνεργασίας», ρώτησε τον Richard Cornuelle αν θα μπορούσε να συνεχίσει «με επιχορήγηση πλήρους απασχόλησης από το Ίδρυμα». Αν αυτό δεν ήταν δυνατόν, οι εναλλακτικές του, κατά σειρά προτίμησης, ήταν «μια επιχορήγηση μερικής απασχόλησης μαζί με τακτική εργασία μερικής απασχόλησης για το Ίδρυμα, . . . διδασκαλία στο NYU, . . . εργασία στο FEE» ή απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα ως συγγραφέας κειμένων που θα δημοσιεύονταν με το όνομα άλλου.[436]

Προς απογοήτευση του Rothbard, το Ίδρυμα Volker δεν συνέχισε την ερευνητική επιχορήγηση πλήρους απασχόλησης. Αντ' αυτού, τον προσέλαβε με μερική απασχόληση για να γνωμοδοτεί επί βιβλίων και εργασιών που θα μπορούσαν να προωθηθούν από το Εθνικό Ίδρυμα Βιβλίου, έναν θυγατρικό φορέα που διένειμε συντηρητικά βιβλία σε βιβλιοθήκες. Πιθανότατα αυτό συνέβη επειδή

το Ίδρυμα Volker ήθελε ο πολύτιμος συνεργάτης του να βρει ακαδημαϊκή θέση.[437] Αν αυτό δεν ήταν δυνατόν, θεωρούσε ότι ο Rothbard μπορούσε να εξασφαλίσει επιχορηγήσεις από άλλους φορείς. Ο Rothbard επιδίωξε τη δεύτερη λύση: μερικές εβδομάδες μετά την επικοινωνία του με τον Cornuelle, οι δύο τους συζήτησαν ένα εγχείρημα για την ύφεση του 1929, το οποίο θα χρηματοδοτούσε το συνεργαζόμενο Ίδρυμα Earhart. Με συστατική επιστολή του Mises, ο Rothbard έλαβε ετήσια επιχορήγηση, από τον Ιούνιο του 1956 έως τον Ιούνιο του 1957, για να «αφιερωθεί πλήρως στην ολοκλήρωση μιας μελέτης των αιτίων της αμερικανικής ύφεσης του 1929».[438] Ρίχτηκε στο εγχείρημα, στηριζόμενος σε ένα κείμενο για τη Μεγάλη Ύφεση που είχε γράψει για το FEE. Αυτό τον οδήγησε να απορρίψει μια επαγγελματική πρόταση του Milton Friedman, ο οποίος είχε προτείνει στον Rothbard να «υποβάλει αίτηση για μεταδιδακτορική υποτροφία στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου».[439] Η απόφαση του Rothbard να μην εργαστεί σε πανεπιστήμιο, αν και κατανοητή, έβλαψε σημαντικά τις μακροχρόνιες προοπτικές του στην ακαδημαϊκή αγορά εργασίας.

Η συστατική επιστολή του Mises αποκαλύπτει την τεράστια εμπιστοσύνη και τον σεβασμό του προς έναν άνθρωπο που μόλις είχε συμπληρώσει τα τριάντα του χρόνια. Περιέγραφε τον Rothbard ως «έναν εξαιρετικά ταλαντούχο νέο, οξυδερκή στοχαστή και ακαταπόνητο εργάτη» και ήταν «απολύτως πεπεισμένος ότι μια μέρα θα συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων οικονομολόγων. . . . Συμφωνώ πλήρως με όσα λέει για αυτά τα ζητήματα και θέλω απλώς να προσθέσω ότι, κατά τη γνώμη μου, κανείς δεν είναι καταλληλότερος να εκτελέσει αυτό το έργο από τον Rothbard».[440]

Οι παρατηρήσεις του απαιτητικού Mises πρέπει να τοποθετηθούν στο ορθό πλαίσιο. Το ότι ο Mises δεν έγραφε απλώς μια τυπική συστατική επιστολή γίνεται σαφές αν τη συγκρίνουμε με τις επιστολές που έγραψε έναν χρόνο αργότερα για τον δικό του διδακτορικό φοιτητή, Israel M. Kirzner. Ο Kirzner είχε υποβάλει αίτηση για υποτροφία του Earhart, προκειμένου να μετατρέψει τη διδακτορική διατριβή του σε εκδόσιμο βιβλίο. Ο Mises πίστευε ότι η διατριβή έδειχνε πως ο Kirzner «διαθέτει άριστη εξοικείωση με τα θεμελιώδη προβλήματα της οικονομικής θεωρίας» και «υπόσχεται να εξελιχθεί σε ιδιαίτερα ικανό δάσκαλο και συγγραφέα».[441] Μολονότι η σύστασή του για τον Kirzner ήταν εξαιρετικά ευνοϊκή, ο Mises σαφώς θεωρούσε τον Rothbard τον ευφυέστερο και πιο πολλά υποσχόμενο μαθητή του.

Όπως συνέβη και με την πραγματεία του, επειδή έπρεπε να αφιερώνει χρόνο σε άλλα εγχειρήματα, ο Rothbard εργάστηκε στο βιβλίο του για την ύφεση του 1929 αρκετά χρόνια περισσότερο απ' όσο είχε προβλέψει — ολοκλήρωσε το πρώτο προσχέδιο τον Ιανουάριο του 1958 και το τελικό χειρόγραφο τρία χρόνια αργότερα.[442] Στις αρχές του 1957 έγραφε στον Ludwig M. Lachmann ότι «δούλευε ασταμάτητα τελευταία, προσπαθώντας να συνδυάσει ουσιαστικά τέσσερις δουλειές». Απολάμβανε βαθιά την εργασία, μολονότι θεωρούσε αγχωτική τη διαρκή εναλλαγή εργασιών μερικής απασχόλησης. Εκτός από τη συγγραφή για τη Μεγάλη Ύφεση, έγραφε «ένα φυλλάδιο για [το FEE] σχετικά με το χρήμα». Συγχρόνως, επιμελούνταν άλλα χειρόγραφα, ιδίως τον «τεράστιο τόμο του περί Αρχών, και . . . αναρωτιόταν τι να κάνει με τη διδακτορική διατριβή του». Επιπλέον, παρέμενε απασχολημένος με «ανάγνωση και γνωμοδότηση για το Ίδρυμα Volker και . . . κάποια έρευνα και παροχή συμβουλών με μερική απασχόληση για έναν νέο οργανισμό που ονομάζεται Princeton Panel».[443] Ο τελευταίος ήταν ένας νέος φορέας που είχε ιδρύσει ο δημοσκόπος Claude Robinson «για τη διάδοση της οικονομικής εκπαίδευσης μεταξύ επιχειρηματιών».[444] Μολονότι ο φορέας κατέρρευσε αργότερα την ίδια χρονιά, όταν ο Robinson αρρώστησε, ο Rothbard συνέχισε να ερευνά για το βιβλίο που ετοίμαζε ο Robinson και έγραψε εκατοντάδες σελίδες υπομνημάτων για την οικονομική επιστήμη, τη δημόσια πολιτική και την ιστορία.[445]

Τα υπομνήματα για το Princeton Panel, μολονότι καταδείκνυαν την εκπληκτική παραγωγικότητα του Rothbard, απευθύνονταν σε μη οικονομολόγους. Η εργασία μερικής απασχόλησης για το Ίδρυμα Volker ταίριαζε καλύτερα στα ταλέντα και στις φιλοδοξίες του. Τα επόμενα χρόνια τού επέτρεψε να διαβάζει ακατάπαυστα και να αξιολογεί την πιο πρόσφατη έρευνα στην οικονομική επιστήμη, στην ιστορία και στην πολιτική φιλοσοφία. Όσον αφορά την οικονομική επιστήμη και τις συναφείς εμπειρικές μελέτες, ο Rothbard ερευνούσε εξονυχιστικά βιβλία και περιοδικά για να εντοπίσει έρευνα που χρησιμοποιούσε την πραξεολογική μέθοδο. Ασφαλώς ενθουσιαζόταν όταν ανακάλυπτε τον σπάνιο συγγραφέα που ταυτιζόταν ρητά με την αυστριακή παράδοση, αλλά αναζητούσε ιδιαίτερα συμβολές οικονομολόγων του κυρίαρχου ρεύματος που εφάρμοζαν ή προήγαν το πραξεολογικό θεωρητικό σύστημα σε συγκεκριμένους τομείς. Εξήρε τους συγγραφείς αυτών των συμβολών και ενσωμάτωνε παραπομπές στα έργα τους στην πραγματεία του. Αν όμως η έρευνα που αξιολογούσε προωθούσε εσφαλμένες θεωρητικές διδασκαλίες, τις οποίες είχε τόσο επιδέξια αποκαλύψει στο χειρόγραφο της πραγματείας του, ο Rothbard την επέκρινε δριμύτατα, ανεξαρτήτως του προσανατολισμού του συγγραφέα της υπέρ της ελεύθερης αγοράς. Ήταν εξαιρετική εμπειρία για κάποιον που φιλοδοξούσε να διορθώσει τα σφάλματα της επικρατούσας νεοκλασικής σύνθεσης.

Κατά της μεθοδολογίας και της θεωρίας της παραγωγής της Σχολής του Σικάγου

Ο Rothbard αφιέρωσε σημαντικό αριθμό επιστημονικών γνωμοδοτήσεών του στην ανερχόμενη «νέα» Σχολή του Σικάγου, υπό την ηγεσία των George J. Stigler και Milton Friedman. Η συγκυρία ήταν πρόσφορη: το 1958, αφού ο Rothbard είχε αρχίσει την εργασία μερικής απασχόλησης για το Ίδρυμα Volker και είχε απορρίψει τη μεταδιδακτορική υποτροφία, ο Stigler εγκατέλειψε το Columbia για να ενταχθεί μαζί με τον Milton Friedman στο τμήμα οικονομικής επιστήμης του Πανεπιστημίου του Σικάγου.[446]

Μολονότι η Σχολή του Σικάγου συνέχιζε να προωθεί την οικονομική επιστήμη της ελεύθερης αγοράς και μερικά μέλη της εκτιμούσαν ορισμένες αυστριακές ενοράσεις, αυτό δεν αρκούσε για να εξασφαλίσει την επιδοκιμασία του Rothbard. Ως επί το πλείστον, παρέμενε απερίφραστος επικριτής της. Σε μια γνωμοδότηση επί του *Τιμές, Εισόδημα και Δημόσια Πολιτική*, εγχειριδίου γραμμένου από τους εκπροσώπους της Σχολής του Σικάγου Clark Lee Allen, James M. Buchanan και Marshall R. Colberg, ο Rothbard δήλωνε ότι εντυπωσιαζόταν «όλο και λιγότερο» όσο περισσότερο «διάβαζε τα γενικά, συνολικά έργα της "Σχολής του Σικάγου" στην οικονομική επιστήμη».[447] Η οικονομική επιστήμη της Σχολής του Σικάγου στηριζόταν σε υπερβολικά πολλές μεθοδολογικές και θεωρητικές πλάνες για να εξαπολύσει αποτελεσματική επίθεση κατά της νεοκλασικής σύνθεσης. Ο Rothbard είχε προηγουμένως επιχειρήσει να χρησιμοποιήσει τον μηχανισμό μερικής ισορροπίας του Marshall κατά τη συγγραφή του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* και είχε αντιληφθεί ότι οδηγούσε σε πολλαπλά σφάλματα. Ο συνδυασμός του θετικισμού του Friedman και της νεοφισεριανής μακροοικονομικής με τη θεωρία των τιμών του Stigler στην παράδοση του Marshall θα επιδείνωνε απλώς τα προβλήματα που είχε αντιμετωπίσει.

Στη ρίζα της διαφωνίας του Rothbard με τη νέα Σχολή του Σικάγου βρισκόταν η μεθοδολογική της οπτική, μια παραλλαγή θετικισμού που προωθούσε με ενθουσιασμό τη χρήση μη ρεαλιστικών παραδοχών, εφόσον αυτές βελτίωναν την προβλεπτική ισχύ της θεωρίας. Η θέση αυτή

διατυπώθηκε πληρέστερα από τον Milton Friedman στην εργασία του το 1953, «Η Μεθοδολογία της Θετικής Οικονομικής Επιστήμης».[448] Αποτελούσε οξεία ρήξη με τη μέθοδο της παλαιότερης Σχολής του Σικάγου του Frank Knight, η οποία ακολουθούσε μια θέση συγγενή προς το *Δοκίμιο για τη Φύση και τη Σημασία της Οικονομικής Επιστήμης* του Robbins.[449] Στο δοκίμιό του, ο Friedman αναγνώριζε εμμέσως αυτό το σχίσμα: δεν ανέφερε καθόλου τον Knight, αλλά ευχαριστούσε τους Burns και Stigler για τα «χρήσιμα σχόλια και την κριτική» τους.[450] Μολονότι ο Rothbard θεωρούσε τον Knight «εξαιρετικά υπερτιμημένο ως οικονομολόγο και φιλόσοφο», τον έκρινε «πολύ καλύτερο μεθοδολογικά από τη νεότερη Σχολή του Σικάγου, της οποίας όλα τα μέλη είναι θετικιστές». Η εργασία του «"Τι Είναι Αλήθεια" στην Οικονομική Επιστήμη;» διατύπωνε επικρίσεις «από μια ουσιαστικά πραξεολογική σκοπιά», μολονότι ο Knight δεν ακολουθούσε επαρκώς αυτή τη μέθοδο στη δική του θεωρητική εργασία. Η νέα Σχολή του Σικάγου όμως αντικατέστησε τις μεθοδολογικές διδασκαλίες του Knight με εκείνες του Friedman, οι οποίες είχαν πλέον «τεράστια απήχηση μεταξύ των οικονομολόγων».[451]

Ο Rothbard ανέπτυξε περαιτέρω την κριτική του στη μεθοδολογία του Friedman σε μια γνωμοδότηση επί των *Δοκιμίων Θετικής Οικονομικής Επιστήμης* για το Ίδρυμα Volker.[452] «Λίγα πράγματα θα ήταν τόσο καταστροφικά για την οικονομική θεωρία όσο η ευρεία υιοθέτηση της μεθοδολογίας του Friedman», προειδοποιούσε. Εκτός από την υπεράσπιση «όλων των αναμενόμενων ανοησιών των θετικιστών», συμπεριλαμβανομένης της σύγκρισης της οικονομικής επιστήμης με τη φυσική και τη μηχανική, ο Friedman «υποστηρίζει πράγματι θεωρίες με ψευδείς παραδοχές, αρκεί η λεγόμενη "προβλεπτική ισχύς" τους να είναι εμπειρικά χρήσιμη». Αυτό ερχόταν σε σαφή αντίθεση με την πραξεολογική μέθοδο που ο Rothbard είχε χρησιμοποιήσει επιδέξια κατά τη συγγραφή της πραγματείας και των συναφών εργασιών του. Εδώ, οι «παραδοχές και τα αιτήματα είναι αληθή και αντλούνται από την πραγματικότητα», και ο πραξεολόγος χρησιμοποιεί μη ρεαλιστικές παραδοχές μόνο αρχικά, προτού τις άρει σε μεταγενέστερες λογικές αλυσίδες συλλογισμού. Την κριτική του Rothbard ότι ο Friedman διέπραττε την «πιο ολέθρια —υπό το φως των σύγχρονων τάσεων— μεθοδολογική πλάνη στην οικονομική σκέψη σήμερα»[453] συμμεριζόταν ο F. A. Hayek. Προς το τέλος της ζωής του, ο Hayek θεωρούσε τη «Θετική Οικονομική Επιστήμη του Milton . . . κατά κάποιον τρόπο . . . εξίσου επικίνδυνο βιβλίο» με τη *Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος* του John Maynard Keynes.[454]

Η μεθοδολογία του Friedman επηρέασε τη δεύτερη έκδοση της *Θεωρίας της Τιμής* του Stigler, ενός έργου αναφοράς της Σχολής του Σικάγου.[455] Ο Rothbard είχε σχολιάσει την πρώτη έκδοση το 1953, ενώ βρισκόταν στο μέσο της αναθεώρησης του σχεδιαζόμενου εγχειριδίου του.[456] Όταν το Ίδρυμα Volker τού ζήτησε να γνωμοδοτήσει για τη δεύτερη έκδοση το 1960, διέθετε πλέον την εμπειρία αρκετών ετών επιμελούς συναγωγής του θεωρητικού μηχανισμού της πραγματείας του. Ο ώριμος Rothbard σημείωνε ότι η νέα έκδοση «έχει μεταβληθεί σημαντικά, εμφανίζοντας μεγαλύτερη επιρροή από τη "νεαρή" Σχολή του Σικάγου υπό τον Milton Friedman». Επέκρινε την απόφαση του Stigler να αντικαταστήσει το πρώτο κεφάλαιο για τη μεθοδολογία, «ένα από τα καλύτερα κεφάλαια . . . που είχε διαμορφωθεί κατά το πρότυπο των Knight και Robbins». Αντιθέτως, η αναθεωρημένη έκδοση «ακολουθεί την εμπειριστική τάση περιφρόνησης των μεθοδολογικών ζητημάτων». Στο ίδιο πνεύμα, ο Stigler εισήγαγε «μεγάλο όγκο εμπειρικών και θεσμικών δεδομένων στο βιβλίο, προκειμένου να "ελέγξει" τη θεωρία· αυτό αντανακλά τον θετικιστικό εμπειρισμό του Friedman, σε αντίθεση με την παραγωγική θεωρητική αντίληψη του Knight». Αυτά τα δεδομένα «αποδυναμώνουν την ισχύ της θεωρίας», όπως και η «έμφασή του στη μεμονωμένη επιχείρηση . . .

αντί της αυστριακής ενόρασης για τις αλληλοσυσχετίσεις των επιχειρήσεων». Παρά την ευνοϊκότερη αντιμετώπιση της διαφήμισης από τον Stigler και ορισμένες άλλες οριακές βελτιώσεις, ο Rothbard θεωρούσε τη νέα έκδοση «έργο ελάχιστης αξίας».[457]

Ο θετικισμός του Friedman διαπότιζε επίσης το εγχειρίδιο των Buchanan, Allen και Colberg, κάτι που ο Rothbard θεωρούσε ότι βρισκόταν «στη ρίζα σχεδόν όλων των προβλημάτων του βιβλίου». Ως παράδειγμα του πώς η «θετικιστική επιστημολογία διαποτίζει την τεχνική οικονομική ανάλυση», ο Rothbard επισήμαινε ότι «οι συγγραφείς έλεγαν πως η κρατική ζήτηση στρατιωτών αποτελεί παράδειγμα σταθερής, κατακόρυφης καμπύλης ζήτησης».[458] Ο Rothbard συλλογιζόταν ότι, ακόμη και αν ο οικονομολόγος υποθέσει πως η επιστράτευση μπορεί να παρασταθεί με καμπύλη ζήτησης, η «ανάλυση των συγγραφέων είναι ανοησία», επειδή, αν η κατακόρυφη καμπύλη κρατικής ζήτησης αντιστοιχεί σε ποσότητα μεγαλύτερη από τον αριθμό των ανδρών που «είναι δυνατόν να προσληφθούν ή να επιστρατευθούν», τότε οι δύο καμπύλες «δεν τέμνονται ποτέ. Βάσει των ίδιων των προκειμένων των συγγραφέων, επομένως, κανείς δεν θα βρισκόταν στον στρατό, πράγμα προφανώς παράλογο». Όταν ο Rothbard έγραψε στον Buchanan ζητώντας του να διευκρινίσει αυτό το σημείο, ο Buchanan παραδέχθηκε ότι «η λύση στην οποία τείνει να οδηγεί η σταθερή ζήτηση υπό τις παραδοχές σας είναι παράλογη . . . επειδή, αν η σταθερή ζήτηση είναι μεγαλύτερη από τη σταθερή προσφορά, η τιμή θα έπρεπε να είναι άπειρη». Αυτός ο μη ρεαλιστικός χαρακτήρας, συνέχιζε ο Buchanan, «είναι πραγματικά ο ίδιος σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες κάνουμε μάλλον ακραίες παραδοχές». Υποστήριζε ότι εκείνο που τελικά έχει σημασία είναι πως «τα ίδια τα υποδείγματα είναι χρήσιμα για προβλεπτικούς σκοπούς».[459] Ο Rothbard αναγνώρισε αμέσως τον θετικισμό του Friedman στην απάντηση του Buchanan και την αντίθεσή του προς την πραξεολογική μέθοδο. «Καμία θεωρία διαχρονικής αξίας», κατέληγε, «δεν μπορεί να προκύψει από ένα τέτοιο καζάνι».[460]

Οι επικρίσεις του Rothbard εκτείνονταν πέρα από τη μεθοδολογία της Σχολής του Σικάγου. Κατά τις γνωμοδοτήσεις του για το Ίδρυμα Volker, επισήμαινε συχνά τις αδυναμίες των πρόσφατων γραπτών της για τη θεωρία της παραγωγής. Για παράδειγμα, θεωρούσε ότι η «"Ανταγωνισμός, Μονοπώλιο και Επιδίωξη Χρηματικού Οφέλους" των Armen A. Alchian και Reuben A. Kessel . . . παρουσιάζει μεγάλη σύγχυση στο σημαντικό ζήτημα του ορισμού του μονοπωλίου». Οι Alchian και Kessel ορθώς ορίζουν μία περίπτωση μονοπωλίου «ως παραχώρηση κρατικού προνομίου· κατόπιν όμως το χαλούν προσθέτοντας άλλη μία περίπτωση όπου "ο αριθμός των ανταγωνιστών είναι μικρός"». «Όπως θα δείξω στο βιβλίο μου περί αρχών», έγραφε ο Rothbard, αυτός ο ορισμός «αποτελεί εντελώς αδικαιολόγητη χρήση του όρου "μονοπώλιο"».[461] Θεωρούσε το άρθρο του Alchian «"Ιδιωτική Ιδιοκτησία και Σχετικό Κόστος Διακράτησης" . . . πολύ καλύτερο», ακριβώς επειδή «δεν υπάρχει εδώ καμία συζήτηση του ζητήματος ανταγωνισμός έναντι μονοπωλίου».[462]

Ωστόσο, η ουσιαστικότερη κριτική του Rothbard στη θεωρία της παραγωγής της Σχολής του Σικάγου εστίασε σε ένα έργο γραμμένο από έναν οικονομολόγο της Αυστριακής Σχολής, τον Kirzner, ο οποίος δίδασκε στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης αφού απέκτησε το διδακτορικό του το 1957. Ο Rothbard εκτιμούσε εξαιρετικά τον Kirzner, επαινώντας τον σε επιστολή προς τον Lachmann ως «πολύ αξιόλογο μαθητή του Mises».[463] Θεωρούσε τη διατριβή του Kirzner «θαυμάσιο έργο, που ασφαλώς αξίζει να δημοσιευτεί», παρά την οξεία κριτική του στην ανάλυση του Kirzner για τη σχέση μεταξύ του πλαισίου μέσων και σκοπών του Robbins και της πραξεολογίας του Mises.[464] «Με μεγάλη διαφορά», κατέληγε ο Rothbard, από όλους τους φοιτητές του Mises ο Kirzner ήταν ο «ικανότερος και επιστημονικά αρτιότερος και, πράγματι, ο μόνος που δείχνει σημάδια ότι θα γίνει

αυτοτελώς σημαντικός οικονομολόγος».[465] Το Ίδρυμα Volker αναγνώριζε τη σχέση του Rothbard με τον Kirzner, θεωρώντας τη γνωμοδότησή του για τη διατριβή του Kirzner «αριστοτεχνική εργασία».[466] Κατά συνέπεια, ζήτησε από τον Rothbard να γνωμοδοτήσει για το χειρόγραφο του εγχειριδίου του Kirzner, το οποίο επιδίωκε να συνδυάσει τον αυστριακό συλλογισμό με τη θεωρία των τιμών του Σικάγου.

Ο Rothbard αντέδρασε πολύ αρνητικά στο εγχειρίδιο του Kirzner και το μεγαλύτερο μέρος της γνωμοδότησής του «εξέφραζε πλήρη διαφωνία με ολόκληρη την ανάλυση».[467] Κατά την άποψή του, ο Kirzner διέπραττε σφάλμα παρόμοιο με εκείνο που είχε διαπράξει ο ίδιος στο αρχικό κεφάλαιο 5 της πραγματείας του: προσπαθούσε να ισορροπήσει επιδέξια μεταξύ αυστριακής και νεοκλασικής οικονομικής επιστήμης, να «κουβαλήσει νερό και στους δύο ώμους» και να συνδυάσει «εξαιρετικές διατυπώσεις αυτού που μπορεί να αποκληθεί "αυστριακή" θέση» με την «ανάλυση του "Σικάγου", όπως αυτή αντιπροσωπεύεται . . . από τη *Θεωρία της Τιμής* του Stigler». Ο Kirzner όμως δεν κατόρθωνε καν να μοιράσει ίσες ποσότητες νερού στις δύο σχολές σκέψης, διότι, πέρα από τα πρώτα πέντε κεφάλαια για τη μέθοδο και τη χρησιμότητα, εγκατέλειπε την αυστριακή προσέγγιση «εκτός από μερικές τελετουργικές επιφυλάξεις και προτάσεις».[468]

Έτσι, το βιβλίο πάσχει από ένα θεμελιώδες ελάττωμα: «την τεχνητή, ακόμη και καταστροφική απομόνωση της θεωρίας των τιμών από . . . τα φαινόμενα του χρόνου και του κεφαλαίου». Ο χρόνος και η διάρθρωση της παραγωγής αποτελούσαν τον ακρογωνιαίο λίθο της θεωρίας της παραγωγής του Rothbard. Είχε οικοδομήσει αυτό το σύστημα καταδεικνύοντας πώς αυτές οι έννοιες προέκυπταν ως λογικές συνέπειες της ανθρώπινης δράσης. Ο χρόνος, το κεφάλαιο και ο τόκος είναι θεμελιώδη για τη δραστηριότητα της αγοράς και «πρέπει να ενσωματώνονται στην ανάλυση των τιμών». Η αποχή από την πραγμάτευση του κεφαλαίου και του τόκου δεν μπορούσε απλώς «να θεραπευτεί με ένα παράρτημα για τον χρόνο που μας υπόσχεται ο Kirzner», επειδή αυτό θα άφηνε άλυτα τα βασικά προβλήματα της θεωρίας της παραγωγής του Marshall.[469]

Συζητώντας συγκεκριμένα προβλήματα της θεωρίας της παραγωγής του Kirzner, ο Rothbard αντλούσε από όσα είχε μάθει γράφοντας τη δική του πραγματεία. Ο Kirzner διολισθαίνει στην καθιερωμένη «ορθοδοξία» του Marshall, «επικεντρώνοντας την ανάλυσή του στην επιχείρηση αντί στις αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ επιχειρήσεων». Αυτό τον οδηγεί να παραμελεί τη σημασία της δυνατότητας των κεφαλαιούχων-επιχειρηματιών «να μετακινούν εύκολα το κεφάλαιό τους μπρος-πίσω σε εντελώς διαφορετικούς τομείς παραγωγής». Αυτή η στενή εστίαση οδηγεί σε «όλα τα κρίσιμα σφάλματα της ανάλυσης καμπυλών κόστους», ιδίως στην πλάνη ότι μια «επιχείρηση θα επενδύει κεφάλαια στην παραγωγή έως το σημείο όπου το "οριακό έσοδο" ισούται με το "οριακό κόστος"».

Ο Kirzner δεν κατόρθωσε να φθάσει στην ίδια ενόραση με τον Rothbard κατά τη συγγραφή της πραγματείας του: ένας επιχειρηματίας μπορεί «να επενδύσει τα ίδια 100 USD . . . αλλού», με υψηλότερη απόδοση από εκείνη που θα αποκόμιζε συνεχίζοντας να επενδύει στην επιχείρηση έως ότου το οριακό έσοδο ισούται με το οριακό κόστος. «Μόλις εισαγάγουμε στην ανάλυση την απόδοση τόκου της επένδυσης», τονίζει ο Rothbard, «βλέπουμε ότι ολόκληρη η περίπλοκη δομή των καμπυλών κόστους είναι απολύτως εσφαλμένη». Επιπλέον, η εστίαση στην επιχείρηση οδηγεί τον Kirzner να θεωρεί τον διευθυντή ως επιχειρηματία, ενώ στην πραγματικότητα αυτή η λειτουργία ανάληψης αβεβαιότητας βαρύνει όσους χρηματοδοτούν την επιχείρηση, τους «κεφαλαιούχους-

επιχειρηματίες». Παρέχοντας «παρόντα αγαθά σε αντάλλαγμα μελλοντικών αγαθών», είτε μέσω δανείων είτε μέσω επενδύσεων σε ίδια κεφάλαια, οι κεφαλαιούχοι-επιχειρηματίες πάντοτε «αποκομίζουν απόδοση τόκου».[470] Με άλλα λόγια, οι επιχειρηματίες είναι πάντοτε κεφαλαιούχοι.

Ο Kirzner υποπίπτει και σε άλλα σφάλματα που είχε κάποτε διαπράξει ο Rothbard. Παρά την «ευπρόσδεκτη αποκήρυξη της "θεωρίας του καθαρού ανταγωνισμού"» από τον Kirzner, αυτός επικαλείται την παραδοχή της αποδοχής της τιμής ως δεδομένης, «δεχόμενος ότι ένας ανταγωνιστής θα αντιμετωπίζει απείρως ελαστική καμπύλη ζήτησης». Αυτό συνεπάγεται εσφαλμένα ότι μια επιχείρηση θα ασκεί μηδενική επίδραση στην τιμή του προϊόντος της. Γενικά, η ανάλυση του Kirzner παραλείπει κάθε αναγνώριση «του καταλογισμού από την καταναλωτική ζήτηση έως τον προσδιορισμό των τιμών». Πέφτει στην ίδια παγίδα με τον Stigler, θεωρώντας ότι οι τιμές «βρίσκονται πάντοτε εκεί, δεδομένες, ενώ υποτίθεται ότι πρέπει να εξηγηθούν και να προσδιοριστούν». Μάλιστα, η ανάλυση του Kirzner είναι από ορισμένες απόψεις κατώτερη εκείνης του Stigler, ιδίως λόγω της «πραγματικά σοβαρής παραμέλησης της διαμόρφωσης των τιμών των συντελεστών παραγωγής». Ο Kirzner παραλείπει κάθε συζήτηση του «προσδιορισμού των τιμών των συντελεστών βάσει της οριακής παραγωγικότητας· δεν υπάρχει συζήτηση των επακόλουθων καμπυλών ζήτησης». Αυτό το σφάλμα, τόνιζε ο Rothbard, είναι «η μεγαλύτερη μεμονωμένη παράλειψη του έργου» και αντανακλά τη συνολική ανεπάρκεια της θεωρίας της παραγωγής του Kirzner.[471] Όπως είχε αντιληφθεί ο Rothbard γράφοντας τη δική του πραγματεία, ο θεωρητικός δεν μπορεί απλώς να υποθέτει δεδομένες τιμές εκροών και εισροών αν θέλει να αναλύσει ορθά τις οικονομικές αλληλοσυσχετίσεις.

Τελικά, ο Rothbard ήταν «εξαιρετικά επικριτικός απέναντι στο επικείμενο εγχειρίδιό του». Το έργο του Kirzner δεν δίδασκε ορθό οικονομικό συλλογισμό στους φοιτητές και διαιώνιζε πολλές από τις πλάνες που ο Rothbard είχε ανασκευάσει. Ως μαρτυρία όμως της αξιοθρήνητης κατάστασης της οικονομικής επιστήμης, «παρά τα σοβαρά ελαττώματά του, αυτό το εγχειρίδιο θα είναι το καλύτερο του πεδίου —ομολογουμένως, ενός κακού συνόλου—».[472] Το βιβλίο, *Θεωρία της Αγοράς και Σύστημα Τιμών*, εκδόθηκε το 1963, τρία χρόνια μετά τη δημοσίευση της διατριβής του Kirzner, *Η Οικονομική Οπτική*.[473] Ένας επικριτής χαρακτήρισε τη *Θεωρία της Αγοράς* «Βίβλο» που δίδασκε τους φοιτητές «να εκτιμούν ιδιαίτερα το σύστημα της αγοράς».[474] Είχε ελάχιστη απήχηση στη Σχολή του Σικάγου και καταποντίστηκε χωρίς να αφήσει ίχνος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Kirzner φαίνεται να έκανε λίγες αλλαγές στο χειρόγραφό του αφού έλαβε την κριτική του Rothbard. Ωστόσο, η έντονη αντίρρηση του Rothbard για την πλήρη απουσία θεωρίας του κεφαλαίου από το χειρόγραφο ενδέχεται να επηρέασε τον Kirzner. Στις αρχές του 1962, ο Kirzner υπέβαλε αίτηση επιχορήγησης στο Ίδρυμα Volker, προτείνοντας «μια ολοκληρωμένη πραγματεία μαζί με πλήρη βιβλιογραφία», η οποία θα διερευνούσε συστηματικά «την εξέλιξη της θεωρίας του κεφαλαίου μετά το *Κεφάλαιο και Τόκος* του Böhm-Bawerk». Ο στόχος ήταν ιδιαίτερα φιλόδοξος: «να κάνει για τη βιβλιογραφία της θεωρίας του κεφαλαίου των τελευταίων εβδομήντα ετών ό,τι έκανε ο πρώτος τόμος του Böhm-Bawerk για τη βιβλιογραφία που προηγήθηκε της δικής του συμβολής».[475] Γνωμοδοτώντας για την πρόταση του Kirzner, ο Rothbard την επαίνεσε ως «τεράστιο και μνημειώδους σημασίας εγχείρημα, επειδή . . . ένας τόμος που υπόσχεται, όπως εκείνος του Kirzner, να συνεχίσει μια οπτική παρόμοια με του Bohm-Bawerk [sic] και των οικονομολόγων της Αυστριακής Σχολής έχει τεράστια σημασία για την οικονομική σκέψη». Ο Rothbard δεν άφηνε καμία αμφιβολία ότι θεωρούσε τον αιτούντα ικανό να φέρει εις πέρας ένα τέτοιο εγχείρημα.[476] Δεν είναι γνωστό αν ο Kirzner έλαβε ποτέ την επιχορήγηση, αλλά το έργο δεν

ολοκληρώθηκε ποτέ. Δημοσίευσε, πάντως, μια συντομότερη και λιγότερο φιλόδοξη μονογραφία επί του θέματος, το *Δοκίμιο για το Κεφάλαιο*, η οποία καταδείκνυε τη γνώση του για τη βιβλιογραφία.[477]

Στη γνωμοδότηση επί του χειρογράφου για τη θεωρία των τιμών, ο Rothbard είχε επικρίνει συνοπτικά την απομόνωση της «θεωρίας των τιμών από τα νομισματικά» φαινόμενα από τον Kirzner, διότι ο τελευταίος, κατά το πρότυπο του Σικάγου, παρέλειπε να συζητήσει τις καμπύλες ζήτησης αγαθών σε όρους χρήματος. Η «αποχή από το χρήμα», αν και σοβαρό σφάλμα, ήταν «ατυχής αλλά όχι μοιραία», σε αντίθεση με την αφαίρεση του χρόνου και της διάρθρωσης της παραγωγής.[478] Παρέμενε όμως τεράστιο πεδίο διαφωνίας μεταξύ Rothbard και Σχολής του Σικάγου, επειδή η τελευταία χώριζε τη θεωρία των τιμών από το χρήμα, σε αντίθεση με τον Rothbard, ο οποίος είχε ενσωματώσει επιτυχώς την οριακή χρησιμότητα του χρήματος στην κατασκευή των καμπυλών ζήτησης. Αφού επέκρινε τη θεωρία της παραγωγής του Σικάγου, ο Rothbard στράφηκε σύντομα στη νομισματική ανάλυσή του, ιδίως όπως αυτή εκφραζόταν στο έργο του Friedman.

Κριτική της νομισματικής θεωρίας της Σχολής του Σικάγου

Η Σχολή του Σικάγου απέκτησε εξέχουσα θέση στα τέλη της δεκαετίας του 1950 λόγω της αυξημένης έμφασής της στη σημασία του χρήματος και της νομισματικής πολιτικής. Ο Milton Friedman ηγήθηκε αυτής της προσπάθειας, εργαζόμενος σε πολυάριθμες θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες για το πώς οι μεταβολές της προσφοράς χρήματος επηρεάζουν τις τιμές και την παραγωγή. Μεταξύ άλλων, επιμελήθηκε τις *Μελέτες στην Ποσοτική Θεωρία του Χρήματος*, συνέγραψε τη *Θεωρία της Συνάρτησης Κατανάλωσης* και έγραψε το *Πρόγραμμα Νομισματικής Σταθερότητας*, ενώ συγχρόνως ήταν αφοσιωμένος σε ένα τεράστιο εγχείρημα νομισματικής ιστορίας των Ηνωμένων Πολιτειών μαζί με την Anna Schwartz.[479] Ο Rothbard, ο οποίος παράλληλα επιμελούνταν την πραγματεία του και έγραφε μια δική του νομισματική ιστορία, δεν πίστευε ότι η νεοφισεριανή ποσοτική θεωρία του Friedman έπληττε αποτελεσματικά την κυρίαρχη νεοκλασική σύνθεση. Κατά τον Rothbard, η Σχολή του Σικάγου απλώς δεν κατανοούσε πώς λειτουργούσαν το χρήμα και η πιστωτική επέκταση. Ο Mises συμμεριζόταν την οπτική του Rothbard: σύμφωνα με την Bettina Bien Greaves, συμμετέχουσα στο σεμινάριο του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης, θεωρούσε τον Friedman έναν από τους δύο πιο επικίνδυνους ανθρώπους στην Αμερική —ο άλλος ήταν ο Paul Samuelson.[480] Ο Mises επέμενε ότι η ανάλυση συνολικών μεγεθών του Friedman αγνοούσε τις σχετικές τιμές και αποτελούσε απλώς αναβίωση του έργου του Fisher, το οποίο είχε ανασκευάσει στις δεκαετίες του 1910 και του 1920.

Όταν του ζητήθηκε να γνωμοδοτήσει για την έρευνα του Friedman, ο Rothbard ενημέρωσε το Ίδρυμα Volker ότι θεωρούσε τον Friedman άνθρωπο με «λαμπρό, καθαρό και λογικό νου . . . μολονότι θεμελιωδώς και ουσιωδώς εσφαλμένο» στο ζήτημα του χρήματος.[481] Στον πυρήνα του προβλήματος, η «θετικιστική-εμπειριστική μεθοδολογία» του Friedman δεν κατόρθωνε να δικαιώσει την ποσοτική θεωρία του χρήματος. Ο Friedman χρησιμοποιούσε ακατάλληλα τη μέθοδο των φυσικών επιστημών και προσπαθούσε «να μετρήσει το μη μετρήσιμο, να παρουσιάσει μεγάλες σειρές εξαιρετικά επεξεργασμένων —και επομένως αυθαίρετων— στατιστικών στοιχείων, ενισχυμένων με μαθηματικούς τύπους, και να επιχειρήσει να “ελέγξει” υποθέσεις». Αυτή η προσέγγιση όχι μόνο δεν απεικόνιζε τη μη ουδέτερη λειτουργία του μηχανισμού νομισματικής μετάδοσης· βαθύτερα, ήταν ακατάλληλη για «τις επιστήμες της ανθρώπινης δράσης», λόγω της

ανθρώπινης βούλησης και των μεταβαλλόμενων οικονομικών δεδομένων.[482] Η *Θεωρία της Συνάρτησης Κατανάλωσης* του Friedman δεν είχε καλύτερη τύχη. Αποτελούσε χαρακτηριστικό παράδειγμα των σφαλμάτων της «θετικιστικής μεθοδολογίας», και η αναζήτηση «στατιστικών σταθερών» από τον Friedman τον οδηγούσε «σε άκαρπη πορεία». Ο Rothbard θεωρούσε το έργο απογοητευτικό, επειδή «στις εσφαλμένες προσπάθειες των οπαδών του Keynes να βρουν ποσοτικές σταθερές στον οικονομικό κόσμο, ο Friedman αντιπαραθέτει το δικό του εσφαλμένο σύνολο».[483]

Άλλα έργα της Σχολής του Σικάγου έπασχαν από τις ίδιες μεθοδολογικές ανεπάρκειες. Το προτεινόμενο ερευνητικό πρόγραμμα του Karl Brunner, «Νομισματική Ανάλυση και Νομισματική Πολιτική», ήταν «αξιέπαινο» επειδή επανέφερε «την προσφορά χρήματος στην οικονομική επιστήμη του πληθωρισμού», αλλά παρουσίαζε εξαιρετικά σοβαρές αδυναμίες. Η «θετικιστική και συμπεριφοριστική» προσέγγιση του Brunner αναζητούσε «ποσοτικές εξισώσεις για να . . . εξηγήσει την πολιτική της Ομοσπονδιακής Τράπεζας». Η υποδειγματοποίηση των αποφάσεων των αξιωματούχων της κεντρικής τράπεζας ως συνάρτησης μιας «μεταβολής στη ζήτηση χρήματος ή μιας μεταβολής των υποχρεωτικών αποθεματικών» παραμελεί εντελώς «τις ιδέες που παρακινούν τους αξιωματούχους της Ομοσπονδιακής Τράπεζας».[484] Οι άνθρωποι δεν είναι ρομπότ· χρησιμοποιούν την ελεύθερη βούλησή τους για να λαμβάνουν αποφάσεις. Ο ιστορικός πρέπει να διαβάζει ιδιωτική αλληλογραφία και άλλα έγγραφα για να κατανοεί γιατί οι κρατικοί αξιωματούχοι έδρασαν με ορισμένο τρόπο. Σε αντίθεση με τον Brunner, ο Rothbard χρησιμοποίησε αυτή την προσέγγιση κατά τη μελέτη της νομισματικής πολιτικής της δεκαετίας του 1920.[485]

Οι «Πραγματικοί Μισθοί στον Βορρά κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο: Επανερμηνεία των Δεδομένων του Mitchell» των Alchian και Kessel αποτελούσαν «χαρακτηριστικό παράδειγμα των επιστημολογικών ανεπαρκειών της Σχολής του Σικάγου». Οι Alchian και Kessel συνέχιζαν την «ολιστική παράδοση του Σικάγου στο πεδίο του χρήματος», εστιάζοντας σε έναν «ασαφή, γενικό “δείκτη πραγματικών μισθών”» αντί να ανιχνεύουν «τι συνέβη σε διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων σε διαφορετικούς κλάδους». Αντιθέτως, η «αυστριακή θεωρία του κύκλου και του χρήματος κατά Mises τονίζει την κρίσιμη σημασία των διαφορών μεταξύ διαφόρων ομάδων . . . ως προς το πώς επηρεάζονται κατά τον πληθωρισμό», όπως οι πρώτοι και οι τελευταίοι αποδέκτες του νέου χρήματος ή οι εργαζόμενοι σε στάδια παραγωγής ανώτερης και κατώτερης τάξης. Επιπλέον, οι Alchian και Kessel υποθέτουν «ότι η έκταση της υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας του greenback ισούταν ακριβώς με την υποτίμηση της αγοραστικής δύναμης». Αυτό όμως απλώς προϋποθέτει το τελικό σημείο ισορροπίας: οι συναλλαγματικές ισοτιμίες «δεν μπορούν να θεωρούνται ήδη διαμορφωμένες, ιδίως όταν πραγματοποιούνται βίαιες βραχυχρόνιες μεταβολές, όπως στον Εμφύλιο Πόλεμο». Έτσι, κατέληγε ο Rothbard, «η υποτίθεται “εμπειρική” Σχολή του Σικάγου» παράγει έργο «πολύ χειρότερο απ’ ό,τι θα είχε παραγάγει ένας οπαδός του Mises — υποτίθεται αμιγώς αφηρημένος και παραγωγικός στον συλλογισμό του —».[486]

Ο Rothbard δεν θεωρούσε την εσφαλμένη μεθοδολογία τον μοναδικό παράγοντα που αποδυνάμωνε τη νομισματική έρευνα της Σχολής του Σικάγου: ο Friedman και άλλοι διέπρατταν σοβαρά σφάλματα στις θεωρητικές αναλύσεις τους. Ειδικότερα, ο Friedman υποστήριζε «ότι η κύρια επίδραση του πληθωρισμού» είναι ένας «“φόρος στη διακράτηση χρήματος”», επειδή οι αυξανόμενες τιμές μειώνουν την πραγματική αξία των μη τοκοφόρων περιουσιακών στοιχείων. Μολονότι αυτή η δήλωση είναι αληθής εντός των ορίων της, αγνοεί πλήρως τη μη ουδετερότητα του χρήματος και τις άνισες μεταβολές του πραγματικού εισοδήματος που προκαλεί. Για «εκείνους που λαμβάνουν χρήμα πριν αυξηθούν οι τιμές αγοράς τους», το εισόδημα αυξάνεται περισσότερο

από τις τιμές. Κατά συνέπεια, το πραγματικό εισόδημα των πρώτων αποδεκτών αυξάνεται και αυτοί δεν πληρώνουν «κανέναν "φόρο"» για τη διακράτηση χρήματος. Για άλλη μία φορά, η εστίαση της Σχολής του Σικάγου στα συνολικά μεγέθη συσκοτίζει τους υποκείμενους μηχανισμούς προσαρμογής. Επιπλέον, ο Friedman παρανοεί το κόστος ευκαιρίας του χρήματος και «κατά τον εσφαλμένο τρόπο των οπαδών του Keynes» το ταυτίζει «με ένα επιτόκιο». Όμως, όπως εξηγεί ο Rothbard, τα άτομα δεν επιλέγουν μόνο μεταξύ διακράτησης χρηματικού υπολοίπου και επένδυσης σε τοκοφόρα περιουσιακά στοιχεία· «η κατανάλωση από την οποία παραιτούνται αποτελεί επίσης σημαντικό "κόστος" της διακράτησης χρήματος».[487]

Ο Rothbard επέκρινε δριμύτατα την ανάλυση της Σχολής του Σικάγου για τη νομισματική πολιτική και τον οικονομικό κύκλο. Επικαλούμενος την αυστριακή θεωρία του οικονομικού κύκλου, επισήμαινε ότι ο Friedman και άλλοι δεν κατανοούσαν πώς «ο νομισματικός πληθωρισμός δημιουργεί δυσαρμονίες στην οικονομία», μειώνοντας τεχνητά τα επιτόκια. Αυτές οι εσφαλμένες επενδύσεις δεν μπορούν να διατηρηθούν και «απαιτούν μια επακόλουθη ύφεση» για να εξαλειφθούν.[488] Σε αντίθεση με τους οικονομολόγους της Αυστριακής Σχολής, οι οποίοι συμβούλευαν το κράτος «να μην παρεμβαίνει και να αποφεύγει κάθε περαιτέρω πληθωρισμό», η Σχολή του Σικάγου υποστήριζε τη «διοχέτευση χρήματος στην οικονομία και την απόσυρσή του από αυτήν» για την εξάλειψη των οικονομικών κύκλων. Ο Friedman προτιμούσε «τον αυτοματισμό αντί της διαχείρισης της οικονομίας από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα», ιδίως έναν «κανόνα ετήσιας αύξησης της προσφοράς χρήματος κατά 4%». Ο Rothbard δεν θεωρούσε αυτή τη λύση πολύ καλύτερη από τη διακριτική πολιτική της κεντρικής τράπεζας. Αντί ενός κανόνα χρυσού της ελεύθερης αγοράς, ένας κανόνας κατά Friedman θα οδηγούσε σε «εγγυημένο, σταθερό και αυτόματο πληθωρισμό». Δεν μπορούσε κανείς ούτε καν να εμπιστευτεί τις νομισματικές αρχές με έναν τέτοιο κανόνα, και η πολιτική θα «οδηγούσε αναπόδραστα σε ανεξέλεγκτο πληθωρισμό».[489]

Αυτές οι διαφωνίες οδήγησαν φυσικά σε διαμετρικά αντίθετες ερμηνείες της Μεγάλης Ύφεσης. Ο Rothbard υποστήριζε ότι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα ακολούθησε επεκτατική νομισματική πολιτική τη δεκαετία του 1920, δημιουργώντας έτσι μη βιώσιμη άνθηση. Επιπλέον, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα δεν εφάρμοσε συσταλτική νομισματική πολιτική στις αρχές της δεκαετίας του 1930 και συνέχισε την πολιτική εύκολου χρήματος. Ο Friedman, σύμφωνα με τον Rothbard, υποστήριζε το αντίθετο και απέδιδε την «ύφεση του 1929 στη σφιχτή νομισματική πολιτική των τελών της δεκαετίας του 1920 και στον αποπληθωρισμό των αρχών της δεκαετίας του 1930, και καθόλου στην πραγματική της αφετηρία: την πολιτική εύκολου χρήματος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας στις αρχές της δεκαετίας του 1920».[490] Έτσι αποκάλυπτε ο Rothbard το χάσμα μεταξύ αυστριακής νομισματικής ανάλυσης και νομισματικής ανάλυσης του Σικάγου.

Ο Rothbard σύντομα διατύπωσε τις επικρίσεις του απευθείας σε μέλη και συνοδοιπόρους της Σχολής του Σικάγου. Το φθινόπωρο του 1960, μαζί με τους Clark Warburton, James M. Buchanan, Milton Friedman και Jacob Viner, συμμετείχε σε σειρά διαλέξεων στο Κέντρο Thomas Jefferson του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνιας, ένα κέντρο για το οποίο το Ίδρυμα Volker είχε παράσχει αρχική χρηματοδότηση.[491] Σε αντίθεση με τους άλλους συμμετέχοντες, οι οποίοι υποστήριζαν διάφορους κρατικά ελεγχόμενους νομισματικούς κανόνες, η εισήγηση του Rothbard «Η Επιχειρηματολογία υπέρ ενός Δολαρίου με 100% Κάλυψη σε Χρυσό» υπερασπιζόταν την επιστροφή στο χρήμα της ελεύθερης αγοράς και την παύση της τραπεζικής με κλασματικά αποθεματικά. Μολονότι ορισμένα μέλη της Σχολής του Σικάγου υποστήριζαν πράγματι αποθεματικά 100%, τα έβλεπαν μόνο «ως χρήσιμο, αποτελεσματικό εργαλείο για τον κρατικό χειρισμό της προσφοράς χρήματος»,

ανεμπόδιστο από τον πολλαπλασιαστή χρήματος ή τα πλεονάζοντα αποθεματικά. Αντιθέτως, ο Rothbard ήθελε να θεμελιώσει τα αποθεματικά 100% στην «ελεύθερη αγορά και στα δικαιώματα ιδιοκτησίας», διότι κατά την άποψή του κάθε πιστωτική επέκταση ισοδυναμούσε με απάτη. Σε έντονη αντίθεση με τη Σχολή του Σικάγου, ήθελε «να εξαλείψει πλήρως την κρατική παρέμβαση από το νομισματικό σύστημα», επιδιώκοντας να μεταβληθεί ο νόμος ώστε τα τραπεζογραμμάτια και οι καταθέσεις να αντιμετωπίζονται «ως αυτό που είναι στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα»: πάντοτε εξαργυρώσιμα κατ' απαίτηση με σταθερή ισοτιμία.[492]

Μετά τη συνάντηση, ο Leland B. Yeager, πρόσφατος διδάκτορας του Σικάγου —το 1952—, τον οποίο ο Rothbard εκτιμούσε ιδιαίτερα ως σχεδόν αυστριακό μεθοδολόγο, έγραψε στον Rothbard συγχαίροντάς τον για την εργασία.[493] Ο Yeager πίστευε ότι «θα αποδειχθεί πιο γόνιμη και πιο προκλητική για τη σκέψη, τουλάχιστον για εμάς τα μέλη και τους συνοδοιπόρους της Σχολής του Σικάγου, από οποιαδήποτε άλλη εργασία ολόκληρης της σειράς».[494] Το Ίδρυμα Volker επίσης «εκφράστηκε με διθυραμβικά λόγια» για το έργο του Rothbard.[495] Όλες οι ενδείξεις έδειχναν ότι επρόκειτο για ανερχόμενο αστέρα, ο οποίος θα προχωρούσε ακόμη περισσότερο με τη δημοσίευση της πραγματείας του.

Η οριστικοποίηση της πραγματείας

Η εκτενής κριτική του Rothbard στη Σχολή του Σικάγου δεν σημαίνει ότι αποδοκίμαζε όλο το έργο της. Αντιθέτως, ενώ γνωμοδοτούσε επί έργων για το Ίδρυμα Volker, επιμελούνταν το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* και πρόσθετε ευνοϊκές παραπομπές σε νέα έρευνα της Σχολής του Σικάγου και άλλων. Πράγματι, υποδεχόταν θετικά και ενσωμάτωνε πρόθυμα κάθε νέα έρευνα που ενίσχυε την πραξεολογική παράδοση.

Στις αρχές του 1957, ο Rothbard έγραψε στον Ludwig M. Lachmann για την κατάσταση της πραγματείας του. Είχε υψηλή γνώμη για τον Lachmann, περιγράφοντάς τον στον Herbert C. Cornuelle ως κάποιον που «φαίνεται ολοένα καλύτερος». Επαινούσε ιδίως την «περαιτέρω ανάπτυξη» της «αυστριακής θεωρίας του οικονομικού κύκλου» από τον Lachmann, επειδή έδειχνε ότι «αν οι επιχειρηματίες γίνονταν ορθοί αυστριακοί οικονομολόγοι, δεν θα υπέκυπταν στους πειρασμούς της επέκτασης και των εσφαλμένων επενδύσεων».[496] «Ο πειρασμός» σχετικά με την πραγματεία του, εκμυστηρευόταν ο Rothbard στον Lachmann, ήταν «να συνεχίζω να προσθέτω υποσημειώσεις κ.λπ., καθώς δημοσιεύονται κι άλλα καλά άρθρα».[497]

Ο Rothbard δεν υπερέβαλλε· πρόσθεσε πλήθος παραπομπών σε νέα ερευνητικά άρθρα και βιβλία. Όπως ήταν αναμενόμενο, ένα αξιοσημείωτο βιβλίο που ξεχώρισε ήταν το *Το Κεφάλαιο και η Διάρθρωσή του* του Lachmann, το οποίο θεωρούσε «εξαιρετικό έργο», συμφωνώντας «με σχεδόν ολόκληρο το περιεχόμενό του». Μια σημαντική συμβολή του ήταν η «σύνδεση της διάρθρωσης των περιουσιακών στοιχείων στην κεφαλαιαγορά με τη διάρθρωση του κεφαλαίου σε πραγματικά αγαθά» και η κατάδειξη του τρόπου με τον οποίο οι χρηματοπιστωτικές αγορές διευκόλυναν την επένδυση στο πλέγμα ετερογενών παραγωγικών αγαθών. Αυτό ερχόταν σε αντίθεση με τους οικονομολόγους του κυρίαρχου ρεύματος, οι οποίοι «παραμερίζουν το χρηματιστήριο ως απλό καζίνο».[498] Ο Rothbard επιμελήθηκε το χειρόγραφό του ώστε να αναφέρει το βιβλίο του Lachmann και την πρόσφατη εργασία του για το κεφάλαιο ως ένδειξη «αναβίωσης της "αυστριακής" θεωρίας της παραγωγής».[499] Στην ίδια παραπομπή σημείωνε επίσης με ικανοποίηση «μια ψηλαφητή

προσπάθεια ενός κορυφαίου μαθηματικού οικονομολόγου να επιστρέψει στην αυστριακή οδό», του Robert Dorfman, καθώς και «μια διεισδυτική κριτική» της προσπάθειας του Dorfman.[500] Αργότερα στην πραγματεία, ο Rothbard αναγνώριζε ότι ήταν «βαθιά υπόχρεος» στον Lachmann και στο «Σεμινάριό του Οικονομικής Επιστήμης του προγράμματος Honours στο Πανεπιστήμιο Witwatersrand της Νότιας Αφρικής» για τα γόνιμα ερωτήματα σχετικά με τη θεωρία του για τη χρησιμότητα και την ευημερία.[501]

Ο Rothbard αναγνώριζε και άλλες προόδους στην οικονομική θεωρία. Στη μεθοδολογία παρέπεμπε σε πολυάριθμα νέα άρθρα που επισήμαιναν τους περιορισμούς της οικονομετρίας και της μαθηματικής οικονομικής επιστήμης.[502] Στη θεωρία της παραγωγής εξήρε «ένα λαμπρό αλλά παραμελημένο άρθρο» που εξέταζε τη «διαφορά μεταξύ» των θεωριών της επιχείρησης «στην "αυστριακή" και στη "νεοκλασική" σκέψη», αναγνωρίζοντας ότι το άρθρο αντανακλούσε τη δική του κριτική στη συνθήκη ισότητας οριακού εσόδου και οριακού κόστους.[503] Όσον αφορά τη βιβλιογραφία των καμπυλών κόστους, επαινούσε ένα άρθρο του Alchian επειδή επέκρινε «την ορθόδοξη ανάλυση "καμπυλών κόστους", την παραμέληση του χρόνου και τον τεχνητό διαχωρισμό μεταξύ βραχυχρόνιας και μακροχρόνιας περιόδου».[504] Υποδεχόταν επίσης το άρθρο του Reuben A. Kessel για τη διαφοροποίηση των τιμών στην ιατρική ως «πραγματικά εξαιρετικό».[505] Το *Ποιότητα και Ανταγωνισμός* του Lawrence Abbott το θεωρούσε ένα από «τα καλύτερα έργα οικονομικής επιστήμης που είχε διαβάσει εδώ και πολλά χρόνια». Αυτό το «αριστούργημα . . . ακολουθεί τους [F. A.] Hayek και J. M. Clark, δίνοντας έμφαση στον ανταγωνισμό ως δυναμική διαδικασία» και όχι ως κατάσταση ισορροπίας. Ο «ανταγωνισμός ποιότητας» του Abbott και η περιγραφή του για τις «ποιοτικές διαφοροποιήσεις εντός της ίδιας επιθυμίας . . . συνάδουν με την αυστριακή παράδοση και αποτελούν καινοτομία στο εσωτερικό της».[506]

Οι πρόοδοι στη νομισματική θεωρία και στη θεωρία του οικονομικού κύκλου επίσης κέρδιζαν την επιδοκιμασία του Rothbard. Ξεχώριζε το *Πρόγραμμα Νομισματικής Σταθερότητας* του Friedman για την αναγνώριση «της δυνατότητας ιδιωτικής κοπής νομισμάτων υπό εμπορευματικό νομισματικό κανόνα».[507] Ο Rothbard «επιδοκίμαζε με ενθουσιασμό» το «Συνδικάτα, Πληθωρισμός και Κέρδη» του F. A. Hayek, επειδή εξηγούσε πώς «η "χρηματική ψευδαίσθηση" του Keynes οδηγεί πλέον σε καταστροφικό νομισματικό πληθωρισμό».[508] Η *Αποτυχία της «Νέας Οικονομικής Επιστήμης»*, η εξαντλητική κριτική του Henry Hazlitt στη *Γενική Θεωρία* του Keynes, ήταν «η καλύτερη και διεξοδικότερη άσκηση οικονομικής κατεδάφισης από τότε που ο [Eugen von] Böhm-Bawerk . . . κατέρριψε την εργασιακή θεωρία της αξίας του Marx».[509] Αναλόγως, στο χειρόγραφο της πραγματείας του, ο Rothbard συμπεριέλαβε παραπομπές σε αυτήν και σε έναν μεταγενέστερο τόμο δοκιμίων που επιμελήθηκε ο Hazlitt, *Οι Επικριτές της Οικονομικής Επιστήμης του Keynes*.[510]

Συγχρόνως, ο Rothbard ενσωμάτωνε πρόσφατες συμβολές άλλων στο χειρόγραφό του για τη Μεγάλη Ύφεση. Σε ιδιωτική αλληλογραφία, ο δικηγόρος Rae C. Heiple III, ο οποίος συνδεόταν με το FEE, υπέδειξε στον Rothbard το 1956 ότι, αν «οι κρατικές δαπάνες εξαλείφονταν», τότε «ο λόγος χρονικής προτίμησης» θα μειωνόταν.[511] Ο Rothbard ευχαρίστησε τον Heiple για την «εξαιρετική» υπόδειξή του, την οποία «κανείς δεν είχε επισημάνει προηγουμένως». Πρόσθεσε ότι ήταν «πραγματικά υπόχρεος» σε αυτόν «για τη διατύπωση αυτού του σημείου» και ότι σκόπευε «να το αξιοποιήσει εκτενώς στο βιβλίο του για την ύφεση του 1929», όπου πράγματι θα υποστήριζε ότι η περικοπή των κρατικών δαπανών, μειώνοντας την κατανάλωση, μειώνει τις χρονικές προτιμήσεις και επισπεύδει την ανάκαμψη κατά την ύφεση.[512]

Ο Rothbard διερεύνησε επίσης το ζήτημα του «ορθού ορισμού του χρήματος», ορίζοντάς το είτε ως το γενικό μέσο ανταλλαγής είτε ως κάτι που μπορεί ανά πάσα στιγμή να ανταλλαγεί στην ονομαστική του αξία με το γενικό μέσο, όπως μια κατάθεση όψεως. Πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνονται οι καταθέσεις ταμιευτηρίου, επειδή είναι «εξαργυρώσιμες στην ονομαστική τους αξία» σε καταθέσεις όψεως ή μετρητά. Ο Rothbard αντιλήφθηκε ότι, αν οι καταθέσεις ταμιευτηρίου ανήκουν στην προσφορά χρήματος, τότε ανήκουν επίσης «οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία . . . εξαργυρώσιμα στην ονομαστική τους αξία». Θεωρούσε εξαιρετικά τα άρθρα του Gordon W. McKinley επειδή επιχειρηματολογούσαν «πειστικά υπέρ της συμπερίληψης των καταθέσεων ταμιευτηρίου και των μεριδίων οργανισμών αποταμίευσης και δανείων», αλλά προχώρησε ακόμη περισσότερο προσθέτοντας προκλητικά «τις αξίες εξαγοράς σε μετρητά των ασφαλιστηρίων ζωής». Τα γραπτά των McKinley και Burns τον ενέπνευσαν να τις συμπεριλάβει στην προσφορά χρήματος.[513] Υπέβαλε εργασία γι' αυτό το θέμα στο *Journal of Finance* το 1959. Όπως και άλλες πρόσφατες υποβολές του σε περιοδικά, απορρίφθηκε.[514] Ωστόσο, ο Rothbard ένιωσε αργότερα δικαιωμένος, επειδή «στην πιο πρόσφατη έκθεσή του για το θέμα, ο McKinley πλησιάζει στην αναγνώριση» ότι οι αξίες εξαγοράς σε μετρητά των ασφαλιστηρίων ζωής ανήκουν στην προσφορά χρήματος.[515]

Κατά ειρωνικό τρόπο, η ουσιαστικότερη αλλαγή του Rothbard στο *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* επρόκειτο να πραγματοποιηθεί αφού θεώρησε ότι είχε ολοκληρώσει το βιβλίο, την άνοιξη του 1959. Το «γιγαντιαίο βιβλίο» του αριθμούσε συνολικά 1.900 σελίδες.[516] Αναζήτησε ακαδημαϊκό εκδότη, όπως τον University of Chicago Press, αλλά δεν μπόρεσε να βρει κανέναν φορέα πρόθυμο να εκδώσει το βιβλίο. Ευτυχώς, αυτό βρήκε στέγη στη Σειρά Ανθρωπιστικών Μελετών του Ιδρύματος William Volker, μια νεοσύστατη σειρά βιβλίων της ελεύθερης αγοράς και της Αυστριακής Σχολής που εξέδιδε η Van Nostrand Company και η οποία περιλάμβανε τόμους των Kirzner και Mises.[517] Λόγω της έκτασής του, το Ίδρυμα Volker ήθελε κάποιον που διέθετε «την εκδοτική τεχνογνωσία ώστε ίσως να το περικόψει». Επέλεξε έναν από τους συμβούλους του, τον συντηρητικό-ελευθεριστή συγγραφέα Frank Meyer.[518]

«Ανεπιφύλακτα», δήλωνε ο Meyer στη γνωμοδότησή του, «το βιβλίο του Rothbard είναι μία από τις δύο ή τρεις σημαντικότερες πραγματεύσεις οικονομικής επιστήμης που γράφτηκαν αυτόν τον αιώνα. Βρίσκεται στην άμεση γραμμή των [Carl] Menger, Böhm-Bawerk και Mises». Ο Meyer διακήρυσσε ότι η πραγματεία του Rothbard διέθετε «ορισμένες θετικές ιδιότητες που υπερβαίνουν . . . οτιδήποτε έχει γράψει ο Mises». Ειδικότερα, «είναι μια εξαντλητική πραγματεία οικονομικής επιστήμης, η οποία εξετάζει όλες τις πτυχές του θέματος και συγχρόνως . . . ανασκευάζει τους ισχυρότερους σύγχρονους οικονομολόγους —π.χ. . . . τους οπαδούς του Keynes—». «Κανένας οικονομολόγος μετά τους [Frank] Taussig και [Frank] Fetter δεν έχει παραγάγει κάτι που να αποτελεί πραγματική πραγματεία για την οικονομική επιστήμη στο σύνολό της», συμπεριλαμβανομένων των Joseph Schumpeter, John Maynard Keynes και F. A. Hayek. Η *Ανθρώπινη Δράση* είναι «η πλησιέστερη προσέγγιση του Mises σε μια γενική πραγματεία, μολονότι . . . σε ορισμένα σημεία είναι υπερβολικά γενική για να εισέλθει αποτελεσματικά στο σύγχρονο πεδίο μάχης».[519]

Ο Meyer διατύπωνε κατόπιν την κύρια εκδοτική του πρόταση: «Τα κεφάλαια 12 έως 19 πρέπει να αφαιρεθούν και να αντικατασταθούν από ένα μόνο κεφάλαιο που θα συνοψίζει τις οικονομικές θεωρίες». Θεωρούσε ότι, πέρα από την έκταση του βιβλίου, τα μεταγενέστερα κεφάλαια εξέφραζαν «έναν ασυμβίβαστο αναρχισμό», ο οποίος αρνιόταν τη νομιμοποίηση οποιασδήποτε κρατικής

δραστηριότητας. Αυτή η ακραία στάση «θα μπορούσε κάλλιστα να εμποδίσει την προσοχή στη βαθιά και εξαντλητική οικονομική επιστήμη του», ιδίως μεταξύ συντηρητικών αναγνωστών.[520] Επειδή το Ίδρυμα Volker έτρεφε «μεγάλο σεβασμό για το εκδοτικό αισθητήριο του Frank», ενημέρωσε τον Rothbard τον Ιανουάριο του 1960 ότι έπρεπε να περικόψει την πραγματεία του σύμφωνα με τις συστάσεις του Meyer, ώστε να εκδοθεί «σε τέτοια μορφή που να αποδίδει τη μεγαλύτερη δυνατή τιμή στα αξιοσημείωτα ταλέντα του». Η Van Nostrand θα εξέδιδε την πραγματεία σε «δύο τόμους», εξετάζοντας το ενδεχόμενο ενός «πιθανού "τρίτου τόμου"».[521]

Ο Rothbard, ο οποίος είχε πληροφορηθεί τη γνωμοδότηση του Meyer τον προηγούμενο Νοέμβριο, θεωρούσε «προφανές ότι όλη η πλεκτάνη αποσκοπεί στο να μαχαιρώσει τον τρίτο τόμο, βάζοντάς τον στο ράφι και απομακρύνοντας έτσι τον αναρχισμό».[522] Στην απάντησή του προς το Ίδρυμα Volker, όμως, δήλωνε ότι ήταν «ιδιαίτερα ενθαρρυμένος που ο Frank είχε τόσο καλή γνώμη για το βιβλίο» και συμφωνούσε ότι, αν «το βιβλίο πρέπει να περικοπεί, είναι καλύτερο να προχωρήσουμε όπως προτείνει . . . αντί να προσπαθήσουμε να περικόψουμε εσωτερικά κάθε κεφάλαιο». Διαμαρτυρήθηκε ωστόσο έντονα για τον χαρακτηρισμό των κεφαλαίων περί κρατικής παρέμβασης από τον Meyer ως «"δογματικών" και "πολιτικών"».[523]

Παρ' όλα αυτά, ο Rothbard έγραψε ένα νέο κεφάλαιο 12 που συνόψιζε την οικονομική ανάλυσή του για την κρατική παρέμβαση. Περιέκοψε δραστικά τη θεωρία του για την ευημερία, την τυπολογία της παρέμβασης και την ανάλυση διαφόρων κυβερνητικών πολιτικών. Δεν πρόσθεσε τίποτε νέο, εκτός από μια ενότητα βασισμένη σε υπόδειξη του Meyer, όπου συζητούσε νέα έρευνα για την οικονομική επιστήμη των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς και πρόσφατους επικριτές του καπιταλισμού. Τονίζοντας τη σημασία της αποταμίευσης και της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, ο Rothbard παρέπεμπε στο βιβλίο του Lachmann για το κεφάλαιο, στην πρόσφατη έρευνα του P. T. Bauer για το θέμα και στο νέο βιβλίο του Mises για την κατάλληλη μέθοδο στην ιστορία.[524]

Ενώ έγραφε το αναθεωρημένο κεφάλαιο 12 το 1960, ο Rothbard χώρισε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* σε δύο τόμους για να προετοιμάσει την έκδοσή του από τη Van Nostrand. Ο τόμος 1 περιλάμβανε τα κεφάλαια 1 έως 7 και ανέλυε «την οικονομική επιστήμη του απομονωμένου ατόμου, του αντιπραγματισμού και της έμμεσης ανταλλαγής». Τοποθέτησε τα κεφάλαια 8 έως 12 στον τόμο 2, ο οποίος εστίαζε στα «"δυναμικά" προβλήματα μιας μεταβαλλόμενης οικονομίας, στους ιδιαίτερους τύπους συντελεστών, στο χρήμα και στην αξία του και στο μονοπώλιο και στον ανταγωνισμό», μαζί με, «αναγκαστικά πιο συνοπτικά, τις συνέπειες της βίαιης παρέμβασης στην ελεύθερη αγορά».[525] Έως τον Ιανουάριο του 1961, ο Rothbard είχε ολοκληρώσει την αναθεώρηση του χειρογράφου του, το οποίο αριθμούσε πλέον «περίπου 1470 σελίδες δακτυλογράφησης pica — με τις υποσημειώσεις σε μονό διάστιχο—».[526] Επιτέλους είχε ολοκληρώσει το εγχείρημά του, αποτέλεσμα πολυετούς επίπονης προσπάθειας και αφοσίωσης. Ανυπομονούσε για την έκδοση του έργου.

Η έκδοση της πραγματείας

Το 1960 και το 1961 συνέβησαν αρκετά βαρυσήμαντα γεγονότα που επηρέασαν βαθιά το μέλλον του Rothbard ως επαγγελματία οικονομολόγου. Τον Φεβρουάριο του 1960 έστειλε πολλές επιστολές, διερευνώντας πιθανές ευκαιρίες απασχόλησης σε διάφορα πανεπιστήμια υψηλού κύρους, μεταξύ των οποίων τα Princeton, Columbia και Yale, και έλαβε αμέσως απαντήσεις ότι δεν

υπήρχαν προς το παρόν κενές θέσεις.[527] Αυτές οι απαντήσεις πιθανότατα έβαλαν το τελευταίο καρφί στο φέρετρο του στόχου του να γνωστοποιήσει τα ευρήματά του στην κοινότητα των οικονομολόγων. Παρά την προηγούμενη αισιοδοξία, αντιλήφθηκε ότι η ακαδημαϊκή κοινότητα δεν θα έδινε προσοχή στην πραγματεία του. Σε αυτό το σημείο άρχισε να προωθεί σοβαρά το προτεινόμενο ερευνητικό ινστιτούτο του και ενθουσιάστηκε όταν έμαθε ότι το Ίδρυμα Volker ενδιαφερόταν επίσης για έναν τέτοιο οργανισμό.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1950, ο F. A. Harper, πρώην οικονομολόγος στο Πανεπιστήμιο Cornell που είχε εργαστεί στο FEE προτού εγκατασταθεί στο Ίδρυμα Volker, άρχισε να διερευνά σοβαρά τη δημιουργία ενός ελευθεριστικού ερευνητικού κέντρου. Όταν η ιδέα απέκτησε δυναμική το 1961, ο Rothbard έγραψε πλήθος επιστολών στον Harper, προσφέροντας σειρά συμβουλών και ιδεών. Όσον αφορά την προαγωγή των διαφόρων κλάδων γνώσης της «επιστήμης της ελευθερίας» που θα προωθούσε το ινστιτούτο, υποστήριζε ότι «η οικονομική επιστήμη έχει τη μικρότερη ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης», μια κατανοητή δήλωση δεδομένης της ολοκλήρωσης του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*.[528] Πράγματι, ο Rothbard έγραψε αργότερα σε άλλον συνεργάτη του Ιδρύματος Volker ότι «με τα βιβλία που έχουν εκδοθεί, ιδίως με το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, πιστεύω ότι έχω πει όσα είχα να πω για την οικονομική επιστήμη και τώρα ανυπομονώ να προχωρήσω σε άλλα πεδία».[529]

Ο Rothbard πίστευε ότι το σημαντικότερο καθήκον του ινστιτούτου δεν ήταν η άμεση επικοινωνία με τον ακαδημαϊκό κόσμο, αλλά η ενίσχυση «του “σκληρού πυρήνα” της ελευθεριστικής σκέψης και των ελευθεριστών στοχαστών».[530] Ειδικότερα, πρότεινε να εκδίδει το ινστιτούτο ένα «επιστημονικό, διεπιστημονικό περιοδικό» που θα εστίαζε στην «οικονομική επιστήμη, στην ιστορία, στα ζητήματα διακυβέρνησης, στη φιλοσοφία και ακόμη και στις φυσικές επιστήμες, αν χρειαζόταν». Αυτό θα απέτρεπε τους «ελευθεριστές μελετητές» σε διάφορα κολέγια από το να παραμένουν «εντελώς απομονωμένοι ανάμεσα σε κατά κύριο λόγο εχθρικούς ή, στην καλύτερη περίπτωση, αδιάφορους συναδέλφους και ακροατήρια». Αντιθέτως, θα μπορούσαν «να συναντώνται, να ανταλλάσσουν ιδέες, να αλληλοεμπλουτίζονται, να δημοσιεύουν τις απόψεις τους και γενικά να ασκούν “πολλαπλασιαστική” επίδραση, ή επίδραση μόχλευσης, στην προαγωγή των ελευθεριστικών ιδεών». Το ινστιτούτο θα εστίαζε στην έρευνα και όχι στον «υπερβολικά μεγαλεπήβολο, υπερβολικά ανεφάρμοστο» στόχο να γίνει «μεταπτυχιακή σχολή που απονέμει τίτλους». Το δικό του ινστιτούτο «θα ήταν απλούστερο, φθηνότερο και πολύ καταλληλότερο και αποτελεσματικότερο». Ο Rothbard ήταν «τόσο ενθουσιασμένος» με το εγχείρημα, ώστε προσφέρθηκε να εργαστεί «με πλήρη απασχόληση» για την υλοποίησή του.[531] Είναι σαφές ότι εναπέθετε τις ελπίδες του για μελλοντική απασχόληση στο προτεινόμενο ινστιτούτο, το οποίο θα προωθούσε την πραγματεία του και θα του παρείχε τον χρόνο και τους πόρους για περαιτέρω έρευνα.

Ο Rothbard ενθουσιάστηκε όταν έμαθε ότι η πρόταση του Harper ενδιέφερε ιδιαίτερα τον Harold Luhnow και το Ίδρυμα Volker. Πράγματι, στα τέλη του 1961 το Ίδρυμα Volker αποφάσισε να μεταβιβάσει 17 εκατομμύρια USD ως ιδρυτικό κεφάλαιο στον νέο οργανισμό του Harper, το Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Μελετών (IHS), και ο Luhnow οργάνωσε εναρκτήρια συνάντηση τον Φεβρουάριο του 1962.[532] Τα καλά νέα συνεχίζονταν. Πρώτον, το Ίδρυμα Volker ενέκρινε διετή ερευνητική επιχορήγηση για να γράψει ο Rothbard σχετικά με την πολιτική φιλοσοφία της ελευθερίας και κίνησε τη διαδικασία για να λάβει παρόμοια επιχορήγηση για ένα έργο αμερικανικής ιστορίας.[533] Δεύτερον, κάλυψε το κόστος εκτύπωσης που απαιτούνταν για να εκδώσει το Πανεπιστήμιο Columbia τη μακροχρόνια αδρανή διατριβή του Rothbard για τον Πανικό του

1819.[534] Τρίτον, συμφώνησε να εκδώσει το βιβλίο του για τη Μεγάλη Ύφεση, το οποίο θεωρούσε «εξαιρετικά σημαντικό».[535] Αυτό συμπλήρωνε τις εκδόσεις του Rothbard, με εξαίρεση το φυλλάδιό του για το χρήμα, το οποίο, χάρη σε έναν μικρό ελευθεριστικό εκδοτικό οίκο, θα έβλεπε επίσης το φως της δημοσιότητας.[536] Τέταρτον, και σημαντικότερο, το Ίδρυμα Volker προετοιμαζόταν να εφαρμόσει «μάλλον εκτεταμένα σχέδια προώθησης» για το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*. Προέβλεπε ότι «πολλοί σκεπτόμενοι άνθρωποι θα γνωρίσουν γρήγορα και σε βάθος τις ιδέες του Murray Rothbard στο εγγύς μέλλον».[537]

Επομένως, τον Φεβρουάριο του 1962, ο Rothbard —μόλις τριάντα έξι ετών— πρέπει να ένιωθε τεράστια ικανοποίηση για όσα είχε επιτύχει. Το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* θα έφθανε στα ράφια αργότερα την ίδια χρονιά. Επιπλέον, το Ίδρυμα Volker εκτιμούσε σαφώς την έρευνά του και τον ενθάρρυνε να αναπτύξει τη συστηματική επιστήμη του για την ελευθερία. Συν τοις άλλοις, σχεδίαζε να διαθέσει εκατομμύρια για την ίδρυση του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών Μελετών. Ο οργανισμός αυτός θα προωθούσε και θα διέδιδε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, και υπήρχαν πολύ μεγάλες πιθανότητες να απασχολήσει τον Rothbard ως ερευνητή πλήρους απασχόλησης. Σε λίγο περισσότερο από δέκα χρόνια, ο Rothbard είχε διανύσει μεγάλη απόσταση από τον μεταπτυχιακό φοιτητή του Columbia στον οποίο ο Mises είχε ζητήσει να γράψει μια εκδοχή της *Ανθρώπινης Δράσης* σε μορφή εγχειριδίου. Τώρα η πραγματεία του πλησίαζε στην έκδοση και η δημιουργία ενός ινστιτούτου σχεδιασμένου να προάγει τα δικά του γραπτά και εκείνα άλλων συγγραφέων της ελεύθερης αγοράς φαινόταν επικείμενη. Το μέλλον της οικονομικής επιστήμης της Αυστριακής Σχολής και του ελευθερισμού έμοιαζε πράγματι εξαιρετικά λαμπρό.

Τότε όμως όλα κατέρρευσαν. Στα τέλη του 1961, το Ίδρυμα Volker έστειλε στον Rothbard για γνωμοδότηση ένα βιβλίο του χριστιανού φονταμενταλιστή R. J. Rushdoony, του οποίου ο Luhnow «ήταν οπαδός». Αφού ο Rothbard «κατακεραύνωσε» το έργο με μια δριμεία κριτική, ο Luhnow πείστηκε γρήγορα ότι «περιστοιχιζόταν από μια αθεϊστική, αναρχική, ειρηνιστική συνωμοσία με στόχο την καταστροφή του χριστιανισμού».[538] Άρχισε να αμφιταλαντεύεται ως προς την υποστήριξή του προς το IHS, υποστηρίζοντας ότι όλη η αναγκαία γνώση είχε ήδη συγκεντρωθεί και ότι έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην άσκηση επιρροής στους πανεπιστημιακούς χώρους και στις πολιτικές εκλογές. Τον Μάρτιο, λιγότερο από δύο μήνες μετά την εναρκτήρια συνάντηση του IHS, ο Luhnow τερμάτισε αιφνιδίως τη λειτουργία του Ιδρύματος Volker. Οι συνέπειες ήταν σεισμικές: το IHS δεν θα λάμβανε αρχικό κεφάλαιο και η σειρά βιβλίων του Ιδρύματος William Volker θα διακοπτόταν σύντομα, περιορίζοντας σοβαρά την απήχηση των δημοσιεύσεων του Rothbard. Ούτε ο Mises ήταν ασφαλής — το Ίδρυμα Volker έπαψε να καλύπτει τον μισθό του στο NYU το 1964. Η αιφνίδια απόφαση του Luhnow συνέτριψε τον Rothbard, ο οποίος τη θεωρούσε «έκρηξη μηδενισμού και ανορθολογισμού», «συμβολική» της αυξανόμενης διάστασης μεταξύ ελευθερισμού και συντηρητισμού σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής.[539] Τώρα διέθετε για τον βιοπορισμό του μόνο τις ερευνητικές επιχορηγήσεις και την εργασία σύνταξης γνωμοδοτήσεων για βιβλία για λογαριασμό του Ιδρύματος Volker. Ο από μακρού αγαπημένος στόχος του να εργάζεται με πλήρη απασχόληση στην ανάπτυξη της επιστήμης της ελευθερίας είχε υποστεί τεράστιο πλήγμα.

Δεδομένης της αιφνίδιας τροπής των γεγονότων και της έλλειψης εκτεταμένης προώθησης από το Ίδρυμα Volker, το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* παρέμεινε παραμελημένο όταν εκδόθηκε. Η Van Nostrand φέρεται να «τα έκανε όλα θάλασσα» όταν έστειλε το βιβλίο στους κριτικούς, «στέλνοντας εκ των προτέρων τον τόμο Ι και κατόπιν ξεχνώντας να στείλει τον τόμο ΙΙ».[540] Οι περιορισμένες βιβλιοκρισίες σε επιστημονικά περιοδικά ήταν αρνητικές και δεν καταπιάστηκαν

σοβαρά με τα θεωρητικά επιχειρήματα του Rothbard. Θεωρούσαν δογματικές την πραξεολογική μέθοδο και τις σχετικές με την ελεύθερη αγορά κρίσεις της περί ευημερίας. Για παράδειγμα, μολονότι ο Lewis E. Hill στο *Southern Economic Journal* θεωρούσε τους τόμους «αναζωογονητικούς ως προς την πρωτοτυπία τους, . . . προκλητικούς ως προς την τόλμη της προσέγγισής τους και . . . πιθανότατα την ακριβέστερη και λεπτομερέστερη πραξεολογική ανάλυση της οικονομίας που έχει γραφτεί έως σήμερα», δεν μπορούσε να τους συστήσει, επειδή ο Rothbard δεν υπέβαλλε τις παραδοχές του σε εμπειρικό έλεγχο και δεν εξέταζε την ισχύ του εταιρικού μονοπωλίου.[541] Ο D. N. Winch, γράφοντας για το *Economic Journal*, χαρακτήριζε το έργο «νοσταλγικό και μεροληπτικό» και πλησιέστερο στη «συστηματική θεολογία παρά στην οικονομική επιστήμη».[542] Ανατρέχοντας στην έκδοση, ο Rothbard θρηνούσε για το ότι μόνο λίγα άτομα «ενδιαφέρθηκαν καν, πέρα από τους ανθρώπους του σεμιναρίου του Mises και του FEE. . . . Οι περισσότεροι ήταν μη οικονομολόγοι ή φίλοι και θαυμαστές του Mises».[543] Ήταν ζοφερή υποδοχή για ένα τόσο σημαντικό έργο.

Μολονότι είναι αλήθεια ότι το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* ενδιέφερε μόνο τους οικονομολόγους της Αυστριακής Σχολής και τους συνοδοιπόρους τους, η γνώμη τους γι' αυτό ήταν εξαιρετικά ενθουσιώδης. Ο Fritz Machlup έγραψε στον Rothbard ότι ήταν «πανευτυχής που είχε» το βιβλίο.[544] Παρά τη διαφωνία του με τη νομική και πολιτική ανάλυση του Rothbard, ο Henry Hazlitt αναγνώριζε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* ως «τη σημαντικότερη γενική πραγματεία οικονομικών αρχών μετά την *Ανθρώπινη Δράση* του Ludwig von Mises το 1949».[545] Ένα υπόμνημα του νεοσύστατου Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών Μελετών, πιθανότατα γραμμένο από τον Harper στα μέσα της δεκαετίας του 1960, το θεωρούσε «μνημειώδες έργο που φαίνεται προορισμένο να γίνει κλασικό στη βιβλιογραφία της ανθρώπινης ελευθερίας, της οικονομικής επιστήμης και της πολιτικής επιστήμης». Το υπόμνημα του IHS συνέχιζε τους πλούσιους επαίνους προς την πραγματεία: «πολλά από τα καλύτερα πνεύματα έχουν υποστηρίξει ότι υπερβαίνει τους "δασκάλους", όπως τα έργα των Ludwig von Mises, F. A. von Hayek, Wilhelm Roepke και άλλων διάσημων στοχαστών».[546] Ο Harper και το IHS εκτιμούσαν σαφώς εξαιρετικά τα ταλέντα του Rothbard.

Πράγματι, αυτοί οι σχολιαστές της ελεύθερης αγοράς, και όχι οι οικονομολόγοι του κυρίαρχου ρεύματος που έγραφαν στα επιστημονικά περιοδικά, είχαν απόλυτο δίκιο: το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* είναι κλασικό έργο που ακολουθεί τα βήματα της *Ανθρώπινης Δράσης*. Ο Rothbard εκλέπτυνε πολλές από τις ενοράσεις του Mises και πραγματοποίησε τις δικές του σημαντικές συμβολές στην πραξεολογική παράδοση. Αυτό φαίνεται καλύτερα στη βιβλιοκρισία της πραγματείας από τον ίδιο τον Mises, ο οποίος αναγνώρισε το τεράστιο επίτευγμα του Rothbard.

Το υπόδειγμα Mises–Rothbard

Παρά τα απρόβλεπτα πλήγματα κατά την έκδοση του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, ο Rothbard σημείωσε μια νίκη όταν ο Ludwig von Mises αξιολόγησε την πραγματεία του. Είχε κρατήσει τον Mises ενήμερο κατά την τελική φάση της ολοκλήρωσής της. Όταν ο Rothbard θεώρησε ότι είχε ολοκληρώσει το βιβλίο, προτού πληροφορηθεί τις εκδοτικές παρατηρήσεις του Frank Meyer, έγραψε στον Mises τον Μάιο του 1959: «Επιτέλους, ύστερα από τόσα χρόνια, ολοκλήρωσα τελικά το βιβλίο των Γενικών Αρχών». Ο μαθητής του Mises τόνιζε ότι δεν θα

μπορούσε «ποτέ να τον ευχαριστήσει επαρκώς για την έμπνευση, επιστημονική και προσωπική», που είχε λάβει από αυτόν.[547] Ως αρμόζοντα φόρο τιμής, ο Rothbard αφιέρωσε το βιβλίο στον μέντορά του.[548]

Τώρα, στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ο Rothbard πρέπει να ένιωσε μεγάλη αγωνία όταν έμαθε ότι ο Mises είχε λάβει το βιβλίο και έγραφε βιβλιοκρισία για το *New Individualist Review*, ένα συντηρητικό-ελευθεριστικό περιοδικό που εξέδιδαν φοιτητές του Πανεπιστημίου του Σικάγου.[549] Άλλωστε, ο Mises αντιμετώπιζε απαξιωτικά τις περισσότερες συμβολές οικονομολόγων, γράφοντας στην *Ανθρώπινη Δράση* ότι «ποτέ δεν έζησαν συγχρόνως περισσότεροι από είκοσι άνθρωποι των οποίων το έργο να συνεισέφερε κάτι ουσιώδες στην οικονομική επιστήμη».[550] Θα μπορούσε να θεωρήσει το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* ένα από τα πολλά έργα που δεν πρόσθεταν τίποτε σημαντικό στον κλάδο. Ο Rothbard δεν χρειαζόταν να ανησυχεί: ο Mises επαίνεσε αφειδώς το έργο και το θεώρησε μεγάλο άλμα στην οικονομική θεωρία.

Ο Mises άρχισε τη βιβλιοκρισία του με ένα δριμύ κατηγορητήριο κατά της κοινότητας των οικονομολόγων, την οποία θεωρούσε ανεπίδεκτη σωτηρίας. «Στα γραπτά και στη διδασκαλία εκείνων που σήμερα αποκαλούν τους εαυτούς τους οικονομολόγους», δεν υπάρχει «πλέον καμία κατανόηση της λειτουργίας του οικονομικού συστήματος καθαυτού», επειδή αυτοί οι συγγραφείς δεν κατανοούν «την αλληλεξάρτηση και την αμοιβαιότητα των δραστηριοτήτων των διαφόρων ατόμων και ομάδων». Αντιθέτως, η τρέχουσα ορθοδοξία αναλύει «τις διαφορετικές οικονομικές σφαίρες» ως «απομονωμένα πεδία», κατακερματίζοντας έτσι την επιστήμη σε χωριστούς τομείς, «όπως η οικονομική επιστήμη της εργασίας, της γεωργίας, της ασφάλισης, του εξωτερικού εμπορίου, του εσωτερικού εμπορίου και ούτω καθεξής». Επιπλέον, πολλοί από αυτούς τους λεγόμενους οικονομολόγους αναζητούν καταφύγιο στη συλλογή «ενός τεράστιου όγκου στατιστικών και άλλων ιστορικών δεδομένων», χωρίς καμία θεωρητική κατανόηση των υποκείμενων αιτιωδών σχέσεων. Συνολικά, τα πρόσφατα γραπτά οικονομικής επιστήμης συνθέτουν «μια θλιβερή ιστορία προϊούσας επιδείνωσης και υποβάθμισης», και οι αξιόλογες συμβολές που δημοσιεύονται «συκοφαντούνται ως παρωχημένες και αντιδραστικές από τους κρατικούς οικονομολόγους και υφίστανται αποκλεισμό από τα πανεπιστήμια, τα ακαδημαϊκά περιοδικά και τις εφημερίδες».[551]

Αυτό ήταν το διανοητικό περιβάλλον στο οποίο βρέθηκε ο Rothbard όταν άρχισε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο Columbia. Έδειχνε τεράστιες προοπτικές σε ένα από τα κορυφαία πανεπιστήμια της χώρας, αλλά οι σπουδές του δεν του παρείχαν συστηματική κατανόηση ολόκληρης της οικονομικής δραστηριότητας. Αναγνώριζε αδυναμίες στις επικρατούσες προσεγγίσεις της θεσμικής σχολής και του Keynes, αλλά δεν είχε ακόμη κατανοήσει τις ανεπάρκειες του θετικιστικού πλαισίου και του πλαισίου του Marshall που είχε αφομοιώσει. Αυτό, φυσικά, άλλαξε γρήγορα όταν γνώρισε τον Mises και βίωσε μια πραγματική αποκάλυψη διαβάζοντας την *Ανθρώπινη Δράση*, την πηγή έμπνευσης για τη δική του δεκαετή πορεία προαγωγής της πραξεολογικής παράδοσης. Αρχικά, ο Rothbard πίστευε ότι μπορούσε να γνωστοποιήσει άμεσα και πειστικά τις νέες ενοράσεις και θεωρητικές τομές του στην κοινότητα των οικονομολόγων, προτού αντιληφθεί, όπως και ο μέντοράς του, ότι δεν μπορούσε να μεταβάλει την επικρατούσα στάση τους.

Μολονότι το αποτέλεσμα των επίμονων προσπαθειών του Rothbard —το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*— δεν επηρέασε την κοινότητα των οικονομολόγων, εντυπωσίασε ασφαλώς τον μέντορά του. «Ο δρ Rothbard», έγραφε ο Mises, «ήδη γνωστός ως συγγραφέας αρκετών εξαιρετικών μονογραφιών . . . εντάσσεται στις τάξεις των επιφανών οικονομολόγων δημοσιεύοντας . . . ένα ογκώδες έργο, μια συστηματική πραγματεία οικονομικής επιστήμης». Ο Mises αναγνώριζε ότι οι

πρωτότυπες συμβολές του προστατευόμενού του προέκυψαν από τη βαθιά ενασχόλησή του με την ιστορία της οικονομικής σκέψης, γράφοντας ότι «σε κάθε κεφάλαιο της πραγματείας του» ο Rothbard, «υιοθετώντας τα καλύτερα στοιχεία των διδασκαλιών των προκατόχων του και προσθέτοντας σε αυτά εξαιρετικά σημαντικές παρατηρήσεις . . . αναπτύσσει την ορθή θεωρία». Για παράδειγμα, ο Mises επαινούσε την προσέγγιση γενικής αλληλεξάρτησης του Rothbard στη θεωρία της παραγωγής κατά Böhm-Bawerk, ιδίως την προσεκτική χρήση «της ισορροπίας και της ομοιόμορφα περιστρεφόμενης οικονομίας» και τις εφαρμογές που αφορούσαν το «προεξοφλημένο οριακό προϊόν αξίας» των συντελεστών. Επιδοκίμαζε επίσης την κατεδάφιση του πυρήνα της μαθηματικής οικονομικής επιστήμης από τον Rothbard «σε λίγες λαμπρές γραμμές» και τον εντοπισμό του «ελλείποντος κρίκου» της οικονομικής επιστήμης του Keynes: «του ύψους του μισθού».[552]

Παρά τη διαφωνία του με τον Rothbard στη «φιλοσοφία του δικαίου και σε ορισμένα προβλήματα του ποινικού κώδικα», ο Mises αναγνώριζε τα εκπληκτικά ταλέντα του και την τεράστια συμβολή του στην οικονομική επιστήμη. Θεωρούσε το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* «συμβολή που σηματοδοτεί μια νέα εποχή στη γενική επιστήμη της ανθρώπινης δράσης» και επέμενε ότι όλοι οι μελλοντικοί οικονομολόγοι «θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις θεωρίες και τις κριτικές που εκθέτει ο δρ Rothbard».[553] Είναι σαφές ότι η βιβλιοκρισία του Mises καταδεικνύει τον τεράστιο θαυμασμό του για τον Rothbard ως οικονομολόγο και ότι το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* αποτελούσε σημαντική περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομικής θεωρίας που εκτίθεται στην *Ανθρώπινη Δράση*. Πράγματι, ύστερα από όλα αυτά τα χρόνια, ο Rothbard είχε τελικά γράψει το «σπουδαίο βιβλίο» που ο Mises τον είχε ενθαρρύνει να γράψει το 1950.[554] Όταν έλαβε το τελευταίο τεύχος του *New Individualist Review*, ο Rothbard ευχαρίστησε τον μέντορά του για την «εξαιρετική βιβλιοκρισία» και εξέφρασε την ελπίδα ότι θα «διέδιδε τη γνώση και την επιρροή του βιβλίου στους πνευματικούς κύκλους».[555]

Το ότι θεωρούσε το έργο του Rothbard στην οικονομική θεωρία ανανέωση και προαγωγή του δικού του έργου, ο Mises δεν άφηνε καμία αμφιβολία στην ιδιωτική αλληλογραφία του με μορφωμένους μη ειδικούς και πανεπιστημιακούς, καθώς και στα σχόλιά του στην αίθουσα διδασκαλίας. Σε επιστολή του στα τέλη του 1962 προς τον διακεκριμένο φιλόσοφο Louis Rougier, τον παρέπεμπε στη «συστηματική έκθεση ολόκληρης της διδασκαλίας της πραξεολογίας στο βιβλίο μου *Ανθρώπινη Δράση* και τώρα πλέον στο λαμπρό βιβλίο ενός νεότερου άνδρα, του Murray N. Rothbard, *Άνθρωπος, Κράτος και Οικονομία* [sic]». Αφού συνέστησε στον Rougier μια νέα έκδοση του βιβλίου του για τη μεθοδολογία της οικονομικής επιστήμης, *Επιστημολογικά Προβλήματα της Οικονομικής Επιστήμης*, ο Mises έκλεισε την επιστολή με μια θερμή παράκληση: «Αλλά, σας παρακαλώ, διαβάστε πρώτα απ' όλα το βιβλίο του Rothbard. Είναι πολύ ενδιαφέρον και από επιστημολογική άποψη».[556] Δύο μήνες αργότερα, το 1963, ένας επιχειρηματίας έγραψε στον Mises ρωτώντας αν γνώριζε «κάποιο πανεπιστημιακό εγχειρίδιο οικονομικής επιστήμης που κυκλοφορεί σήμερα και θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι προάγει τις ιδέες σας επί του θέματος».[557] Ο Mises απάντησε ότι, μολονότι αδυνατούσε «να κατονομάσει ένα αμερικανικό εγχειρίδιο που θα μπορούσε να θεωρηθεί πλήρως ικανοποιητικό», το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* του Rothbard «είναι μια συστηματική ανάλυση ολόκληρης της οικονομικής διαδικασίας. Πιστεύω ότι θα σας ενδιαφέρει να διαβάσετε αυτή την εξαιρετική πραγματεία».[558]

Στο δικό του σεμινάριο στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, από τον Νοέμβριο του 1962 έως τον Μάιο του 1963, ο Mises σχολίαζε κατά καιρούς το έργο του Rothbard. Οι σημειώσεις της Bettina Bien Greaves αποκαλύπτουν ότι, μολονότι ο Mises προέβαλλε επιμέρους αντιρρήσεις για την «ορολογία» του Rothbard,[559] θεωρούσε ότι η μακροχρόνια περίοδος του Alfred Marshall είχε «επικριθεί πολύ καλά» από τον Rothbard. Ο Marshall είχε «επικριθεί ορθά από τον Murray όσον αφορά τη μακροχρόνια και τη βραχυχρόνια περίοδο, την ισορροπία. Για τον Marshall, η βραχυχρόνια περίοδος δεν έχει σημασία. Ένα καλό κεφάλαιο του Murray Rothbard».[560] Ο Mises διαφωνούσε πράγματι με τη συζήτηση του Rothbard για τα μονοπώλια και τη διαμόρφωση μονοπωλιακών τιμών: «Ο Rothbard λέει ότι πάντοτε το κράτος δημιουργεί τη μονοπωλιακή τιμή. Εγώ λέω ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν ορισμένες μονοπωλιακές τιμές και μονοπωλιακό όφελος χωρίς το κράτος — μολονότι πρόκειται για πολύ μικρό μέρος της αγοράς».[561]

Σε ιδιωτικές παρατηρήσεις, ο Mises επαινούσε την ανάλυση του Rothbard για τη μονοπωλιακή τιμή και επέμενε ότι υπήρχε μικρή διαφορά μεταξύ των απόψεών τους. Έτσι, όπως ανέφερε η σύζυγός του Margit, ο Mises απάντησε σε ερώτηση για τις διαφορές του με τον Rothbard στη θεωρία του μονοπωλίου λέγοντας: «Θα προσυπέγραφα κάθε λέξη που έχει γράψει ο Rothbard στη μελέτη του».[562] Σε μια δεύτερη αφήγηση του περιστατικού, η Margit ανέφερε ότι ο Mises είχε απαντήσει: «Οτιδήποτε έχει γράψει ο Rothbard σε αυτό το έργο έχει τη μεγαλύτερη σημασία».[563] Απαντώντας σε επιστολή του David Gordon, ο Mises έγραφε ότι «η διαφορά μεταξύ της δικής μου πραγμάτευσης του προβλήματος της μονοπωλιακής τιμής και εκείνης του κυρίου Rothbard είναι ήσσονος σημασίας», επειδή στην πράξη όλες οι σημερινές μονοπωλιακές τιμές «οφείλουν την ύπαρξή τους στην απουσία ελευθερίας της αγοράς», μολονότι ο Mises εξακολουθούσε να πιστεύει ότι θεωρητικά ήταν δυνατόν να προκύψει μονοπωλιακή τιμή στην ελεύθερη αγορά.[564] Αυτές οι παρατηρήσεις δείχνουν ότι ο Mises εκτιμούσε την ανάλυση του Rothbard, μολονότι δεν αποδεχόταν ακόμη πλήρως τη θέση του ότι δεν υπήρχε τρόπος εννοιολογικής διάκρισης μεταξύ ανταγωνιστικών και μονοπωλιακών τιμών στην ελεύθερη αγορά.

Επιπλέον, σε άρθρο με τίτλο «Για το Διεθνές Νομισματικό Πρόβλημα», ο Mises παρέπεμπε στο *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* για «μια λαμπρή κριτική της θεωρίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών βάσει του ισοζυγίου πληρωμών».[565] Το σημαντικότερο ήταν ότι ο Mises αναθεώρησε την *Ανθρώπινη Δράση* το 1963 για να αναδείξει τις συμβολές του Rothbard, τον ύψιστο έπαινο που θα μπορούσε κανείς να λάβει από συνάδελφο οικονομολόγο. Σύμφωνα με τον Hans Sennholz, συμμετέχοντα στο σεμινάριο, «όλοι γνώριζαν ότι αυτή η προσθήκη [sic] στόχευε τον Murray Rothbard», ιδίως τον «αναρχισμό» του.[566] Η Greaves συμφωνούσε, γράφοντας ότι «οι κύριες αλλαγές στη δεύτερη — του 1963— και στις μεταγενέστερες εκδόσεις της *Ανθρώπινης Δράσης* — εκείνες που αφορούν το μονοπώλιο και τη διαφθορά στο κράτος— εισήχθησαν κυρίως λόγω των διαφορών που είχε ο Mises με τον Murray».[567] Ο Mises όμως δεν περιόρισε τις αναθεωρήσεις του στην απλή υπεράσπιση των απόψεών του για την αναγκαιότητα του κράτους. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ενσωμάτωσε την ανάλυση του Rothbard για την αδιαφορία στη θεωρία του για την αξία και, μολονότι δεν παρέπεμψε απευθείας στο *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος*, συμπεριέλαβε παραπομπή στη *Μεγάλη Ύφεση της Αμερικής* σε υποσημείωση του κεφαλαίου του για τους οικονομικούς κύκλους.[568] Εύστοχα, όταν ο Rothbard ζήτησε από τον Mises να υπογράψει το αντίτυπό του της τρίτης έκδοσης της *Ανθρώπινης Δράσης*, ο Mises έγραψε: «Στον Murray N. Rothbard, πρωτοπόρο της πραξεολογικής ανάλυσης».[569]

Το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* είναι πρωτοποριακό έργο, που στέκεται δίπλα στην *Ανθρώπινη Δράση* ως ένα από τα δύο σημαντικότερα βιβλία της αυστριακής παράδοσης. Σε κάθε βήμα της πορείας, ο Rothbard αποσαφήνιζε, εκλέπτυνε και βελτίωνε το οικοδόμημα του μέντορά του. Χρησιμοποιώντας το έργο των Böhm-Bawerk, Hayek και άλλων, κάλυψε διάφορα κενά στις θεωρίες του Mises και εξέθεσε νέες οικονομικές αλήθειες που ενίσχυσαν το αυστριακό υπόδειγμα. Υπό αυτή την έννοια, είναι ο σημαντικότερος διάδοχος του Mises.

Οι πρόοδοι του *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* στην οικονομική θεωρία πέρα από την *Ανθρώπινη Δράση* είναι πολυάριθμες και σημαντικές. Πρώτον, ο Rothbard χρησιμοποίησε την πραξεολογική μέθοδο για να αναπτύξει πλήρως τη θεωρία της χρησιμότητας και των τιμών του Mises, εξηγώντας κάθε παραγωγική συναγωγή βήμα προς βήμα. Ανέπτυξε περαιτέρω τη διατακτική αντίληψη του Mises για την οριακή και τη συνολική χρησιμότητα, εξηγώντας πώς οι κατατάξεις οριακής χρησιμότητας των ατόμων στις κλίμακες αξιών τους οδηγούν σε καμπύλες ζήτησης με αρνητική κλίση. Επιπλέον, περιέγραψε πώς διαμορφώνονται οι τιμές στις πραγματικές αγορές της αβεβαιότητας και της προσαρμογής μέσω επιχειρηματικών προβλέψεων. Ο Rothbard οικοδόμησε κατόπιν μια νέα θεωρία της παραγωγής, η οποία συνέθετε τα διακριτά νήματα της θεωρίας του τόκου και του κεφαλαίου στην ανάλυση του Böhm-Bawerk και των οπαδών του. Η αυστριακή προσέγγιση γενικής ισορροπίας του Rothbard κατέδειξε τις οικονομικές αλληλοσυσχετίσεις στη διάρθρωση της παραγωγής και την πρωταρχική σημασία του κεφαλαιούχου-επιχειρηματία για την κατανομή σπάνιων πόρων και τη διαμόρφωση των τιμών καταναλωτικών και παραγωγικών αγαθών. Πραγματοποίησε επίσης καίριες καινοτομίες στους τομείς του μονοπωλίου και του ανταγωνισμού, αναθεωρώντας τη θεωρία του Mises και αναπτύσσοντας περαιτέρω το έργο του Hayek και άλλων στοχαστών.

Τέλος, ο Rothbard συνήγαγε μια συστηματική θεωρία της παρέμβασης, η οποία εξηγούσε το πλήρες σύνολο συνεπειών των κυβερνητικών πολιτικών στη διαμόρφωση των τιμών και στην παραγωγή. Αξιοσημείωτο είναι ότι σκιαγράφησε τη λειτουργία μιας αμιγώς ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, με ιδιωτικούς φορείς άμυνας και χωρίς κανένα κράτος. Εκτός από καινοτόμες θεωρίες ευημερίας και αναλύσεις των επιδράσεων της φορολογίας και των κρατικών δαπανών στη διάρθρωση της παραγωγής, ο Rothbard εκλέπτυνε τη θεωρία του οικονομικού κύκλου των Mises–Hayek. Σε κάθε κεφάλαιο παρέπεμπε σε σύγχρονα έργα, αναδεικνύοντας συμβολές στην οικονομική επιστήμη ή δείχνοντας πώς ένα έργο συνέβαλλε στην οπισθοδρόμηση του κλάδου. Η «συστηματική έκθεση ολόκληρης της διδασκαλίας της πραξεολογίας» από τον Rothbard, για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του Mises, είναι μεγαλειώδες επίτευγμα που αντιπαρατίθεται έντονα στη νεοκλασική σύνθεση.[570]

Ο Rothbard συνέχισε γράφοντας πολλά άλλα βιβλία για θέματα οικονομικής επιστήμης και άλλες πτυχές της πολιτικής οικονομίας. Το *Άνθρωπος, Οικονομία και Κράτος* όμως είναι αναμφίβολα η κορυφή της σταδιοδρομίας του. Αυτό το κορυφαίο έργο εδραιώνει την κληρονομιά του Rothbard ως απαραίτητου συντελεστή της οικονομικής επιστήμης της Αυστριακής Σχολής και σημαντικότερου κληρονόμου του Mises.

Σημειώσεις

Εισαγωγή

1 Ludwig von Mises προς Louis Rougier, 6 Δεκεμβρίου 1962, σ. 3, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics* (Yale University Press, 1949)· Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, 2 τόμ. (D. Van Nostrand, 1962).

Εκτός αν σημειώνεται διαφορετικά, η ορθογραφία, η στίξη και η χρήση πλάγιων στοιχείων στα παραθέματα ακολουθούν την πηγή στην οποία γίνεται παραπομπή. ↩

2 Ludwig von Mises, «A New Treatise on Economics», *New Individualist Review* 2, αρ. 3 (1962): 41. ↩

3 Mises, *Human Action*, σ. 869. ↩

4 Murray N. Rothbard, *Power and Market: Government and the Economy* (Institute for Humane Studies, 1970). ↩

5 Joseph Stromberg, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2004). ↩

6 Lawrence H. White, εισαγωγή στο *The Pure Theory of Capital*, του F. A. Hayek, επιμ. Lawrence H. White (University of Chicago Press, 2007), σ. xxxiv. ↩

7 White, εισαγωγή στο *Pure Theory of Capital*, σσ. xxxiv–xxxvi. ↩

8 Peter J. Boettke και Christopher J. Coyne, «The Forgotten Contribution: Murray Rothbard on Socialism in Theory and in Practice», *Quarterly Journal of Austrian Economics* 7, αρ. 2 (2004): 71–89. ↩

9 Peter J. Boettke, «Rothbard vs. the Philosophers», *Coordination Problem* (ιστολόγιο), 1 Φεβρουαρίου 2010, https://www.coordinationproblem.org/2010/02/rothbard-vs-the-philosophers.html. Roberta A. Modugno, επιμ., *Rothbard vs. the Philosophers: Unpublished Writings on Hayek, Mises, Strauss, and Polanyi* (Mises Institute, 2009). ↩

10 Karen I. Vaughn, *Austrian Economics in America: The Migration of a Tradition* (Cambridge University Press, 1994), σ. 98. ↩

11 Στις υποσημειώσεις αναφέρεται συντομογραφικά ως Αρχείο Rothbard. ↩

12 Ludwig M. Lachmann, *Capital and Its Structure* (London School of Economics, 1956). ↩

Μέρος I: Νεοκλασική κατάρτιση, 1945–1949

13 Murray N. Rothbard, «My Autobiography», χ.χ., σ. 9, παρατίθεται στο Justin Raimondo, *An Enemy of the State: The Life of Murray N. Rothbard* (Prometheus Books, 2000), σ. 29. ↩

14 Margaret Elizabeth Nells και Leah Sibley, «Report of Murray Rothbard», 21 Δεκεμβρίου 1934, παρατίθεται στο Raimondo, *An Enemy of the State*, σ. 35. ↩

15 Γραμματεία Σπουδών, «1944–1945 Courses for Murray N. Rothbard», 5 Ιουνίου 1945, Αρχείο Rothbard· Raimondo, *An Enemy of the State*, σσ. 23–36, 42· Joseph Stromberg, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2004), σ. xxii. ↩

16 Joseph T. Salerno, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2009), σ. xxi. ↩

17 Salerno, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State*, σσ. xxi–xxiii, xli–xlii. John R. Hicks, *Value and Capital: An Inquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory*, 2η έκδ. (Oxford University Press, 1946)· Paul A. Samuelson, *Foundations of Economic Analysis* (Harvard University Press, 1947)· Paul A. Samuelson, *Economics: An Introductory Analysis*, 3η έκδ. (McGraw-Hill, 1955)· George J. Stigler, *The Theory of Price* (Macmillan, 1946). ↩

18 George J. Stigler, *Memoirs of an Unregulated Economist* (Basic Books, 1988), σσ. 16, 42–43. ↩

19 Joseph Dorfman, «The Department of Economics», στο *A History of the Faculty of Political Science, Columbia University*, επιμ. R. Gordon Hoxie κ.ά. (Columbia University Press, 1955), σ. 205. Dorfman, «Department of Economics», σσ. 201–5· Milton Friedman και Rose Friedman, *Two Lucky People: Memoirs* (University of Chicago Press, 1998), σσ. 43–44, 441–43· Lewis A. Froman, «Graduate Students in Economics, 1904–1940», *American Economic Review* 32, αρ. 4 (1942): 818· Murray N. Rothbard, «Statistics: Destroyed from Within?», στο *Making Economic Sense*, 2η έκδ. (Mises Institute, 2006), σ. 28· Malcolm Rutherford, *The Institutionalist Movement in American Economics, 1918–1947: Science and Social Control* (Cambridge University Press, 2011), σσ. 223–26, 247· Stigler, *Memoirs of an Unregulated Economist*, σσ. 45, 87. ↩

20 Murray N. Rothbard προς Alex Tabarrok, 28 Αυγούστου 1993, σ. 3, Αρχείο Rothbard. Dorfman, «Department of Economics», σ. 196· Raimondo, *An Enemy of the State*, σσ. 36–42· Murray N. Rothbard, *America's Great Depression*, 5η έκδ. (Mises Institute, 2008), σσ. 76, 164, 173–81· Rothbard προς Tabarrok, 28 Αυγούστου 1993, σ. 3. ↩

21 Walter Block και Walter Grinder, «Rothbard Tells All: Interview with Murray Rothbard», Δεκέμβριος 1972, σ. 12, Αρχείο Rothbard. ↩

22 Arthur F. Burns προς David Rothbard, 27 Μαΐου 1948, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

23 Block και Grinder, «Rothbard Tells All», σ. 12. ↩

24 David Gordon, εισαγωγή στο *Strictly Confidential: The Private Volker Fund Memos of Murray N. Rothbard*, επιμ. David Gordon (Mises Institute, 2010), σ. 4· Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2009), σ. 732· Murray N. Rothbard, «Breaking Out of the Walrasian Box: Schumpeter and Hansen», στο *Economic Controversies* (Mises Institute, 2011), σ. 261. ↩

25 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 14 Νοεμβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

26 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 5 Μαΐου 1955, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

27 Murray N. Rothbard, *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought*, τόμ. 1, *Economic Thought Before Adam Smith* (Mises Institute, 2006), σ. ii. Raimondo, *An Enemy of the State*, σσ. 43–44· Rothbard προς Bierly, 14 Νοεμβρίου 1959, σσ. 1–2. ↩

28 Murray N. Rothbard, *The Betrayal of the American Right* (Mises Institute, 2007), σ. 66. J. Daniel Hammond και Claire H. Hammond, επιμ., *Making Chicago Price Theory: Friedman–Stigler Correspondence 1945–1957* (Routledge, 2006)· Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σσ. 65–66· Joseph T. Salerno, «The Place of Mises's Human Action in the Development of Modern Economic Thought», *Quarterly Journal of Austrian Economics* 2, αρ. 1 (1999): 59, 61. ↩

29 Frank H. Knight, «"What Is Truth" in Economics?», *Journal of Political Economy* 48, αρ. 1 (1940): 1–32· Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 2η έκδ. (Macmillan, 1935). ↩

30 Murray N. Rothbard προς William F. Campbell, 2 Απριλίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

31 Rutherford, *Institutionalist Movement*, σσ. 251–52. Arthur F. Burns και Wesley Clair Mitchell, *Measuring Business Cycles* (National Bureau of Economic Research, 1946)· Wesley Clair Mitchell, «Quantitative Analysis in Economic Theory», *American Economic Review* 15, αρ. 1 (1925): 1–12· Murray N. Rothbard, «The National Bureau and Business Cycles», στο *Making Economic Sense*, σσ. 243–46· Rutherford, *Institutionalist Movement*, σσ. 127–29, 228–29, 231, 233–56. ↩

32 Rothbard προς Campbell, 2 Απριλίου 1961, σ. 1. ↩

33 Rothbard προς Campbell, 2 Απριλίου 1961, σ. 1. David Gordon, *The Essential Rothbard* (Mises Institute, 2007), σ. 9· Ernest Nagel, *The Structure of Science: Problems in the Logic of Scientific Explanation* (Harcourt, Brace & World, 1961). ↩

34 Murray N. Rothbard, «Professor Nagel's Reply to Institutionalist Criticism of Economic Theory», καλοκαίρι 1948, σσ. 1–3, Αρχείο Rothbard. ↩

35 Rothbard, «Professor Nagel's Reply», σ. 5. Marian Bowley, *Nassau Senior and Classical Economics* (George Allen & Unwin, 1937), σσ. 60–64· John Stuart Mill, *Essays on Some Unsettled Questions in Political Economy* (Λονδίνο, 1844). ↩

36 Rothbard, «Professor Nagel's Reply», σ. 5. ↩

37 Rothbard, «Professor Nagel's Reply», σ. 5. ↩

38 Murray N. Rothbard προς Arthur F. Burns, 23 Αυγούστου 1948, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

39 Rothbard προς Burns, 23 Αυγούστου 1948, σ. 1. Friedman και Friedman, *Two Lucky People*, σσ. 29, 164· Milton Friedman, «The Methodology of Positive Economics», στο *Essays in Positive Economics* (University of Chicago Press, 1953), σσ. 3–43· J. Daniel Hammond, «Early Drafts of Friedman's Methodology Essay», στο *The Methodology of Positive Economics: Reflections on the Milton Friedman Legacy*, επιμ. Uskali Mäki (Cambridge University Press, 2009), σσ. 69–70. Οι περιθωριακές σημειώσεις του Friedman βρίσκονται επίσης στο Murray N. Rothbard προς Arthur F. Burns, 23 Αυγούστου 1948, σ. 1, Αρχείο Arthur F. Burns, Αρχεία Πανεπιστημίου Duke. ↩

40 Block και Grinder, «Rothbard Tells All», σ. 6. ↩

41 D. P. O'Brien, *Lionel Robbins* (St. Martin's Press, 1988), σσ. 24–29· Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 1η έκδ. (Macmillan, 1932)· Salerno, «The Place of Mises's Human Action», σ. 51. ↩

42 Rothbard προς Campbell, 2 Απριλίου 1961, σ. 1. ↩

43 Murray N. Rothbard, «Menger and Böhm-Bawerk», στο «The History of Economic Thought Lectures», απομαγνητοφώνηση Thomas Topp, σ. 143. Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 8η έκδ. (Macmillan, 1920). ↩

44 William Stanley Jevons, *The Theory of Political Economy* (Λονδίνο, 1871)· Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 1η έκδ. (Λονδίνο, 1890)· Carl Menger, *Grundsätze der Volkswirtschaftslehre* [Αρχές της Οικονομικής Επιστήμης] (Βιέννη, 1871)· David Ricardo, *On the Principles of Political Economy and Taxation* (Λονδίνο, 1817)· Adam Smith, *An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (Λονδίνο, 1776)· Léon Walras, *Éléments d'économie politique pure* [Στοιχεία καθαρής οικονομικής επιστήμης] (Λωζάννη, 1874). ↩

45 Marshall, *Principles of Economics*, 8η έκδ., σσ. 348–50. Robert B. Ekelund Jr. και Robert F. Hébert, *A History of Economic Theory and Method*, 6η έκδ. (Waveland Press, 2014), σ. 359. ↩

46 Rothbard, *Austrian Perspective*, 1:xiv. ↩

47 Edward H. Chamberlin, *The Theory of Monopolistic Competition: A Re-Orientation of the Theory of Value* (Harvard University Press, 1933)· Joan Robinson, *The Economics of Imperfect Competition* (Macmillan, 1933). ↩

48 Murray N. Rothbard, «The Theory of Monopolistic or Imperfect Competition», 28 Νοεμβρίου 1954, σ. 6, Αρχείο Rothbard. ↩

49 Rothbard, «Theory of Monopolistic or Imperfect Competition», σσ. 1–7. ↩

50 John Maynard Keynes, *The General Theory of Employment, Interest, and Money* (Cambridge University Press, 1936)· Tiziano Raffaelli, «Keynes's Apprenticeship with Marshall in 1905», *History of Economic Ideas* 8, αρ. 2 (2000): 121–52. ↩

51 Gordon, εισαγωγή στο *Strictly Confidential*, σ. 4. ↩

52 Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σ. 69. Frank Chodorov, *Taxation Is Robbery* (Human Events Associates, 1947). ↩

53 Frank Chodorov προς Murray N. Rothbard, 11 Ιουνίου 1947, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

54 Murray N. Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», 20 Οκτωβρίου 1947, στο *Strictly Confidential*, σσ. 223–40. Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σ. 69. ↩

55 Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», σσ. 227–28. ↩

56 Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», σσ. 229–30. ↩

57 Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», σσ. 230–31. ↩

58 Murray N. Rothbard προς Frank Chodorov, 20 Σεπτεμβρίου 1947, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

59 Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», σσ. 232–33. ↩

60 Frank Chodorov προς Murray N. Rothbard, 17 Σεπτεμβρίου 1947, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

61 Rothbard, «Spotlight on Keynesian Economics», σ. 233. ↩

62 Murray N. Rothard, «Contemporary Opinion of the Depression of 1819–1821» (μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Columbia, 1946), Αρχείο Rothbard. ↩

63 Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization*, τόμ. 1, *1606–1865* (Viking Press, 1946), σσ. v, xii. Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization*, τόμ. 2, *1606–1865* (Viking Press, 1946)· Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization*, τόμ. 3, *1865–1918* (Viking Press, 1949)· Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization*, τόμ. 4, *1918–1933* (Viking Press, 1959)· Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization*, τόμ. 5, *1918–1933* (Viking Press, 1959). ↩

64 Paul K. Conkin, *Prophets of Prosperity: America's First Political Economists* (Indiana University Press, 1980), σ. xii. Raimondo, *An Enemy of the State*, σσ. 42–43· Rutherford, *Institutionalist Movement*, σσ. 226, 239. ↩

65 Murray N. Rothbard, *The Panic of 1819: Reactions and Policies* (Columbia University Press, 1962), σ. viii. ↩

66 Murray N. Rothbard, «A Conversation with Murray N. Rothbard», στο *The Rothbard Reader*, επιμ. Joseph T. Salerno και Matthew McCaffrey (Mises Institute, 2016), σ. 30. ↩

67 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 16 Οκτωβρίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Raimondo, *An Enemy of the State*, σσ. 43–44. ↩

68 Block και Grinder, «Rothbard Tells All», σ. 6. ↩

69 Milton Friedman και George J. Stigler, *Roofs or Ceilings? The Current Housing Problem* (Foundation for Economic Education, 1946). ↩

70 Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σ. 66. Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σσ. 65–66· Murray N. Rothbard προς το Ίδρυμα Οικονομικής Εκπαίδευσης, 23 Νοεμβρίου 1946, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

71 Murray N. Rothbard, «Toward a Strategy for Libertarian Social Change», Απρίλιος 1977, σ. 132, Αρχείο Rothbard. ↩

72 Brian Doherty, *Radicals for Capitalism: A Freewheeling History of the Modern American Libertarian Movement* (PublicAffairs, 2007), σσ. 181–87· Jörg Guido Hülsmann, *Mises: The Last Knight of Liberalism* (Mises Institute, 2007), σσ. 865, 867· Michael J. McVicar, «Aggressive Philanthropy: Progressivism, Conservatism, and the William Volker Charities Fund», *Missouri Historical Review* 105, αρ. 4 (2011): 197–200· Murray N. Rothbard, *The Essential von Mises* (Mises Institute, 2009), σσ. 39–40· Rothbard, «Toward a Strategy for Libertarian Social Change», σσ. 131–33. ↩

73 F. A. Hayek, *Hayek on Hayek: An Autobiographical Dialogue*, επιμ. Stephen Kresge και Leif Wenar (University of Chicago Press, 1994), σ. 94· Samuelson, *Foundations of Economic Analysis*, σσ. 117–18· George J. Stigler, *Production and Distribution Theories* (Macmillan, 1941), σσ. 179–227. ↩

74 Jeffrey M. Herbener κ.ά., εισαγωγή στο *Human Action: A Treatise on Economics*, έκδοση για μελετητές, του Ludwig von Mises (Mises Institute, 2008), σσ. v–x· Hülsmann, *Mises*, σσ. 141–50· Salerno, «The Place of Mises's Human Action», σσ. 38–57· Mark Skousen, *The Structure of Production*, νέα αναθεωρημένη έκδ. (New York University Press, 2007), σσ. 28–33, 43–83· Nicholas Wapshott, *Keynes–Hayek: The Clash That Defined Modern Economics* (W. W. Norton, 2011). ↩

75 Eugen von Böhm-Bawerk, *Kapital und Kapitalzins* [Κεφάλαιο και τόκος], 4η έκδ. (Gustav Fischer, 1921)· Ludwig von Mises, *Nationalökonomie: Theorie des Handelns und Wirtschaftens* [Οικονομική επιστήμη: Θεωρία της δράσης και της ανταλλαγής] (Editions Union, 1940). ↩

76 Simon Bilo, «Mises and His Money», *Review of Austrian Economics* 33, αρ. 1 (2020): 131–34· Lanny Ebenstein, «Hayek's Divorce and Move to Chicago», *Econ Journal Watch* 15, αρ. 3 (2018): 309–18· Hayek, *Hayek on Hayek*, σσ. 126–28· Hülsmann, *Mises*, σσ. 746–98, 845–53· Salerno, «Place of Mises's Human Action», σσ. 57–59· Paul A. Samuelson, «Bertil Ohlin (1899–1979)», *Scandinavian Journal of Economics* 83, αρ. 1 (1981): 358. ↩

77 Israel Kirzner, συνέντευξη στον Brian Doherty, 9 Φεβρουαρίου 1997, παρατίθεται στο Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 206, 212. ↩

78 Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, «A Brief History of New York University», στο *Faculty Handbook* (New York University, 2024), σσ. 7–8· Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 205–12· McVicar, «Aggressive Philanthropy», σσ. 198–200· Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σ. 66· Rothbard, *Essential von Mises*, σσ. 103–4, 106. ↩

79 Block και Grinder, «Rothbard Tells All», σ. 6. ↩

80 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics* (Yale University Press, 1949). ↩

81 Herbert C. Cornuelle προς Ludwig von Mises, 17 Ιουνίου 1949, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

82 Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 182–83· Herbener κ.ά., εισαγωγή στο *Human Action*, έκδοση για μελετητές, σσ. xiii–xiv· Hülsmann, *Mises*, σσ. 883–86· Rothbard, *Essential von Mises*, σσ. 103, 110. ↩

Μέρος II: Ένα εγχειρίδιο στην παράδοση του Mises, 1949–1953

83 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2008). ↩

84 Walter Block και Walter Grinder, «Rothbard Tells All: Interview with Murray Rothbard», Δεκέμβριος 1972, σ. 6, Αρχείο Rothbard. ↩

85 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 22 Σεπτεμβρίου 1949, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 1η έκδ. (Macmillan, 1932)· Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 2η έκδ. (Macmillan, 1935). ↩

86 Joseph A. Schumpeter, *History of Economic Analysis* (Oxford University Press, 1954). ↩

87 Rothbard προς Mises, 22 Σεπτεμβρίου 1949, σ. 2, Αρχείο Rothbard· Elizabeth Schumpeter, εισαγωγή στο Schumpeter, *History of Economic Analysis*, σ. xxxv. ↩

88 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 18 Μαΐου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

89 John R. Hicks, *Value and Capital: An Inquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory*, 2η έκδ. (Oxford University Press, 1946)· Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 8η έκδ. (Macmillan, 1920)· George J. Stigler, *The Theory of Price* (Macmillan, 1946). ↩

90 Rothbard προς Mises, 18 Μαΐου 1950, σσ. 1–2. ↩

91 Ludwig von Mises προς Murray N. Rothbard, 29 Μαΐου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

92 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 28 Νοεμβρίου 1949, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

93 Ludwig von Mises προς Herbert C. Cornuelle, 25 Ιανουαρίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Herbert C. Cornuelle προς Murray N. Rothbard, 10 Φεβρουαρίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

94 Mary Jean Bowman και George Leland Bach, *Economic Analysis and Public Policy*, 2η έκδ. (Prentice-Hall, 1949). ↩

95 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 14 Μαρτίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Frank A. Fetter, *Economic Principles* (Century, 1915). ↩

96 Rothbard προς Cornuelle, 14 Μαρτίου 1951, σσ. 2–3. J. R. McCulloch, *The Principles of Political Economy* (Εδιμβούργο, 1825)· David Ricardo, *On the Principles of Political Economy and Taxation* (Λονδίνο, 1817). ↩

97 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 16 Οκτωβρίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

98 Murray N. Rothbard, «Money and Banking on the Unhampered Market», 1950, Αρχείο Rothbard. ↩

99 Rothbard προς Cornuelle, 14 Μαρτίου 1951, σ. 3. Ludwig von Mises, *The Theory of Money and Credit*, αμερικανική έκδ. (Harcourt, Brace, 1935). ↩

100 Irving Fisher, *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit Interest and Crises* (Macmillan, 1911), σ. 14. ↩

101 Fisher, *Purchasing Power*, σσ. 8–32, 55–60. ↩

102 Fisher, *Purchasing Power*, σ. 14. ↩

103 Rothbard, «Money and Banking», σσ. 46–49, 60. Mises, *Human Action*, σσ. 408–11, 413–16· Ludwig von Mises, *The Theory of Money and Credit*, έκδ. 2009 (Mises Institute, 2009), σσ. 131–45. ↩

104 Rothbard, «Money and Banking», σσ. 13, 44, 47. Mises, *Human Action*, σσ. 220–29· Mises, *Theory of Money and Credit*, σσ. 187–94. ↩

105 Murray N. Rothbard, «Fisher's Equation of Exchange—A Critique», Οκτώβριος 1952, σσ. 5–6, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2009), σσ. 831–42. ↩

106 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 20 Οκτωβρίου 1952, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

107 Rothbard, «Money and Banking», σσ. 53–56, 60–61. Mises, *Human Action*, σσ. 416–19, 428· Mises, *Theory of Money and Credit*, έκδ. 2009, σσ. 79–86, 142, 208. ↩

108 Rothbard, «Money and Banking», σσ. 22, 55, 62–65. Mises, *Human Action*, σσ. 416–17, 421–22, 545–47· Mises, *Theory of Money and Credit*, σσ. 203–6, 346–48. ↩

109 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 26 Μαΐου 1953, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, «The Question of Free Banking», Απρίλιος 1953, σσ. 1–10, Αρχείο Rothbard. ↩

110 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 4 Μαΐου 1953, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

111 Rothbard προς Cornuelle, 26 Μαΐου 1953, σ. 1. William Stanley Jevons, *Money and the Mechanism of Exchange*, 16η έκδ. (Kegan Paul, Trench, Trübner, 1907), σσ. 201–11. ↩

112 Murray N. Rothbard, «Money, Free and Unfree», Ιούνιος 1957, σσ. 1–85, Αρχείο Rothbard. ↩

113 Ludwig von Mises προς τη δεσποινίδα Brown, 21 Οκτωβρίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

114 Ludwig von Mises, *The Theory of Money and Credit*, νέα έκδ. (Yale University Press, 1953), σσ. 448–56· Rothbard προς Cornuelle, 4 Μαΐου 1953, σ. 1· Rothbard προς Cornuelle, 26 Μαΐου 1953, σ. 2· Murray N. Rothbard προς Edward C. Facey, 18 Οκτωβρίου 1956, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

115 Mises, *Human Action*, σσ. 324–475. ↩

116 Murray N. Rothbard, «Progress Report, January 1 to October 1, 1952», χ.χ., σ. 3, Αρχείο Rothbard. ↩

117 George J. Schuller, βιβλιοκρισία του *Human Action: A Treatise on Economics*, του Ludwig von Mises, *American Economic Review* 40, αρ. 3 (1950): 418–22. ↩

118 Murray N. Rothbard, «Mises' Human Action: Comment», *American Economic Review* 41, αρ. 1 (1951): 181–85· Murray N. Rothbard, «Praxeology: Reply to Mr. Schuller», *American Economic Review* 41, αρ. 5 (1951): 943–46· Murray N. Rothbard, βιβλιοκρισία του *Human Action: A Treatise on Economics*, του Ludwig von Mises, *analysis* (Μάιος 1950): 4· George J. Schuller, «Mises' Human Action: Rejoinder», *American Economic Review* 41, αρ. 1 (1951): 185–90. ↩

119 Rothbard, «Mises' Human Action», σ. 181. ↩

120 Rothbard, «Praxeology: Reply to Mr. Schuller», σ. 944. ↩

121 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 18 Ιουλίου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

122 Murray N. Rothbard, «The Methodology in Gunnar Myrdal's Monetary Equilibrium», Νοέμβριος 1953, σσ. 1–5, Αρχείο Rothbard. ↩

123 Gunnar Myrdal, *Monetary Equilibrium* (William Hodge, 1939), σσ. 209–10. ↩

124 Rothbard, «Methodology in Gunnar Myrdal's Monetary Equilibrium», σσ. 2–5. ↩

125 Murray N. Rothbard, «Mises on Methodology», Νοέμβριος 1953, σσ. 3, 5, Αρχείο Rothbard. John Locke, *An Essay Concerning Humane Understanding*, βιβλίο 2, *Of Ideas* (Λονδίνο, 1690). ↩

126 Lawrence C. Lockley προς Richard C. Cornuelle, 13 Δεκεμβρίου 1953, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

127 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 25 Δεκεμβρίου 1953, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

128 Stigler, *Theory of Price*, σσ. 118, 120. ↩

129 Rothbard προς Cornuelle, 25 Δεκεμβρίου 1953, σ. 2. ↩

130 T. W. Hutchison, «Professor Machlup on Verification in Economics», *Southern Economic Journal* 22, αρ. 4 (1956): 476–83· Fritz Machlup, «The Problem of Verification in Economics», *Southern Economic Journal* 22, αρ. 1 (1955): 1–21· Fritz Machlup, «Rejoinder to a Reluctant Ultra-Empiricist», *Southern Economic Journal* 22, αρ. 4 (1956): 483–93· Murray N. Rothbard, «In Defense of "Extreme Apriorism"», *Southern Economic Journal* 23, αρ. 3 (1957): 314–20. ↩

131 Machlup, «Problem of Verification», σ. 7. John Stuart Mill, *Essays on Some Unsettled Questions in Political Economy* (Λονδίνο, 1844). ↩

132 Rothbard, «In Defense of "Extreme Apriorism"», σσ. 314–16. ↩

133 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 8 Αυγούστου 1956, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

134 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 16 Ιουλίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

135 Rothbard προς Cornuelle, 8 Αυγούστου 1956, σ. 2. ↩

136 Ludwig M. Lachmann προς Murray N. Rothbard, 31 Μαΐου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

137 John V. Van Sickle προς Murray N. Rothbard, 23 Μαρτίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

138 Murray N. Rothbard, «Gerhard Tintner's "Econometrics"», Δεκέμβριος 1953, σσ. 1–6, Αρχείο Rothbard. Gerhard Tintner, «Econometrics», *Scientia* 47, αρ. 88 (1953): 250–57. ↩

139 Rothbard, «Gerhard Tintner's "Econometrics"», σσ. 1–3. ↩

140 Rothbard, «Gerhard Tintner's "Econometrics"», σ. 3. ↩

141 Rothbard, «Gerhard Tintner's "Econometrics"», σσ. 4, 6. ↩

142 National Bureau of Economic Research, *Input-Output Analysis: An Appraisal* (Princeton University Press, 1955)· Murray N. Rothbard, «A Review of Input-Output Analysis: An Appraisal», Δεκέμβριος 1956, σσ. 1–8, Αρχείο Rothbard. ↩

143 Rothbard, «Review of Input-Output Analysis», σσ. 1–2. ↩

144 Rothbard, «Review of Input-Output Analysis», σσ. 1–2. ↩

145 Mises, *Human Action*, σσ. 119–27, 324–28. ↩

146 Rothbard, «Progress Report, January 1 to October 1, 1952», σ. 1. ↩

147 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 23 Μαΐου 1952, σ. 3, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 28 Ιουνίου 1952, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

148 Murray N. Rothbard, «Chapter I: Fundamentals of Human Action», χ.χ., σσ. 1, 26, 37, Αρχείο Rothbard. ↩

149 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 16 Σεπτεμβρίου 1952, σ. 1, Αρχείο Rothbard. D. H. Robertson, *Utility and All That* (George Allen and Unwin, 1952). ↩

150 Rothbard προς Cornuelle, 16 Σεπτεμβρίου 1952, σ. 1. John R. Hicks και R. G. D. Allen, «A Reconsideration of the Theory of Value, Part 1», *Economica* 1, αρ. 1 (1934): 52–76· John R. Hicks και R. G. D. Allen, «A Reconsideration of the Theory of Value, Part 2», *Economica* 1, αρ. 2 (1934): 196–219. ↩

151 Rothbard προς Cornuelle, 16 Σεπτεμβρίου 1952, σσ. 1–2. ↩

152 Harro F. Bernardelli, «A Rehabilitation of the Classical Theory of Marginal Utility», *Economica* 19, αρ. 75 (1952): 254–68· Harro F. Bernardelli, «A Reply to Mr. Samuelson's Note», *Economica* 6, αρ. 21 (1939): 88–89· Harro F. Bernardelli, «The End of the Marginal Utility Theory?», *Economica* 5, αρ. 18 (1938): 192–212· Paul A. Samuelson, «The End of Marginal Utility: A Note on Dr. Bernardelli's Article», *Economica* 6, αρ. 21 (1939): 86–87. ↩

153 Rothbard προς Cornuelle, 16 Σεπτεμβρίου 1952, σσ. 1–2. ↩

154 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 2 Αυγούστου 1953, σ. 2, Αρχείο Rothbard. Lionel Robbins, «Robertson on Utility and Scope», *Economica* 20, αρ. 78 (1953): 99–111. ↩

155 Emil Kauder, «Genesis of the Marginal Utility Theory: From Aristotle to the End of the Eighteenth Century», *Economic Journal* 63, αρ. 251 (1953): 638–50· Emil Kauder, «The Retarded Acceptance of the Marginal Utility Theory», *Quarterly Journal of Economics* 67, αρ. 4 (1953): 564–75. ↩

156 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 1 Απριλίου 1954, σ. 4, Αρχείο Rothbard. ↩

157 Rothbard προς Cornuelle, 8 Αυγούστου 1956, σ. 1. Emil Kauder, *A History of Marginal Utility Theory* (Princeton University Press, 1965). ↩

158 Murray N. Rothbard, «A Note on Marginal and Total Utility», 1954, σσ. 1–10, Αρχείο Rothbard. ↩

159 Rothbard, «Note on Marginal and Total Utility», σ. 2. ↩

160 Rothbard, «Note on Marginal and Total Utility», σσ. 7–10. ↩

161 Rothbard, «Note on Marginal and Total Utility», σ. 6. ↩

162 Rothbard, «Note on Marginal and Total Utility», σ. 8. ↩

163 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 22 Σεπτεμβρίου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

164 Israel M. Kirzner, «Reflections on the Misesian Legacy in Economics», *Review of Austrian Economics* 9, αρ. 2 (1996): 143. ↩

165 Rothbard προς Cornuelle, 20 Οκτωβρίου 1952, σ. 1. ↩

166 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 5 Νοεμβρίου 1954, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

167 Δεν εντοπίστηκε στο Αρχείο Rothbard. ↩

168 Earl J. Hamilton προς Murray N. Rothbard, 10 Ιουνίου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

169 Murray N. Rothbard προς Earl J. Hamilton, 24 Μαΐου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

170 Murray N. Rothbard, «Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics», στο *On Freedom and Free Enterprise: Essays in Honor of Ludwig von Mises*, επιμ. Mary Sennholz (D. Van Nostrand, 1956), σσ. 224–62. ↩

171 Murray N. Rothbard, «Progress Report, October 1, 1954 to April 1, 1955», χ.χ., σ. 9, Αρχείο Rothbard. ↩

172 Hicks, *Value and Capital*, σ. 19. ↩

173 Rothbard, «Toward a Reconstruction», σσ. 236–37. Rothbard, «Toward a Reconstruction», σ. 233. ↩

174 Ludwig M. Lachmann προς Murray N. Rothbard, 24 Ιανουαρίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Trygve J. B. Hoff, 29 Νοεμβρίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

175 Lachmann προς Rothbard, 24 Ιανουαρίου 1957, σ. 1. John R. Hicks, *A Revision of Demand Theory* (Clarendon Press, 1956). ↩

176 Mises, *Human Action*, σ. 351. ↩

177 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, 2η έκδ. (Yale University Press, 1963), σ. 354. ↩

178 Mises, *Human Action*, έκδοση για μελετητές, σ. 202. Eugen von Böhm-Bawerk, *The Positive Theory of Capital*, μτφρ. William Smart (Λονδίνο, 1891), σσ. 195–222. ↩

179 Murray N. Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

180 Murray N. Rothbard, «Chapter II: Economics of the Unhampered Market: Direct Exchange», χ.χ., σ. 35, Αρχείο Rothbard. ↩

181 Kenneth E. Boulding, *Economic Analysis* (Harper & Bros., 1941), σσ. 51–80· Fetter, *Principles of Economics*, σσ. 42–72· Carl Menger, *Principles of Economics* (Free Press, 1950), σσ. 191–97· Rothbard, «Chapter II», σσ. 35, 78· Philip H. Wicksteed, *The Common Sense of Political Economy* (Macmillan, 1910), σσ. 213–38, 493–526. ↩

182 Rothbard, «Chapter II», σσ. 1, 8. ↩

183 Rothbard, «Chapter II», σσ. 51, 53–55. ↩

184 Rothbard, «Chapter II», σ. 73. Wicksteed, *Common Sense*, σσ. 213–28, 493–526. ↩

185 Rothbard, «Chapter II», σ. 78. ↩

186 Rothbard, «Chapter II», σσ. 64, 69, 79, 94, 96. ↩

187 Rothbard, «Chapter II», σσ. 79–80. ↩

188 Rothbard, «Progress Report, January 1 to October 1, 1952», σ. 8. ↩

189 Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», σ. 2. ↩

190 Murray N. Rothbard, «Ludwig von Mises Seminar, 1952–53, Winter Session», χ.χ., σσ. 1–3, Αρχείο Rothbard. ↩

191 Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», σ. 2. ↩

192 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 193–94. ↩

193 Murray N. Rothbard, «Chapter III: The Pattern of Indirect Exchange», χ.χ., σσ. 31–32, 36, Αρχείο Rothbard. ↩

194 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 194. ↩

195 Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», σ. 3. ↩

196 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 219–20. ↩

197 Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», σ. 3. ↩

198 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 240. ↩

199 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 280–82. Wicksteed, *Common Sense*, σσ. 21–22. ↩

200 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 285, 287–88. ↩

201 Stigler, *Theory of Price*, σ. 88. ↩

202 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 288. ↩

203 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 755. ↩

204 Murray N. Rothbard, «Chapter V: Producers' Activity», χ.χ., σσ. 1–90, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard, «Chapter VI: Monopoly and Competition», δεν εντοπίστηκε στο Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard, «Chapter VII: Money», δεν εντοπίστηκε στο Αρχείο Rothbard. ↩

205 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 756. Murray N. Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

206 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 812–15. ↩

207 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 3. ↩

208 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 815–17. ↩

209 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 816–18. ↩

Μέρος III: Μια πραγματεία στην παράδοση του Böhm-Bawerk, 1953–1955

210 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 28 Ιουνίου 1952, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Ludwig von Mises προς Murray N. Rothbard, 29 Μαΐου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

211 Murray N. Rothbard, «Progress Report, January 1 to October 1, 1952», χ.χ., σ. 7, Αρχείο Rothbard. ↩

212 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2008), σ. 338· Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σ. 1, Αρχείο Rothbard. Mises, *Human Action*, σσ. 336–47, 356–57. ↩

213 Edward H. Chamberlin, *The Theory of Monopolistic Competition: A Re-Orientation of the Theory of Value* (Harvard University Press, 1933)· Joan Robinson, *The Economics of Imperfect Competition* (Macmillan, 1933). ↩

214 F. A. Hayek, βιβλιοκρισία του *Nationalökonomie: Theorie des Handelns und Wirtschaftens*, του Ludwig von Mises, *Economic Journal* 51, αρ. 201 (1941): 125. Ludwig von Mises, *Nationalökonomie: Theorie des Handelns und Wirtschaftens* [Οικονομική επιστήμη: Θεωρία της δράσης και της ανταλλαγής] (Editions Union Genf, 1940). ↩

215 Rothbard, «Progress Report, January 1 to October 1, 1952», σ. 9. ↩

216 Murray N. Rothbard, «Progress Report, October 1, 1952 to April 1, 1953», χ.χ., σσ. 3–5, Αρχείο Rothbard. ↩

217 Murray N. Rothbard, «Chapter V: Producers' Activity», χ.χ., σσ. 1–90, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, «Man, Economy and State, Original Chapter 5: Producers' Activity», επιμ. Patrick Newman, *Quarterly Journal of Austrian Economics* 18, αρ. 4 (2015): 487–561. ↩

218 Rothbard, «Chapter V», σσ. 1–3, 5. ↩

219 Rothbard, «Chapter V», σσ. 1, 6–7, 12. ↩

220 Rothbard, «Chapter V», σσ. 12–14. ↩

221 Rothbard, «Chapter V», σσ. 36–39. ↩

222 Rothbard, «Chapter V», σσ. 40, 43, 46. ↩

223 Rothbard, «Chapter V», σ. 47. ↩

224 Frank A. Fetter, *Economic Principles* (Century, 1915), σσ. 73–85· Carl Menger, *Principles of Economics* (Free Press, 1950), σσ. 207–25· Mises, *Human Action*, σσ. 278, 354–84· George J. Stigler, *The Theory of Price* (Macmillan, 1946)· E. T. Weiler, *The Economic System: An Analysis of the Flow of Economic Life* (Macmillan, 1952)· Friedrich von Wieser, *Social Economics* (George Allen & Unwin, 1927), σσ. 204, 211–12. ↩

225 Rothbard προς Cornuelle, 28 Ιουνίου 1952, σ. 1· Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 18 Μαΐου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

226 Rothbard, «Chapter V», σσ. 8, 16, 26, 41. Rothbard, «Chapter V», σσ. 7, 14, 36. ↩

227 Rothbard, «Chapter V», σσ. 36, 47, 61–62, 64–65, 68. ↩

228 Rothbard, «Chapter V», σσ. 64–65, 69, 79, 83. ↩

229 Rothbard, «Chapter V», σσ. 64, 79. ↩

230 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 19 Αυγούστου 1953, σ. 2, Αρχείο Rothbard. Edith Penrose, *The Theory of the Growth of the Firm* (John Wiley, 1959)· Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 23 Δεκεμβρίου 1960, σσ. 1–3, Αρχείο Rothbard. ↩

231 Lawrence C. Lockley προς Richard C. Cornuelle, 13 Δεκεμβρίου 1953, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

232 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 25 Δεκεμβρίου 1953, σ. 2, Αρχείο Rothbard. George J. Stigler, *Production and Distribution Theories* (Macmillan, 1941), σσ. 179–227. ↩

233 Rothbard προς Cornuelle, 25 Δεκεμβρίου 1953, σσ. 1–3. ↩

234 Rothbard προς Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σσ. 1–2. Brian Doherty, *Radicals for Capitalism: A Freewheeling History of the Modern American Libertarian Movement* (PublicAffairs, 2007), σσ. 184, 206. ↩

235 Rothbard προς Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σσ. 2, 4. Eugen von Böhm-Bawerk, *Kapital und Kapitalzins* [Κεφάλαιο και τόκος], 4η έκδ. (Gustav Fischer, 1921)· Fetter, *Economic Principles*· Philip H. Wicksteed, *The Common Sense of Political Economy* (Macmillan, 1910). ↩

236 Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 2η έκδ. (Macmillan, 1935)· Murray N. Rothbard, «Readings in Current Economics—1954», χ.χ., σσ. 1–11, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard, «Readings in Economics and Political Economy—1955», χ.χ., σσ. 1–7, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard, «The Best Journal Articles of 1956: Economics and Politics», χ.χ., σσ. 1–10, Αρχείο Rothbard. ↩

237 Rothbard προς Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σ. 4. ↩

238 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, «Suggestions for a General Research Program for the Volker Fund», 3 Απριλίου 1954, σσ. 7–8, Αρχείο Rothbard. ↩

239 Murray N. Rothbard, εισαγωγή στην 1η έκδ., στο *"Egalitarianism as a Revolt Against Nature" and Other Essays*, 2η έκδ. (Mises Institute, 2000), σ. xvi. Murray N. Rothbard, «Confidential Memo to the Volker Fund on F. A. Hayek's Constitution of Liberty», 21 Ιανουαρίου 1958, στο *Murray N. Rothbard vs. the Philosophers: Unpublished Writings on Hayek, Mises, Strauss, and Polanyi*, επιμ. Roberta A. Modugno (Mises Institute, 2009), σσ. 61–70· Murray N. Rothbard, «On Freedom and the Law», *New Individualist Review* 1, αρ. 4 (1962): 37–40· Murray N. Rothbard, «The Symposium on Relativism: A Critique», χ.χ., στο *Murray N. Rothbard vs. the Philosophers: Unpublished Writings on Hayek, Mises, Strauss, and Polanyi*, επιμ. Roberta A. Modugno (Mises Institute, 2009), σσ. 104–20. ↩

240 Rothbard προς Cornuelle, «Suggestions for a General Research Program for the Volker Fund», σσ. 1, 7–8. ↩

241 Murray N. Rothbard, «Toward a Strategy for Libertarian Social Change», Απρίλιος 1977, σσ. 133, 135, Αρχείο Rothbard. ↩

242 Rothbard, «Suggestions for a General Research Program for the Volker Fund», σ. 8. ↩

243 Ludwig von Mises, «Capital and Interest: Eugen von Böhm-Bawerk and the Discriminating Reader», *Freeman* 9, αρ. 8 (1959): 52. ↩

244 Eugen von Böhm-Bawerk, *The Positive Theory of Capital*, μτφρ. William Smart (Λονδίνο, 1891), σσ. 22, 82, 114, 183–84. Η *Θετική Θεωρία του Κεφαλαίου* είναι ο δεύτερος τόμος του *Κεφάλαιο και Τόκος*. ↩

245 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 6 Νοεμβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 8η έκδ. (Macmillan, 1920). ↩

246 Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2009), σ. lvii. ↩

247 Murray N. Rothbard, «Progress Report [fragment]», χ.χ., σ. 2, Αρχείο Rothbard. Μολονότι ο Rothbard αναφέρθηκε αργότερα στη «συζήτησή του στις δύο προηγούμενες Εκθέσεις Προόδου», δυστυχώς δεν έχουν σωθεί πλήρη αντίγραφα των εκθέσεων από τον Απρίλιο του 1953 έως τον Δεκέμβριο του 1954. Επιπλέον, ο Rothbard δεν διατήρησε αντίγραφο του αναθεωρημένου κεφαλαίου 5. Murray N. Rothbard, «Progress Report, December 1, 1954 to April 1, 1955», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

248 Murray N. Rothbard, «Chapter II: Economics of the Unhampered Market: Direct Exchange», χ.χ., σ. 80, Αρχείο Rothbard. ↩

249 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 321–22. ↩

250 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 322, 348, 368. ↩

251 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 325, 356, 358–59. ↩

252 Rothbard, «Progress Report [fragment]», σ. 2. ↩

253 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 329, 331, 349, 351. ↩

254 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 329, 331, 349, 351, 354, 371. ↩

255 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 351, 354. ↩

256 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 350–51. ↩

257 Murray N. Rothbard προς Edward C. Facey, 18 Οκτωβρίου 1956, σσ. 4–5, Αρχείο Rothbard. Stevan Bennett, «Former Professor Edward Facey Shaped Hillsdale's Economics Department», *Collegian*, 22 Σεπτεμβρίου 2016, https://hillsdalecollegian.com/2016/09/former-professor-edward-facey-shaped-hillsdales-economics-department/. ↩

258 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 454–55, 475–77. ↩

259 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 354–56. ↩

260 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 588–89. ↩

261 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. lvii. ↩

262 Mises, *Human Action*, σσ. 478, 485–86, 524–25. ↩

263 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 402. F. A. Hayek, *Prices and Production*, 2η έκδ. (Routledge & Kegan Paul, 1935). ↩

264 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 506. Knut Wicksell, *Lectures on Political Economy*, τόμ. 1, *General Theory* (Routledge & Sons, 1934). ↩

265 Joseph T. Salerno, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2009), σ. xxvii. ↩

266 Böhm-Bawerk, *Positive Theory of Capital*, σσ. 314–315, 336. ↩

267 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 379, 388. Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 379–89, 404–7. ↩

268 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 389, 425. Frank A. Fetter, «Capitalization Versus Productivity: Rejoinder», *American Economic Review* 4, αρ. 4 (1914): 856–59· Frank A. Fetter, «Davenport's Competitive Economics», *Journal of Political Economy* 22, αρ. 6 (1914): 550–65· Frank A. Fetter, «Interest Theories Old and New», *American Economic Review* 4, αρ. 1 (1914): 68–92· Frank A. Fetter, «The "Roundabout Process" in the Interest Theory», *Quarterly Journal of Economics* 17, αρ. 1 (1902): 163–80· Irving Fisher, *The Theory of Interest: As Determined by Impatience to Spend Income and Opportunity to Invest It* (Macmillan, 1930), σσ. 61–98, 150–77. ↩

269 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 421. ↩

270 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 423–25. ↩

271 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 400–401. ↩

272 Frank H. Knight, «Professor Hayek and the Theory of Investment», *Economic Journal* 45, αρ. 177 (1935): 77–94. ↩

273 Murray N. Rothbard, «Appendix C: The Neglect of Urban Land in Economic Analysis», χ.χ., σ. 2, Αρχείο Rothbard. Stigler, *Theory of Price*, σσ. 321–22. ↩

274 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 484. F. A. Hayek, *The Pure Theory of Capital* (University of Chicago Press, 1941), σσ. 54–58· Mises, *Human Action*, σ. 634. ↩

275 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 484. Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 483–85. ↩

276 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 497. ↩

277 Rothbard, «Progress Report, December 1, 1954 to April 1, 1955», σ. 2. ↩

278 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 496–99. ↩

279 Earl Rolph, «The Discounted Marginal Productivity Doctrine», *Journal of Political Economy* 47, αρ. 4 (1939): 544. ↩

280 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 505. ↩

281 Murray N. Rothbard, «Savings, Interest, and Production», χ.χ., σ. 180, Αρχείο Rothbard. Hayek, *Prices and Production*· F. A. Hayek, «The “Paradox” of Saving», *Economica*, αρ. 32 (1931): 125–69. ↩

282 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 517–19, 521–22. ↩

283 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 522, 525. ↩

284 Rothbard, «Savings, Interest, and Production», σ. 200. ↩

285 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 522, 525–26. ↩

286 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 542. ↩

287 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 500. ↩

288 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 351–52, 488, 603. ↩

289 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 558. Marshall, *Principles of Economics*, σσ. 413–24. ↩

290 Stigler, *Theory of Price*, σσ. 179–81. ↩

291 Mises, *Human Action*, σσ. 631–32. ↩

292 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 31 Αυγούστου 1955, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

293 Murray N. Rothbard προς Ludwig M. Lachmann, 14 Φεβρουαρίου 1957, σ. 7, Αρχείο Rothbard. ↩

* **Σ.τ.Μ.** Ο Rothbard, ακολουθώντας τον Frank Fetter, χρησιμοποιεί τον όρο *rent* με την ευρεία έννοια της τιμής που καταβάλλεται για τις μοναδιαίες υπηρεσίες οποιουδήποτε συντελεστή παραγωγής —της γης, της εργασίας ή των κεφαλαιουχικών αγαθών—, δηλαδή της τιμής μίσθωσής τους, και όχι μόνο για τη χρήση της γης. Γι' αυτό ο όρος αποδίδεται εδώ «μίσθωμα». Ο όρος «πρόσοδος» διατηρείται για την κλασική και τη μαρσαλιανή έννοια (πρόσοδος της γης, διαφορική πρόσοδος, οιονεί πρόσοδος). ↩

294 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 488, 490, 558. ↩

295 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 558, 560, 563. ↩

296 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 510, 601–3. Eugen von Böhm-Bawerk, *Capital and Interest: A Critical History of Economical Theory* (Λονδίνο, 1890), 8. ↩

297 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 606. ↩

298 Ludwig von Mises, «Die Wirtschaftsrechnung im sozialistischen Gemeinwesen» [Ο οικονομικός υπολογισμός στη σοσιαλιστική κοινοπολιτεία], *Archiv für Sozialwissenschaften* 47 (1920): 86–121· Ludwig von Mises, *Die Gemeinwirtschaft: Untersuchungen über den Sozialismus* [Σοσιαλισμός: Μια οικονομική και κοινωνιολογική ανάλυση] (Gustav Fischer, 1922). ↩

299 Abram Bergson, «Socialist Economics», στον τόμ. 1 του *A Survey of Contemporary Economics*, επιμ. H. S. Ellis (Richard D. Irwin, 1948), σσ. 412–48. Murray N. Rothbard, «The End of Socialism and the Calculation Debate Revisited», στο *Economic Controversies* (Mises Institute, 2011), σ. 830. ↩

300 Ludwig von Mises, *Socialism: An Economic and Sociological Analysis*, νέα έκδ. (Yale University Press, 1951). Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 14 Ιουνίου 1951, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

301 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 12 Νοεμβρίου 1952, σ. 1, Αρχείο Rothbard. F. A. Hayek, επιμ., *Collectivist Economic Planning* (George Routledge & Sons, 1935)· Trygve J. B. Hoff, *Economic Calculation in the Socialist Society* (William Hodge, 1949)· Murray N. Rothbard προς George C. Resch, 1 Νοεμβρίου 1961, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 8 Σεπτεμβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

302 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 9 Αυγούστου 1954, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

303 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 606–8. ↩

304 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 609, 613–14. ↩

305 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 613. R. H. Coase, «The Nature of the Firm», *Economica* 4, αρ. 16 (1937): 386–405. ↩

306 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 614–15. ↩

307 Geoffrey Gilbert προς Ludwig von Mises, 24 Σεπτεμβρίου 1966, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. ↩

308 Ludwig von Mises προς Geoffrey Gilbert, 29 Σεπτεμβρίου 1966, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, 2η έκδ. (Yale University Press, 1963), σσ. 698–715· Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 614–16. ↩

309 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 624–27. ↩

310 Rothbard, «Progress Report, December 1, 1954 to April 1, 1955», σ. 1. ↩

311 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 629, 631. William H. Hutt, «The Concept of Consumers' Sovereignty», *Economic Journal* 50, αρ. 197 (1940): 66–77· Mises, *Human Action*, έκδοση για μελετητές, σσ. 270–73. ↩

312 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 629–34. ↩

313 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 672. Fetter, *Economic Principles*, σσ. 73–85· Menger, *Principles of Economics*, σσ. 207–25· Mises, *Human Action*, σσ. 278, 354–84· Wieser, *Social Economics*, σσ. 204, 211–12. ↩

314 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 687–90. F. A. Hayek, «The Meaning of Competition», στο *Individualism and Economic Order* (University of Chicago Press, 1948). ↩

315 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 688, 690, 698. ↩

316 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 696–98. ↩

317 Rothbard προς Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σ. 2. ↩

318 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 720. Edward H. Chamberlin, *The Theory of Monopolistic Competition* (Harvard University Press, 1933)· Joan Robinson, *The Economics of Imperfect Competition* (Macmillan, 1933)· Robert Triffin, *Monopolistic Competition and General Equilibrium Theory* (Harvard University Press, 1940). ↩

319 Rothbard προς Cornuelle, 5 Νοεμβρίου 1954, σ. 1. ↩

320 Murray N. Rothbard, «The Theory of Monopolistic or Imperfect Competition», 28 Νοεμβρίου 1954, σσ. 1, 3–4, Αρχείο Rothbard. ↩

321 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 721–22. ↩

322 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 726–28. ↩

323 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 726, 728–29. Edward H. Chamberlin, «Product Heterogeneity and Public Policy», *American Economic Review* 40, αρ. 2 (1950): 85–92· Hayek, «The Meaning of Competition», σσ. 92–106· Joseph A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism, and Democracy* (Harper & Bros., 1942). ↩

324 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 720–21, 731–32. ↩

325 Rothbard προς Cornuelle, 9 Αυγούστου 1954, σ. 1. ↩

326 Rothbard, «Progress Report, December 1, 1954 to April 1, 1955», σ. 1. ↩

327 Murray N. Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», χ.χ., σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

Μέρος IV: Η θεωρία του παρεμβατισμού κατά τον Rothbard, 1955–1956

328 Murray N. Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», χ.χ., σσ. 1, 4, Αρχείο Rothbard. ↩

329 Murray N. Rothbard, «Chapter XII: Government and the Free Market», χ.χ., σσ. 1, 5–6, Αρχείο Rothbard. ↩

330 Rothbard, «Chapter XII», σσ. 1, 3–4. ↩

331 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2008), σ. 715. Mises, *Human Action*, σσ. 238–39. ↩

332 Rothbard, «Chapter XII», σσ. 6, 13. William J. Baumol, *Welfare Economics and the Theory of the State* (Harvard University Press, 1952)· William J. Baumol, «Economic Theory and the Political Scientist», βιβλιοκρισία του *Politics, Economics, and Welfare*, των Robert A. Dahl και Charles E. Lindblom, *World Politics* 6, αρ. 2 (1954): 266–77. ↩

333 Rothbard, «Chapter XII», σσ. 8, 11. ↩

334 Murray N. Rothbard, «Chapter XIII: Fundamentals of Intervention», χ.χ., σ. 13, Αρχείο Rothbard. ↩

335 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 10 Φεβρουαρίου 1954, σ. 6, Αρχείο Rothbard. ↩

336 Earl J. Hamilton προς Murray N. Rothbard, 10 Ιουνίου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard προς Earl J. Hamilton, 24 Μαΐου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

337 Murray N. Rothbard, «Welfare Economics», Σεπτέμβριος 1955, σσ. 1–4, Αρχείο Rothbard. Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 16. ↩

338 Rothbard, «Welfare Economics», σ. 2. Arthur C. Pigou, *Wealth and Welfare* (Macmillan, 1912)· Arthur C. Pigou, *The Economics of Welfare* (Macmillan, 1920). ↩

339 Rothbard, «Welfare Economics», σσ. 4–5. ↩

340 Rothbard, «Welfare Economics», σ. 6. Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 1η έκδ. (Macmillan, 1932), σσ. 120–26. ↩

341 Rothbard, «Welfare Economics», σσ. 6, 8. John R. Hicks, «The Foundations of Welfare Economics», *Economic Journal* 49, αρ. 196 (1939): 696–712· Nicholas Kaldor, «Welfare Propositions of Economics and Interpersonal Comparisons of Utility», *Economic Journal* 49, αρ. 5 (1939): 549–52. ↩

342 Rothbard, «Welfare Economics», σ. 9. ↩

343 Murray N. Rothbard, «Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics», στο *On Freedom and Free Enterprise*, επιμ. Mary Sennholz (D. Van Nostrand, 1956), σσ. 225, 250. ↩

344 Rothbard, «Toward a Reconstruction», σσ. 250, 252. ↩

345 Rothbard, «Chapter XIII», σσ. 24, 31. ↩

346 Rothbard, «Chapter XIII», σσ. 31–33. ↩

347 Rothbard, «Chapter XIII», σσ. 37–38. ↩

348 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, «Textbook or Treatise?», σ. 4, Αρχείο Rothbard. ↩

349 Rothbard, «Chapter XIII», σ. 38. ↩

350 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 9 Αυγούστου 1954, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

351 Murray N. Rothbard, «Progress Report, December 1, 1954 to April 1, 1955», σ. 8, Αρχείο Rothbard. ↩

352 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σσ. 4–5. ↩

353 Rothbard, «Chapter XIII», σσ. 15–17. ↩

354 Rothbard, «Chapter XIII», σ. 18. ↩

355 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 5. ↩

356 Rothbard, «Chapter XIII», σσ. 20, 31. ↩

357 Murray N. Rothbard, «Chapter XIV: Triangular Intervention», χ.χ., σσ. 39, 63–64, Αρχείο Rothbard. ↩

358 Rothbard, «Chapter XIV», σσ. 64–65, 68. ↩

359 Rothbard, «Chapter XIV», σσ. 66, 68. ↩

360 Rothbard, «Chapter XIV», σ. 67. ↩

361 Murray N. Rothbard, «Chapter XV: Binary Intervention: Taxation», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

362 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σσ. 6–7. ↩

363 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 19 Ιουλίου 1955, σ. 6, Αρχείο Rothbard. ↩

364 Rothbard προς Cornuelle, 19 Ιουλίου 1955, σ. 6. ↩

365 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 7. Alfred Marshall, *Principles of Economics*, 8η έκδ. (Macmillan, 1920), σσ. 413–39, 794–804· E. R. A. Seligman, *The Shifting and Incidence of Taxation*, 2η έκδ. (Νέα Υόρκη, 1899), σσ. 122–33. ↩

366 Rothbard προς Cornuelle, 19 Ιουλίου 1955, σ. 6. Antonio De Viti De Marco, *First Principles of Public Finance* (Jonathan Cape, 1936), σσ. 141–65. ↩

367 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 7. ↩

368 Rothbard προς Cornuelle, 19 Ιουλίου 1955, σ. 6. Harry Gunnison Brown, «The Incidence of a General Output or a General Sales Tax», *Journal of Political Economy* 47, αρ. 2 (1939): 254–62. ↩

369 Rothbard, «Chapter XV», σσ. 162, 164, 166–67. ↩

370 Rothbard, «Chapter XV», σσ. 167–68. ↩

371 Rothbard, «Chapter XV», σ. 169. ↩

372 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 14. Ludwig von Mises, *Bureaucracy* (Yale University Press, 1944), σσ. 20–56· Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 17 Μαρτίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Για περισσότερα σχετικά με το κεφάλαιο 16, βλ. σσ. 117–29. ↩

373 Alvin H. Hansen, *Fiscal Policy and Business Cycles* (George Allen & Unwin, 1941), σσ. 261–88· Paul A. Samuelson, *Economics: An Introductory Analysis* (McGraw-Hill, 1948), σσ. 409–23. ↩

374 Murray N. Rothbard, «Chapter XVII: Binary Intervention: Government Expenditures», χ.χ., σ. 337, Αρχείο Rothbard. ↩

375 Mises, *Human Action*, σσ. 259–60. ↩

376 Rothbard, «Chapter XVII», σσ. 328–31, 334. ↩

377 Rothbard, «Chapter XVII», σσ. 336–37, 346. ↩

378 Rothbard, «Chapter XVII», σ. 325. ↩

379 Rothbard, «Chapter XVII», σσ. 371–73. Milton Gilbert κ.ά., «Objective of National Income Measurement: A Reply to Professor Kuznets», *Review of Economics and Statistics* 30, αρ. 3 (1948): 179–85· Simon Kuznets, «National Income: A New Version», *Review of Economics and Statistics* 30, αρ. 3 (1948): 151–79· Simon Kuznets, *National Income and Its Composition*, τόμ. 1, *1919–1938* (National Bureau of Economic Research, 1941)· Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 27 Φεβρουαρίου 1959, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

380 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 11. Δεν κατέστη δυνατόν να εντοπιστεί αντίγραφο του κεφαλαίου 16 στο Αρχείο Rothbard. Το σχεδιάγραμμα των υποενοτήτων του που παραθέτει ο Rothbard στην έκθεση προόδου του είναι παρόμοιο με τα σχεδιαγράμματά του στα *America's Great Depression*, 5η έκδ. (Mises Institute, 2008), σ. vii, και *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2009), σ. xv. Murray N. Rothbard προς F. A. Harper, 4 Ιανουαρίου 1964, σ. 1, Αρχείο F. A. Harper, Ίδρυμα Hoover. ↩

381 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 12. ↩

382 Murray N. Rothbard, «The Problem of Cyclical Instability», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

383 Arthur F. Burns και Wesley Clair Mitchell, *Measuring Business Cycles* (National Bureau of Economic Research, 1946)· Wesley Clair Mitchell, *Business Cycles* (University of California Press, 1913)· Wesley Clair Mitchell, *Business Cycles: The Problem and Its Setting* (National Bureau of Economic Research, 1927). ↩

384 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 3–4, 7. ↩

385 Hansen, *Fiscal Policy and Business Cycles*· John Maynard Keynes, *The General Theory of Employment, Interest, and Money* (Cambridge University Press, 1936)· Samuelson, *Economics*. ↩

386 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 5–7. ↩

387 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σ. 7. Irving Fisher, «The Business Cycle Largely a "Dance of the Dollar"», *Journal of the American Statistical Association* 18, αρ. 144 (1923): 1024–28· Milton Friedman, «Price, Income, and Monetary Changes in Three Wartime Periods», *American Economic Review* 42, αρ. 2 (1952): 612–25· Milton Friedman, «The Quantity Theory of Money», στο *Studies in the Quantity Theory of Money*, επιμ. Milton Friedman (University of Chicago Press, 1956), σσ. 3–24· Frank H. Knight, «The Business Cycle, Interest, and Money: A Methodological Approach», *Review of Economics and Statistics* 23, αρ. 2 (1941): 53–67· Lloyd W. Mints, *Monetary Policy for a Competitive Society* (McGraw-Hill, 1950)· Henry C. Simons, *A Positive Program for Laissez Faire: Some Proposals for a Liberal Economic Policy* (University of Chicago Press, 1934). ↩

388 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 7–9. ↩

389 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 12–14. Ludwig von Mises, *Theorie des Geldes und der Umlaufsmittel* [Η θεωρία του χρήματος και της πίστης] (Duncker & Humblot, 1912)· Knut Wicksell, *Geldzins and Güterpreise* [Τόκος και τιμές] (Ιένα, 1898). ↩

390 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 13–14, 19–20. ↩

391 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 14–15. Gottfried Haberler, «Money and the Business Cycle», στο *Gold and Monetary Stabilization*, επιμ. Quincy Wright (University of Chicago Press, 1932), σσ. 43–74· F. A. Hayek, *Prices and Production*, 1η έκδ. (Routledge, 1931)· F. A. Hayek, *Prices and Production*, 2η έκδ. (Routledge & Kegan Paul, 1935)· F. A. Hayek, *Profits, Interest, and Investment* (Routledge & Kegan Paul, 1939)· Fritz Machlup, *The Stock Market, Credit, and Capital Formation* (William Hodge, 1940)· Lionel Robbins, *The Great Depression* (Macmillan, 1934). ↩

392 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σσ. 16–17. ↩

393 Rothbard, «Problem of Cyclical Instability», σ. 17. ↩

394 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 12. ↩

395 Mises, *Human Action*, σ. 570. Gottfried Haberler, *Prosperity and Depression: A Theoretical Analysis of Cyclical Movements*, 3η έκδ. (United Nations, 1941), σσ. 64–67· F. A. Hayek, *Monetary Theory and the Trade Cycle* (Harcourt, Brace, 1933), σσ. 144–48· Machlup, *Stock Market*, σσ. 247–48· Mises, *Human Action*, σ. 789. ↩

396 Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 32. ↩

397 Rothbard, *America's Great Depression*, σσ. 32–33. ↩

398 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 12. ↩

399 Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 34. ↩

400 Mises, *Human Action*, σ. 571. ↩

401 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 1022. ↩

402 Rothbard, *America's Great Depression*, σσ. 35, 80. ↩

403 Mises, *Human Action*, σ. 419. ↩

404 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 990, 1022. ↩

405 Ludwig von Mises προς τη δεσποινίδα Brown, 21 Οκτωβρίου 1957, σ. 2, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, «Money, Free and Unfree», Ιούνιος 1957, σσ. 1–85, Αρχείο Rothbard. ↩

406 Hayek, *Monetary Theory*, σσ. 19–22· Ludwig von Mises, *The Theory of Money and Credit*, αγγλική έκδ. (Jonathan Cape, 1934), σ. 15. ↩

407 Hayek, *Prices and Production*, σσ. xii–xiii, 122–24. ↩

408 Mises, *Human Action*, σ. 564. ↩

409 Murray N. Rothbard, «Confidential Memorandum to William Volker Fund on Hans Sennholz' A History of the Federal Reserve System», 3 Απριλίου 1960, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

410 Mises, *Human Action*, σσ. 564–65. ↩

411 Mises, *Human Action*, σσ. 546–47. ↩

412 Murray N. Rothbard, «Readings in Economics and Political Economy—1955», χ.χ., σ. 4, Αρχείο Rothbard. ↩

413 W. T. Baxter, «The Accountant's Contribution to the Trade Cycle», *Economica* 22, αρ. 86 (1955): 102. ↩

414 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 994, 1006. Murray N. Rothbard, «Money and Banking on the Unhampered Market», 1950, σσ. 64–65, Αρχείο Rothbard. ↩

415 Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 18. ↩

416 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 1006. ↩

417 Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 21. ↩

418 Rothbard προς Cornuelle, 19 Ιουλίου 1955, σ. 4. ↩

419 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 25 Νοεμβρίου 1955, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

420 Murray N. Rothbard προς Rae C. Heiple III, 2 Ιουνίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

421 Rothbard προς Cornuelle, 17 Μαρτίου 1956, σ. 1. ↩

422 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 15. ↩

423 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 17 Ιανουαρίου 1960, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

424 Rothbard, «Progress Report, April 1, 1955 to October 1, 1955», σ. 15. ↩

425 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 1365. ↩

426 Murray N. Rothbard προς Harold W. Luhnow, 29 Ιουλίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

427 Murray N. Rothbard προς Harold W. Luhnow, 6 Δεκεμβρίου 1955, σ. 1, παρατίθεται στο Joseph Stromberg, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2004), σ. lx. ↩

428 Rothbard προς Luhnow, 29 Ιουλίου 1956, σ. 1. ↩

Μέρος V: Εφαρμογή της πραγματείας, 1956–1962

429 Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, 2 τόμ. (D. Van Nostrand, 1962). ↩

430 Walter Block και Walter Grinder, «Rothbard Tells All: Interview with Murray Rothbard», Δεκέμβριος 1972, σ. 13, Αρχείο Rothbard. Justin Raimondo, *An Enemy of the State: The Life of Murray N. Rothbard* (Prometheus Books, 2000), σ. 44. ↩

431 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 30 Μαΐου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

432 Murray N. Rothbard προς Harold W. Luhnow, 17 Ιουνίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

433 Murray N. Rothbard, «Memorandum to the Earhart Foundation: Report on the A. F. Burns lectures», Νοέμβριος 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

434 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, «Suggestions for a General Research Program for the Volker Fund», 3 Απριλίου 1954, σ. 6, Αρχείο Rothbard. ↩

435 Murray N. Rothbard προς F. A. Harper, 3 Ιανουαρίου 1961, σσ. 1, 2, 5, Αρχείο Rothbard. ↩

436 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 8 Ιανουαρίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

437 Michael McVicar, «Aggressive Philanthropy: Progressivism, Conservatism, and the William Volker Charities Fund», *Missouri Historical Review* 105, αρ. 4 (2011): 198–99. ↩

438 James A. Kennedy προς Murray N. Rothbard, 20 Απριλίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 31 Ιανουαρίου 1956, σ. 4, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard, «Application to the Earhart Foundation», αρχές 1956, σσ. 1–10, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Leonard E. Read, 4 Φεβρουαρίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

439 Murray N. Rothbard προς Milton Friedman, 18 Φεβρουαρίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

440 Ludwig von Mises προς James A. Kennedy, 5 Απριλίου 1956, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 2 Απριλίου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

441 Ludwig von Mises προς Richard A. Ware, 28 Ιανουαρίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Ludwig von Mises προς Richard A. Ware, 7 Φεβρουαρίου 1957, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. ↩

442 Murray N. Rothbard προς Henry Hazlitt, 20 Ιανουαρίου 1958, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Richard A. Ware, 30 Ιανουαρίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

443 Murray N. Rothbard προς Ludwig M. Lachmann, 14 Φεβρουαρίου 1957, σσ. 1–3, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, «Money, Free and Unfree», Ιούνιος 1957, σσ. 1–85, Αρχείο Rothbard. ↩

444 Murray N. Rothbard προς Lawrence W. Fertig, 9 Οκτωβρίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

445 Claude Robinson, *Understanding Profits* (D. Van Nostrand, 1961)· Rothbard προς Fertig, 9 Οκτωβρίου 1957, σ. 1. Για ένα παράδειγμα υπομνήματος, βλ. Murray N. Rothbard, «Competition and the Economists», Μάιος 1961, στο *Strictly Confidential: The Private Volker Fund Memos of Murray N. Rothbard*, επιμ. David Gordon (Mises Institute, 2010), σσ. 307–20. ↩

446 George J. Stigler, *Memoirs of an Unregulated Economist* (Basic Books, 1988), σσ. 148–57. ↩

447 Murray N. Rothbard, «Untitled Letter Critical of Chicago School Economics», 3 Φεβρουαρίου 1960, στο *Strictly Confidential*, επιμ. David Gordon, σ. 295. James M. Buchanan κ.ά., *Prices, Income, and Public Policy*, 2η έκδ. (McGraw-Hill, 1959). ↩

448 Milton Friedman, «The Methodology of Positive Economics», στο *Essays in Positive Economics* (University of Chicago Press, 1953), σσ. 3–43. ↩

449 Frank H. Knight, «"What is Truth" in Economics?», *Journal of Political Economy* 48, αρ. 1 (1940): 1–32· Lionel Robbins, *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, 2η έκδ. (Macmillan, 1935). ↩

450 Friedman, «The Methodology of Positive Economics», σ. 3. ↩

451 Murray N. Rothbard προς William F. Campbell, 2 Απριλίου 1961, σ. 3, Αρχείο Rothbard. ↩

452 Milton Friedman, *Essays in Positive Economics* (University of Chicago Press, 1953). ↩

453 Murray N. Rothbard προς George Resch, 4 Οκτωβρίου 1961, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

454 F. A. Hayek, *Hayek on Hayek: An Autobiographical Dialogue*, επιμ. Stephen Kresge και Leif Wenar (University of Chicago Press, 1994), σ. 145. John Maynard Keynes, *The General Theory of Employment, Interest, and Money* (Cambridge University Press, 1936). ↩

455 George J. Stigler, *The Theory of Price*, 2η έκδ. (Macmillan, 1952). ↩

456 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 25 Δεκεμβρίου 1953, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard· George J. Stigler, *The Theory of Price* (Macmillan, 1946). ↩

457 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 4 Νοεμβρίου 1960, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

458 Rothbard, «Untitled Letter Critical of Chicago School Economics», σσ. 298–300. ↩

459 James M. Buchanan προς Murray N. Rothbard, 28 Ιανουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard προς James M. Buchanan, 25 Ιανουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

460 Rothbard, «Untitled Letter Critical of Chicago School Economics», σ. 300. Joseph T. Salerno, «The Problem with James Buchanan's Positivist Economics», *Mises Wire*, 2 Μαΐου 2014, https://mises.org/mises-wire/problem-james-buchanans-positivist-economics. ↩

461 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 25 Ιανουαρίου 1959, σ. 6, Αρχείο Rothbard. Armen A. Alchian και Reuben A. Kessel, «Competition, Monopoly, and the Pursuit of Pecuniary Gain», στο *Aspects of Labor Economics*, επιμ. National Bureau of Economic Research (Princeton University Press, 1962), σσ. 157–83. ↩

462 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 13 Ιουλίου 1959, σ. 12, Αρχείο Rothbard. Armen A. Alchian, «Private Property and the Relative Cost of Tenure», στο *The Public Stake in Union Power*, επιμ. Philip Bradley (University of Virginia Press, 1959), σσ. 350–71. ↩

463 Rothbard προς Lachmann, 14 Φεβρουαρίου 1957, σ. 8. ↩

464 Murray N. Rothbard, «Report on Israel Kirzner, "The Economic Point of View"», Αύγουστος 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard προς Ervin K. Zingler, 19 Απριλίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

465 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 17 Μαρτίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

466 Ivan R. Bierly προς Murray N. Rothbard, 5 Αυγούστου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

467 Murray N. Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», Δεκέμβριος 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Joseph T. Salerno, «Varieties of Austrian Price Theory: Rothbard Reviews Kirzner», *Libertarian Papers* 3 (2011): e25. ↩

468 Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», σ. 1. ↩

469 Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», σσ. 1, 10–11. ↩

470 Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», σσ. 1–3. ↩

471 Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», σσ. 2, 7–8. ↩

472 Rothbard προς Templeton, 17 Μαρτίου 1962, σ. 1. ↩

473 Israel M. Kirzner, *The Economic Point of View* (D. Van Nostrand, 1960)· Israel M. Kirzner, *Market Theory and the Price System* (D. Van Nostrand, 1963). ↩

474 C. E. Ayres, βιβλιοκρισία του *Market Theory and the Price System*, του Israel M. Kirzner, *American Economic Review* 53, αρ. 4 (1963): 756. ↩

475 Israel Kirzner, «Entire Project», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. Eugen von Böhm-Bawerk, *Capital and Interest: A Critical History of Economical Theory* (Λονδίνο, 1890). ↩

476 Rothbard προς Templeton, 17 Μαρτίου 1962, σ. 1. ↩

477 Israel M. Kirzner, *An Essay on Capital* (Augustus M. Kelley, 1966). ↩

478 Rothbard, «Comments on Israel Kirzner's MS», σ. 1. ↩

479 Milton Friedman, *A Program for Monetary Stability* (Fordham University Press, 1959)· Milton Friedman, *A Theory of the Consumption Function* (Princeton University Press, 1957)· Milton Friedman και Anna Schwartz, *A Monetary History of the United States, 1867–1960* (Princeton University Press, 1963)· Milton Friedman, επιμ., *Studies in the Quantity Theory of Money* (University of Chicago Press, 1956). ↩

480 Brian Doherty, *Radicals for Capitalism: A Freewheeling History of the Modern American Libertarian Movement* (PublicAffairs, 2007), σ. 467. ↩

481 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 31 Οκτωβρίου 1960, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard. ↩

482 Murray N. Rothbard προς George C. Resch, 31 Ιανουαρίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

483 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 3 Νοεμβρίου 1957, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

484 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 21 Αυγούστου 1956, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

485 Murray N. Rothbard, *America's Great Depression*, 5η έκδ. (Mises Institute, 2008), σσ. 85–181. ↩

486 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 23 Μαρτίου 1960, σσ. 3–4, Αρχείο Rothbard. Armen A. Alchian και Reuben A. Kessel, «Real Wages in the North During the Civil War: Mitchell's Data Reinterpreted», *Journal of Law and Economics* 2, αρ. 1 (1959): 95–113. ↩

487 Rothbard προς Resch, 31 Ιανουαρίου 1962, σ. 1. ↩

488 Murray N. Rothbard, βιβλιοκρισία των *Business Cycles and Their Causes*, του Wesley Clair Mitchell, και *American Business Cycles, 1865–1897*, του Rendigs Fels, *Freeman* 9, αρ. 12 (1959): 54. ↩

489 Rothbard προς Bierly, 31 Οκτωβρίου 1960, σ. 2. ↩

490 Rothbard προς Bierly, 31 Οκτωβρίου 1960, σ. 2. Murray N. Rothbard προς Clark Warburton, 23 Απριλίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Clark Warburton προς Murray N. Rothbard, 9 Ιουνίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

491 David M. Levy και Sandra J. Peart, *Toward an Economics of Natural Equals: A Documentary History of the Early Virginia School* (Cambridge University Press, 2020), σσ. 195, 201. ↩

492 Murray N. Rothbard, «The Case for a 100 Per Cent Gold Dollar», στο *In Search of a Monetary Constitution*, επιμ. Leland B. Yeager (Harvard University Press, 1962), σσ. 94, 113–14, 116. ↩

493 Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 25 Απριλίου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Richard C. Cornuelle, 1 Μαΐου 1954, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Leland B. Yeager, 11 Οκτωβρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Leland B. Yeager, *The Fluttering Veil: Essays on Monetary Disequilibrium*, επιμ. George Selgin (Liberty Fund, 1997), σ. xxi· Leland B. Yeager, «The Methodology of Henry George and Carl Menger», *American Journal of Economics and Sociology* 13, αρ. 3 (1954): 233–38· Leland B. Yeager, «Some Questions About Growth Economics», *American Economic Review* 44, αρ. 1 (1954): 53–63. ↩

494 Leland B. Yeager προς Murray N. Rothbard, 29 Σεπτεμβρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

495 Richard A. Ware προς Murray N. Rothbard, 6 Ιανουαρίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

496 Murray N. Rothbard προς Herbert C. Cornuelle, 19 Αυγούστου 1953, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Ludwig M. Lachmann, «The Role of Expectations in Economics as a Social Science», *Economica* 10, αρ. 37 (1943): 12–23. ↩

497 Rothbard προς Lachmann, 14 Φεβρουαρίου 1957, σ. 3. ↩

498 Rothbard προς Lachmann, 14 Φεβρουαρίου 1957, σ. 6. Ludwig M. Lachmann, *Capital and Its Structure* (London School of Economics, 1956). ↩

499 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 627. Ludwig M. Lachmann, «Mrs. Robinson on the Accumulation of Capital», *South African Journal of Economics* 26, αρ. 2 (1958): 87–100. ↩

500 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 627. Robert Dorfman, «Waiting and the Period of Production», *Quarterly Journal of Economics* 73, αρ. 3 (1959): 351–72· Robert Dorfman, «A Graphical Exposition of Böhm-Bawerk's Interest Theory», *Review of Economic Studies* 26, αρ. 2 (1959): 153–58· Egon Neuberger, «Waiting and the Period of Production: Comment», *Quarterly Journal of Economics* 74, αρ. 1 (1960): 150–53. ↩

501 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 884. L. D. Goldblatt προς Murray N. Rothbard, 17 Δεκεμβρίου 1957, σσ. 1–4, Αρχείο Rothbard. ↩

502 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 75, 326. Boris Ischbolden, «A Critique of Econometrics», *Review of Social Economy* 18, αρ. 2 (1960): 110–27· Vladimir Niksa, «The Role of Quantitative Thinking in Modern Economic Theory», *Review of Social Economy* 17, αρ. 2 (1959): 151–73· Paul Painleve, «The Place of Mathematical Reasoning in Economics», στο *Essays in European Economic Thought*, επιμ. Louise Sommer (D. Van Nostrand, 1960), σσ. 120–32. ↩

503 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 354, 736, 1124. André Gabor και I. F. Pearce, «The Place of Money Capital in the Theory of Production», *Quarterly Journal of Economics* 72, αρ. 4 (1958): 537–57. ↩

504 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 20 Οκτωβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 592· Armen A. Alchian, «Costs and Outputs», στο *The Allocation of Economic Resources: Essays in Honor of Bernard Francis Haley*, των Moses Abramovitz κ.ά. (Stanford University Press, 1959), σσ. 23–40. ↩

505 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 16 Μαρτίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Reuben A. Kessel, «Price Discrimination in Medicine», *Journal of Law and Economics* 1, αρ. 1 (1958): 20–53· Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 744. ↩

506 Murray N. Rothbard, βιβλιοκρισία των *Quality and Competition: An Essay in Economic Theory*, του Lawrence Abbott, και *Natural Resources: The Economics of Conservation*, του Anthony Scott, 21 Ιουλίου 1958, στο *Strictly Confidential*, επιμ. David Gordon, σσ. 257–58. Lawrence Abbott, *Quality and Competition: An Essay in Economic Theory* (Columbia University Press, 1955). ↩

507 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 800. ↩

508 Rothbard προς Bierly, 13 Ιουλίου 1959, σ. 3. F. A. Hayek, «Unions, Inflation, and Profits», στο *The Public Stake in Union Power*, επιμ. Philip Bradley, σσ. 46–62· Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 592. ↩

509 Murray N. Rothbard, βιβλιοκρισία του *The Failure of the "New Economics"*, *National Review*, 15 Αυγούστου 1959, σ. 279. Henry Hazlitt, *The Failure of the "New Economics"* (Princeton University Press, 1959). Rothbard, *Man, Economy and State*, σ. 784. ↩

510 Henry Hazlitt, επιμ., *The Critics of Keynesian Economics* (D. Van Nostrand, 1960)· Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 776, 780, 784, 788, 868. ↩

511 Rae C. Heiple III προς Murray N. Rothbard, 10 Αυγούστου 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

512 Murray N. Rothbard προς Rae C. Heiple III, Σεπτέμβριος 1956, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 22. ↩

513 Murray N. Rothbard, «On the Definition of Money», Απρίλιος 1959, στο *Strictly Confidential*, επιμ. David Gordon, σσ. 259–60, 262. Arthur F. Burns, *Prosperity Without Inflation* (Fordham University Press, 1957), σ. 50· Gordon W. McKinley, «Effects of Federal Reserve Policy on Nonmonetary Financial Institutions», στο *The Federal Reserve System*, επιμ. Herbert V. Prochnow (Harper and Brothers, 1960), σσ. 204–25· Gordon W. McKinley, «The Federal Home Loan Bank System and the Control of Credit», *Journal of Finance* 12, αρ. 3 (1957): 319–32. ↩

514 Δεν εντοπίστηκε στο Αρχείο Rothbard. Joel Segall προς Murray N. Rothbard, 16 Απριλίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

515 Rothbard, *America's Great Depression*, σ. 91. ↩

516 Murray N. Rothbard προς George B. DeHuszar, 14 Νοεμβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

517 Kirzner, *The Economic Point of View*· Kirzner, *Market Theory and the Price System*· McVicar, «Aggressive Philanthropy», σ. 199· Ludwig von Mises, *Epistemological Problems of Economics* (D. Van Nostrand, 1960)· Ludwig von Mises, *The Ultimate Foundations of Economic Science* (D. Van Nostrand, 1962)· Rothbard προς DeHuszar, 14 Νοεμβρίου 1959, σ. 1· Murray N. Rothbard προς George B. DeHuszar, 7 Φεβρουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Joseph Stromberg, εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2004), σσ. lxiii–lxv. ↩

518 Murray N. Rothbard προς Ralph Raico, 25 Νοεμβρίου 1959, σ. 3, Αρχείο Rothbard. ↩

519 Frank Meyer, «On Murray Rothbard's Manuscript», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. Frank A. Fetter, *Economic Principles* (Century, 1915)· Frank W. Taussig, *Principles of Economics* (Macmillan, 1911). ↩

520 Meyer, «On Murray Rothbard's Manuscript», σσ. 1–2. ↩

521 Ivan R. Bierly προς Murray N. Rothbard, 7 Ιανουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

522 Rothbard προς Raico, 25 Νοεμβρίου 1959, σ. 3. ↩

523 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 17 Ιανουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

524 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σσ. 962–88. P. T. Bauer, *Economic Analysis and Policy in Underdeveloped Countries* (Duke University Press, 1957)· P. T. Bauer, «The Political Economy of Non-Development», στο *Foreign Aid Reexamined: A Critical Appraisal*, επιμ. James W. Wiggins και Helmut Schoeck (Public Affairs Press, 1958), σσ. 129–38· P. T. Bauer, *United States Aid and Indian Economic Development* (American Enterprise Association, 1959)· Lachmann, *Capital and Its Structure*· Ludwig von Mises, *Theory and History* (Yale University Press, 1957). ↩

525 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. 500. ↩

526 Arthur Goddard προς Norman Hood, 13 Ιανουαρίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Ivan R. Bierly προς Norman Hood, 24 Ιανουαρίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

527 Harold Barger προς Murray N. Rothbard, 24 Φεβρουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Lester V. Chandler προς Murray N. Rothbard, 16 Φεβρουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Richard Ruggles προς Murray N. Rothbard, 25 Φεβρουαρίου 1960, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

528 Rothbard προς Harper, 3 Ιανουαρίου 1961, σσ. 1, 5. ↩

529 Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 19 Νοεμβρίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 168–69, 287. ↩

530 Murray N. Rothbard προς F. A. Harper και George Resch, «What Is to Be Done?», Ιούλιος 1961, σ. 2, Αρχείο Rothbard. ↩

531 Murray N. Rothbard προς F. A. Harper, 16 Ιουλίου 1961, σσ. 1–4, Αρχείο F. A. Harper, Ίδρυμα Hoover. ↩

532 Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 291–92, 671· Murray N. Rothbard, «A Conversation with Murray N. Rothbard», στο *The Rothbard Reader*, επιμ. Joseph T. Salerno και Matthew McCaffrey (Mises Institute, 2016), σ. 33. ↩

533 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 21 Αυγούστου 1961, σσ. 1–2, Αρχείο Rothbard· Ivan R. Bierly προς Murray N. Rothbard, 31 Αυγούστου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Murray N. Rothbard προς Kenneth S. Templeton, 13 Αυγούστου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

534 Murray N. Rothbard προς Ivan R. Bierly, 14 Νοεμβρίου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Rothbard προς Raico, 25 Νοεμβρίου 1959, σ. 4· Murray N. Rothbard, *The Panic of 1819: Reactions and Policies* (Columbia University Press, 1962). ↩

535 Ivan R. Bierly προς Murray N. Rothbard, 31 Οκτωβρίου 1961, σ. 1, Αρχείο Rothbard. Murray N. Rothbard, *America's Great Depression* (D. Van Nostrand, 1963). ↩

536 Murray N. Rothbard, *What Has Government Done to Our Money?* (Pine Tree Press, 1963). F. A. Harper προς James L. Doenges, 21 Οκτωβρίου 1963, σ. 1, Αρχείο F. A. Harper, Ίδρυμα Hoover· Patrick Newman, πρόλογος στο *What Has Government Done to Our Money?*, 6η έκδ., του Murray N. Rothbard (Mises Institute, 2024), σσ. 9–13. ↩

537 Bierly προς Rothbard, 31 Οκτωβρίου 1961, σ. 1. Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, 2 τόμ. (D. Van Nostrand, 1962). ↩

538 Rothbard, «A Conversation with Murray N. Rothbard», σσ. 32–33. ↩

539 Murray N. Rothbard προς F. A. Harper, 22 Μαρτίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard· Doherty, *Radicals for Capitalism*, σσ. 293–94, 671· Murray N. Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σσ. 178–79· Murray N. Rothbard προς George Resch, 16 Νοεμβρίου 1961, σσ. 1–5, Αρχείο Rothbard. ↩

540 Murray N. Rothbard προς Frank S. Meyer, 13 Ιουνίου 1962, σ. 1, Αρχείο Frank S. Meyer· ιδιωτική συλλογή στην κατοχή του Daniel J. Flynn. ↩

541 Lewis E. Hill, βιβλιοκρισία του *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, του Murray N. Rothbard, *Southern Economic Journal* 29, αρ. 3 (1963): 253. ↩

542 D. N. Winch, βιβλιοκρισία του *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, του Murray N. Rothbard, *Economic Journal* 74, αρ. 294 (1964): 480–82. ↩

543 Rothbard, «A Conversation with Murray N. Rothbard», σ. 30. ↩

544 Fritz Machlup προς Murray N. Rothbard, 24 Ιουνίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

545 Henry Hazlitt, «The Economics of Freedom», *National Review*, 25 Σεπτεμβρίου 1962, σ. 232. ↩

546 Institute for Humane Studies, «Nomination: Man, Economy, and State», χ.χ., σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

547 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 5 Μαΐου 1959, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

548 Rothbard, *Man, Economy, and State*, σ. iii. ↩

549 Rothbard, *Betrayal of the American Right*, σσ. 176–78. ↩

550 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, έκδοση για μελετητές (Mises Institute, 2008), σ. 869. ↩

551 Ludwig von Mises, «A New Treatise on Economics», *New Individualist Review* 2, αρ. 3 (1962): 39–40. ↩

552 Mises, «A New Treatise on Economics», σσ. 40–41. ↩

553 Mises, «A New Treatise on Economics», σ. 41. ↩

554 Ludwig von Mises προς Murray N. Rothbard, 29 Μαΐου 1950, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

555 Murray N. Rothbard προς Ludwig von Mises, 12 Δεκεμβρίου 1962, σ. 1, Αρχείο Rothbard. ↩

556 Ludwig von Mises προς Louis Rougier, 6 Δεκεμβρίου 1962, σ. 3, Αρχείο Rothbard. Mises, *Epistemological Problems of Economics*. ↩

557 Warren B. Jones προς Ludwig von Mises, 24 Φεβρουαρίου 1963, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. ↩

558 Ludwig von Mises προς Warren B. Jones, 7 Μαρτίου 1963, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. ↩

559 Bettina Bien Greaves, «Notes», 29 Νοεμβρίου 1962, σ. 6, Αρχείο Bettina Bien Greaves, Ινστιτούτο Mises. ↩

560 Greaves, «Notes», 29 Νοεμβρίου 1962, σ. 2. ↩

561 Bettina Bien Greaves, «Notes», 9 Μαΐου 1963, σ. 1, Αρχείο Bettina Bien Greaves, Ινστιτούτο Mises. ↩

562 Margit von Mises, *My Years with Ludwig von Mises* (Arlington House Publishers, 1976), σ. 158. ↩

563 Margit von Mises, «Testimonial», στο *Man, Economy, and Liberty: Essays in Honor of Murray N. Rothbard*, επιμ. Walter Block και Llewellyn H. Rockwell Jr. (Mises Institute, 1988), σ. 401. Jesús Huerta de Soto, «The Spanish Roots of the Austrian School: An Interview with Jesús Huerta de Soto», *Austrian Economics Newsletter*, καλοκαίρι 1997, σ. 1. ↩

564 Ludwig von Mises προς David Gordon, 22 Ιουνίου 1966, σ. 1, Συλλογή Ludwig von Mises, Κολέγιο Grove City. ↩

565 Ludwig von Mises, «On the International Monetary Problem», *American Opinion* 10, αρ. 2 (1967): 23. ↩

566 Hans F. Sennholz προς Lew Rockwell, 2 Φεβρουαρίου 1998, σ. 1, Αρχείο Sennholz, Ινστιτούτο Mises. ↩

567 Bettina Bien Greaves προς Llewellyn H. Rockwell, 23 Απριλίου 1998, σ. 2, Αρχείο Bettina Bien Greaves, Ινστιτούτο Mises. Bettina Bien Greaves προς Llewellyn H. Rockwell, 28 Αυγούστου 2000, σ. 1, Αρχείο Bettina Bien Greaves, Ινστιτούτο Mises. ↩

568 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, 2η έκδ. (Yale University Press, 1963), σσ. 279–89, 354, 561. ↩

569 Joseph T. Salerno, «Murray Rothbard: Pioneer of Praxeological Analysis», *LewRockwell.com*, 12 Ιουλίου 2019, https://www.lewrockwell.com/2019/07/joseph-salerno/murray-rothbard-pioneer-of-praxeological-analysis/. ↩

570 Mises προς Rougier, 6 Δεκεμβρίου 1962, σ. 3. ↩

Βιβλιογραφία

Πρωτογενείς πηγές

Αρχείο Arthur F. Burns. Βιβλιοθήκη Σπάνιων Βιβλίων και Χειρογράφων David M. Rubenstein. Πανεπιστήμιο Duke. Durham, NC.

Αρχείο Bettina Bien Greaves. Ινστιτούτο Mises. Auburn, AL.

Αρχείο F. A. Harper. Βιβλιοθήκη και Αρχεία του Ιδρύματος Hoover. Stanford, CA.

Αρχείο Frank S. Meyer. Ιδιωτική συλλογή στην κατοχή του Daniel J. Flynn.

Αρχείο Hans F. Sennholz. Ινστιτούτο Mises. Auburn, AL.

Συλλογή Ludwig von Mises. Κολέγιο Grove City. Grove City, PA.

Αρχείο Murray N. Rothbard. Ινστιτούτο Mises. Auburn, AL.

Δευτερογενείς πηγές

Abbott, Lawrence. *Quality and Competition: An Essay in Economic Theory*. Columbia University Press, 1955.

Alchian, Armen A. «Costs and Outputs». Στο *The Allocation of Economic Resources: Essays in Honor of Bernard Francis Haley*, των Moses Abramovitz, Armen Alchian, Kenneth J. Arrow, Paul A. Baran, Philip W. Cartwright, Hollis B. Chenery, George W. Hilton, H. S. Houthakker, Charles E. Lindblom, Melvin W. Reder, Tibor Scitovsky, E. S. Shaw και Lorie Tarshis. Stanford University Press, 1959.

Alchian, Armen A. «Private Property and the Relative Cost of Tenure». Στο Bradley, επιμ., *The Public Stake in Union Power*.

Alchian, Armen A., και Reuben A. Kessel. «Competition, Monopoly, and the Pursuit of Pecuniary Gain». Στο *Aspects of Labor Economics*, επιμέλεια National Bureau of Economic Research. Princeton University Press, 1962.

Alchian, Armen A., και Reuben A. Kessel. «Real Wages in the North During the Civil War: Mitchell's Data Reinterpreted». *Journal of Law and Economics* 2, αρ. 1 (1959): 95–113.

Allen, Clark Lee, James M. Buchanan και Marshall R. Colberg. *Prices, Income, and Public Policy*. 2η έκδ. McGraw-Hill, 1959.

Ayres, C. E. Βιβλιοκρισία του *Market Theory and the Price System*, του Israel M. Kirzner. *American Economic Review* 53, αρ. 4 (1963): 755–56.

Bauer, P. T. *Economic Analysis and Policy in Underdeveloped Countries*. Duke University Press, 1957.

Bauer, P. T. «The Political Economy of Non-Development». Στο *Foreign Aid Reexamined: A Critical Appraisal*, επιμέλεια James W. Wiggins και Helmut Schoeck. Public Affairs Press, 1958.

Bauer, P. T. *United States Aid and Indian Economic Development*. American Enterprise Association, 1959.

Baumol, William J. «Economic Theory and the Political Scientist». Βιβλιοκρισία του *Politics, Economics, and Welfare*, των Robert A. Dahl και Charles E. Lindblom. *World Politics* 6, αρ. 2 (1954): 266–77.

Baumol, William J. *Welfare Economics and the Theory of the State*. Harvard University Press, 1952.

Baxter, W. T. «The Accountant's Contribution to the Trade Cycle». *Economica* 22, αρ. 86 (1955): 99–114.

Bergson, Abram. «Socialist Economics». Στον τόμ. 1 του *A Survey of Contemporary Economics*, επιμέλεια H. S. Ellis. Richard D. Irwin, 1948.

Bernardelli, Harro F. «The End of the Marginal Utility Theory?» *Economica* 5, αρ. 18 (1938): 192–212.

Bernardelli, Harro F. «A Rehabilitation of the Classical Theory of Marginal Utility». *Economica* 19, αρ. 75 (1952): 254–68.

Bernardelli, Harro F. «A Reply to Mr. Samuelson's Note». *Economica* 6, αρ. 21 (1939): 88–89.

Bilo, Simon. «Mises and His Money». *Review of Austrian Economics* 33, αρ. 1 (2020): 121–37.

Boettke, Peter J., και Christopher J. Coyne. «The Forgotten Contribution: Murray Rothbard on Socialism in Theory and in Practice». *Quarterly Journal of Austrian Economics* 7, αρ. 2 (2004): 71–89.

Böhm-Bawerk, Eugen von. *Capital and Interest: A Critical History of Economical Theory*. Λονδίνο, 1890.

Böhm-Bawerk, Eugen von. *Kapital und Kapitalzins* [Κεφάλαιο και τόκος]. 4η έκδ. Gustav Fischer, 1921.

Böhm-Bawerk, Eugen von. *The Positive Theory of Capital*. Μετάφραση William Smart. Λονδίνο, 1891.

Boulding, Kenneth E. *Economic Analysis*. Harper & Bros., 1941.

Bowley, Marian. *Nassau Senior and Classical Economics*. George Allen & Unwin, 1937.

Bowman, Mary Jean, και George Leland Bach. *Economic Analysis and Public Policy*. 2η έκδ. Prentice-Hall, 1949.

Bradley, Philip D., επιμ. *The Public Stake in Union Power*. University of Virginia Press, 1959.

Brown, Harry Gunnison. «The Incidence of a General Output or a General Sales Tax». *Journal of Political Economy* 47, αρ. 2 (1939): 254–62.

Burns, Arthur F. *Prosperity Without Inflation*. Fordham University Press, 1957.

Burns, Arthur F., και Wesley Clair Mitchell. *Measuring Business Cycles*. National Bureau of Economic Research, 1946.

Chamberlin, Edward H. «Product Heterogeneity and Public Policy». *American Economic Review* 40, αρ. 2 (1950): 85–92.

Chamberlin, Edward H. *The Theory of Monopolistic Competition: A Re-Orientation of the Theory of Value*. Harvard University Press, 1933.

Chodorov, Frank. *Taxation Is Robbery*. Human Events Associates, 1947.

Coase, R. H. «The Nature of the Firm». *Economica* 4, αρ. 16 (1937): 386–405.

Conkin, Paul K. *Prophets of Prosperity: America's First Political Economists*. Indiana University Press, 1980.

De Viti De Marco, Antonio. *First Principles of Public Finance*. Jonathan Cape, 1936.

Doherty, Brian. *Radicals for Capitalism: A Freewheeling History of the Modern American Libertarian Movement*. PublicAffairs, 2007.

Dorfman, Joseph. «The Department of Economics». Στο *A History of the Faculty of Political Science, Columbia University*, των R. Gordon Hoxie, Sally Falk Moore, Joseph Dorfman κ.ά. Columbia University Press, 1955.

Dorfman, Joseph. *The Economic Mind in American Civilization*. 5 τόμ. Viking Press, 1946–59.

Dorfman, Robert. «A Graphical Exposition of Böhm-Bawerk's Interest Theory». *Review of Economic Studies* 26, αρ. 2 (1959): 153–58.

Dorfman, Robert. «Waiting and the Period of Production». *Quarterly Journal of Economics* 73, αρ. 3 (1959): 351–72.

Ebenstein, Lanny. «Hayek's Divorce and Move to Chicago». *Econ Journal Watch* 15, αρ. 3 (2018): 301–21.

Ekelund, Robert B., Jr., και Robert F. Hébert. *A History of Economic Theory and Method*. 6η έκδ. Waveland Press, 2014.

Fetter, Frank A. «Capitalization Versus Productivity: Rejoinder». *American Economic Review* 4, αρ. 4 (1914): 856–59.

Fetter, Frank A. «Davenport's Competitive Economics». *Journal of Political Economy* 22, αρ. 6 (1914): 550–65.

Fetter, Frank A. *Economic Principles*. Century, 1915.

Fetter, Frank A. «Interest Theories Old and New». *American Economic Review* 4, αρ. 1 (1914): 68–92.

Fetter, Frank A. «The "Roundabout Process" in the Interest Theory». *Quarterly Journal of Economics* 17, αρ. 1 (1902): 163–80.

Fisher, Irving. «The Business Cycle Largely a "Dance of the Dollar"». *Journal of the American Statistical Association* 18, αρ. 144 (1923): 1024–28.

Fisher, Irving. *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit Interest and Crises*. Macmillan, 1911.

Fisher, Irving. *The Theory of Interest: As Determined by Impatience to Spend Income and Opportunity to Invest It*. Macmillan, 1930.

Friedman, Milton. *Essays in Positive Economics*. University of Chicago Press, 1953.

Friedman, Milton. «The Methodology of Positive Economics». Στο Friedman, *Essays in Positive Economics*.

Friedman, Milton. «Price, Income, and Monetary Changes in Three Wartime Periods». *American Economic Review* 42, αρ. 2 (1952): 612–25.

Friedman, Milton. *A Program for Monetary Stability*. Fordham University Press, 1959.

Friedman, Milton. «The Quantity Theory of Money». Στο Friedman, επιμ., *Studies in the Quantity Theory of Money*.

Friedman, Milton, επιμ. *Studies in the Quantity Theory of Money*. University of Chicago Press, 1956.

Friedman, Milton. *A Theory of the Consumption Function*. Princeton University Press, 1957.

Friedman, Milton, και Rose Friedman. *Two Lucky People: Memoirs*. University of Chicago Press, 1998.

Friedman, Milton, και Anna Schwartz. *A Monetary History of the United States, 1867–1960*. Princeton University Press, 1963.

Friedman, Milton, και George J. Stigler. *Roofs or Ceilings? The Current Housing Problem*. Foundation for Economic Education, 1946.

Froman, Lewis A. «Graduate Students in Economics, 1904–1940». *American Economic Review* 32, αρ. 4 (1942): 817–26.

Gabor, André, και I. F. Pearce. «The Place of Money Capital in the Theory of Production». *Quarterly Journal of Economics* 72, αρ. 4 (1958): 537–57.

Gilbert, Milton, George Jaszi, Edward F. Denison και Charles F. Schwartz. «Objective of National Income Measurement: A Reply to Professor Kuznets». *Review of Economics and Statistics* 30, αρ. 3 (1948): 151–95.

Gordon, David. *The Essential Rothbard*. Mises Institute, 2007.

Gordon, David. Εισαγωγή στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Gordon, David, επιμ. *Strictly Confidential: The Private Volker Fund Memos of Murray N. Rothbard*. Mises Institute, 2010.

Haberler, Gottfried. «Money and the Business Cycle». Στο *Gold and Monetary Stabilization*, επιμέλεια Quincy Wright. University of Chicago Press, 1932.

Haberler, Gottfried. *Prosperity and Depression: A Theoretical Analysis of Cyclical Movements*. 3η έκδ. United Nations, 1941.

Hammond, J. Daniel. «Early Drafts of Friedman's Methodology Essay». Στο *The Methodology of Positive Economics: Reflections on the Milton Friedman Legacy*, επιμέλεια Uskali Mäki. Cambridge University Press, 2009.

Hammond, J. Daniel, και Claire H. Hammond, επιμ. *Making Chicago Price Theory: Friedman–Stigler Correspondence 1945–1957*. Routledge, 2006.

Hansen, Alvin H. *Fiscal Policy and Business Cycles*. George Allen & Unwin, 1941.

Hayek, F. A., επιμ. *Collectivist Economic Planning*. George Routledge & Sons, 1935.

Hayek, F. A. *Hayek on Hayek: An Autobiographical Dialogue*. Επιμέλεια Stephen Kresge και Leif Wenar. University of Chicago Press, 1994.

Hayek, F. A. «The Meaning of Competition». Στο *Individualism and Economic Order*. University of Chicago Press, 1948.

Hayek, F. A. *Monetary Theory and the Trade Cycle*. Harcourt, Brace, 1933.

Hayek, F. A. «The "Paradox" of Saving». *Economica*, αρ. 32 (1931): 125–69.

Hayek, F. A. *Prices and Production*. 1η έκδ. Routledge, 1931.

Hayek, F. A. *Prices and Production*. 2η έκδ. Routledge & Kegan Paul, 1935.

Hayek, F. A. *Profits, Interest, and Investment*. Routledge & Kegan Paul, 1939.

Hayek, F. A. *The Pure Theory of Capital*. University of Chicago Press, 1941.

Hayek, F. A. Βιβλιοκρισία του *Nationalökonomie: Theorie des Handelns und Wirtschaftens*, του Ludwig von Mises. *Economic Journal* 51, αρ. 201 (1941): 124–27.

Hayek, F. A. «Unions, Inflation, and Profits». Στο Bradley, επιμ., *The Public Stake in Union Power*.

Hazlitt, Henry, επιμ. *The Critics of Keynesian Economics*. D. Van Nostrand, 1960.

Hazlitt, Henry. *The Failure of the "New Economics"*. Princeton University Press, 1959.

Herbener, Jeffrey M., Hans-Hermann Hoppe και Joseph T. Salerno. Εισαγωγή στην έκδοση για μελετητές. Στο Mises, *Human Action*, έκδοση για μελετητές.

Hicks, John R. «The Foundations of Welfare Economics». *Economic Journal* 49, αρ. 196 (1939): 696–712.

Hicks, John R. *A Revision of Demand Theory*. Clarendon Press, 1956.

Hicks, John R. *Value and Capital: An Inquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory*. 2η έκδ. Oxford University Press, 1946.

Hicks, John R., και R. G. D. Allen. «A Reconsideration of the Theory of Value, Part 1». *Economica* 1, αρ. 1 (1934): 52–76.

Hicks, John R., και R. G. D. Allen. «A Reconsideration of the Theory of Value, Part 2». *Economica* 1, αρ. 2 (1934): 196–219.

Hill, Lewis E. Βιβλιοκρισία του *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, του Murray N. Rothbard. *Southern Economic Journal* 29, αρ. 3 (1963): 252–54.

Hoff, Trygve J. B. *Economic Calculation in the Socialist Society*. William Hodge, 1949.

Hülsmann, Jörg Guido. *Mises: The Last Knight of Liberalism*. Mises Institute, 2007.

Hutchison, T. W. «Professor Machlup on Verification in Economics». *Southern Economic Journal* 22, αρ. 4 (1956): 476–83.

Hutt, William H. «The Concept of Consumers' Sovereignty». *Economic Journal* 50, αρ. 197 (1940): 66–77.

Ischbolden, Boris. «A Critique of Econometrics». *Review of Social Economy* 18, αρ. 2 (1960): 110–27.

Jevons, William Stanley. *Money and the Mechanism of Exchange*. 16η έκδ. Kegan Paul, Trench, Trübner, 1907.

Jevons, William Stanley. *The Theory of Political Economy*. Λονδίνο, 1871.

Kaldor, Nicholas. «Welfare Propositions of Economics and Interpersonal Comparisons of Utility». *Economic Journal* 49, αρ. 5 (1939): 549–52.

Kauder, Emil. «Genesis of the Marginal Utility Theory: From Aristotle to the End of the Eighteenth Century». *Economic Journal* 63, αρ. 251 (1953): 638–50.

Kauder, Emil. *A History of Marginal Utility Theory*. Princeton University Press, 1965.

Kauder, Emil. «The Retarded Acceptance of the Marginal Utility Theory». *Quarterly Journal of Economics* 67, αρ. 4 (1953): 564–75.

Kessel, Reuben A. «Price Discrimination in Medicine». *Journal of Law and Economics* 1, αρ. 1 (1958): 20–53.

Keynes, John Maynard. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Cambridge University Press, 1936.

Kirzner, Israel M. *The Economic Point of View*. D. Van Nostrand, 1960.

Kirzner, Israel M. *An Essay on Capital*. Augustus M. Kelley, 1966.

Kirzner, Israel M. *Market Theory and the Price System*. D. Van Nostrand, 1963.

Kirzner, Israel M. «Reflections on the Misesian Legacy in Economics». *Review of Austrian Economics* 9, αρ. 2 (1996): 143–54.

Knight, Frank H. «The Business Cycle, Interest, and Money: A Methodological Approach». *Review of Economics and Statistics* 23, αρ. 2 (1941): 53–67.

Knight, Frank H. «Professor Hayek and the Theory of Investment». *Economic Journal* 45, αρ. 177 (1935): 77–94.

Knight, Frank H. «"What is Truth" in Economics?» *Journal of Political Economy* 48, αρ. 1 (1940): 1–32.

Kuznets, Simon. «National Income: A New Version». *Review of Economics and Statistics* 30, αρ. 3 (1948): 151–79.

Kuznets, Simon. *National Income and Its Composition*. Τόμ. 1, *1919–1938*. National Bureau of Economic Research, 1941.

Lachmann, Ludwig M. *Capital and Its Structure*. London School of Economics, 1956.

Lachmann, Ludwig M. «Mrs. Robinson on the Accumulation of Capital». *South African Journal of Economics* 26, αρ. 2 (1958): 87–100.

Lachmann, Ludwig M. «The Role of Expectations in Economics as a Social Science». *Economica* 10, αρ. 37 (1943): 12–23.

Levy, David M., και Sandra J. Peart. *Toward an Economics of Natural Equals: A Documentary History of the Early Virginia School*. Cambridge University Press, 2020.

Locke, John. *An Essay Concerning Humane Understanding*. Βιβλίο 2, *Of Ideas*. Λονδίνο, 1690.

Machlup, Fritz. «The Problem of Verification in Economics». *Southern Economic Journal* 22, αρ. 1 (1955): 1–21.

Machlup, Fritz. «Rejoinder to a Reluctant Ultra-Empiricist». *Southern Economic Journal* 22, αρ. 4 (1956): 483–93.

Machlup, Fritz. *The Stock Market, Credit, and Capital Formation*. William Hodge, 1940.

Marshall, Alfred. *Principles of Economics*. 1η έκδ. Λονδίνο, 1890.

Marshall, Alfred. *Principles of Economics*. 8η έκδ. Macmillan, 1920.

McCulloch, J. R. *The Principles of Political Economy*. Εδιμβούργο, 1825.

McKinley, Gordon W. «Effects of Federal Reserve Policy on Nonmonetary Financial Institutions». Στο *The Federal Reserve System*, επιμέλεια Herbert V. Prochnow. Harper and Brothers, 1960.

McKinley, Gordon W. «The Federal Home Loan Bank System and the Control of Credit». *Journal of Finance* 12, αρ. 3 (1957): 319–32.

McVicar, Michael J. «Aggressive Philanthropy: Progressivism, Conservatism, and the William Volker Charities Fund». *Missouri Historical Review* 105, αρ. 4 (2011): 191–212.

Menger, Carl. *Grundsätze der Volkswirtschaftslehre* [Αρχές της Οικονομικής Επιστήμης]. Βιέννη, 1871.

Menger, Carl. *Principles of Economics*. Free Press, 1950.

Mill, John Stuart. *Essays on Some Unsettled Questions in Political Economy*. Λονδίνο, 1844.

Mints, Lloyd W. *Monetary Policy for a Competitive Society*. McGraw-Hill, 1950.

Mises, Ludwig von. «Capital and Interest: Eugen von Böhm-Bawerk and the Discriminating Reader». *Freeman* 9, αρ. 8 (1959): 52–54.

Mises, Ludwig von. *Die Gemeinwirtschaft: Untersuchungen über den Sozialismus* [Σοσιαλισμός: Μια οικονομική και κοινωνιολογική ανάλυση]. Gustav Fischer, 1922.

Mises, Ludwig von. «Die Wirtschaftsrechnung im sozialistischen Gemeinwesen» [Ο οικονομικός υπολογισμός στη σοσιαλιστική κοινοπολιτεία]. *Archiv für Sozialwissenschaften* 47 (1920): 86–121.

Mises, Ludwig von. *Epistemological Problems of Economics*. D. Van Nostrand, 1960.

Mises, Ludwig von. *Human Action: A Treatise on Economics*. Yale University Press, 1949.

Mises, Ludwig von. *Human Action: A Treatise on Economics*. 2η έκδ. Yale University Press, 1963.

Mises, Ludwig von. *Human Action: A Treatise on Economics*. Έκδοση για μελετητές. Mises Institute, 2008.

Mises, Ludwig von. *Nationalökonomie: Theorie des Handelns und Wirtschaftens* [Οικονομική επιστήμη: Θεωρία της δράσης και της ανταλλαγής]. Editions Union, 1940.

Mises, Ludwig von. «A New Treatise on Economics». *New Individualist Review* 2, αρ. 3 (1962): 39–42.

Mises, Ludwig von. «On the International Monetary Problem». *American Opinion* 10, αρ. 2 (1967): 23–28.

Mises, Ludwig von. *Theory and History*. Yale University Press, 1957.

Mises, Ludwig von. *The Theory of Money and Credit*. Αγγλική έκδ. Jonathan Cape, 1934.

Mises, Ludwig von. *The Theory of Money and Credit*. Αμερικανική έκδ. Harcourt, Brace, 1935.

Mises, Ludwig von. *The Theory of Money and Credit*. Νέα έκδ. Yale University Press, 1953.

Mises, Ludwig von. *The Theory of Money and Credit*. Έκδ. 2009. Mises Institute, 2009.

Mises, Ludwig von. *Theorie des Geldes und der Umlaufsmittel* [Η θεωρία του χρήματος και της πίστης]. Duncker & Humblot, 1912.

Mises, Ludwig von. *The Ultimate Foundations of Economic Science*. D. Van Nostrand, 1962.

Mises, Margit von. *My Years with Ludwig von Mises*. Arlington House Publishers, 1976.

Mises, Margit von. «Testimonial». Στο *Man, Economy, and Liberty: Essays in Honor of Murray N. Rothbard*, επιμέλεια Walter Block και Llewellyn H. Rockwell Jr. Mises Institute, 1988.

Mitchell, Wesley Clair. *Business Cycles*. University of California Press, 1913.

Mitchell, Wesley Clair. *Business Cycles: The Problem and Its Setting*. National Bureau of Economic Research, 1927.

Mitchell, Wesley Clair. «Quantitative Analysis in Economic Theory». *American Economic Review* 15, αρ. 1 (1925): 1–12.

Modugno, Roberta A., επιμ. *Rothbard vs. the Philosophers: Unpublished Writings on Hayek, Mises, Strauss, and Polanyi*. Mises Institute, 2009.

Myrdal, Gunnar. *Monetary Equilibrium*. William Hodge, 1939.

Nagel, Ernest. *The Structure of Science: Problems in the Logic of Scientific Explanation*. Harcourt, Brace & World, 1961.

National Bureau of Economic Research. *Input-Output Analysis: An Appraisal*. Princeton University Press, 1955.

Neuberger, Egon. «Waiting and the Period of Production: Comment». *Quarterly Journal of Economics* 74, αρ. 1 (1960): 150–53.

Newman, Patrick. Πρόλογος στο *What Has Government Done to Our Money?*, 6η έκδ., του Murray N. Rothbard. Mises Institute, 2024.

Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. «A Brief History of New York University». Στο *Faculty Handbook*. New York University, 2024.

Niksa, Vladimir. «The Role of Quantitative Thinking in Modern Economic Theory». *Review of Social Economy* 17, αρ. 2 (1959): 151–73.

O'Brien, D. P. *Lionel Robbins*. St. Martin's Press, 1988.

Painleve, Paul. «The Place of Mathematical Reasoning in Economics». Στο *Essays in European Economic Thought*, επιμέλεια Louise Sommer. D. Van Nostrand, 1960.

Penrose, Edith. *The Theory of the Growth of the Firm*. John Wiley, 1959.

Pigou, Arthur C. *The Economics of Welfare*. Macmillan, 1920.

Pigou, Arthur C. *Wealth and Welfare*. Macmillan, 1912.

Raffaelli, Tiziano. «Keynes's Apprenticeship with Marshall in 1905». *History of Economic Ideas* 8, αρ. 2 (2000): 121–52.

Raimondo, Justin. *An Enemy of the State: The Life of Murray N. Rothbard*. Prometheus Books, 2000.

Ricardo, David. *On the Principles of Political Economy and Taxation*. Λονδίνο, 1817.

Robbins, Lionel. *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*. 1η έκδ. Macmillan, 1932.

Robbins, Lionel. *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*. 2η έκδ. Macmillan, 1935.

Robbins, Lionel. *The Great Depression*. Macmillan, 1934.

Robbins, Lionel. «Robertson on Utility and Scope». *Economica* 20, αρ. 78 (1953): 99–111.

Robertson, D. H. *Utility and All That*. George Allen and Unwin, 1952.

Robinson, Claude. *Understanding Profits*. D. Van Nostrand, 1961.

Robinson, Joan. *The Economics of Imperfect Competition*. Macmillan, 1933.

Rolph, Earl. «The Discounted Marginal Productivity Doctrine». *Journal of Political Economy* 47, αρ. 4 (1939): 542–56.

Rothbard, Murray N. *America's Great Depression*. D. Van Nostrand, 1963.

Rothbard, Murray N. *America's Great Depression*. 5η έκδ. Mises Institute, 2008.

Rothbard, Murray N. *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought*. Τόμ. 1, *Economic Thought Before Adam Smith*. Mises Institute, 2006.

Rothbard, Murray N. *The Betrayal of the American Right*. Mises Institute, 2007.

Rothbard, Murray N. «Breaking Out of the Walrasian Box: Schumpeter and Hansen». Στο *Economic Controversies*. Mises Institute, 2011.

Rothbard, Murray N. «The Case for a 100 Per Cent Gold Dollar». Στο *In Search of a Monetary Constitution*, επιμέλεια Leland B. Yeager. Harvard University Press, 1962.

Rothbard, Murray N. «Competition and the Economists», Μάιος 1961. Στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Rothbard, Murray N. «Confidential Memo to the Volker Fund on F.A. Hayek's Constitution of Liberty», 21 Ιανουαρίου 1958. Στο Modugno, επιμ., *Rothbard vs. the Philosophers*.

Rothbard, Murray N. «A Conversation with Murray N. Rothbard». Στο *The Rothbard Reader*, επιμέλεια Joseph T. Salerno και Matthew McCaffrey. Mises Institute, 2016.

Rothbard, Murray N. «In Defense of "Extreme Apriorism"». *Southern Economic Journal* 23, αρ. 3 (1957): 314–20.

Rothbard, Murray N. «The End of Socialism and the Calculation Debate Revisited». Στο *Economic Controversies*. Mises Institute, 2011.

Rothbard, Murray N. *The Essential von Mises*. Mises Institute, 2009.

Rothbard, Murray N. Εισαγωγή στην πρώτη έκδοση. Στο *"Egalitarianism as a Revolt Against Nature" and Other Essays*. 2η έκδ. Mises Institute, 2000.

Rothbard, Murray N. *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*. 2 τόμ. D. Van Nostrand, 1962.

Rothbard, Murray N. «Man, Economy and State, Original Chapter 5: Producers' Activity». Επιμέλεια Patrick Newman. *Quarterly Journal of Austrian Economics* 18, αρ. 4 (2015): 487–561.

Rothbard, Murray N. *Man, Economy, and State with Power and Market*. 2η έκδοση για μελετητές. Mises Institute, 2009.

Rothbard, Murray N. «Mises' Human Action: Comment». *American Economic Review* 41, αρ. 1 (1951): 181–85.

Rothbard, Murray N. «The National Bureau and Business Cycles». Στο *Making Economic Sense*. 2η έκδ. Mises Institute, 2006.

Rothbard, Murray N. «On the Definition of Money», Απρίλιος 1959. Στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Rothbard, Murray N. «On Freedom and the Law». *New Individualist Review* 1, αρ. 4 (1962): 37–40.

Rothbard, Murray N. *The Panic of 1819: Reactions and Policies*. Columbia University Press, 1962.

Rothbard, Murray N. *Power and Market: Government and the Economy*. Institute for Humane Studies, 1970.

Rothbard, Murray N. «Praxeology: Reply to Mr. Schuller». *American Economic Review* 41, αρ. 5 (1951): 943–46.

Rothbard, Murray N. Βιβλιοκρισία των *Business Cycles and Their Causes*, του Wesley Clair Mitchell, και *American Business Cycles, 1865–1897*, του Rendigs Fels. *Freeman* 9, αρ. 12 (1959): 52–54.

Rothbard, Murray N. Βιβλιοκρισία του *Human Action: A Treatise on Economics*, του Ludwig von Mises. *analysis* (Μάιος 1950): 4.

Rothbard, Murray N. Βιβλιοκρισία των *Quality and Competition: An Essay in Economic Theory*, του Lawrence Abbott, και *Natural Resources: The Economics of Conservation*, του Anthony Scott, 21 Ιουλίου 1958. Στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Rothbard, Murray N. «Spotlight on Keynesian Economics», 20 Οκτωβρίου 1947. Στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Rothbard, Murray N. «Statistics: Destroyed from Within?» Στο *Making Economic Sense*. 2η έκδ. Mises Institute, 2006.

Rothbard, Murray N. «The Symposium on Relativism: A Critique», χ.χ. Στο Modugno, επιμ., *Rothbard vs. the Philosophers*.

Rothbard, Murray N. «Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics». Στο *On Freedom and Free Enterprise: Essays in Honor of Ludwig von Mises*, επιμέλεια Mary Sennholz. D. Van Nostrand, 1956.

Rothbard, Murray N. «Untitled Letter Critical of Chicago School Economics», 3 Φεβρουαρίου 1960. Στο Gordon, επιμ., *Strictly Confidential*.

Rothbard, Murray N. *What Has Government Done to Our Money?* Pine Tree Press, 1963.

Rutherford, Malcolm. *The Institutionalist Movement in American Economics, 1918–1947: Science and Social Control*. Cambridge University Press, 2011.

Salerno, Joseph T. Εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, 2η έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard. Mises Institute, 2009.

Salerno, Joseph T. «The Place of Mises's Human Action in the Development of Modern Economic Thought». *Quarterly Journal of Austrian Economics* 2, αρ. 1 (1999): 35–65.

Salerno, Joseph T. «Varieties of Austrian Price Theory: Rothbard Reviews Kirzner». *Libertarian Papers* 3 (2011): e25.

Samuelson, Paul A. «Bertil Ohlin (1899–1979)». *Scandinavian Journal of Economics* 83, αρ. 1 (1981): 355–71.

Samuelson, Paul A. *Economics: An Introductory Analysis*. McGraw-Hill, 1948.

Samuelson, Paul A. *Economics: An Introductory Analysis*. 3η έκδ. McGraw-Hill, 1955.

Samuelson, Paul A. «The End of Marginal Utility: A Note on Dr. Bernardelli's Article». *Economica* 6, αρ. 21 (1939): 86–87.

Samuelson, Paul A. *Foundations of Economic Analysis*. Harvard University Press, 1947.

Schuller, George J. «Mises' Human Action: Rejoinder». *American Economic Review* 41, αρ. 1 (1951): 185–90.

Schuller, George J. Βιβλιοκρισία του *Human Action: A Treatise on Economics*, του Ludwig von Mises. *American Economic Review* 40, αρ. 3 (1950): 418–22.

Schumpeter, Elizabeth. Εισαγωγή στο Schumpeter, *History of Economic Analysis*.

Schumpeter, Joseph A. *Capitalism, Socialism, and Democracy*. Harper & Bros., 1942.

Schumpeter, Joseph A. *History of Economic Analysis*. Oxford University Press, 1954.

Seligman, E. R. A. *The Shifting and Incidence of Taxation*. 2η έκδ. Νέα Υόρκη, 1899.

Simons, Henry C. *A Positive Program for Laissez Faire: Some Proposals for a Liberal Economic Policy*. University of Chicago Press, 1934.

Skousen, Mark. *The Structure of Production*. Νέα αναθεωρημένη έκδ. New York University Press, 2007.

Smith, Adam. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Λονδίνο, 1776.

Stigler, George J. *Memoirs of an Unregulated Economist*. Basic Books, 1988.

Stigler, George J. *Production and Distribution Theories*. Macmillan, 1941.

Stigler, George J. *The Theory of Price*. Macmillan, 1946.

Stigler, George J. *The Theory of Price*. 2η έκδ. Macmillan, 1952.

Stromberg, Joseph. Εισαγωγή στο *Man, Economy, and State with Power and Market*, έκδοση για μελετητές, του Murray N. Rothbard. Mises Institute, 2004.

Taussig, Frank W. *Principles of Economics*. Macmillan, 1911.

Tintner, Gerhard. «Econometrics». *Scientia* 47, αρ. 88 (1953): 250–57.

Triffin, Robert. *Monopolistic Competition and General Equilibrium Theory*. Harvard University Press, 1940.

Vaughn, Karen I. *Austrian Economics in America: The Migration of a Tradition*. Cambridge University Press, 1994.

Walras, Léon. *Éléments d'économie politique pure* [Στοιχεία καθαρής οικονομικής επιστήμης]. Λωζάννη, Ελβετία, 1874.

Wapshott, Nicholas. *Keynes–Hayek: The Clash That Defined Modern Economics*. W. W. Norton, 2011.

Weiler, E. T. *The Economic System: An Analysis of the Flow of Economic Life*. Macmillan, 1952.

White, Lawrence H. Εισαγωγή στο *The Pure Theory of Capital*, του F. A. Hayek. Επιμέλεια Lawrence H. White. University of Chicago Press, 2007.

Wicksell, Knut. *Geldzins and Güterpreise* [Τόκος και τιμές]. Ιένα, 1898.

Wicksell, Knut. *Lectures on Political Economy*. Τόμ. 1, *General Theory*. Routledge & Sons, 1934.

Wicksteed, Philip H. *The Common Sense of Political Economy*. Macmillan, 1910.

Wieser, Friedrich von. *Social Economics*. George Allen & Unwin, 1927.

Winch, D. N. Βιβλιοκρισία του *Man, Economy, and State: A Treatise on Economic Principles*, του Murray N. Rothbard. *Economic Journal* 74, αρ. 294 (1964): 480–82.

Yeager, Leland B. *The Fluttering Veil: Essays on Monetary Disequilibrium*. Επιμέλεια George Selgin. Liberty Fund, 1997.

Yeager, Leland B. «Some Questions About Growth Economics». *American Economic Review* 44, αρ. 1 (1954): 53–63.

Yeager, Leland B. «The Methodology of Henry George and Carl Menger». *American Journal of Economics and Sociology* 13, αρ. 3 (1954): 233–38.